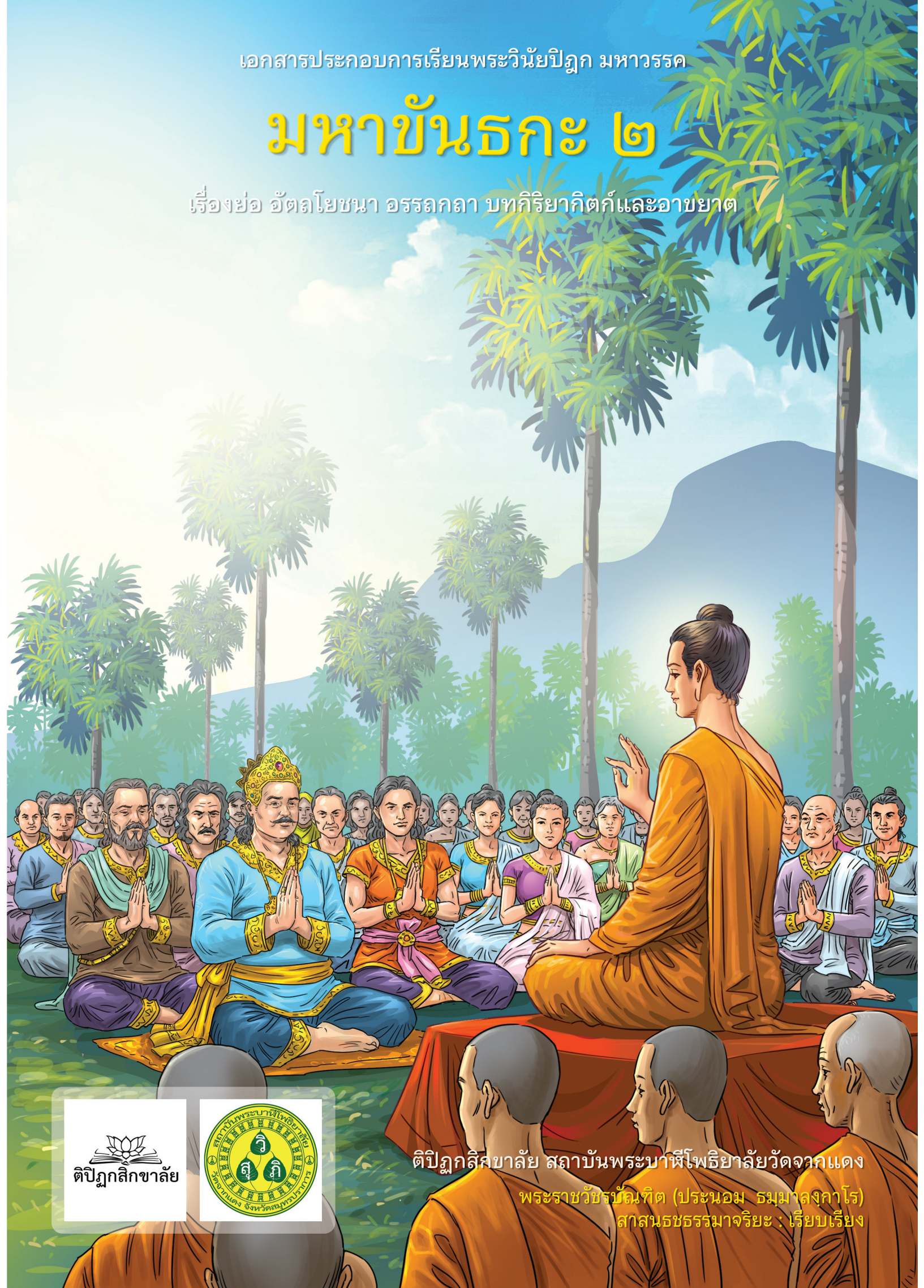

เอกสารประกอบการเรียนพระวินัยปิฎก มหาวรรค

มหำขันธกะ ๒

เรื่องย่อ อัฏฐโยชนา อรรคกถา บทกิริยาภิกตักและอาชยาต

ดิปิฎกสิขาลัย

ตีพิมพ์ที่สถาบันพระบาทย์โพธิยาลัยวัดจากแดง

พระราชวังรัตนโกสินทร์ (ประพนธ์ ธรรมมาลงกาโร)

สาสนธรรมาจริยะ : เรียบเรียง

เอกสารประกอบการเรียนพระวินัยปิฎก มหาวรรค

มหำขันธกะ ๒

เรียบเรียง :	พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมฺมาลงกาโร) สาสนธชธรรมาจริยะ, อาจารย์ผู้สอน, เจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ ติปิฎกสิกขาลัย สถาบันพระบาฬีโพธิยาลัยวัดจากแดง
ISBN :	
คณะทำงาน :	พระมหาอาทิตย์ อภิวิริโย พระมหาธีรวัฒน์ โอภาโส พระมหาพงษ์พัฒน์ อุปติสโส นายน้อม ดาดขุนทด
ตรวจทาน :	พระมหาธีรวัฒน์ โอภาโส
จัดรูปเล่ม :	น้อม ดาดขุนทด
ประสานงานภาพปก :	พระมหาวิสุทธิ จานากโร
ภาพปก :	อาจารย์เรืองศักดิ์ ดวงปลา
จัดพิมพ์โดย :	ติปิฎกสิกขาลัย สถาบันพระบาฬีโพธิยาลัยวัดจากแดง ๑๖ หมู่ ๖ ถนนเพชรหิ๊งษ์ ซอยเพชรหิ๊งษ์ ๑๐ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๒-๔๕๔-๑๑๒๒
เจ้าภาพจัดพิมพ์ :	๑. คุณสันติ เตชอัครกุล ๒. กลุ่มนักเรียนบาลีวัดจากแดง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ :	พฤษภาคม ๒๕๖๕ จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่ :	หจก.แอลซีพี จุติพรการพิมพ์ ๑๐๕/๑๑๐-๑๑๒ ถนนประชาอุทิศ ซอย ๔๕ แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๒-๘๗๒-๙๘๙๗, ๐๙๘-๖๓๙-๔๕๙๘

คำนำ

ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือชาวพุทธแตกความสามัคคี เนื่องจากมีเจ้าสำนักลัทธิ อาจารย์ต่าง ๆ เกิดขึ้น บางสำนักที่ไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ก็ตัดต่อพุทธวจนะในพระไตรปิฎกตามใจตน แล้วเผยแพร่คำสอนที่วิปริตผิดพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อปัญหาขยายเป็นวงกว้างก็แก้ไขได้ยาก เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ จึงส่งผลให้ชาวพุทธเกิดความแตกแยกมากขึ้น

แท้จริงแล้ว การแก้ปัญหาดังกล่าวต้องแก้ที่ต้นเหตุ ต้องมีการปฏิรูปเชิงบวก คือการส่งเสริมให้มีการศึกษาพระไตรปิฎกอย่างถูกต้อง เป็นมาตรฐาน เรียกว่า “**พระไตรปิฎกศึกษา**” และมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ชาวพุทธเข้าถึงได้ง่าย

พระไตรปิฎก เป็นที่รวบรวมและรักษาคำสอนของพระบรมพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นองค์แทนพระบรมศาสดา เป็นคำสอนที่พระสงฆ์ได้ทำการสังคายนา และได้รับมติรับรองอย่างเป็นทางการ กล่าวได้ว่า “**พระไตรปิฎกคือสิ่งแทนพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์**” นั่นเอง

เพราะฉะนั้น พระไตรปิฎกจึงเป็นสิ่งประเสริฐสูงสุดที่ชาวพุทธทุกคนต้องรักษาธำรงไว้ให้มั่นคง ด้วยการตั้งใจศึกษาอย่างถูกต้องและจริงจัง อันจะส่งผลให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และปฏิเสธคือการรู้แจ้งแทงตลอดธรรมก็จะเกิดขึ้นได้ในที่สุด

“**ติปิฎกสิกขาลัย สถาบันพระบาฬีโพธิยาลัยวัดจากแดง**” เป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อมวลมนุษยชาติ จัดให้มีการศึกษาพระไตรปิฎกอย่างเป็นระบบ ทั้งพระบาฬี อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์สหทวารวิเสส เพื่อผลิตและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญพระไตรปิฎกชั้นสูงให้มีคุณภาพ และขยายผลการศึกษาพระไตรปิฎกไปสู่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ครู อาจารย์ วิทยากร เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ตลอดถึงนานาชาติ

เอกสารประกอบการเรียน “**มหาขันธกะ ๒**” ชุดนี้ มีเนื้อหาต่อจากมหาขันธกะ ๑ ได้รวบรวมพระบาฬีมหาขันธกะ ๘ เรื่อง คือ ๑๓) พิมพิสารสมาคมกถา ๑๔) สาริปุตตโมคคัลลานปพพชชา-กถา ๑๕) อุปัชฌายวตตกถา ๑๖) สหุวิหริกวตตกถา ๑๗) ปณามิตกถา ๑๘) อาจริยวตตกถา ๑๙) อนนเวทาสิกวตตกถา ๒๐) ปณามนาชมาปนกถา ในมหาวรรคแห่งพระวินัยปิฎกภาษาบาลี โดยแบ่งแต่ละเรื่องเป็น ๔ หัวข้อ คือ เรื่องย่อ อรรถกถา บทกิริยาภิธาน และอาชยาต ทั้งนี้ เพื่อฝึกทักษะการย่อความหรือสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ทักษะการแปลพระบาฬีเป็นไทยโดยพยัญชนะ และโดยอรรถ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องอย่างถูกต้อง ตามนัยที่พระอรธ-

กถาจารย์ได้อธิบายไว้ และสามารถทรงจำบทกิริยาภิกตักและกิริยาอาชยาต สามารถผันคำคือกระจาย หรือแจก रूपบทกิริยาตามหลักไวยากรณ์บาลีได้

เมื่อนักศึกษาที่ศึกษา “มหาขันธกะ ๒” ชุดนี้ ควบคู่กับสัททสังเขป (ไวยากรณ์ย่อ) จบแล้ว ลำดับต่อไปก็ศึกษาทั้งพระบาฬี อรรถกถา และฎีกา เป็นต้น ควบคู่กับคัมภีร์สัททาทิเสส เช่น ปทรูป-สิทธิปกรณ์ อภิธานปิปปิกา วุตโตทัย อลังการะ เป็นต้น ก็จะสามารถเข้าใจเนื้อหาแห่งพระบาฬี เป็นต้นได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ฉะนั้น ขอให้นักศึกษาทุกท่านจงตั้งใจศึกษาอย่างจริงจัง หมั่นฝึกฝนทักษะต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อด้วยวิธีง่าย ๆ คือ ฟังให้ชินหู ดูให้ชินตา ภาวนาให้ชินใจ หลังจากนั้น จึงค่อยอ่านให้ติดปาก ดูให้ติดตามภาวนาให้ติดใจ และขอให้ทุกท่านจงประสบความสำเร็จในการศึกษาพระไตรปิฎกชุดนี้ ทุกประการ

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของนักศึกษาทั้งหลาย คณะผู้ร่วมจัดทำเอกสารชุดนี้ และคณะ ศรัทธาสาธุชนผู้ร่วมจัดพิมพ์ ขอให้ทุกท่านจงประสบสุขสวัสดิ์ในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ และถึงความเจริญรุ่งเรืองในร่มเงาแห่งบวรพระพุทธศาสนาตลอดไป เทอญ.

พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมฺมาลงกาโร)

เจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่

ติปิฎกสิกขาลัย สถาบันพระบาฬีโพธิยาลัยวัดจากแดง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	๓
สารบัญ	๕
บทนำ	๖

มหำขันธกะ ๒

๑๓. พิมพิสารสมาคมกถา	ว่าด้วยเรื่องสมาคมของพระเจ้าพิมพิสาร	๘
๑๔. สาริปุตตโมคคัลลานปพพชากถา	ว่าด้วยเรื่องบรรพชาของสาริปุตตรและโมคคัลลانه	๓๐
๑๕. อุปัชฌายวตถกถา	ว่าด้วยเรื่องอุปัชฌายวัตร	๕๕
๑๖. สหธิวิหาริกวตถกถา	ว่าด้วยเรื่องสหธิวิหาริกวัตร	๙๓
๑๗. ปณามิตกถา	ว่าด้วยเรื่องวิธีตักเตือนศิษย์	๑๑๓
๑๘. อาจริยวตถกถา	ว่าด้วยเรื่องอาจริยวัตร	๑๔๔
๑๙. อนนเตवासิกวตถกถา	ว่าด้วยเรื่องอันเตवासิกวัตร	๑๘๕
๒๐. ปณามนาขมาปนาถา	ว่าด้วยเรื่องประณามและขอขมาโทษ	๒๐๔
บรรณานุกรม		๒๑๖

บทนำ

พระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นปิฎก ๑ ในจำนวน ๓ ปิฎก ที่เรียกว่า **พระไตรปิฎก** คือ (๑) **พระวินัยปิฎก** ประมวลพระพุทธรพจน์หมวดพระวินัย (๒) **พระสุตตันตปิฎก** ประมวลพระพุทธรพจน์หมวดพระสูตร (๓) **พระอภิธรรมปิฎก** ประมวลพระพุทธรพจน์หมวดพระอภิธรรม

พระวินัยปิฎก ซึ่งประมวลพระพุทธรพจน์หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธรบัญญัติที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาท อันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวชประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธรดำรัสตรัสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบท ตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญ ๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไป พร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปรีวาร

มหาวรรค มี ๒ ภาค แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๑๐ ชั้นธกะ คือ (๑) มหาวรรค ภาค ๑ มี ๔ ชั้นธกะ จัดเป็นพระวินัยปิฎก เล่ม ๔ (๒) มหาวรรค ภาค ๒ มี ๖ ชั้นธกะ จัดเป็นพระวินัยปิฎก เล่ม ๕ มหาวรรคทั้ง ๒ ภาค นั้น มีเนื้อหาว่าด้วยระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณีสงฆ์ เรียกโดยรวมว่า “อภิสมาจาริกสิกขา” ไม่ได้เป็นสิกขาบทบัญญัติ ไม่ได้มาในพระปาติโมกข์ สงฆ์ไม่ต้องยกขึ้นแสดงทุกครั้งเดือน

มหาวรรค ภาค ๑ แบ่งออกเป็น ๔ ชั้นธกะ คือ (๑) **มหาชั้นธกะ** ตอนว่าด้วยเรื่องสำคัญต่าง ๆ (๒) **อุโปสถชั้นธกะ** ตอนว่าด้วยอุโบสถ (๓) **วัสสุปนายิกชั้นธกะ** ตอนว่าด้วยวันเข้าพรรษา และ (๔) **ปวารณาชั้นธกะ** ตอนว่าด้วยปวารณา

มหาชั้นธกะ แปลว่า ตอนใหญ่ ว่าด้วยเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ครั้งปฐมโพธิกาล จนถึงมัชฌิมโพธิกาล รวม ๖๗ หัวข้อ แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปฐมโพธิกาลเป็นส่วนใหญ่

เนื้อหาเริ่มต้นด้วยเหตุการณ์ในสมัยที่ตรัสรู้ใหม่ ๆ คือทรงพิจารณาปัจจุสมุปบาท ณ ควางตันโพธิพฤกษ์ ทรงแสดงธรรมเป็นเหตุให้เป็นพราหมณ์ ณ ควางตันอชปาลนิโครธ เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มีเรื่องสำคัญอื่น ๆ เช่น ทรงแสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตรและอนัตตลักขณสูตรโปรดภิกษุปัญจวัคคีย์ ทรงแสดงอนุปฺพพิกถาและสามกัถสิกขธรรมเทศนาคืออริยสัจ ๔ โปรดยสะพร้อมด้วยมารดาบิดา ภรรยาและมิตรสหาย เรื่องข้อกำหนดการอุปสมบท และเนื้อหาจบลงด้วยเรื่องการลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุเพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคินอาบัติ และเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

มหาขันธกะ ๒ นี้ มีทั้งหมด ๘ หัวข้อ ดังนี้

๑๓. พิมพิสารสมาคมกถา	ว่าด้วยเรื่องสมาคมของพระเจ้าพิมพิสาร
๑๔. สารีปุตตโมคคัลลานปพพชากถา	ว่าด้วยเรื่องบรรพชาของสารีบุตรและโมคคัลลานะ
๑๕. อุปขฌายวตตกถา	ว่าด้วยเรื่องอุปขฌายวัตร
๑๖. สหจริวิหาริกวตตกถา	ว่าด้วยเรื่องสหจริวิหาริกวัตร
๑๗. ปณามิตกถา	ว่าด้วยเรื่องวิธีตักเตือนศิษย์
๑๘. อาจริยวตตกถา	ว่าด้วยเรื่องอาจริยวัตร
๑๙. อนนฺเตวาสิกวตตกถา	ว่าด้วยเรื่องอันเตवासิกวัตร
๒๐. ปณามนาชมาปนาถา	ว่าด้วยเรื่องประณามและขอขมาโทษ

ต่อไปนี้จะได้นำเนื้อหาเหล่านั้น มาแบ่งเป็น ๔ หัวข้อย่อย คือ (๑) เรื่องย่อ (๒) อรรถโยชนา (๓) อรรถกถา และ (๔) บทกิริยาภิกตฺกและอาชยาต เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน ตามลำดับ

พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๑

มหาขันธกะ ๒

ตอนว่าด้วยเรื่องสำคัญต่าง ๆ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

๑๓. พิมพิสารสมาคมกถา

ว่าด้วยเรื่องสมาคมของพระเจ้าพิมพิสาร

เรื่องย่อ

ต่อมา พระผู้มีพระภาคเสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ พร้อมด้วยภิกษุปรมาณชฎิล ๑,๐๐๐ รูป ประทับ
ที่สุประดิษฐ์เจดีย์ ในสวนตาลหนุ่ม เขตกรุงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสาร จอมทัพนครรัฐ พร้อมด้วย
พราหมณ์คหบดีชาวมคธ ๑๒๐,๐๐๐ คน (๑๒ นหุต) เสด็จไปเฝ้า เวลานั้น ประชาชนมีความสงสัย
ว่า พระผู้มีพระภาคกับอรุเวลกัสสปะ ใครมีคุณสมบัติยิ่งกว่ากัน ต่อมา พระอรุเวลกัสสปะประกาศให้
ทราบ ว่า พระผู้มีพระภาคเป็นพระศาสดา ตนเป็นพระสาวก

พระเจ้าพิมพิสารทรงรู้เห็นธรรม ได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน กราบทูลความสมหวังที่พระองค์
ปรารถนาไว้ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ขอให้พสกนิกรพึงอภิเษกพระองค์ในราชสมบัติ
๒. ขอให้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาอยู่ด้วย
๓. ขอให้พระองค์ได้เข้าไปนั่งใกล้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
๔. ขอให้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่พระองค์
๕. ขอให้พระองค์รู้ทั่วถึงธรรมของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ทรงประกาศว่า พระองค์เป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัย ได้กราบทูลนิมนต์พระผู้มีพระภาค พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ให้รับภัตตาหารในวันรุ่งขึ้น เมื่อถวายภัตตาหารเสร็จ ทรงจับพระสุวรรณภิงคารหลังทักษิณทก ทรงมอบถวายอุทยานพระเวฬุวันให้เป็นสังฆารามแห่งแรก พระผู้มีพระภาคทรงรับอาราม ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วเสด็จกลับ เพราะทรงปรารถนาเรื่องนั้นจึงทรงอนุญาตอาราม

อัตถโยชนา

[๕๕] ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ตำบลคยาสีสะตามพระพุทธานิคมแล้ว เสด็จจาริกไปโดยมรรคาอันจะไปสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่อันมีจำนวน ๑,๐๐๐ รูป ล้วนเป็นปุราณขุณฺโณ

[๕๕] อถ โข ภควา / คยาสีเส ยถาภินนฺตํ วิหริตฺวา, / เยน ราชคหํ, / เตน จาริกํ ปกฺกามิ / มหตา ภิกฺขุสงฺเขน สทฺธิ / ภิกฺขุสทฺสเสน / สพฺเพเหว ปุราณขุณฺโณ.

[๕๕] อถ โข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค วิหริตฺวา ประทับอยู่แล้ว คยาสีเส ในตำบลชื่อคยาสีสะ ยถาภินนฺตํ ตามความพอพระทัยอย่างไร, ราชคหํ อ.พระนครชื่อว่าราชคฤห์ (อตฺถิ) มีอยู่ (ตั้งอยู่) เยน (ทิสสาภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, ปกฺกามิ เสด็จหลักไปแล้ว จาริกํ สู่ที่จาริก เตน (ทิสสาภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ นั้น สทฺธิ กับ ภิกฺขุสงฺเขน ด้วยหมู่แห่งภิกษุ มหตา หมู่ใหญ่ ภิกฺขุสทฺสเสน คือพันแห่งภิกษุ สพฺเพเหว เอว ปุราณขุณฺโณ ผู้เป็นขุณฺโณในกาลก่อน ทั้งปวง นั้นเทียว.

เสด็จจาริกโดยลำดับถึงพระนครราชคฤห์แล้ว

อถ โข ภควา / อนุปฺพุเพน จาริกํ จรมาโน, / เยน ราชคหํ, / ตทวสฺริ.

อถ โข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค จรมาโน เสด็จเที่ยวไปอยู่ จาริกํ สู่ที่จาริก อนุปฺพุเพน โดยลำดับ, ราชคหํ อ.พระนครชื่อว่าราชคฤห์ (อตฺถิ) มีอยู่ เยน (ทิสสาภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, ททวสฺริ เสด็จไปแล้ว ตํ (ทิสสาภาค) สู่ส่วนแห่งทิศ นั้น.

ทราบว่ พระองค์ประทับอยู่ใต้ต้นไทรชื่อสุประดิษฐเจติย์ ในสวนตาลหนุ่ม เขตพระนครราชคฤห์นั้น

ตตฺร สฺมํ ภควา / ราชคเห วิหริตฺวา / ลฺลวฺจิวณฺยุยานเ^๑ / สุปฺปติฏฺเฐ เจติเย.

สฺมํ ได้ยินว่ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค วิหริตฺวา ย่อมประทับอยู่ สุปฺปติฏฺเฐ เจติเย (วฏฺฐุเก) ณ ต้นไทรชื่อว่าสุประดิษฐเจติย์ ลฺลวฺจิวณฺยุยานเ ในสวนแห่งต้นตาลหนุ่ม ตตฺร ราชคเห ใกล้พระนครชื่อว่าราชคฤห์ นั้น.

^๑ สี่.ฉ. ลลวฺจิวณฺ, เอวมฺปริปิ.

พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาามาคราช ได้ทรงสดับข่าวฉันทน์ว่า พระสมณโคดม ศากยบุตร ทรงผนวชจากศากยตระกูล เสด็จพระนครราชคฤห์โดยลำดับ ประทับอยู่ใต้ต้นไทรชื่อสุประติษฐเจติย์ ในสวนตาลหนุ่ม เขตพระนครราชคฤห์

อัสโสสิ โข ราชา / มาโคร เสนิโย พิมพิสาร / “สมโณ ขลุ โก โคตโม / สกยปุตโต สกยกุล ปพพชิต / ราชคหิ อนุปุตโต / ราชคเห วิหริติ / ลลวจิวนุยานเ สุปตติฎเ เจติเย,

ราชา อ.พระราช พิมพิสาร พระนามว่าพิมพิสาร เสนิโย ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาโคร ผู้เป็นใหญ่แห่ง แคว้นมคธ (ผู้ปกครองแคว้นมคธ) อัสโสสิ โข ได้ทรงสดับแล้ว แล อิติ ว่า โก ดูก่อนท่านผู้เจริญ ขลุ ได้ยินว่า สมโณ อ.สมณะ โคตโม ผู้โคตม สกยปุตโต ผู้เป็นพระโอรสแห่งเจ้าศากยะ (นิกขมิตวา) เสด็จออกแล้ว สกยกุล จากตระกูลแห่งเจ้าศากยะ ปพพชิต ผนวชแล้ว อนุปุตโต เสด็จมาถึงแล้ว ราชคหิ ซึ่งพระนครชื่อว่า ราชคฤห์ วิหริติ ย่อมประทับอยู่ สุปตติฎเ เจติเย (วฏฏกเข) ณ ต้นไทร ชื่อว่าสุประติษฐเจติย์ ลลวจิวนุยานเ ในสวนแห่งต้นตาลหนุ่ม ราชคเห ใกล้พระนครชื่อว่าราชคฤห์.

ก็แลพระกิตติศัพท์อันงามของท่านพระโคตมพระองค์นั้น ขจรไปแล้วอย่างนี้ว่า

ตัม โข ปน ภควนตัม โคตมัม / เอวํ กลยาโณ / กิตติสทโท อพภุคโต

โข ปน ก็แล กิตติสทโท อ.เสียงยกย่องสรรเสริญ กลยาโณ อันงาม ตัม ภควนตัม โคตมัม = ตสฺส ภควโต โคตมสฺส ของพระผู้มีพระภาค ผู้โคตม พระองค์นั้น อพภุคโต ฟุ้งขจรไปแล้ว เอวํ อย่างนี้ อิติ ว่า

แม้เพราะเหตุนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดี ทรงทราบโลก ทรงเป็นสารถิฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทพและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม

‘อิตปิ โส ภควา / อรหํ สมมาสมพุทโธ / วิชาจรณสมปนโน / สุตโต โลกวิทู / อนุตตรโร ปุริสทมมสารถิ / สตถา เทวมนุสสานํ / พุทโธ ภควาติ,’^๑

อิตปิ แม้ด้วยเหตุนี้ ๆ โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น อรหํ ทรงเป็นพระอรหันต์ สมมาสมพุทโธ ทรงเป็นผู้ตรัสรู้ธรรมทั้งปวงโดยชอบด้วยพระองค์เอง วิชาจรณสมปนโน ทรงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ สุตโต ทรงเป็นผู้เสด็จไปดีและผู้ตรัสดีแล้ว โลกวิทู ทรงเป็นผู้รู้แจ้งซึ่งโลก อนุตตรโร ทรงเป็นผู้ประเสริฐไม่มีใครเสมอเหมือน ปุริสทมมสารถิ ทรงเป็นนายสารถิฝึกบุรุษ สตถา ทรงเป็นครูผู้สอน เทวมนุสสานํ ของเทวดาและมนุษย์ ท. พุทโธ ทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ภควา ทรงเป็นผู้จำแนกธรรม (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้แล,

พระองค์ทรงทำโลกนี้ พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ให้แจ้งชัดด้วยพระปัญญาอันยิ่ง ของพระองค์เอง แล้วทรงสอนหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทพ และมนุษย์ ให้รู้

โส อิมํ โลกํ / สเทวกํ สมารกํ / สพฺรหมกํ สสสมณพราหมณํ ปชํ / สเทวมนุสฺสํ / สยํ อภิญญา สจฺฉิกิตฺวา ปเวเทติ,

โส (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สจฺฉิกิตฺวา ทรงกระทำให้แจ้งแล้ว (ทรงรู้แจ้งแล้ว) อิมํ โลกํ ซึ่งโลก นี้ สเทวกํ พร้อมทั้งเทวโลก สมารกํ พร้อมทั้งมารโลก สพฺรหมกํ พร้อมทั้งพรหมโลก ปชํ ซึ่งหมู่สัตว์ สสสมณพราหมณํ พร้อมทั้งสมณะและพราหมณ์ สเทวมนุสฺสํ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ อภิญญา = อภิญญา ด้วยปัญญาอันยิ่ง สยํ ด้วยตนเอง ปเวเทติ ย่อมทรงประกาศให้ผู้อื่นรู้,

^๑ สี่.อ. อิตติสทโท น ทิสสติ.

พระองค์ทรงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์
พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริบูรณ์ บริสุทธิ์

โส ธมฺมํ เทเสติ / อาทิกฺขยาณํ / มขฺเณกฺขยาณํ / ปริโยสานกฺขยาณํ, / สาทถํ สพฺพยฺชนํ /
เกวลปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ / พรหมจิริยํ ปกาเสติ;

โส (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค นั้น เทเสติ ย่อมทรงแสดง ธมฺมํ ซึ่งธรรม อาทิกฺขยาณํ อันงามในเบื้องต้น
มขฺเณกฺขยาณํ อันงามในท่ามกลาง ปริโยสานกฺขยาณํ อันงามในที่สุด, ปกาเสติ ย่อมทรงประกาศ พรหมจิริยํ
ซึ่งพรหมจรรย์ สาทถํ อันเป็นไปกับด้วยอรรถ (อันถึงพร้อมด้วยอรรถ) สพฺพยฺชนํ อันเป็นไปกับด้วยพยัญชนะ (อันถึง
พร้อมด้วยพยัญชนะ) เกวลปริปฺพณฺณํ อันบริบูรณ์แล้วอย่างเดียว ปริสุทฺธํ อันบริสุทธิ์.

อนึ่ง การเห็นพระอรหันต์ทั้งหลายเห็นปานนั้น เป็นความดี.

สาธุ โข ปน / ตถารูปานํ อรหตํ ทสสนํ โหติติ.

ทสสนํ อ.การพบเห็น อรหตํ ซึ่งพระอรหันต์ ท. ตถารูปานํ ผู้มีอย่างนั้นเป็นรูป (ผู้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติเช่น
นั้น) สาธุ โข ปน เป็นการดี โดยแท้ โหติติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

หลังจากนั้น พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาามาครราช ทรงแวดล้อมด้วยพราหมณ์คหบดีชาว
มคธ ๑๒ นหุต เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ครั้นถึงจึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วประทับนั่ง
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อลฺโข ราชา / มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสโร / ทฺวาทสนฺหุเตหิ มาคฺธิเกหิ / พฺราหฺมณ-
คหฺปติเกหิ ปริวุโต, / เยน ภควา, / เตนฺอุปสงฺกมิ; / อุปสงฺกมิทฺวา / ภควนฺตํ อภิฺวาเทตฺวา / เอกมนฺตํ
นิสีทิ.

อลฺโข ครั้นนั้นแล ราชา อ.พระราชา พิมฺพิสโร พระนามว่าพิมพิสาร เสนิโย ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาคโธ
ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ (ผู้ปกครองแคว้นมคธ) ทฺวาทสนฺหุเตหิ มาคฺธิเกหิ พฺราหฺมณคหฺปติเกหิ ปริวุโต
ผู้- อันพราหมณ์และคหบดี ท. ผู้อยู่ในแคว้นมคธ สิบสองนหุต -แวดล้อมแล้ว, ภควา อ.พระผู้มีพระภาค (วิหฺรติ)
ย่อมประทับอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไค, อุปสงฺกมิ เข้าไปเฝ้าแล้ว เตน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ
นั้น, โส (ราชา) อ.พระราชา นั้น อุปสงฺกมิทฺวา ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว อภิฺวาเทตฺวา ถวายบังคมแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระ-
ผู้มีพระภาค นิสีทิ ประทับนั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ส่วนพราหมณ์คหบดีชาวมคธ ๑๒ นหุตนั้นแล บางพวกถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วนั่ง
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เตปิ โข ทฺวาทสนฺหุตา มาคฺธิกา / พฺราหฺมณคหฺปติกา / อปฺเปกฺขเจ ภควนฺตํ อภิฺวาเทตฺวา /
เอกมนฺตํ นิสีทิสฺส,

พฺราหฺมณคหฺปติกา อปิ แม้ อ.พราหมณ์และคหบดี ท. มาคฺธิกา ผู้อยู่ในแคว้นมคธ ทฺวาทสนฺหุตา
๑๒ นหุต เต โข เหล่านั้น แล อปฺเปกฺขเจ บางพวก อภิฺวาเทตฺวา ถวายอภิเษกแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค
นิสีทิสฺส นั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

บางพวกได้ทูลปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการทูลปราศรัยพอให้เป็นที่บ้านเทิง เป็นที่ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อปเปกัจเจ / ภควตา สหธิ สมโมทิสฺส, / สมโมทณียํ กถํ / สาราณียํ วิตติสาเรตฺวา / เอกมนตํ นิสฺสิติสฺส,

อปเปกัจเจ (พราหมณคหบดีกา) อ.พราหมณ์และคหบดี ท. บางพวก สมโมทิสฺส ได้ทูลปราศรัยแล้ว สหธิ กับ ภควตา ด้วยพระผู้มีพระภาค, กถํ ยังถ้อยคำ สมโมทณียํ อันเป็นที่บันเทิงใจ สาราณียํ อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก วิตติสาเรตฺวา ให้เป็นไปแล้ว (ให้จบลงแล้ว) นิสฺสิติสฺส นั่งแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

บางพวกประกอบอัญชลีไปทางที่พระผู้มีพระภาคประทับ แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อปเปกัจเจ / เยน ภควา, / เตนณฺชลิ ปณามेतฺวา / เอกมนตํ นิสฺสิติสฺส,

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค (วิหฺรติ) ย่อมประทับอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, อปเปกัจเจ (พราหมณคหบดีกา) อ.พราหมณ์และคหบดี ท. บางพวก ปณามेतฺวา ประนมแล้ว ณฺชลิ ซึ่งกระพุ่มมือ เตน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ นั้น นิสฺสิติสฺส นั่งแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

บางพวกประกาศนามและโคตรในสำนักพระผู้มีพระภาค แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อปเปกัจเจ / ภควโต สนฺติเก / นามโคตฺตํ สาเวตฺวา / เอกมนตํ นิสฺสิติสฺส,

อปเปกัจเจ (พราหมณคหบดีกา) อ.พราหมณ์และคหบดี ท. บางพวก สาเวตฺวา ประกาศแล้ว นามโคตฺตํ ซึ่งชื่อและโคตร สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค นิสฺสิติสฺส นั่งแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

บางพวกนั่งนิ่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อปเปกัจเจ / ตฺถนฺทิสฺสตา เอกมนตํ นิสฺสิติสฺส.

อปเปกัจเจ (พราหมณคหบดีกา) อ.พราหมณ์และคหบดี ท. บางพวก ตฺถนฺทิสฺสตา เป็นผู้หนึ่ง นิสฺสิติสฺส นั่งแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ครั้งนั้น พราหมณ์คหบดีชาวมคธ ๑๒ นหุต นั้น ได้มีความดำริว่า พระมหาสมณะประพฤติพรหมจรรย์ในท่านอุรุเวลกัสสปะ หรือว่าท่านอุรุเวลกัสสปะประพฤติพรหมจรรย์ในพระมหาสมณะ

อถโข / เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ / พฺราหฺมณคหบดีกานํ / เอตทโหสิ / “กิ นฺ โข มหาสมณ / อุรุเวลกสฺสเป พฺรหฺมจริยํ จรติ, / อุทาทุ อุรุเวลกสฺสโป / มหาสมณ พฺรหฺมจริยํ จรตฺติ.

อถโข ครั้งนั้นแล เอตํ (จินตณ) อ.พระดำริ นั้น อโหสิ ได้มีแล้ว พฺราหฺมณคหบดีกานํ แก่พราหมณ์และคหบดี ท. มาคธิกานํ ผู้อยู่ในแคว้นมคธ ทฺวาทสนหุตานํ ๑๒ นหุต เตสํ เหล่านั้น อิติ ว่า มหาสมณ อ.พระมหาสมณะ จรติ ย่อมประพฤติ พฺรหฺมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ อุรุเวลกสฺสเป ในพระอุรุเวลกัสสปะ กิ นฺ โข หรือ หนอ แล, อุทาทุ หรือว่า อุรุเวลกสฺสโป อ.พระอุรุเวลกัสสปะ จรติ ย่อมประพฤติ พฺรหฺมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ มหาสมณ ในพระมหาสมณะ อิติ ดังนี้.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบความดำริในใจของพราหมณ์คหบดีชาวมคธ ๑๒ นหุต นั้น ด้วยพระทัยของพระองค์ ได้ตรัสกะท่านพระอุรุเวลกัสสปะ ด้วยพระคาถาว่า ดังนี้ :-

อถโข ภควา / เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ / พฺราหฺมณคหบดีกานํ / เจตสา เจโตปริวตฺตกมฺมณฺยา / आयสฺมนตํ อุรุเวลกสฺสโป / คากาย อชฺฌณฺณาสิ.

อลโข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อนุภาย ทรงทราบแล้ว เจโตปริวิตก^๑ ซึ่งความปริวิตก
 แห่งใจ พราหมณคหบดีกาน^๒ ของพราหมณ์และคหบดี ท. มาศิกาน^๓ ผู้อยู่ในแคว้นมคธ ทวาทสนหุตาน^๔ ๑๒ นหุต
 เตส^๕ เหล่านั้น เจตสา ด้วยพระทัย อชฌภาสิ ได้ตรัสแล้ว อรุเวลกสสโป กะพระอรุเวลกัสสปะ อายุสมนต^๖ ผู้มีอายุ
 คาถาย ด้วยพระคาถา (อิติ) ว่า

ดูกรท่านผู้อยู่ในอรุเวลามานาน เคยเป็น
 อาจารย์สั่งสอนหมู่ชฎิลผู้พอม เพราะกำลังพรต
 ท่านเห็นเหตุอะไร จึงยอมละเพลิงเสียเล่า ?
 ดูกรกัสสปะ เราถามเนื้อความนี้กะท่าน
 ท่านละเพลิงที่บูชาเสียทำไมเล่า

“กิเมว ทิสฺวา อรุเวลวาลิ
 ปหาสิ อคฺคิ กิสฺโกวทาโน
 ปุจฺฉามิ ตํ กสสโป เอตมตถ
 กถํ ปหิณํ ตว อคฺคิหุตตํ.”^๗

อรุเวลวาลิ ดูก่อนท่านผู้มีปกติอยู่ในตำบลชื่อว่าอรุเวลา ตว^๘ อ.ท่าน กิสโกวทาโน เป็นอาจารย์ผู้สั่งสอน
 ชฎิลผู้พอม (สมาโน) เป็นอยู่ ทิสฺวา เห็นแล้ว กิเมว ซึ่งอะไรนั้นเที่ยว ปหาสิ ละแล้ว อคฺคิ ซึ่งเพลิง. กสสโป ดูก่อน
 กัสสปะ อห^๙ อ.เรา ปุจฺฉามิ ย่อมถาม เอตํ อดถ^{๑๐} ซึ่งเนื้อความ นั้น ตํ กะท่าน, อคฺคิหุตตํ อ.การบูชาซึ่งเพลิง ตว อันท่าน
 ปหิณ^{๑๑} ละได้แล้ว กถํ อย่างไร (อิติ) ดังนี้.

ท่านพระอรุเวลกัสสปะตอบว่า ยัญทั้งหลาย
 กล่าวยกย่องรูป เสียง และรสที่น่าปรารถนา
 และสตรีทั้งหลาย ข้าพระพุทธเจ้ารู้ว่า นั้นเป็น
 มลทินในอุภิทั้งหลายแล้ว เพราะเหตุนั้น
 จึงไม่ยินดีในการเช่นสรวง ในการบูชา

รูปเป จ สทฺเท จ อโถ รเส จ
 กามิตฺถิโย จาภวทฺทติ ยณฺเณ
 เอตํ มลนฺติ อุปธิสฺส ลตฺวา
 ตสฺมา น ยิณฺเณ น หุตฺเต อรณฺชิ.”^{๑๒}

(อายุสมา อรุเวลกสสโป) อ.พระอรุเวลกัสสปะ ผู้มีอายุ (อาท) กราบทูลแล้ว (อิติ) ว่า ยณฺเณ อ.ยัญ ท.
 อภวทฺทติ ย่อมกล่าวยกย่อง รูป (กาเม) จ ซึ่งรูป ท. อันน่าปรารถนา ด้วย สทฺเท (กาเม) จ ซึ่งเสียง ท. อันน่าปรารถนา
 ด้วย อโถ รเส กาเม จ อนึ่ง ซึ่งรส ท. อันน่าปรารถนา ด้วย อิตฺถิโย จ ซึ่งหญิง ท. ด้วย (อห^{๑๓}) อ.ข้าพระองค์ ลตฺวา
 รู้แล้ว เอตํ (สพฺพมปิ รูปาทิกํ กามปฺปเลทํ) ซึ่งประเภทแห่งกาม มีรูปเป็นต้น แม้ทั้งปวง นั้น อิติ ว่า มล^{๑๔} เป็นมลทิน
 อุปธิสฺส ในอุภิ ท. อิติ ดังนี้, (ยณฺเณ) อ.ยัญ ท. (ยิณฺเณหุตฺตปฺปเลทา) อันมีการเช่นสรวงและการบูชาเป็นประเภท (อิม)
 เหล่านี้ (วทฺทติ) ย่อมกล่าว (ยกย่อง) (มล^{๑๕} เอว) ซึ่งมลทิน นั้นเที่ยว (ยสฺมา) เพราะเหตุใด, ตสฺมา เพราะเหตุนี้
 น (อรณฺชิ) (จึง) ไม่ได้ยินดีแล้ว ยิณฺเณ ในการเช่นสรวง น อรณฺชิ ไม่ได้ยินดีแล้ว หุตฺเต ในการบูชา (อิติ) ดังนี้.

^๑ สี.,ฉ.,อิ.,มหา. อคฺคิหุตฺตณฺติ.

^๒ สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อรณฺชินฺติ.

พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า กัสสปะ
 ก็ใจของท่านไม่ยินดีแล้วในอารมณ์
 คือรูป เสียงและรสเหล่านั้น กัสสปะ
 ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น ใจของท่านยินดี
 ในสิ่งไรเล่า ในเทวโลก หรือมนุษยโลก
 ท่านจงบอกข้าพเจ้าว่า ?

เอตถิ^๑ จ เต มโน น รमितถ / กสฺสปาติ ภควา^๒

รูปสุ สหฺเทศฺ อโถ รเสสุ
 อถ โกจฺรหิ เทวมนุสฺสโลเก
 รโต มโน กสฺสป พฺรหฺมิ เมตฺ.^๓

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค (ปุจฉา) ตรัสถามแล้ว อิติ ว่า กสฺสป ดูก่อนกัสสปะ จ จริงอยู่ มโน อ.ใจ เต
 ของท่าน น รमितถ ไม่ยินดีแล้ว รูปสุ ในรูป ท. สหฺเทศฺ ในเสียง ท. อโถ นอกจากนั้น รเสสุ ในรส ท. เอตถิ
 เหล่านั้น, กสฺสป ดูก่อนกัสสปะ อถ (ภาเว) ครั้นเมื่อความเป็น อย่างนั้น (สนฺเต) มีอยู่ มโน อ.ใจ (ตว) ของท่าน
 รโต ยินดีแล้ว โกจฺรหิ ในที่ไหน เทวมนุสฺสโลเก คือในเทวโลกหรือในมนุษยโลก, (ตว) อ.ท่าน พฺรหฺมิ จงบอก
 เอตฺ (เอตถิ) ซึ่งเนื้อความ นั้น เม แก่เรา อิติ ดังนี้.

ท่านพระอุรุเวลกัสสปะทูลตอบว่า
 ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นทางอันสงบ
 ไม่มีอุปธิ ไม่มีกังวล ไม่ติดอยู่ในกามภพ
 ไม่มีภาวะเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่ธรรมที่ผู้อื่น
 แนะนำให้บรรลุ เพราะฉะนั้น จึงไม่ยินดี
 ในการเช่นสรวง ในการบูชา
 ทิสฺวา ปทํ สนฺตมฺนุปรีกํ
 อภิณฺจํ กามภเว อสฺสทํ
 อนนฺดณฺณภาวิมนนฺดณฺณยํ
 ตสฺมา น ยิฏฺเฐ น หุเต อรณฺชิณฺติ.

(อายุสฺมา อุรุเวลกสฺสโป) อ.พระอุรุเวลกัสสปะ ผู้มีอายุ (อาห) กราบทูลแล้ว (อิตฺติ) ว่า (อห) อ.ข้าพระองค์
 ทิสฺวา เห็นแล้ว ปทํ ซึ่งพระนิพพานอันควรบรรลุ สนฺตํ อันสงบ อนุปรีกํ ไม่มีอุปธิ อภิณฺจํ ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
 อสฺสทํ ไม่ติดอยู่ กามภเว ในกามภพ อนนฺดณฺณภาวํ ไม่มีความเป็นโดยประการอื่น อมนนฺดณฺณยํ มีใช้ธรรม
 อันบุคคลอื่นพึงให้บรรลุ, (อห) อ.ข้าพระองค์ (อหฺทสฺส) ได้เห็นแล้ว (ปทํ) ซึ่งพระนิพพานอันควรบรรลุ (อิทิสฺส)
 อันเช่นนี้ (ยสฺมา) เพราะเหตุใด, ตสฺมา เพราะเหตุนั้น น (อรณฺชิ) (จึง) ไม่ได้ยินดีแล้ว ยิฏฺเฐ ในการเช่นสรวง
 น อรณฺชิ ไม่ได้ยินดีแล้ว หุเต ในการบูชา อิตฺติ ดังนี้.

^๑ ฉ.,เท. เอตถเวา

^๒ สී.,ฉ.,เท.,มหา. (กสฺสปาติ ภควา)

^๓ สී.,ฉ.,เท.,มหา. เมตฺนติ

[๕๖] ลำดับนั้น ท่านพระอุรุเวลกัสสปะลุกจากอาสนะ ห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ชบเคี้ยวลงที่พระบาทของพระผู้มีพระภาคแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

[๕๖] อถโข อายสฺมา อุรุเวลกัสสป / อุฏฺฐายาสนา / เอกังสํ อุตฺตราสงค์ํ กริตฺวา / ภควโต ปาเทสุ สิริสา นิปตติว / ภควนฺตํ เอตทโวจ

[๕๖] อถโข ครั้งนั้นแล อุรุเวลกัสสป อ.พระอุรุเวลกัสสปะ อายสฺมา ผู้มีอายุ อุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ กริตฺวา กระทำแล้ว อุตฺตราสงค์ ซึ่งผ้าห่ม เอกังสํ เฉวียงบ่า นิปตติว หมอบลงแล้ว ปาเทสุ ที่พระบาท ท. ภควโต ของพระผู้มีพระภาค สิริสา ด้วยเศียรเกล้า อโวจ ได้กราบทูลแล้ว เอต (วจน) ซึ่งคำ นั้น ภควนฺตํ กะพระผู้มีพระภาค อิติ ว่า

พระพุทเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเป็นพระศาสดาของข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นสาวก, พระผู้มีพระภาคเป็นพระศาสดาของข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นสาวก พระพุทเจ้าข้า

“สตฺถา เม ภนฺเต ภควา, / สวโกหฺมสมฺมิ, / สตฺถา เม ภนฺเต ภควา, / สวโกหฺมสมฺมิตฺติ.

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สตฺถา เป็นพระศาสดา เม ของข้าพระองค์ (โหติ) ย่อมเป็น, อหํ อ.ข้าพระองค์ สวโก เป็นสาวก อสมฺมิ ย่อมเป็น, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สตฺถา เป็นพระศาสดา เม ของข้าพระองค์ (โหติ) ย่อมเป็น, อหํ อ.ข้าพระองค์ สวโก เป็นสาวก อสมฺมิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ลำดับนั้น พราหมณ์คหบดีชาวมคร ทั้ง ๑๒ นหุต นั้น ได้มีความเข้าใจว่า ท่านพระอุรุเวลกัสสปะ ประพฤติพรหมจรรย์ในพระมหาสมณะ

อถโข / เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ / พฺราหฺมณคหบดีกานํ เอตทโหสิ / “อุรุเวลกัสสป / มหาสมณํ พฺรหฺมจริยํ จรตฺติติ.

อถโข ครั้งนั้นแล เอต (จินตน์) อ.ความคิด นั้น โหสิ ได้มีแล้ว พฺราหฺมณคหบดีกานํ แก่พราหมณ์ และคหบดี ท. มาคธิกานํ ผู้อยู่ในแคว้นมคธ ทฺวาทสนหุตานํ ๑๒ นหุต เตสํ เหล่านั้น อิติ ว่า อุรุเวลกัสสป อ.พระอุรุเวลกัสสปะ จรติ ย่อมประพฤติ พฺรหฺมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ มหาสมณํ ในพระมหาสมณะ อิติ ดังนี้.

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบความปริวิตก แห่งจิตของพราหมณ์คหบดีชาวมครทั้ง ๑๒ นหุต นั้น ด้วยพระทัยของพระองค์แล้วทรงแสดงอนุปฺพุทฺธิกา

อถโข ภควา / เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ / พฺราหฺมณคหบดีกานํ เจตฺสา เจโต-ปริวิตกฺกมณฺญา ย อนุปฺพุทฺธิกํ^๑ กเถสิ.

อถโข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อณฺญา ย ทรงทราบแล้ว เจโตปริวิตกํ ซึ่งความปริวิตก แห่งใจ พฺราหฺมณคหบดีกานํ ของพราหมณ์และคหบดี ท. มาคธิกานํ ผู้อยู่ในแคว้นมคธ ทฺวาทสนหุตานํ ๑๒ นหุต เตสํ เหล่านั้น เจตฺสา ด้วยใจ กเถสิ ตรัสแล้ว อนุปฺพุทฺธิกํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ.

^๑ สี.,ฉ.,เท. อนุปฺพุทฺธิ กถ, มห. อนุปฺพุทฺธิกถ

คือ ทรงประกาศทานกถา สีสกถา สักคกถา โทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองของกามทั้งหลายและอานิสงส์ในความออกจากกาม

เสยยถิห์ / ทานกถ์ / สีสกถ์ / สักคกถ์ / กามาน์ อาทินว / โโอการ์ สงกิเลส / เนกขมเม อานิสส์ ปกาเสสิ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (กเถสิ) ตรัสแล้ว (อนุพุพพิถ) ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ เสยยถิห์ อยากรู้. (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค ปกาเสสิ ทรงประกาศแล้ว ทานกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งทาน สีสกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งศีล สักคกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งสวรรค์ อาทินว ซึ่งโทษ กามาน์ แห่งกาม ท. โโอการ์ อันต่ำทราม สงกิเลส อันเศร้าหมอง อานิสส์ ซึ่งอานิสงส์ เนกขมเม ในการออกจากกาม.

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า พวกเขามีจิตสงบ มีจิตอ่อน มีจิตปลอดจากนิวรณ์ มีจิตเบิกบาน มีจิตผ่องใสแล้ว

ยथा เต ภควา อญฺญาสิ / กลฺลจิตฺเต / มุทุจิตฺเต / วินีวณฺณจิตฺเต / อุทฺทคฺจิตฺเต / ปสนฺนจิตฺเต,

ยथा ในกาลใด ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อญฺญาสิ ได้ทรงทราบแล้ว เต (พราหมณคหบดีเก) ซึ่งพราหมณ์และคหบดี ท. เหล่านั้น กลฺลจิตฺเต ผู้มีจิตสงบ มุทุจิตฺเต ผู้มีจิตอ่อนโยน วินีวณฺณจิตฺเต ผู้มีจิตอันปราศจากนิวรณ์แล้ว อุทฺทคฺจิตฺเต ผู้มีจิตอันสูงขึ้นแล้ว ปสนฺนจิตฺเต ผู้มีจิตอันเลื่อมใสแล้ว,

จึงทรงประกาศพระธรรมเทศนา ที่พระพุทธรเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

อถ ยา พุทฺธานํ สามุกกัสิกา ธมฺมเทศนา, / ตํ ปกาเสสิ / ทุกฺขํ / สมุทยํ / นิโรธํ / มคฺคํ.

อถ ในกาลนั้น ธมฺมเทศนา อ.พระธรรมเทศนา สามุกกัสิกา อันมีการยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง พุทฺธานํ แห่งพระพุทธรเจ้า ท. ยา ไค (อติ) มีอยู่, (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค ปกาเสสิ ทรงประกาศแล้ว ตํ ธมฺมเทศนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา นั้น (อติ) คือ ทุกฺขํ ซึ่งทุกข์ สมุทยํ ซึ่งเหตุเป็นที่เกิด นิโรธํ ซึ่งนิโรธ มคฺคํ ซึ่งมรรค.

ดวงตาเห็นธรรม ปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ได้เกิดแก่พราหมณ์คหบดีชาวมคร ๑๑ นหุต ซึ่งมีพระเจ้าพิมพิสารเป็นประมุข ณ ที่นั่งนั้นแล ดุจผ้าที่สะอาด ปราศจากมลทิน ควรได้รับน้ำย้อมเป็นอย่างดี ฉะนั้น

เสยฺยถาปี นาม / สุทฺธํ วตถ์ / อปคตกาฬํ / สมฺมเทว รชนํ ปฏฺิคฺคณฺเหยฺย; / เอวเมว / เอกาทสนหุตานํ มาคฺธิกานํ / พฺราหฺมณคหบดีกานํ / พิมฺพิสารปมุขานํ / ตสฺมีเยวาสเน / วิรชํ วิตมลํ / ธมฺมจกฺขุ อุทปาติ / “ยงฺกิลฺลิจิ สมุทยธมฺมํ / สพฺพนตํ นิโรธธมฺมนติ.

วตถ์ อ.ผ้า สุทฺธํ อันสะอาด अपคตกาฬํ อันมีมลทินไปปราศแล้ว ปฏฺิคฺคณฺเหยฺย พึงรับ รชนํ ซึ่งน้ำย้อม สมฺมเทว โดยชอบนั้นเทียว เสยฺยถาปี นาม ชื่อแม่ฉันไค, ธมฺมจกฺขุ อ.ดวงตาที่ธรรม วิรชํ อันมีธุลีไปปราศแล้ว วิตมลํ อันมีมลทินไปปราศแล้ว อุทปาติ เกิดขึ้นแล้ว พฺราหฺมณคหบดีกานํ แก่พราหมณ์และคหบดี ท. มาคฺธิกานํ ผู้อยู่ในแคว้นมคธ เอกาทสนหุตานํ ๑๑ นหุต พิมฺพิสารปมุขานํ มีพระเจ้าพิมพิสารเป็นประมุข ตสฺมี เอว อาสเน ณ ที่นั่ง นั้น นั้นเทียว อติ ว่า ยงฺกิลฺลิจิ (ธมฺม) อ.ธรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง สมุทยธมฺมํ เป็นธรรมอันมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา (โหติ) ย่อมเป็น, สพฺพํ ตํ ธมฺมํ อ.ธรรม นั้น ทั้งปวง นิโรธธมฺมํ เป็นธรรมมีความดับเป็นธรรมดา (โหติ) ย่อมเป็น เอวเมว ฉะนั้นนั้นนั้นเทียว อติ ดังนี้.

พราหมณ์คหบดีอีก ๑ นหุต แสดงตนเป็นอุบาสก

เอกนหุต / อุปาสกตตฺ ปฏิเวเทสิ.

เอกนหุต อ.หนึ่งนหุต (**พราหมณ์คหบดีกาน**) แห่งพราหมณ์และคหบดี ท. **ปฏิเวเทสิ** ประกาศแล้ว **อุปาสกตตฺ** ซึ่งความเป็นแห่งอุบาสก.

[๕๗] ครั้งนั้น พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาามาครราช ได้ทรงเห็นธรรมแล้ว ได้ทรงบรรลुธรรมแล้ว ได้ทรงรู้ธรรมแจ่มแจ้งแล้ว ทรงมีธรรมอันหยั่งลงแล้ว ทรงข้ามความสงสัยได้แล้ว ปราศจากถ้อยคำ แสดงความสงสัยทรงถึงความเป็นผู้แก่แล้วกล้า ไม่ต้องทรงเชื่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา ได้ทูลพระวาจานี้ ต่อพระผู้มีพระภาคว่า

[๕๗] **อลโข ราชา / มาโคร เสนิโย พิมพิสารโร / ทิฏฐธมโม / ปตตธมโม / วิทิตธมโม / ปริโยคาฬุทธมโม / ตินณวิจิกิจโจ / วิคตกถโก / เวสสารชชูปตโต / อปรปปัจจโย / สตถุ สาสนเน ภควนตํ เอตทโวจ**

[๕๗] **อลโข** ครั้งนั้นแล **ราชา** อ.พระราชา **พิมพิสารโร** พระนามว่าพิมพิสาร **เสนิโย** ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ **มาโคร** ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ **ทิฏฐธมโม** เป็นผู้ที่มีธรรมอันเห็นแล้ว **ปตตธมโม** เป็นผู้ที่มีธรรมอันบรรลุแล้ว **วิทิตธมโม** เป็นผู้ที่มีธรรมอันแทงตลอดแล้ว **ปริโยคาฬุทธมโม** เป็นผู้ที่มีธรรมอันหยั่งลงแล้ว **ตินณวิจิกิจโจ** เป็นผู้มีความสงสัยอันข้ามแล้ว **วิคตกถโก** เป็นผู้มิวจาเป็นเครื่องกล่าวว่าจะไปปราศแล้ว **เวสสารชชูปตโต** เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งความแก่แล้วกล้า **อปรปปัจจโย** เป็นผู้ไม่มีผู้อื่นเป็นปัจจัย **สาสนเน** ในคำสอน **สตถุ** ของพระศาสดา (**หุตวา**) เป็น **อโวจ** ได้กราบทูลแล้ว **เอต (วจน)** ซึ่งพระดำรัส นั้น **ภควนตํ** กะพระผู้มีพระภาค **อิติ** ว่า

ครั้งก่อน เมื่อหม่อมฉันยังเป็นราชกุมาร ได้มีความปรารถนา ๕ อย่าง บัดนี้ ความปรารถนา ๕ อย่างนั้น ของหม่อมฉันสำเร็จแล้ว

“**ปุพเพ เม ภนเต / กุมารสส สโต / ปณจ อสสาสกา อเหตุ,** / **เต เม เอตริตี สมิทธา,**
ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ **ปุพเพ** ในกาลก่อน **อสสาสกา** อ.ความปรารถนา ท. **ปณจ ๕ อย่าง** **อเหตุ** ได้มีแล้ว **เม** แก่หม่อมฉัน **กุมารสส สโต** ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่, **เต (อสสาสกา)** อ.ความปรารถนา ท. เหล่านั้น **เม** ของหม่อมฉัน **สมิทธา** สำเร็จแล้ว **เอตริตี** ในกาลนี้,

ความปรารถนา ๕ อย่าง

๑. ครั้งก่อน เมื่อหม่อมฉันยังเป็นราชกุมาร ได้มีความปรารถนาว่า ไฉนหนอ ชนทั้งหลายพึงอภิเษกเราในราชสมบัติ ดังนี้

ปุพเพ เม ภนเต / กุมารสส สโต / เอตทโหสิ / ‘อโห วต มํ / รชเช อภิสสิญเจยฺยุนติ,
ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ **ปุพเพ** ในกาลก่อน **เอต (จินตณ)** อ.ความคิด นั้น **อิติ** ว่า **อโห วต** โอ หนอ (**ชนา**) อ.ชน ท. **อภิสสิญเจยฺย** พึงอภิเษก **มํ** ซึ่งเรา **รชเช** ในความเป็นแห่งพระราชา **อิติ** ดังนี้ **อโหสิ** ได้มีแล้ว **เม** แก่หม่อมฉัน **กุมารสส สโต** ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่,

นี่เป็นความปรารถนาของหม่อมฉันประการที่ ๑ บัดนี้ ความปรารถนานั้นของหม่อมฉันสำเร็จแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อัย โข เม ภนเต / ปจโม อสสาสโก อโหสิ, / โส เม เอตริ สมิทโธ,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อัย โข (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นี้ แล อสสาสโก เป็นความปรารถนา ปจโม ประการแรก เม ของหม่อมฉัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นั้น เม ของหม่อมฉัน สมิทโธ สำเร็จแล้ว เอตริ ในกาลนี้,

๒. ขอพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พึงเสด็จมาสู่แว่นแคว้นของหม่อมฉันนั้น

‘ตสส เม วิชิต์ / อรหิ สมมาสมพุทโธ โอกกเมยยาติ,

(ภนเต) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ปุพเพ) ในกาลก่อน (เอตัง จินตณั) อ.ความคิด นั้น อิติ ว่า สมมาสมพุทโธ อ.พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อรหิ ผู้เป็นพระอรหันต์ โอกกเมยยา พึงเสด็จมา วิชิต์ สู่แว่นแคว้น เม ของเรา ตสส นั้น อิติ ดังนี้ (อโหสิ) ได้มีแล้ว (เม) แก่หม่อมฉัน (กุมารสส สโต) ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่,

นี่เป็นความปรารถนาของหม่อมฉันประการที่ ๒ บัดนี้ ความปรารถนานั้นของหม่อมฉันสำเร็จแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อัย โข เม ภนเต / ทุตติโย อสสาสโก อโหสิ, / โส เม เอตริ สมิทโธ,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อัย โข (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นี้ แล อสสาสโก เป็นความปรารถนา ทุตติโย ประการที่ ๒ เม ของหม่อมฉัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นั้น เม ของหม่อมฉัน สมิทโธ สำเร็จแล้ว เอตริ ในกาลนี้,

๓. ขอหม่อมฉันพึงได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

‘ตถจาหิ ภควนตัม / ปยิริปาเสยยนติ,

(ภนเต) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ปุพเพ) ในกาลก่อน (เอตัง จินตณั) อ.ความคิด นั้น อิติ ว่า จ ก็แล อหิ อ.เรา ปยิริปาเสยยัม พึงเข้าไปนั่งใกล้ ภควนตัม ซึ่งพระผู้มีพระภาค ตัม พระองค์นั้น อิติ ดังนี้ (อโหสิ) ได้มีแล้ว (เม) แก่หม่อมฉัน (กุมารสส สโต) ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่,

นี่เป็นความปรารถนาของหม่อมฉันประการที่ ๓ บัดนี้ ความปรารถนานั้นของหม่อมฉันสำเร็จแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อัย โข เม ภนเต / ตติโย อสสาสโก อโหสิ, / โส เม เอตริ สมิทโธ,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อัย โข (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นี้ แล อสสาสโก เป็นความปรารถนา ตติโย ประการที่ ๓ เม ของหม่อมฉัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส (อสสาสโก) อ.ความปรารถนา นั้น เม ของหม่อมฉัน สมิทโธ สำเร็จแล้ว เอตริ ในกาลนี้,

๔. ขอพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นพึงแสดงธรรมแก่หม่อมฉัน

‘โส จ เม ภควา / ธมมํ เทเสยยาติ,

(ภนเต) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ปุพฺเพ) ในกาลก่อน (เอตํ จินตณํ) อ.ความคิด นั้น อิติ ว่า จ ก็แล
โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น เทเสยย พึงแสดง ธมมํ ซึ่งธรรม เม แก่เรา อิติ ดังนี้ (อโหสิ) ได้มีแล้ว (เม)
แก่หม่อมฉัน (กุมารสฺส สโต) ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่,

นี่เป็นความปรารถนาของหม่อมฉันประการที่ ๔ บัดนี้ ความปรารถนานั้นของหม่อมฉันสำเร็จ
แล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อภัย โข เม ภนเต / จตุตฺถโก อสฺสาสโก อโหสิ, / โส เม เอตฺรหิ สมิตฺโธ,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อภัย โข (อสฺสาสโก) อ.ความปรารถนา นี้ แล อสฺสาสโก เป็นความปรารถนา
จตุตฺถโก ประการที่ ๔ เม ของหม่อมฉัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส (อสฺสาสโก) อ.ความปรารถนา นั้น เม ของหม่อมฉัน
สมิตฺโธ สำเร็จแล้ว เอตฺรหิ ในกาลนี้,

๕. ขอหม่อมฉันพึงรู้ทั่วถึงธรรมของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

‘ตสฺส จาหํ / ภควโต ธมมํ / อาชาเนยฺยนติ,

(ภนเต) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ปุพฺเพ) ในกาลก่อน (เอตํ จินตณํ) อ.ความคิด นั้น อิติ ว่า จ อนึ่ง อหํ อ.เรา
อาชาเนยฺย พึงรู้ทั่วถึง ธมมํ ซึ่งธรรม ตสฺส ภควโต ของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น อิติ ดังนี้ (อโหสิ) ได้มีแล้ว (เม)
แก่หม่อมฉัน (กุมารสฺส สโต) ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่,

นี่เป็นความปรารถนาของหม่อมฉันประการที่ ๕ บัดนี้ ความปรารถนานั้นของหม่อมฉันสำเร็จ
แล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อภัย โข เม ภนเต / ปญฺจโม อสฺสาสโก อโหสิ, / โส เม เอตฺรหิ สมิตฺโธ,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อภัย โข (อสฺสาสโก) อ.ความปรารถนา นี้ แล อสฺสาสโก เป็นความปรารถนา
ปญฺจโม ประการที่ ๕ เม ของหม่อมฉัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส (อสฺสาสโก) อ.ความปรารถนา นั้น เม ของหม่อมฉัน
สมิตฺโธ สำเร็จแล้ว เอตฺรหิ ในกาลนี้,

พระพุทธเจ้าข้า ครึ่งก่อนหม่อมฉันยังเป็นราชกุมาร ได้มีความปรารถนา ๕ อย่างนี้ บัดนี้ ความ
ปรารถนา ๕ อย่างนั้นของหม่อมฉันสำเร็จแล้ว

ปุพฺเพ เม ภนเต / กุมารสฺส สโต / อิมํ ปญฺจ อสฺสาสกา อเหสุ, / เต เม เอตฺรหิ สมิตฺธา,

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปุพฺเพ ในกาลก่อน อสฺสาสกา อ.ความปรารถนา ท. ปญฺจ ๕ อย่าง อิมํ เหล่านี้
อเหสุ ได้มีแล้ว เม แก่หม่อมฉัน กุมารสฺส สโต ผู้- เป็นราชกุมาร -เป็นอยู่, เต (อสฺสาสกา) อ.ความปรารถนา ท.
เหล่านั้น เม ของหม่อมฉัน สมิตฺธา สำเร็จแล้ว เอตฺรหิ ในกาลนี้,

ภาสิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ภาสิตของพระองค์ไพเราะนัก พระพุทธเจ้าข้า

อภิกุณฺโถ ภนฺเต, / อภิกุณฺโถ ภนฺเต,

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ภาสิต) อ.ภาสิต (ตุยฺหฺ) ของพระองค์ อภิกุณฺโถ แจ่มแจ้งแล้ว, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (ภาสิต) อ.ภาสิต (ตุยฺหฺ) ของพระองค์ อภิกุณฺโถ แจ่มแจ้งแล้ว,

พระองค์ทรงประกาศธรรม โดยอเนกปริยายอย่างนี้ เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืด ด้วยตั้งใจว่า คนมีจักขุจักเห็นรูป ดังนี้

เสยฺยถาปิ ภนฺเต / นิกุขุชิตฺตํ วา อุกกุชฺเชยฺย, / ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย, / มุหฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, / อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตฺตํ ธาเรยฺย / ‘จกฺขุมฺโนโต รูปานิ ทกฺขณฺตีติ; / เอวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน / ธมฺโม ปกาสิโต.

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (บุคคล) อ.บุคคล อุกกุชฺเชยฺย พึงหงาย นิกุขุชิตฺตํ ซึ่งวัตถุอันบุคคลคว่ำแล้ว วา หรือ, วา หรือว่า วิวเรยฺย พึงเปิด ปฏิจฺจนฺนํ ซึ่งวัตถุอันบุคคลปิดแล้ว, อาจิกฺเขยฺย พึงบอก มคฺคํ ซึ่งหนทาง มุหฺหสฺส แก่บุคคลผู้หลงแล้ว วา หรือ, วา หรือว่า ธาเรยฺย พึงทรงไว้ เตลปฺปชฺโชตฺตํ ซึ่งประทีปน้ำมันอันลุกโพลงแล้ว อนฺธกาเร ในที่มืด (อสาय) ด้วยความหวัง อดีติ ว่า จกฺขุมฺโนโต (บุคคล) อ.บุคคล ท. ผู้มีตา ทกฺขณฺตีติ จักเห็น รูปานิ ซึ่งรูป ท. อดีติ ดังนี้ เสยฺยถาปิ แม้ฉันใด, ธมฺโม อ.พระธรรม ภควตา อันพระผู้มีพระภาค ปกาสิโต ทรงประกาศแล้ว อเนกปริยาเยน โดยเหตุมิใช่หนึ่ง (หลายอย่าง) เอวเมว ฉะนั้นนั่นเทียว.

หม่อมฉันนี้ ขอถึงพระผู้มีพระภาค พระธรรมและพระภิกษุสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ

เอสาหิ ภนฺเต / ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ / ธมฺมมยฺจ ภิกฺขุสงฺฆมยฺจ,

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอโส อหิ อ.หม่อมฉัน นี้ คจฺฉามิ ขอถึง ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค สรณํ ว่าเป็นที่พึ่ง, (คจฺฉามิ) ขอถึง ธมฺมํ จ ซึ่งพระธรรม ด้วย ภิกฺขุสงฺฆํ จ ซึ่งพระสงฆ์ ด้วย (สรณํ) ว่าเป็นที่พึ่ง,

ขอพระองค์จงทรงจำหม่อมฉันว่า เป็นอุบาสกผู้มอชชีวิตถึงสรณะ จำเดิมแต่วันนี้เป็นต้นไป

อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ / อชฺชตคฺเค ปาณูปเต / สรณํ คตํ,

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ธาเรตุ ขอจงทรงจำ มํ ซึ่งหม่อมฉัน อุปาสกํ ว่าเป็นอุบาสก คตํ ผู้ถึงแล้ว สรณํ ซึ่งสรณะ ปาณูปเต อันเข้าถึงซึ่งลมปราณ อชฺชตคฺเค ในกาลอันมีวันนี้เป็นเบื้องต้น อดีติ ดังนี้,

และขอพระผู้มีพระภาคพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ จงทรงรับภัตตาหารของหม่อมฉัน ในวันพรุ่งนี้

อธิวาเสตุ จ เม ภนฺเต ภควา / สุวตฺตนาถ ภาตฺตํ / สหฺมํ ภิกฺขุสงฺฆเณนาติ.

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จ อนึ่ง ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อธิวาเสตุ ขอจงรับ ภาตฺตํ ซึ่งภัตร เม ของหม่อมฉัน สหฺมํ กับ ภิกฺขุสงฺฆเณน ด้วยหมู่แห่งภิกษุ (ปุลฺลตฺถาย) เพื่อประโยชน์แก่บุญ สุวตฺตนาถ อันจะมีในวัน พรุ่งนี้ อดีติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคทรงรับด้วยดุขณิภาพ

อธิวาเสสิ ภควา ตฺถุณฺทิกาเวน.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อธิวาเสสิ ทรงรับแล้ว ตฺถุณฺทิกาเวน โดยความเป็นผู้หนึ่ง.

ครั้งพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาามาคราชทรงทราบการรับนิมนต์ของพระผู้มีพระภาคแล้ว เสด็จ
 หลีกจากที่ประทับถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ทรงทำประทักษิณแล้วเสด็จกลับไป

อลโข ราชา / มาโคร เสนิโย พิมพิสารโร / ภควโต อธิวาสโน วิทิตวา / อญฺญาสาสนา /
 ภควนฺตํ อภิวาเทตวา / ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อลโข ครั้นนั้นแล ราชา อ.พระราช พิมพิสารโร พระนามว่าพิมพิสาร เสนิโย ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาโคร
 ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ วิทิตวา ทรงทราบแล้ว อธิวาสโน ซึ่งการรับนิมนต์ ภควโต ของพระผู้มีพระภาค อญฺญา
 เสด็จลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ อภิวาเทตวา ถวายอภิวาทแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค กตฺวา ทรงกระทำ
 แล้ว ปทกฺขิณํ ซึ่งการประทักษิณ ปกฺกามิ เสด็จหลีกไปแล้ว.

หลังจากนั้น พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาามาคราช รับสั่งให้ตกแต่งของเคี้ยวของฉันอันประณีต
 โดยผ่านราตรีนั้นแล้วให้เจ้าพนักงานไปกราบทูลภัตตกาลแด่พระผู้มีพระภาคว่า ถึงเวลาแล้ว พระพุทธ-
 เจ้าข้า ภัตตอาหารเสร็จแล้ว

อลโข ราชา / มาโคร เสนิโย พิมพิสารโร / ตสฺสา รตฺติยา อจฺเจน / ปณฺธิํ ขาพฺนิยํ
 โภขณิยํ ปฏฺยิทาเปตฺวา / ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ / “กาโล ภนฺเต, / นิฏฺฐิตํ ภตฺตนติ.

อลโข ครั้นนั้นแล ราชา อ.พระราช พิมพิสารโร พระนามว่าพิมพิสาร เสนิโย ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาโคร
 ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ (บุคคฺล) ทรงยังบุคคฺล ปฏฺยิทาเปตฺวา ให้ตกแต่งแล้ว ขาพฺนิยํ ซึ่งของอันบุคคฺลพึงเคี้ยว
 โภขณิยํ ซึ่งของอันบุคคฺลพึงบริโภค ปณฺธิํ อันประณีต อจฺเจน ในกาลอันล่วงไป รตฺติยา แห่งราตรี ตสฺสา นั้น (บุคคฺล)
 ทรงยังบุคคฺล อาโรจาเปสิ ให้กราบทูลแล้ว กาลํ ซึ่งกาล ภควโต ต่อพระผู้มีพระภาค อิติ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์
 ผู้เจริญ กาโล อ.กาล (สมฺปตฺโต) ถึงพร้อมแล้ว, ภตฺตํ อ.ภัตต นิฏฺฐิตํ จัดเตรียมเสร็จแล้ว อิติ ดังนี้.

[๕๕] ขณะนั้นเป็นเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงอันตรวาสกแล้ว ทรงถือบาตรจีวร เสด็จพระ-
 พุทธดำเนินสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ จำนวน ๑,๐๐๐ รูป ล้วนปฺราณชฺฏิล

[๕๕] อลโข ภควา / ปุพฺพพฺนฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา / ปตฺตจิวรมาทาย / ราชคฺห์ ปาวีสี /
 มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ / ภิกฺขุสทฺสเสน สพฺเพเหว ปุราณชฺฏิเลหิ.

[๕๕] อลโข ครั้นนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค นิวาเสตฺวา นุ่งห่มแล้ว (นุ่งสบงแล้ว) ปุพฺพพฺนฺหสมฺมํ
 ในสมัยอันเป็นเบื้องต้นแห่งวัน อาทาย ถือเอาแล้ว ปตฺตจิวรํ ซึ่งบาตรและจีวร ปาวีสี ได้เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคฺห์
 สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ สทฺธิํ กับ ภิกฺขุสงฺฆเณ ด้วยหมู่แห่งภิกษุ มหตา หมู่ใหญ่ ภิกฺขุสทฺสเสน คือพันแห่งภิกษุ
 สพฺเพเหว เอว ปุราณชฺฏิเลหิ ผู้เป็นชฺฏิลในกาลก่อน ทั้งปวง นั้นเทียว.

ก็โดยสมัยนั้นแล ท้าวสักกะจอมทวยเทพทรงนิรมิตเพศเป็นมาณพ เสด็จพระดำเนินนำหน้าภิกษุ
 สงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข พลางขับคาถาเหล่านี้ ว่าดังนี้ :-

เตน โข ปน สมเณ / สกโก เทวานมินฺโท / มาณวกฺวณฺณํ อภินิมฺมินฺตฺวา / พุทฺธปฺมุขสฺส
 ภิกฺขุสงฺฆสฺส / ปุโรโต ปุโรโต คจฺจติ / อีมา คาลาโย คายมาโน^๑

ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล สกโก อ.ท้าวสักกะ เทวามินฺโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ อภินิมฺมินฺตฺวา
 ทรงเนรมิตแล้ว มาณวกฺวณฺณํ ซึ่งเพศแห่งชายหนุ่ม คจฺจติ ย่อมเสด็จไป ปุโรโต ปุโรโต ในเบื้องหน้า ๆ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 แห่งหมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺมุขสฺส มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข คายมาโน (อาท) กราบทูลแล้ว ขับอยู่ อีมา คาลาโย
 ซึ่งคาถา ท. เหล่านี้ อิติ ว่า

^๑ อ. คียมาโน

คาถาสติพระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาค มีพระฉวีเสมอด้วยลิมทองสิงคิ ทรงฝึกอินทรีย์แล้ว ทรงพันวิเศษแล้ว
เสด็จประเวศสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยพระปุราณชฎิลทั้งหลาย ผู้ฝึกอินทรีย์แล้ว
ผู้พันวิเศษแล้ว

ทนต์ ทนฺเตหิ สห ปุราณชฎิเลหิ
สิงคินิขสฺสวนโน

วิปฺปมุตโต วิปฺปมุตเตหิ
ราชคหํ ปาวิสิ ภควา.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สิงคินิขสฺสวนโน ผู้มีพระฉวีงดงามเสมอด้วยแท่งแห่งทองสิงคิ ทนต์ ผู้ทรงฝึก
อินทรีย์แล้ว วิปฺปมุตโต ผู้ทรงพันวิเศษแล้ว ปาวิสิ ได้เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคหํ สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ สห ปุราณ-
ชฎิเลหิ กับ ด้วยชฎิลในกาลก่อน ท. ทนฺเตหิ ผู้ฝึกอินทรีย์แล้ว วิปฺปมุตเตหิ ผู้พันวิเศษแล้ว.

พระผู้มีพระภาคมีพระฉวีเสมอด้วยลิมทองสิงคิ ทรงพันแล้ว ทรงพันวิเศษแล้ว
เสด็จประเวศสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยพระปุราณชฎิลทั้งหลาย ผู้พันแล้ว
ผู้พันวิเศษแล้ว

มุตโต มุตเตหิ สห ปุราณชฎิเลหิ
สิงคินิขสฺสวนโน

วิปฺปมุตโต วิปฺปมุตเตหิ
ราชคหํ ปาวิสิ ภควา.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สิงคินิขสฺสวนโน ผู้มีพระฉวีงดงามเสมอด้วยแท่งแห่งทองสิงคิ มุตโต ผู้ทรงพัน
แล้ว วิปฺปมุตโต ผู้ทรงพันวิเศษแล้ว ปาวิสิ ได้เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคหํ สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ สห ปุราณชฎิเลหิ
กับ ด้วยชฎิลในกาลก่อน ท. มุตเตหิ ผู้พันแล้ว วิปฺปมุตเตหิ ผู้พันวิเศษแล้ว.

พระผู้มีพระภาคมีพระฉวีเสมอด้วยลิมทองสิงคิ ทรงข้ามแล้ว ทรงพันวิเศษแล้ว
เสด็จประเวศสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยพระปุราณชฎิลทั้งหลาย ผู้พันแล้ว
ผู้พันวิเศษแล้ว

ติณฺโณ ตินฺนเถหิ สห ปุราณชฎิเลหิ
สิงคินิขสฺสวนโน

วิปฺปมุตโต วิปฺปมุตเตหิ
ราชคหํ ปาวิสิ ภควา.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สิงคินิขสฺสวนโน ผู้มีพระฉวีงดงามเสมอด้วยแท่งแห่งทองสิงคิ ตินฺโณ ผู้ทรงข้าม
แล้ว วิปฺปมุตโต ผู้ทรงพันวิเศษแล้ว ปาวิสิ ได้เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคหํ สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ สห ปุราณชฎิเลหิ
กับ ด้วยชฎิลในกาลก่อน ท. ตินฺนเถหิ ผู้ข้ามแล้ว วิปฺปมุตเตหิ ผู้พันวิเศษแล้ว.

พระผู้มีพระภาค มีพระฉวีเสมอด้วยลิมทองสิงคิ ทรงสงบแล้ว ทรงพันวิเศษแล้ว
เสด็จประเวศสู่พระนครราชคฤห์ พร้อมด้วยพระปุราณชฎิลทั้งหลาย ผู้สงบแล้ว
ผู้พันวิเศษแล้ว

สนฺโต สนฺเตหิ สห ปุราณชฎิเลหิ
สิงคินิขสฺสวนโน

วิปฺปมุตโต วิปฺปมุตเตหิ
ราชคหํ ปาวิสิ ภควา.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค สิงคินิขสฺสวนโน ผู้มีพระฉวีงดงามเสมอด้วยแท่งแห่งทองสิงคิ สนฺโต ผู้ทรงสงบ
แล้ว วิปฺปมุตโต ผู้ทรงพันวิเศษแล้ว ปาวิสิ ได้เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคหํ สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ สห ปุราณชฎิเลหิ
กับ ด้วยชฎิลในกาลก่อน ท. สนฺเตหิ ผู้สงบแล้ว วิปฺปมุตเตหิ ผู้พันวิเศษแล้ว.

พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงมีอริยาสธรรม ๑๐
 พลญาณ ๑๐ รู้แจ้งธรรม ๑๐ เข้าถึงธรรม ๑๐ ทรงมีภิกษุ
 บริวาร ๑๐ ร้อย เสด็จประเวศสู่พระนครราชคฤห์
 ทสวาโส ทสพโล ทสธมมวิทู ทสภิ จุเปโต
 โส ทสสตปริวารโร ราชคหิ ปาวีสี ภาควาติ.

โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น ทสวาโส ทรงมีการอยู่ในอริยาสธรรม ๑๐ ทสพโล ทรงมี
 พลญาณ ๑๐ ทสธมมวิทู ทรงรู้แจ้งซึ่งธรรม (กรรมบถ) ๑๐ จุเปโต ทรงเข้าถึงแล้ว ทสภิ จ (อเสกเขติ อังเคติ)
 ด้วยองค์ ท. อันเป็นของพระอเสกยะ ๑๐ ทสสตปริวารโร ทรงมีบริวาร ๑๐๐ อันคุณแล้วด้วย ๑๐ ปาวีสี ได้เสด็จเข้าไป
 แล้ว ราชคหิ สู่พระนครชื่อว่าราชคฤห์ อิติ ดังนี้

ประชาชนได้เห็นท้าวสักกะจอมทวยเทพแล้ว พวกนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า พ่อหนุ่มนี้ มีรูปงามยิ่งนัก
 นาดูนัก น่าชมนัก พ่อหนุ่มนี้ของใครหนอ.

มนุสสา / สกภิ เทวานมินโท ปลสิตวา / เอวมาหุสุ / “อภิรุโป วตายิ มาณวโก, / ทสสนิโย
 วตายิ มาณวโก, / ปาสาทิโก วตายิ มาณวโก, / กสส นุ โข อยิ มาณวโกติ.

มนุสสา อ.มนุษย์ ท. ปลสิตวา เห็นแล้ว สกภิ ซึ่งท้าวสักกะ เทวานมินโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ อาหุสุ
 กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า อยิ มาณวโก อ.ชายหนุ่ม นี้ อภิรุโป วต เป็นผู้ที่มีรูปงามยิ่ง หนอ (โหติ) ย่อมเป็น,
 อยิ มาณวโก อ.ชายหนุ่ม นี้ ทสสนิโย วต เป็นผู้ควรซึ่งการดู หนอ (โหติ) ย่อมเป็น, อยิ มาณวโก อ.ชายหนุ่ม นี้
 ปาสาทิโก วต เป็นผู้นำมาซึ่งความเลื่อมใส หนอ (โหติ) ย่อมเป็น, อยิ (माणวโก) อ.ชายหนุ่ม นี้ มาณวโก เป็นชาย
 หนุ่ม กสส นุ โข ของใคร หนอ แล (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

เมื่อประชาชนกล่าวอย่างนี้แล้ว ท้าวสักกะจอมทวยเทพ ได้กล่าวตอบประชาชนพวกนั้น ด้วย
 คาถา ว่าดังนี้ :-

เอว วุตเต, / สกโก เทวานมินโท / เต มนุสเส / คากาย อชฌภาสิ

วจน ครั้นเมื่อคำ (เตติ มนุสเสติ) อันมนุษย์ ท. เหล่านั้น วุตเต กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้, สกโก อ.ท้าวสักกะ
 เทวานมินโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ อชฌภาสิ ได้ตรัสแล้ว เต มนุสเส กะมนุษย์ ท. เหล่านั้น คากาย ด้วยคาถา อิติ ว่า

พระผู้มีพระภาคพระองค์ใดเป็นนักปราชญ์ ทรงฝึกอินทรีย์
 ทั้งปวงแล้ว เป็นผู้ฟ่องแผ้ว หาบุคคลเปรียบมิได้ ไกลจากกิเลส
 เสด็จไปดีแล้วในโลก ข้าพเจ้าเป็นผู้รับใช้ ของพระผู้มีพระภาค
 พระองค์นั้น.

โย อีโร สพพิ ทนโต สุทโธ อปปฏิปุคฺคโล
 อรหิ สุกโต โลเก ตสสาหิ ปริจารโกติ.

โย (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์ใด อีโร ทรงเป็นนักปราชญ์ ทนโต ทรงเป็นผู้ทรงฝึกแล้ว สพพิ
 (อินทรีเยสุ) ในอินทรีย์ ท. ทั้งปวง สุทโธ ทรงเป็นผู้ฟ่องแผ้วแล้ว อปปฏิปุคฺคโล ทรงเป็นผู้ไม่มีบุคคลเปรียบ อรหิ
 ทรงเป็นพระอรหันต์ สุกโต ทรงเป็นผู้เสด็จไปดีและผู้ตรัสดีแล้ว โลเก ในโลก (โหติ) ย่อมเป็น, อหิ อ.ข้าพเจ้า
 ปริจารโก เป็นผู้รับใช้ ตสส (ภควโต) ของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น (โหมิ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ทรงรับพระเวฬุวันเป็นสังฆิกาวาส

[๕๙] ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จพระพุทธดำเนินไปสู่พระราชานิเวศน์ของพระเจ้าพิมพิสาร จอมเสนามาครราช ครั้นถึงแล้ว ประทับนั่งเหนือพระพุทธอาสน์ที่เขาจัดถวายพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์

[๕๙] **อลโข ภควา, / เยน รณโณ มาครสฺส / เสนียสฺส พิมพิสารสฺส นิเวสนํ, / เตนุปสงกมิ; / อุปสงกมิตวา / ปณฺณตเต อาสเน นิสิตฺติ / สทฺธิ ภิกขุสงฺเขเน.**

[๕๙] **อลโข** ครั้นนั้นแล **ภควา** อ.พระผู้มีพระภาค-, **นิเวสนํ** อ.พระราชานิเวศน์ **रणโณ** ของพระราชา **พิมพิสารสฺส** พระนามว่าพิมพิสาร **เสนียสฺส** ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ **มาครสฺส** ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ (**อุตฺถิ**) มีอยู่ **เยน (ทิสภาเคน)** ในส่วนแห่งทิศ ไค, -**อุปสงกมิ** เสด็จเข้าไปแล้ว **เตน (ทิสภาเคน)** ในส่วนแห่งทิศ นั้น, (**ภควา**) อ.พระผู้มีพระภาค **อุปสงกมิตวา** ครั้นเสด็จเข้าไปแล้ว **นิสิตฺติ** ประทับนั่งแล้ว **อาสเน บนอาสนะ (บุคฺคเลน)ปณฺณตเต** อัน- อันบุคฺคเลน -ปูลาดแล้ว **สทฺธิ ภิกขุสงฺเขเน** กับ ด้วยหมู่แห่งภิกษุ.

จึงพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามาครราช ทรงอังคาสภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ด้วย ขาเหนียวโภชนียาหารอันประณีต ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ จนให้พระผู้มีพระภาคเสวยเสร็จ ทรงนำ พระหัตถ์ออกจากบาตรห้ามกัณฑ์แล้ว จึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อลโข ราชา / มาครโธ เสนิโย พิมพิสารโธ / พุทฺธปมฺขํ ภิกขุสงฺขํ / ปณฺเฑน ขาเหนียน โภชนิเยน / สหตฺถา สนฺตปเปตฺวา / สมฺปวาเรตฺวา / ภควนฺตํ ภูตฺตาวี / โอนิตปตฺตปาณิ / เอกมนฺตํ นิสิตฺติ.

อลโข ครั้นนั้นแล **ราชา** อ.พระราชา **พิมพิสารโธ** พระนามว่าพิมพิสาร **เสนิโย** ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ **มาครโธ** ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ **ภิกขุสงฺขํ** ยังหมู่แห่งภิกษุ **พุทฺธปมฺขํ** มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข **สนฺตปเปตฺวา** ให้อิ่มหนำแล้ว **ขาเหนียน** ด้วยวัตถุอันบุคฺคเลนพึงเคี้ยว **โภชนิเยน** ด้วยวัตถุอันบุคฺคเลนพึงบริโภค **ปณฺเฑน** อันประณีต **สหตฺถา** ด้วยมือของตน **ภควนฺตํ** ยังพระผู้มีพระภาค **ภูตฺตาวี** ผู้เสวยแล้ว **โอนิตปตฺตปาณิ** ผู้มีฝ่ามืออันนำออกแล้ว จากบาตร **สมฺปวาเรตฺวา** ให้ห้ามแล้ว **นิสิตฺตํ** นั่งแล้ว **เอกมนฺตํ** ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

(ครั้งนั้น) ท้าวเธอ (พระเจ้าพิมพิสาร จอมเสนามาครราช ผู้ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งหนึ่ง) ได้ทรงพระราชดำริว่า

เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข / รณโณ มาครสฺส เสนียสฺส / พิมพิสารสฺส เอตทโหสิ

(**อลโข**) ครั้นนั้นแล **เอตฺ (จินตณ)** อ.ความดำริ นั้น **โหสิ** ได้มีแล้ว **रणโณ** แก่พระราชา **พิมพิสารสฺส** พระนามว่าพิมพิสาร **เสนียสฺส** ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ **มาครสฺส** ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ **เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข** ผู้ประทับนั่งแล้ว ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง แล **อิติ** ว่า

พระผู้มีพระภาคพึงประทับอยู่ ณ ที่ไหนดีหนอ ซึ่งจะเป็นสถานที่ไม่ไกล ไม่ใกล้จากบ้านนัก สะดวก ด้วยการคมนาคม ควรที่ประชาชนผู้ต้องประสงค์จะเข้าไปเฝ้าได้ กลางวัน ไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบ สงัด เสียงไม่กึกก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เดินเข้าออก ควรเป็นที่ประกอบกิจ ของผู้ต้องการที่สงัด และ ควรเป็นที่หลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย

“กตล นุ โข ภควา วิหเรย, / ยํ อสส คามโต เนว อติหุเร^๑ / น^๒ อจจาสนเน / คมนาคมน-
สมปนฺนํ / อตฺถิกานํ^๓ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ, / ทิวา อปฺปภินฺณํ / รตฺติ อปฺปสทฺทํ / อปฺปนิคฺโขสํ
วิชนวาทํ / มนุสฺสราหเสยฺยกํ ปฏิสลฺลาณสาธูปฺปติ.

ย (จານ) อ.ที โด น เอว (อสส) ไม่พึงมี นั่นเทียว อติหุเร ในที่ไกลนัก คามโต จากหมู่บ้าน, น (เอว อสส) ไม่พึงมี นั่นเทียว อจจาสนเน ในที่ไกลนัก (คามโต) จากหมู่บ้าน, ย (จาน) อ.ที โด คมนาคมนสมปนฺน เป็นที่ถึงพร้อมแล้วด้วยการไปและการมา (พุทฺธาภิวัตนคฺคเนน จ ธมฺมสวเนน จ) อตฺถิกานํ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ เป็นที่-อันมนุษย์ ท. ผู้มีความต้องการ ด้วยการไปเพื่ออภิวาทซึ่งพระพุทเจ้า ด้วย ด้วยการฟังซึ่งธรรม ด้วย -พึงอาจไปเฝ้าได้ (อสส) พึงเป็น, ย (จาน) อ.ที โด อปฺปภินฺณํ เป็นที่ไม่พลุกพล่านแล้ว ทิวา ในกลางวัน อปฺปสทฺทํ เป็นที่มีเสียงน้อย อปฺปนิคฺโขสํ เป็นที่มีเสียงกึกก้องน้อย วิชนวาทํ เป็นที่ปราศจากการพูดของชนในภายใน มนุสฺส-ราหเสยฺยกํ เป็นที่ควรกระทำซึ่งกรรมลับของมนุษย์ ปฏิสลฺลาณสาธูปฺป เป็นที่สมควรแก่การหลีกเร้น รตฺติ ในกลางคืน (อสส) พึงเป็น, ภควา อ.พระผู้มีพระภาค วิหเรย พึงประทับอยู่ กตล (จาน) นุ โข ณ ที่ไหน หนอ แล อติ ดังนี้.

(ครั้งนั้น พระเจ้าพิมพิสาร จอมเสนามาคราช) ได้ทรงพระราชดำริต่อไปว่า

อลโข ฌลฺโย มาครสฺส เสนียสฺส / พิมฺพิสารสฺส เอตฺทโหสิ

อลโข ครั้งนั้นแล เอต (จินตน์) อ.ความดำริ นั้น โหสิ ได้มีแล้ว ฌลฺโย แก่พระราชฯ พิมพิสารสฺส พระนามว่าพิมพิสาร เสนียสฺส ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาครสฺส ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ อิติ ว่า

สวณเวหฺวันของเรานี้แล ไม่ไกลไม่ใกล้จากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคน ควรที่ประชาชนผู้ต้องประสงค์จะพึงเข้าไปเฝ้าได้

“อิทํ โข อมฺหากํ / เวหฺวันํ อูยฺยานํ / คามโต เนว อติหุเร / น^๒ อจจาสนเน / คมนาคมน-
สมปนฺนํ / อตฺถิกานํ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ,

อูยฺยานํ อ.สวณ เวหฺวัน ชื่อว่าเวหฺวัน อมฺหากํ ของเรา ท. อิทํ โข นี้ แล น เอว (อติ) ย่อมไม่มี นั่นเทียว อติหุเร ในที่ไกลนัก คามโต จากหมู่บ้าน, น (เอว อติ) ย่อมไม่มี นั่นเทียว อจจาสนเน ในที่ไกลนัก (คามโต) จากหมู่บ้าน, (อิทํ เวหฺวัน อูยฺยานํ) อ.สวณ ชื่อว่าเวหฺวัน นี้ คมนาคมนสมปนฺน เป็นที่ถึงพร้อมแล้วด้วยการไปและการมา (พุทฺธาภิวัตนคฺคเนน จ ธมฺมสวเนน จ) อตฺถิกานํ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ เป็นที่-อันมนุษย์ ท. ผู้มีความต้องการ ด้วยการไปเพื่ออภิวาทซึ่งพระพุทเจ้า ด้วย ด้วยการฟังซึ่งธรรม ด้วย -พึงอาจไปเฝ้าได้ (โหติ) ย่อมเป็น,

กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงัด เสียงไม่กึกก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เข้าออก ควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงัด และควรเป็นที่หลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย

ทิวา อปฺปภินฺณํ^๔ / รตฺติ อปฺปสทฺทํ / อปฺปนิคฺโขสํ วิชนวาทํ / มนุสฺสราหเสยฺยกํ ปฏิสลฺลาณ-
สาธูปฺปิ,

(อิทํ อูยฺยานํ) อ.สวณ นี้ อปฺปภินฺณํ เป็นที่ไม่พลุกพล่านแล้ว ทิวา ในกลางวัน อปฺปสทฺทํ เป็นที่มีเสียงน้อย อปฺปนิคฺโขสํ เป็นที่มีเสียงกึกก้องน้อย วิชนวาทํ เป็นที่ปราศจากการพูดของชนในภายใน มนุสฺสราหเสยฺยกํ เป็นที่ควรกระทำซึ่งกรรมลับของมนุษย์ ปฏิสลฺลาณสาธูปฺปิ เป็นที่สมควรแก่การหลีกเร้น รตฺติ ในกลางคืน (โหติ) ย่อมเป็น,

^๑ เท.,อิ. อวิหุเร

^๓ ส. อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ, เวมฺปิริ.

^๒ ฉ.,เท. น จ

^๔ ส.,เท.,อิ.,มทา. อปฺปภินฺณํ, เวมฺปิริ.

ผิฉะนั้น เราพึงถวายสวนเวฬุวันแก่ภิกษุสงฆ์ผู้มีพระพุทเจ้าเป็นประมุข ดังนี้

ยบฺบุนาห์ / เวฬุวัน อุตฺตยาน / พุทฺธปมฺพชฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ททฺธยณฺติ.

ยบฺบุน กระไรหนอ อหิ อ.เรา ททฺธยํ พึงถวาย อุตฺตยาน ซึ่งสวน เวฬุวัน ชื่อว่าเวฬุวัน ภิกฺขุสงฺฆสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปมฺพชฺส มีพระพุทเจ้าเป็นประมุข อิติ ดังนี้.

ลำดับนั้น จึงทรงจับพระสุวรรณภิงคาร ทรงหลั่งน้ำน้อมถวายแด่พระผู้มีพระภาคด้วยพระ-
ราชดำรัสว่า หม่อมฉันถวายสวนเวฬุวันนั้นแก่ภิกษุสงฆ์ผู้มีพระพุทเจ้าเป็นประมุข พระพุทเจ้าข้า

อลโข ราชา / มาคโธ เสนิโย พิมพิสโร / โสวณณมยํ ภิงคารํ^๑ คเหตุวา / ภควโต
โอโณเชติ / “เอตาทิ ภนฺเต / เวฬุวัน อุตฺตยาน / พุทฺธปมฺพชฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทมฺมิตฺติ.

อลโข ครั้นนั้นแล ราชา อ.พระราชา พิมพิสโร พระนามว่าพิมพิสโร เสนิโย ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ
มาคโธ ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ คเหตุวา ทรงจับแล้ว ภิงคาร ซึ่งเต้าน้ำ โสวณณมยํ อันเป็นวิหารแห่งทอง
โอโณเชติ ทรงหลั่งน้ำน้อมถวายแล้ว ภควโต แต่พระผู้มีพระภาค (วจนน) ด้วยพระดำรัส อิติ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ อหิ อ.หม่อมฉัน ทมฺมิ ย่อมถวาย อุตฺตยาน ซึ่งสวน เวฬุวัน ชื่อว่าเวฬุวัน เอตํ นั้น ภิกฺขุสงฺฆสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ
พุทฺธปมฺพชฺส มีพระพุทเจ้าเป็นประมุข อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคทรงรับอารามแล้ว

ปฏิกฺคเหติ ภควา อารามํ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ปฏิกฺคเหติ ทรงรับแล้ว อาราม ซึ่งอาราม.

และทรงชี้แจงให้พระเจ้าพิมพิสโรจอมเสนามาตราชทรงเห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ไร่เรียง
ด้วยธรรมีกถา แล้วเสด็จลุกจากที่ประทับเสด็จกลับ

อลโข ภควา / ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมพิสโร / ธมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา /
สมาทเปตฺวา / สมุตฺเตเชตฺวา / สมฺปหํเสตฺวา / อญฺญาสาสนา ปกฺกามิ.

อลโข ครั้นนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ราชานํ ทรงยังพระราชา พิมพิสโร พระนามว่าพิมพิสโร เสนิย
ผู้เป็นจอมแห่งกองทัพ มาคธ ผู้เป็นใหญ่แห่งแคว้นมคธ สนฺทสฺเสตฺวา ให้เห็นแจ้งแล้ว สมาทเปตฺวา ให้รับพร้อมแล้ว
สมุตฺเตเชตฺวา ให้อาจหาญแล้ว สมฺปหํเสตฺวา ให้ไร่เรียงแล้ว กถาย ด้วยวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมียา อันประกอบ
ด้วยธรรม อญฺญาเสตฺจลฺกขิณํแล้ว อาสนา จากอาสนะ ปกฺกามิ เสด็จหลีกไปแล้ว.

ต่อมา พระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมีกถาในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลาย
ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม.

อลโข ภควา / เอตสฺมี นิทานเ / ธมฺมึ กถํ กตฺวา / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ / “อนุชานามิ ภิกฺขเว
อารามนฺติ.

อลโข ครั้นนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมึ
อันประกอบด้วยธรรม เอตสฺมี นิทานเ ในเพราะต้นเหตุ นั้น อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า
ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อหิ) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อาราม ซึ่งอาราม อิติ ดังนี้.

^๑ ส.ฉ.น.เท.อ. ภิงการ

เรื่องพระเจ้าพิมพ์สารเสด็จมาเฝ้า จบ

พิมพ์สารสมาคมกถา นิฎฐิตา.

พิมพ์สารสมาคมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งการเสด็จมาเฝ้าแห่งพระเจ้าพิมพ์สาร นิฎฐิตา จบแล้ว.

อรรถกถา

บทว่า **ลฏฺฐิเว** ได้แก่ สนวนตาล.

สองบทว่า **สฺวปตฺตฺติเจเต เจตฺติเย** ได้แก่ ที่ต้นไทรต้นใดต้นหนึ่ง. ได้ยินว่า คำว่า สฺวประดิษฐเจตฺติยํ นี้ เป็นชื่อของต้นไทรนั้น. ๑ หมิ่น เป็น ๑ นหุต ในคำว่า **ทฺวาทสนฺหุเตหิ** นี้.

บทว่า **อปฺเปกฺกเจ** ตักฺกบทว่า **อปิ เอกฺกเจ**.

บทว่า **อชฺฌมภาสิ** มีความว่า ได้ตรัสสำหรับ เพื่อตัดความสงสัยของพราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้น.

สองบทว่า **กิเมว ทิสฺวา** มีความว่า เห็นอะไรเล่า ?

บทว่า **อุรุเวลวาสี** คือ ผู้มีปกติอยู่ที่อุรุเวลประเทศ. ท่านย่อมเป็นผู้ละไฟที่คนบูชาแล้วบวช, มีอุบายอะไร ?

บทว่า **กิสฺสโกวทาโน** มีความว่า เป็นผู้ตักเตือนพราหมณ์ดาบสทั้งหลาย ซึ่งได้นามว่า ผู้พอม เพราะมีร่างกายพอม ด้วยความประพฤติของผู้ยางิเลส.

อีกอย่างหนึ่ง มีความว่า เป็นดาบสผู้พอมเอง และเป็นผู้ให้โอวาท อธิบายว่า ตักเตือนพราหมณ์ดาบสผู้พอมเหล่านั้นด้วย.

สองบทว่า **กถํ ปทฺธินํ** มีความว่า เพราะเหตุไร จึงจะเสีย มีคำอธิบายว่า ท่านอยู่อุรุเวลามานาน ตนเองเคยเป็นอาจารย์สั่งสอนเหล่าดาบสผู้บ่าเรอไฟ เห็นอุบายอะไรเล่า จึงจะไฟเสีย ? เราถามเนื้อความนี้กะท่าน เหตุใด ท่านจึงละการบูชาเพลิงของท่านเสีย ?

ในคาถาที่ ๒ มีเนื้อความดังนี้ :-

ยัญทั้งหลาย กล่าวสรรเสริญกามทั้งหลาย มีรูปเป็นต้นเหล่านี้ และสตรีทั้งหลาย ข้าพเจ้านั้น ได้ทราบชนิดของกามีรูปเป็นต้นทั้งหมดนี้ว่า เป็นมลทินในชั้นที่เป็นที่หอบทุกขีไว้ จึงมิได้ยินดีในการเช่นและการบูชา อธิบายว่า ไม่อภิมรณแล้วในการเช่นหรือการบูชา เพราะยัญทั้งหลาย ต่างโดยการเช่นและการบูชาเหล่านี้ กล่าวสรรเสริญผลเป็นมลที่ทั้งนั้น.

วินิจฉัยในคาถาที่ ๓ :-

บทว่า **อถ โกจฺรทฺธิ** มีความว่า ก็ที่นั่น ... ในสิ่งไรเล่า ? บทที่เหลือต้นทั้งนั้น.

วินิจฉัยในคาถาที่ ๔ :-

บทว่า **ปทํ** เป็นต้น มีความว่า ทางคือพระนิพพาน จัดว่า สงบ และมีความสงบเป็นสภาพ จัดว่า ไม่มีกิเลสอันเป็นเหตุหอบทุกขี เพราะไม่มีกิเลสทั้งหลายที่เข้าไปหอบเอาทุกขีไว้, จัดว่า หากังวลมิได้ เพราะไม่มีกิเลส เครื่องกังวลทั้งหลายมีรากะเป็นต้น จัดว่า ไม่ติดข้องแม้ในกามภพ ซึ่งเป็นที่

กล่าวสรรเสริญแห่งยัญทั้งหลาย เพราะไม่ติดอยู่ในภพทั้ง ๓ แล้ว, จัดว่า มีอันจะไม่แปรเป็นอย่างอื่น เพราะไม่มีเกิด แก่ ตาย, จัดว่า ไม่ใช่ธรรมที่ผู้อื่นจะพึงแนะนำให้ได้ เพราะต้องบรรลุด้วยมรรคซึ่งตนเอง เจริญแล้วเท่านั้น อันคนอื่นจะเป็นใครก็ตามจะพึงให้บรรลุไม่ได้ ข้าพเจ้าไม่ยินดีแล้วในการเซ่นและการบูชา ก็เพราะเห็นทางเช่นนี้. พระอรุณเวลก็สสประแสงอย่างไร ? ด้วยคำว่า ได้เห็นทางอันสงบเป็นต้นนั้น ? แสดงว่า ข้าพเจ้ามิได้ยินดีแล้วในการเซ่นและการบูชา ซึ่งให้สำเร็จสมบัติในเทวโลกและมนุษย์โลก ข้าพเจ้านั้นจะกล่าวอย่างไร ?

ครั้งนั้นแล พระอรุณเวลก็สสประผู้มียายุ ครั้นประกาศความไม่ยินดีในโลกทั้งปวงอย่างนี้ว่า ใจของข้าพเจ้าไม่ยินดีแล้วในเทวโลกและมนุษย์โลกชื่อนี้ ดังนี้แล้ว จึงประกาศข้อที่ตนเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค อย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าเป็นสาวก ก็แลท่านแสดงปาฏิหาริย์หลายอย่างในอากาศ เพื่อประกาศข้อที่ตนเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคนั้นแล แล้วลงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว นั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง.

บพว่า **ธมมจกขุ** ได้แก่ โสดาปัตติมรรคญาณ.

บพว่า **อสุสาสกา** ได้แก่ ความหวัง อธิบายว่า ความปรารถนา. กวีนิพนธ์ในชื่อว่า **เอสาห์ ภนเต** นี้ ผู้ศึกษาพึงทราบดังต่อไปนี้ :-

อันที่จริง สรณคมน์ของพระเจ้าพิมพิสารนั้น สำเร็จแล้วด้วยความตรัสรู้มรรคเป็นแท้ แต่ว่า ท้าวเธอทรงตัดสินตกลงพระหฤทัยในสรณคมน์นั้นแล้ว บัดนี้ จึงทรงทำการมอบพระองค์ถวายด้วย พระวาจา คือว่า พระเจ้าพิมพิสารนี้ ได้ทรงถึงสรณคมน์ที่แน่นอน ด้วยอำนาจแห่งมรรคทีเดียวแล้ว เมื่อจะทรงทำการถึงสรณะนั้นให้ปรากฏแก่ผู้อื่นด้วยพระวาจา และเมื่อจะทรงถึงด้วยความนอบน้อม จึงตรัสอย่างนั้น.

บพว่า **สิงคินิกขสุณฺโณ** มีความว่า มีวรรณะเสมอด้วยลิ้มทองคำชื่อสิงคิ.

บพว่า **ทสวาโส** ได้แก่ ทรงอยู่ประจำในธรรมเป็นที่อยู่ของพระอริยเจ้า ๑๐ ประการ.

บพว่า **ทสรมมวิทู** ได้แก่ ทรงทราบกรรมบถ ๑๐ ประการ.

สองบพว่า **ทสภิ จุเปโต** ได้แก่ ทรงประกอบด้วยองค์ของพระอเสขบุคคล ๑๐ อย่าง.

สองบพว่า **สพฺพธิ ทนฺโต** ได้แก่ ผู้ทรมานแล้วในอินทรีย์ทั้งปวง จจริงอยู่ บรรดาอินทรีย์มี จักขุนทรีย์เป็นต้น ของพระผู้มีพระภาค อินทรีย์ใด ๆ ที่ชื่อว่า ยังไม่ได้ทรมาน ย่อมไม่มี.

ชื่อว่า **ภควนฺตํ ภูตตาวี โอนิตปตฺตปาณิ เอกมนฺตํ นิสิติ** มีความว่า สังเกตเห็นพระผู้มีพระภาค เสวยเสร็จแล้ว ชักพระหัตถ์ออกจากบาตรแล้วจึงประทับนั่งที่ประเทศแห่งหนึ่ง.

บพว่า **อดฺธิกาณํ** มีความว่า ผู้มีความต้องการด้วยการไปเฝ้าพระพุทธเจ้า และด้วยการฟังธรรม.

บพว่า **อภิกกมนียํ** มีความว่า พึงอาจไปเฝ้าได้.

บพว่า **อปฺปภิกฺขณํ** คือ ไม่พลุกพล่าน.

บพว่า **อปฺปสทฺทํ** ได้แก่ เจริญเสียงที่พูดจากัน.

บทว่า **อปฺปนิกฺโขส** ได้แก่ เจียบเสียงก็กก้อง ด้วยเสียงอ้ออิงในพระนคร.

บทว่า **วิชนฺวาท** ได้แก่ ปราศจากลมในสระของชนที่สัญจรเนื่อง ๆ.

บาลีว่า ปราศจากการพุดจาของชนบ้าง. อธิบายว่า ปราศจากการพุดจาของคนภายใน.

บาลีว่า ปราศจากการเที่ยวไปของชนบ้าง อธิบายว่า เว้นจากการท่องเที่ยวของชน.

บทว่า **มนุสฺสราหเสยฺยก** ได้แก่ ควรเป็นที่กระทำความลับของหมู่มนุษย์.

บทว่า **ปฏิสถฺลानสารถุ** คือ สมควรเป็นที่สังกัด.

บทกิริยาภิธานและอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
(อตฺถิ)	มีอยู่	อสฺมิ	ย่อมเป็น
ปฏฺกามิ	เสด็จหลีกไปแล้ว	กเถสิ	ตรัสแล้ว, กล่าวแล้ว
อวสฺริ	เสด็จไปแล้ว	ปกาเสสิ	ทรงประกาศแล้ว
วิหฺรติ	ย่อมประทับอยู่, ย่อมอยู่	อณฺณาสิ	ได้ทรงทราบแล้ว
อสุสฺสึ	ได้ทรงสดับแล้ว, ได้ฟังแล้ว	ปฏิกฺคณฺเหยฺย	พึงรับ
อพฺภุคฺคโต	ฟังขจรไปแล้ว	อุทฺปาติ	ได้เกิดขึ้นแล้ว
ปเวเทติ	ย่อมทรงประกาศให้ผู้อื่นรู้	ปฏฺเวเทสิ	ประกาศแล้ว
เทเสติ	ย่อมทรงแสดง	อเหสฺสุ	ได้เป็นแล้ว
ปกาเสติ	ย่อมทรงประกาศ	สมิทฺธา	สำเร็จแล้ว
โหติ	ย่อมมี, ย่อมเป็น	อภิสฺสึเจยฺย	พึงอภิเษก
ปริวฺโต	(อันเขา) แวดล้อมแล้ว	สมิทฺโธ	สำเร็จแล้ว
อุปสงฺกมิ	เข้าไปเฝ้าแล้ว	โอกฺกเมยฺย	พึงเสด็จมา
นินฺสีทิ	ประทับนั่งแล้ว, นั่งแล้ว	ปยฺริปาเสยฺย	พึงเข้าไปนั่งใกล้
นินฺสีทิสฺสุ	นั่งแล้ว	เทเสยฺย	พึงแสดง
สมฺโมทิสฺสุ	ทูลปราศรัยแล้ว	อาชาเนยฺย	พึงรู้ทั่วถึง
อโหสิ	ได้มีแล้ว	อภิกฺกนฺต	แจ่มแจ้งแล้ว
จรติ	ย่อมประพฤติ	อุกฺกุชฺเชยฺย	พึงหงาย
อชฺฌภาสิ	ได้ตรัสแล้ว, ได้กล่าวแล้ว	วิวเรยฺย	พึงเปิด
ปหาสิ	ละแล้ว	อาจิกฺขเยยฺย	พึงบอก
ปฺจุณฺามิ	จงถาม	ธาเรยฺย	พึงทรงไว้
ปหฺนึ	(อันท่าน) ละได้แล้ว	ทกฺขณฺติ	จักเห็น

อภิวทนต์	ยอมกล่าวยกย่อง	ปกาสิโต	(อัน...) ประกาศแล้ว
อรณชี	ได้ยินดีแล้ว	คจณามิ	ยอมถึง, ขอลถึง
รมิตถ	ยินดีแล้ว	ธารตุ	ขอจงทรงจำ
รโต	ยินดีแล้ว	อิธิวาเสตุ	ขอจงรับ (นิมนต์)
พรุหิ	จงกล่าว	อิธิวาเสสิ	ทรงรับแล้ว
อโวจ	ได้กล่าวแล้ว	อาโรจาเปสิ	ให้กราบทูลแล้ว
(สมปตฺโต)	ถึงพร้อมแล้ว	สุคโต	เสด็จไปได้แล้ว
นิฏฺฐิตํ	จัดเตรียมเสร็จแล้ว, จบแล้ว	(โหม)	ยอมเป็น
ปาวิสิ	ได้เสด็จเข้าไปแล้ว	วิหเรย	พึงประทับอยู่
คจณติ	ยอมเสด็จไป, ยอมไป	อสุส	พึงมี
ทนต์	ฝึกแล้ว	อภิกกมนียํ	(อันเขา) พึงอาจเข้าเฝ้า
วิปฺปมุตฺโต	พ้นวิเศษแล้ว	ทเทยํ	พึงถวาย, พึงให้
มุตฺโต	พ้นแล้ว	โอโณเชสิ	ทรงหลั่งน้ำถวายแล้ว
ติณฺโณ	ข้ามแล้ว	ทมมิ	ยอมถวาย, ยอมให้
สนฺโต	สงบแล้ว	ปฏิกุคฺเคสิ	ทรงรับแล้ว, รับแล้ว
อุเปโต	เข้าถึงแล้ว	อามนฺเตสิ	ตรัสเรียกมาแล้ว
อาหฺสุ	กล่าวแล้ว	อนุชานามิ	ยอมอนุญาต
สุทฺโธ	ผ่องแผ้วแล้ว		

๑๔. สาริปุตฺตโมคคฺคฺลนปพฺพชากถา

ว่าด้วยเรื่องบรรพชาของสาริปุตฺรและโมคคฺคฺลน

เรื่องย่อ

สมัยนั้น สัตถุชัยปริพาชกอาศัยอยู่ในกรุงราชคฤห์พร้อมด้วยบริวาร สาริปุตฺร (อุปติสสะ) และ โมคคฺคฺลน (โกติสสะ) เข้าวันหนึ่ง พระอัสสชิในจำนวนภิกษุปัญจวัคคีย์ เข้าไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ สาริปุตฺรปริพาชกเห็นอาการปฏิกิริยาของพระอัสสชิผู้สงบเสถียร เกิดความเลื่อมใส คอยโอกาสจะเข้าไป สนทนา แต่เห็นว่ายังไม่เหมาะสมที่จะเข้าไปสนทนากับพระเถระ พระเถระกำลังเที่ยวบิณฑบาต จึงเดินตามไป กระทั่งพระอัสสชิรับบิณฑบาตฉันเสร็จแล้ว จึงเข้าไปถามว่า พระเถระบวชกับใคร ใครเป็นศาสดา ชอบใจธรรมของใคร

พระอัสสชิตอบว่า ท่านบวชกับพระผู้มีพระภาคผู้มาจากศากยตระกูล พระผู้มีพระภาคเป็นพระศาสดา ท่านชอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาค ได้แสดงธรรมโดยย่อว่า ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และตรัสความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

สารีบุตรปริพาชกฟังเพียงเท่านั้น ได้เกิดปัญญาสำเร็จเป็นพระโสดาบัน นำเรื่องนั้นไปบอกโมคคัลลานปริพาชก โมคคัลลานปริพาชกฟังเพียงเท่านั้นก็ได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน จากนั้นจึงชวนสัณฺฑชัยปริพาชกให้ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค เมื่อสัณฺฑชัยปริพาชกปฏิเสธ จึงพากันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคพร้อมด้วยบริวาร ๒๕๐ คน สัณฺฑชัยปริพาชกเสียใจมากที่ศิษย์ทั้งสองไปอยู่กับคนอื่น ถึงกับอาเจียนเป็นโลหิต

พระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นสหายทั้งสองกำลังเดินมาแต่ไกล ทรงรับสั่งว่า สารีบุตรและโมคคัลลานะ จักเป็นคู่สาวกชั้นยอดของพระองค์ สหายทั้งสองเข้าไปเฝ้า ชบสัระชะลงแทบพระยุคลบาท กราบทูลของบรพชาอุปสมบท พระผู้มีพระภาคได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่สหายทั้งสอง

อรรถโยชนา

[๖๐] สมัยนั้น สัณฺฑชัยปริพาชกอาศัยอยู่ในกรุงราชคฤห์ พร้อมด้วยบริษัทปริพาชกหมู่ใหญ่จำนวน ๒๕๐ ท่าน

[๖๐] เตน โข ปน สมเณ / สณฺขโย^๑ ปริพฺพาชโก / ราชคเห ปฏฺวิสตี / มหิตยา ปริพฺพาชกปริสาย สทฺธิ / อทฺมเตยฺยเยหิ ปริพฺพาชกสเทหิ.

[๖๐] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล ปริพฺพาชโก อ.ปริพาชก สณฺขโย ชื่อว่า สัณฺฑชัย ปฏฺวิสตี ย่อมอาศัยอยู่ ราชคเห ในพระนครชื่อว่าราชคฤห์ มหิตยา ปริพฺพาชกปริสาย สทฺธิ กับ ด้วยบริษัทคือปริพาชกหมู่ใหญ่ อทฺมเตยฺยเยหิ ปริพฺพาชกสเทหิ คือ ด้วยร้อยแห่งปริพาชก ท. ที่สามด้วยทั้งกึ่ง.

ครั้งนั้น สารีบุตรและโมคคัลลานะประพาศพรหมจรรย์อยู่ในสำนักสัณฺฑชัยปริพาชก

เตน โข ปน สมเณ / สารีปุตตโมคคัลลานา / สณฺขเย ปริพฺพาชเก / พรหมจริยํ จรณฺติ.

ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล สารีปุตตโมคคัลลานา อ.สารีบุตรและโมคคัลลานะ ท. จรณฺติ ย่อมประพาศ พรหมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ ปริพฺพาชเก ในปริพาชก สณฺขเย ชื่อว่าสัณฺฑชัย.

ได้ตั้งกติกากันไว้ว่า ผู้ใดบรรลุมรรคธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

เตหิ กติกา กตา โหติ / “โย ปจฺมํ อมตํ อธิคจฺจติ, / โส อิตฺรสฺส^๒ อาโรเจตุติ.

กติกา อ.กติกา อิติ ว่า โย (บุคคล) อ.บุคคล ไต อธิคจฺจติ ย่อมบรรลุมตํ ซึ่งอมตธรรม ปจฺมํ ก่อน โส (บุคคล) อ.บุคคล นั้น อาโรเจตุ จงบอก อิตฺรสฺส (บุคคลสส) แก่บุคคล นอกนี้ อิติ ดังนี้ เตหิ (สารีปุตต-โมคคัลลานะ) กตา เป็นกติกา- อันสารีบุตรและโมคคัลลานะ ท. เหล่านั้น -กระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

^๑ สี่,ณ. สณฺจโย

^๒ อี. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

ขณะนั้นเวลาเช้า ท่านพระอัสสชิครองอันตราวาสก ถือบาตรและจีวร เข้าไปบิณฑบาตยัง
กรุงราชคฤห์ มีกิริยาที่ก้าวไป ถอยกลับ แลดู เหลียวดู คู้เข้า เหยียดออก นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง
ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ

อลโข อายสฺมา อสฺสชิ / ปุพฺพณฺหสมํ นิวาเสตฺวา / ปตฺตจิวฺรมาทาย / ราชคหํ ปิณฺฑาทาย
ปาวลิสฺส / ปาสาทิกเกณ อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน / อาโลกิตฺเตน วิโลกิตฺเตน / สมฺมิลฺลิตฺเตน ปสาริตฺเตน /
โอกฺขิตตจฺจกุ อิริยาปถสมฺปนฺโน.

อลโข ครั้งนั้นแล อายสฺมา อสฺสชิ อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ นิวาเสตฺวา นุ่งห่มแล้ว ปุพฺพณฺหสมํ ในสมัย
อันเป็นเบื้องต้นแห่งวัน อาทาย ถือบาตรแล้ว ปตฺตจิวฺร ซึ่งบาตรและจีวร ปาวลิสฺส ได้เข้าไปแล้ว ราชคหํ สู่พระนครชื่อว่า
ราชคฤห์ ปิณฺฑาทาย เพื่อก่อนข้าว อภิกฺกนฺเตน มีการก้าวไปข้างหน้า ปฏิกฺกนฺเตน มีการถอยหลัง อาโลกิตฺเตน มีการ
แลดู วิโลกิตฺเตน มีการเหลียวดู สมฺมิลฺลิตฺเตน มีการคู้เข้า ปสาริตฺเตน มีการเหยียดออก ปาสาทิกเกณ อันนำมาซึ่งความ
เลื่อมใส โอกฺขิตตจฺจกุ เป็นผู้จักขุทอดลงแล้ว อิริยาปถสมฺปนฺโน เป็นผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยอิริยาบถ หุตฺวา เป็น.

สารีบุตรปริพาชกได้เห็นท่านพระอัสสชีกำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ มีกิริยาก้าวไป
ถอยกลับ แลดู เหลียวดู คู้เข้า เหยียดออก นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ

อหฺมสา โข สารีปุตฺโต ปริพฺพาชโก / อายสฺมนฺตํ อสฺสชํ / ราชคฺเห ปิณฺฑาทาย จรณฺตํ /
ปาสาทิกเกณ อภิกฺกนฺเตน / ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิตฺเตน / วิโลกิตฺเตน สมฺมิลฺลิตฺเตน ปสาริตฺเตน /
โอกฺขิตตจฺจกุ อิริยาปถสมฺปนฺนํ;

สารีปุตฺโต ปริพฺพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อหฺมสา โข ได้เห็นแล้ว แล อายสฺมนฺตํ อสฺสชํ ซึ่งพระ
อัสสชิ ผู้มีอายุ จรณฺตํ ผู้เที่ยวไปอยู่ ราชคฺเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ ปิณฺฑาทาย เพื่อก่อนข้าว อภิกฺกนฺเตน มีการก้าว
ไปข้างหน้า ปฏิกฺกนฺเตน มีการถอยหลัง อาโลกิตฺเตน มีการแลดู วิโลกิตฺเตน มีการเหลียวดู สมฺมิลฺลิตฺเตน มีการคู้เข้า
ปสาริตฺเตน มีการเหยียดออก ปาสาทิกเกณ อันนำมาซึ่งความเลื่อมใส โอกฺขิตตจฺจกุ ผู้จักขุทอดลงแล้ว อิริยาปถ-
สมฺปนฺนํ ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยอิริยาบถ.

ครั้นเห็นแล้ว ท่านได้มีความคิดนี้ว่า ภิกษุรูปนี้คงเป็นองค์ใดองค์หนึ่ง บรรดาพระอรหันต์หรือ
ท่านผู้ดำเนินสู่หนทางแห่งความเป็นพระอรหันต์ในโลกเป็นแน่

ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ / “เย วต / โลเก อรหฺนโต วา / อรหตฺตมคฺคํ วา สฺมาปฺนนา, /
อํยํ เตสํ ภิกฺขุ^๑ อณฺเวยตโร;

ทิสฺวาน ครั้นเห็นแล้ว เอตํ (จินตณํ) อ.ความคิด นั้น อสฺส (สารีปุตฺตสฺส ปริพฺพาชกสฺส) แห่งปริพาชก ชื่อว่า
สารีบุตร นั้น โหสิ ได้มีแล้ว อิติ ว่า อรหฺนโต วา อ.พระอรหันต์ ท. หรือ อรหตฺตมคฺคํ สฺมาปฺนนา (บุคคลา) วา
หรือว่า อ.บุคคล ท. ผู้ถึงพร้อมแล้ว ซึ่งอรหัตตมรรค เย วต เหล่าใด หนอ (สนฺติ) มีอยู่ โลเก ในโลก อํยํ ภิกฺขุ
อ.ภิกษุนี้ เตสํ (อรหฺนตานํ วา อรหตฺตมคฺคํ สฺมาปฺนนานํ บุคคลานํ วา) แห่งพระอรหันต์ ท. หรือ หรือว่า
แห่งบุคคล ท. ผู้ถึงพร้อมแล้ว ซึ่งอรหัตตมรรค เหล่านั้น หนอ อณฺเวยตโร เป็นคนใดคนหนึ่ง (โหติ) ย่อมเป็น.

^๑ อ. ภิกษุนี้, เอวฺมุปรีปิ.

ถ้ากระไร เราพึงเข้าไปหาภิกษุนี้ ถามว่า ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใคร

ยมนุนาห์ / อิมิ ภิกขุ อุปสงกมิตวา / ปุจเฉยยิ / ‘กสิ ตวั อาวุโส / อุทิสส ปพพิโต, / โก วา เต สตุถา, / กสส วา / ตวั ธมม โรเจสสิติ.

ยมนุน กระไรหนอ อหิ อ.เรา อุปสงกมิตวา เข้าไปหาแล้ว อิมิ ภิกขุ ซึ่งภิกษุ นี้ ปุจเฉยยิ พึงถาม อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวั อ.ท่าน กิ อุทิสส ปพพิโต เป็นผู้บวชแล้ว อุทิศ ซึ่งใคร อสิ ย่อมเป็น โก อ.ใคร สตุถา เป็นศาสดา เต ของท่าน (โหติ) ย่อมเป็น วา หรือ วา หรือว่า ตวั อ.ท่าน โรเจสิ ย่อมชอบใจ ธมม ซึ่งธรรม กสส ของใคร อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้.

ครั้งนั้นแล สารีบุตรปริพาชกได้มีความคิดนี้ว่า บัดนี้ ยังเป็นกาลไม่สมควรที่จะถามภิกษุนี้ เพราะท่านกำลังเข้าละแวกบ้านเที่ยวบิณฑบาตอยู่

อลโข / สารีปุตตสส ปริพาชกสส / เอตทโหสิ / “อกาลโ โข / อิมิ ภิกขุ ปุจจิตฺ, / อนตรมรฺ ปวิฏโ / ปิณฑาย จรติ;

อลโข ครั้งนั้นแล เอต (จินตนิ) อ.ความคิด นั้น สารีปุตตสส ปริพาชกสส แห่งปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อโหสิ ได้มีแล้ว อิติ ว่า (อัย กาลโ) อ.กาล นี้ อกาลโ โข เป็นกาลไม่สมควร แล ปุจจิตฺ เพื่ออันถาม (ปณฺหิ) ซึ่งปัญหา อิมิ ภิกขุ กะภิกษุ นี้ (โหติ) ย่อมเป็น (หิ) เพราะว่า (อัย ภิกขุ) อ.ภิกษุ นี้ ปวิฏโ ผู้เข้าไปแล้ว อนตรมรฺ สู่ระหว่าง แห่งเรือน จรติ ย่อมเที่ยวไป ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว.

ถ้ากระไร เราควรติดตามภิกษุนี้ไปข้างหลัง เพราะการติดตามไปข้างหลังนี้เป็นหนทางที่ผู้มีความต้องการรู้แล้ว

ยมนุนาห์ / อิมิ ภิกขุ / ปิฏจิตโต ปิฏจิตโต อนุนนเษยิ / อตถิเกหิ อุปณฺณตํ มคฺคนฺติ.

ยมนุน กระไรหนอ อหิ อ.เรา มคฺคิ เมื่อแสวงหา (นิพพาน) ซึ่งพระนิพพาน อตถิเกหิ (อมเหติ) อุปณฺณตํ อัน- อันเรา ท. ผู้มีความต้องการ -รู้ชัดแล้ว อนุนนเษยิ พึงติดตาม อิมิ ภิกขุ ซึ่งภิกษุ นี้ ปิฏจิตโต ปิฏจิตโต ในเบื้องหลัง ๆ อิติ ดังนี้.

ต่อมา ท่านพระอัสสชิได้เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ รับบิณฑบาตแล้วกลับ

อลโข आयस्मा อสสชิ / ราชคเห ปิณฑาย จริตวา / ปิณฑปาตํ อาทาย ปฏิกกมิ.

อล โข ครั้งนั้น แล आयस्มา อสสชิ อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ จริตวา เที่ยวไปแล้ว ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ อาทาย ถือเอาแล้ว ปิณฑปาตํ ซึ่งบิณฑบาต ปฏิกกมิ กลับแล้ว.

ลำดับนั้น สารีบุตรปริพาชกจึงเข้าไปหาท่านพระอัสสชิแล้ว

อลโข สารีปุตโต ปริพาชโก, / เยนายสฺมา อสสชิ, / เตนฺอุปสงกมิ;

อลโข ครั้งนั้นแล สารีปุตโต ปริพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร-, आयस्มา อสสชิ อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ (วิหฺรติ) ย่อมอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, -อุปสงกมิ เข้าไปหาแล้ว (เตน) ทิสภาเคน ในส่วนแห่งทิศ นั้น.

ครั้นถึงแล้ว ได้สนทนาปราศรัยกับท่านพระอัสสชิ ครั้นผ่านการสนทนาปราศรัยพอเป็นที่ยืนใจ พอเป็นที่ระลึกกันแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อุปสงกมิตวา / आयสมता อสฺสชิना สทฺธิ สมฺโมทิตฺ, / สมฺโมทณียํ กถํ / สารณียํ
วิตฺติสเรตฺวา / เอกมนตํ อฏฺฐาลิ;

(สาริปุตโต ปริพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสาริปุตฺร อุปสงกมิตวา ครั้นเข้าไปหาแล้ว สมฺโมทิตฺ ปราศรัยแล้ว สทฺธิ กับ อสฺสชิना ด้วยพระอัสสชิ आयสมता ผู้มีอายุ, กถํ ยังถ้อยคำ สมฺโมทณียํ อันเป็นที่บันเทิงใจ สารณียํ อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก วิตฺติสเรตฺวา ให้เป็นไปแล้ว (ให้จบลงแล้ว) อฏฺฐาลิ ได้ยืนแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควร ส่วนข้างหนึ่ง.

ครั้นสาริปุตฺรปริพาชกได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอัสสชิว่า

เอกมนตํ จิตฺโต โข / สาริปุตฺโต ปริพาชโก / आयสมนตํ อสฺสชิ / เอตทโวจ

สาริปุตฺโต ปริพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าสาริปุตฺร เอกมนตํ จิตฺโต โข ผู้ยืนแล้ว ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง แล เอวโวจ ได้กล่าวแล้ว เอตํ (วณฺ) ซึ่งคำ นั้น आयสมนตํ อสฺสชิ กะพระอัสสชิ ผู้มีอายุ อิติ ว่า

ผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่านผ่องใส ผิพรรณบริสุทธิ์ผุดผ่อง

“วิปฺสณฺณานิ โข เต อาวุโส / อินฺทริยานิ, ปริสุทฺโธ จิวฺณโณ / ปริโยทาโต,

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อินฺทริยานิ อ.อินทรีย์ ท. เต ของท่าน วิปฺสณฺณานิ โข ผ่องใสแล้ว แล, จิวฺณโณ อ.สีแห่งผิพรรณ (เต) ของท่าน ปริสุทฺโธ หมดจดรอบแล้ว ปริโยทาโต ผุดผ่องรอบแล้ว,

ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใคร

กถิ ตวํ อาวุโส / อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, / โก วา เต สตฺถา, / กสฺส วา / ตวํ ธมฺมํ โรเจสีติ.

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวํ อ.ท่าน ปพฺพชิโต เป็นผู้บวชแล้ว อุทฺทิสฺส เจาะจง กํ ซึ่งใคร อถิ ย่อมเป็น, โก อ.ใคร สตฺถา เป็นพระศาสดา เต ของท่าน (โหติ) ย่อมเป็น วา หรือ, วา หรือว่า ตวํ อ.ท่าน โรเจสิ ย่อมชอบใจ ธมฺมํ ซึ่งธรรม กสฺส ของใคร อิติ ดังนี้.

พระอัสสชิกล่าวตอบว่า ท่าน มีพระมหาสมณะผู้เป็นศากยบุตร เสด็จออกผนวชจากศากย-
ตระกูล เราบวชอุทิศพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นศาสดาของเรา
และเราชอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

“อตถาวุโส มหาสมโณ สกฺยปุตฺโต / สกฺยกุลา ปพฺพชิโต, / ตาหํ / ภควนตํ อุทฺทิสฺส
ปพฺพชิโต, / โส จ / เม ภควา สตฺถา, / ตสฺส จาหํ / ภควโต ธมฺมํ โรเจมีติ.

(อายุสฺมา อสฺสชิ) อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ มหาสมโณ
อ.พระมหาสมณะ สกฺยปุตฺโต ผู้เป็นโอรสแห่งเจ้าศากยะ สกฺยกุลา (นิภฺขมิตฺวา) ปพฺพชิโต ผู้- เสด็จออกแล้ว
จากตระกูลแห่งเจ้าศากยะ -ผนวชแล้ว อตถิ มีอยู่, อหํ อ.เรา ปพฺพชิโต เป็นผู้บวชแล้ว อุทฺทิสฺส เจาะจง ตํ ภควนตํ
ซึ่งพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น (อมฺหิ) ย่อมเป็น, โส (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สตฺถา เป็นพระศาสดา
เม ของเรา (โหติ) ย่อมเป็น จ ด้วย, อหํ อ.เรา โรเจมิ ย่อมชอบใจ ธมฺมํ ซึ่งธรรม ตสฺส ภควโต ของพระผู้มีพระภาค
พระองค์นั้น จ ด้วย อิติ ดังนี้.

ก็พระศาสดาท่านตรัสอย่างไร สอนอย่างไร

“ก๊วที ปนายสมโต / สตถา กิมกขายิติ.

สาริปุตโต ปริพพาชโก อ.ปริพพาชก ชื่อว่าสาริปุตฺร (ปุจฺฉิ) ถามแล้ว อิติ ว่า ปน ก็ สตถา อ.พระศาสดา
อายสมโต ของท่านผู้มีอายุ ก๊วที เป็นผู้มีอันกล่าวอย่างไรเป็นปกติ (โหติ) ย่อมเป็น อกฺขายิ กล่าวแล้ว ก็ อย่างไร
อิตี ดังนี้.

ท่าน เราเป็นผู้ใหม่ บวชไม่นาน เพิ่งมาสู่พระธรรมวินัยนี้ ไม่สามารถแสดงธรรมโดยพิสดาร
แก่ท่านได้ แต่จักกล่าวแต่ใจความโดยย่อแก่ท่าน

“อหํ โข อาวุโส / นโว อจิริปพฺพชิตฺโต / อธฺนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, / น ตาหํ สกฺโกมิ /
วิตถารเณ ธมฺมํ เทเสตุํ, / อปิจ / เต สงฺขิตฺเตน / อตฺถํ วกฺขามิตี.

(อายสฺมา อสฺสชิ) อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อหํ โข อ.เรา
แล นโว เป็นผู้ใหม่ อจิริปพฺพชิตฺโต เป็นผู้บวชแล้วสันกาลไม่นาน อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อิมํ ธมฺมวินยํ สู่ธรรมและวินัย
นี้ อธฺนา ในกาลนี้ (โหมิ) ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา น สกฺโกมิ ย่อมไม่อาจ เทเสตุํ เพื่ออันแสดง ธมฺมํ ซึ่งธรรม วิตถารเณ
โดยพิสดาร เต แก่ท่าน, อปิจ แต่ว่า (อหํ) อ.เรา วกฺขามิ จักกล่าว อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ สงฺขิตฺเตน โดยย่อ เต แก่ท่าน
อิตี ดังนี้.

ที่นั่น สาริปุตฺรปริพพาชกกราบเรียนท่านพระอัสสชิว่า เอาเถอะ ผู้มีอายุ

“อถฺโข / สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก / อายสฺมนตํ อสฺสชึ เอตทโวจ / “โหตุ อาวุโส,^๑

อถฺโข ครั้งนั้น แล สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก อ.ปริพพาชก ชื่อว่าสาริปุตฺร อโวจ ได้กล่าวแล้ว เอตํ (วจนํ)
ซึ่งคำ นั้น อายสฺมนตํ อสฺสชึ กะพระอัสสชิ ผู้มีอายุ อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (เอตํ วตฺถุ) อ.เรื่อง นั้น โหตุ
จงมีเกิด

จะน้อยหรือมากก็ตาม จงกล่าวเกิด จงกล่าวแต่ใจความแก่ข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าต้องการแต่ใจความเท่านั้น ท่านจักทำพญฺญชนะให้มากไปทำไม

“อปฺปิ วา พหุํ วา ภาสสฺสุ อตฺถเวย เม พฺรุหิ
อตฺถเณว เม อตฺถโถ กิ ภาหสิ พญฺญชนํ พหฺนติ.

(ตฺว) อ.ท่าน ภาสสฺสุ จงกล่าว (ธมฺมํ) ซึ่งธรรม อปฺปิ วา อันน้อย หรือ พหุํ วา หรือว่า อันมาก, (ตฺว) อ.ท่าน
พฺรุหิ จงกล่าว อตฺถ เวย ซึ่งเนื้อความนั้นเทียว เม แก่ข้าพเจ้า, อตฺถโถ อ.ความต้องการ อตฺถเณว ด้วยเนื้อความ
นั้นเทียว (อตฺถิ) มีอยู่ เม แก่ข้าพเจ้า, (ตฺว) อ.ท่าน ภาหสิ จักกระทำ พญฺญชนํ ซึ่งพญฺญชนะ พหุํ ให้เป็นคำอันมาก
ก็ ทำไม อิตี ดังนี้.

^{๑-๑} สยฺยา. อิมํ ปาธา น ทิสฺสนติ.

พระอัสสชิแสดงธรรม

ลำดับนั้น ท่านพระอัสสชิได้กล่าวธรรมปริยายนี้แก่สารีบุตรปริพาชก

อลโข อายสฺมา อสฺสชิ / สาริปุตฺตสฺส ปริพพาชกสฺส / อิมํ รมฺมปริยายํ อภาสิ

อลโข ครั้งนั้นแล อายสฺมา อสฺสชิ อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ อภาสิ ได้กล่าวแล้ว อิมํ รมฺมปริยายํ ซึ่งธรรมเทศนา
นี้ สาริปุตฺตสฺส ปริพพาชกสฺส แก่ปริพาชก ชื่อว่าอุปติสสะ อิติ ว่า

ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น
และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

“เย รมฺมา เหตุปฺปภาว เตสํ เหตุํ ตถาคโต (อาห)
เตสญจ โย นิโรธो เอวํวาทิ มหาสมโณติ.

ตถาคโต อ.พระตถาคต (อาห) ตรัสแล้ว เย รมฺมา เหตุปฺปภาว (โหนติ) เตสํ รมฺมานํ เหตุํ (จ) ซึ่งเหตุ
แห่ง- อ.ธรรม ท. เหล่าใด เป็นสภาพมีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน ย่อมเป็น, -ธรรม ท. เหล่านั้น ด้วย, เตสํ (รมฺมานํ)
โย นิโรธ, (ตสฺส นิโรธสฺส เหตุํ) จ ซึ่งเหตุ แห่ง- อ.ความดับใด แห่งธรรม ท. เหล่านั้น, -ความดับ นั้น ด้วย,
มหาสมโณ อ.พระมหาสมณะ เอวํวาทิ เป็นผู้ยืนยันตรัสอย่างนี้เป็นปกติ (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

สารีบุตรปริพาชกได้ธรรมจักขุ

เพราะได้ฟังธรรมปริยายนี้ ธรรมจักขุ อันปราศจากธุลี ปราศจากมลทินได้เกิดขึ้นแก่สารีบุตร
ปริพาชก ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา

อลโข / สาริปุตฺตสฺส ปริพพาชกสฺส / อิมํ รมฺมปริยายํ สุตฺวา / วิรชํ วิตมฺลํ / รมฺมจกฺขุ
อุทปาติ / “ยงฺกิญฺจิ สมุทฺยธมฺมํ, / สพฺพทนต์ํ นิโรธธมฺมนฺติ.

อลโข ครั้งนั้นแล รมฺมจกฺขุ อ.ธรรมจักขุ วิรชํ อันปราศจากธุลี วิตมฺลํ อันมีมลทินไปปราศแล้ว สาริ-
ปุตฺตสฺส ปริพพาชกสฺส แห่งปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อุทปาติ ได้เกิดขึ้นแล้ว อิติ ว่า ยงฺกิญฺจิ (รมฺมชาตํ) อ.ธรรมชาต
อย่างใดอย่างหนึ่ง สมุทฺยธมฺมํ มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา (อตฺถิ) มีอยู่, สพฺพทนต์ํ (รมฺมชาตํ) อ.ธรรมชาต ทั้งปวง นั้น
นิโรธธมฺมํ มีความดับไปเป็นธรรมดา (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ สุตฺวา เพราะฟัง อิมํ รมฺมปริยายํ ซึ่งธรรมเทศนา นี้.

สารีบุตรปริพาชกกล่าวว่า

ถ้าธรรมนี้ มีเพียงเท่านี้ ท่านก็ได้รู้แจ้งแทงตลอดทางอันหาความโศกมิได้แล้ว
อันเป็นทางที่พวกข้าพเจ้ายังไม่ได้เห็น ล่วงเลยมาแล้วหลายหมื่นกับ

เอเสว ธมฺโม ยถิ ตาวเทว ปจฺจพฺพตา^๑ ปทฺมโสภํ
อทิจฺฉํ อพฺภทิตํ พหุเกหิ กปฺปนหุเตหิติ.

(สาริปุตฺโต ปริพพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า

ยถิ ฌิว่า (อิทํ โสตาปตฺติผลมตฺตํ) อ.ธรรมสักว่าโสตาปัตติผล นี้ ตาวเทว มีประมาณเท่านั้นนั่นเทียว
(อตฺถิ) มีอยู่ ไชรั, (ตถาปิ) ถึงอย่างนั้น เอโส เอว ธมฺโม อ.ธรรมนี้นั่นเทียว (โหตุ) จงมีเกิด, (ตฺมฺเห) อ.ท่าน ท.
ปจฺจพฺพตฺถ ท.แทงตลอดแล้ว ปทํ ซึ่งทาง อโสภํ อันไม่มีความโศก (อมฺเหติ) อทิจฺฉํ อัน- อันข้าพเจ้า ท. -ไม่เห็นแล้ว
อพฺภทิตํ อันล่วงเลยยิ่งแล้ว กปฺปนหุเตหิ โดยหมื่นแห่งกับ ท. พหุเกหิ อันมาก อิติ ดังนี้.

^๑ สี.,ฉ.,เท.,มหา. ปจฺจพฺพตฺถ, เอวฺมปริปิ.

สารีบุตรปริพาชกเปลื้องคำสัญญา

[๖๑] ครั้งนั้น สารีบุตรปริพาชกได้กลับไปหาโมคคัลลานปริพาชกถึงที่พัก

[๖๑] อถ โข / สารีปุตฺโต ปริพฺพาชโก, / เยน โมคคัลลาโน ปริพฺพาชโก, / เตนฺอุปสงฺกมิ.

[๖๑] อถ โข ครั้งนั้นแล สารีปุตฺโต ปริพฺพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร, โมคคัลลาโน ปริพฺพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ (วิหริติ) ย่อมอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, อุปสงฺกมิ เข้าไปหาแล้ว (เตน) ทิสภาเคน ในส่วนแห่งทิศ นั้น.

โมคคัลลานปริพาชก ได้เห็นสารีบุตรปริพาชกเดินมาแต่ไกล

อทฺทสา โข / โมคคัลลาโน ปริพฺพาชโก / สารีปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ / ทฺวโร ว อาคจฺฉนฺตํ;
โมคคัลลาโน ปริพฺพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ อทฺทสา โข ได้เห็นแล้ว แล สารีปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ ซึ่งปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อาคจฺฉนฺตํ ผู้มาอยู่ ทฺวโร ว แต่ที่ไกล เทียว.

ครั้นเห็นแล้วจึงได้กล่าวกับสารีบุตรปริพาชก ดังนี้ว่า

ทิสฺวาน / สารีปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ / เอตทวโจ

ทิสฺวาน ครั้นเห็นแล้ว วโจ ได้กล่าวแล้ว เอต (วจนฺ) ซึ่งคำ นั้น สารีปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ ซึ่งปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อิติ ว่า

ท่าน อินทรีย์ของท่านผ่องใส ผิพรรณบริสุทธี ผุดผ่อง

“วิปฺปสฺสนฺนานิ โข เต อาวุโส / อินฺทริยานิ, / ปริสุทฺโธ จวิณฺโณ / ปรีโยทาโต,

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อินฺทริยานิ อ.อินทรีย์ ท. เต ของท่าน วิปฺปสฺสนฺนานิ โข ผ่องใสแล้ว แล, จวิณฺโณ อ.สีแห่งผิพรรณ (เต) ของท่าน ปริสุทฺโธ หอมจืดรอบแล้ว ปรีโยทาโต ผุดผ่องรอบแล้ว,

ท่านได้บรรลุอมตธรรมแล้วหรือ

กจฺจิ น^๑ ตวํ อาวุโส / อมตมธิคฺโตติ.^๒

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวํ อ.ท่าน อธิคฺโต เป็นผู้บรรลุแล้ว อมตํ ซึ่งอมตธรรม (อสิ) ย่อมเป็น กจฺจิ น^๑ แลหรือ หนอ อิติ ดังนี้.

สารีบุตรปริพาชกตอบว่า ใช่แล้ว ท่าน เราได้บรรลุอมตธรรมแล้ว

“อาม อาวุโส / อมตมธิคฺโตติ.

(สารีปุตฺโต ปริพฺพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อาม เออ (อห) อ.เรา อธิคฺโต เป็นผู้บรรลุแล้ว อมตํ ซึ่งอมตธรรม (อมฺหิ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ท่าน ท่านได้บรรลุอมตธรรมได้อย่างไร

“ยถา กถํ ปน / ตวํ อาวุโส อมตมธิคฺโตติ.

(โมคคัลลาโน ปริพฺพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวํ อ.ท่าน อธิคฺโต เป็นผู้บรรลุแล้ว อมตํ ซึ่งอมตธรรม ยถา กถํ โดยประการไร แล (อสิ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

^๑ ฉ.,มหา. โน

^๒ สี.,ฉ.,เท. อมตํ อธิคฺโต, เวมฺปิ.

ท่าน เราได้เห็นท่านพระอัสสชิกำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ มีกิริยาก้าวไป ถอยกลับ แลดู เหลียวดู คู้เข้า เหยียดออก นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ

“อิราห์ อาวุโส / อททส อสสชิ ภิกขุ / ราชคเห ปิณฑาย จรนต์ / ปาสาติเกน อภิกกนเตน ปฏิกกนเตน / อาโลกิตเนน วิโลกิตเนน / สมมิณชิเตน ปสริเตน / โอภุชิตตจกขุ อิริยาปถสมปนฺน;

(สาริปุตโต ปริพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสาริปุตฺร (อาท) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อหิ อ.เรา อททส ได้เห็นแล้ว อสสชิ ซึ่งพระอัสสชิ จรนต์ ผู้เที่ยวไปอยู่ ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว อิธ ราชคเห ในเมือง ชื่อว่าราชคฤห์ นี้ อภิกกนเตน มีการก้าวไปข้างหน้า ปฏิกกนเตน มีการถอยหลัง อาโลกิตเนน มีการแลดู วิโลกิตเนน มีการเหลียวดู สมมิณชิเตน มีการคู้เข้า ปสริเตน มีการเหยียดออก ปาสาติเกน อันนำมาซึ่งความเลื่อมใส โอภุชิตตจกขุ ผู้มีจักขุทอดลงแล้ว อิริยาปถสมปนฺน ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยอิริยาบถ.

ครั้นเห็นแล้ว เราได้มีความคิดนี้ว่า ภิกษุรูปนี้คงเป็นองค์ใดองค์หนึ่ง บรรดาพระอรหันต์ หรือท่านผู้ดำเนินสู่หนทางแห่งความเป็นพระอรหันต์ในโลกเป็นแน่

ทิสวาน / เม เอตทโหสิ / ‘เย วต / โลเก อรหนโต วา / อรหตฺตมคฺคํ วา สมาปนฺนา, / อยํ เตสํ ภิกขุ อณฺฺตโร;

ทิสวาน ครั้นเห็นแล้ว เอต (จินตน) อ.ความคิด นั้น เม แห่งเรา อโหสิ ได้มีแล้ว อิติ ว่า อรหนโต วา อ.พระอรหันต์ ท. หรือ อรหตฺตมคฺคํ สมาปนฺนา (บุคคลา) วา หรือว่า อ.บุคคล ท. ผู้ถึงพร้อมแล้ว ซึ่งอรหตฺตมรรค เย วต เหล่าใด หนอ (สนฺติ) มีอยู่ โลเก ในโลก อยํ ภิกขุ อ.ภิกษุ นี้ เตส (อรหนตานํ วา อรหตฺตมคฺคํ สมาปนฺนํ บุคคลานํ วา) แห่งพระอรหันต์ ท. หรือ หรือว่า แห่งบุคคล ท. ผู้ถึงพร้อมแล้ว ซึ่งอรหตฺตมรรค เหล่านั้น หนา อณฺฺตโร เป็นคนใดคนหนึ่ง (โหติ) ย่อมเป็น.

ถ้ากระไร เราพึงเข้าไปหาภิกษุนี้ถามว่า ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบธรรมของใคร

ยณฺฺนุนาหิ / อิมิ ภิกขุ อุปสงกมิตฺวา ปุจฺเจยฺย / ‘กสิ ตวํ อาวุโส / อุททิสฺส ปพฺพชิตฺ, / โก วา เต สตฺถา, / กสฺส วา / ตวํ ธมฺมํ โรเจสฺสตี.

ยณฺฺนุน กระไรหนอ อหิ อ.เรา อุปสงกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว อิมิ ภิกขุ ซึ่งภิกษุ นี้ ปุจฺเจยฺย พึงถาม อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวํ อ.ท่าน กิ อุททิสฺส ปพฺพชิตฺ เป็นผู้บวชแล้ว อุทิส ซึ่งใคร อสิ ย่อมเป็น โก อ.ใคร สตฺถา เป็นศาสดา เต ของท่าน (โหติ) ย่อมเป็น วา หรือ วา หรือว่า ตวํ อ.ท่าน โรเจส ย่อมชอบใจ ธมฺมํ ซึ่งธรรม กสฺส ของใคร อิติ ดังนี้.

ท่าน เรานั้นได้มีความคิดนี้ว่า บัดนี้ ยังเป็นกาลไม่สมควรที่จะถามภิกษุนี้ เพราะท่านกำลังเข้าละแวกบ้าน เที่ยวบิณฑบาตอยู่

ตสฺส มยฺหิ อาวุโส / เอตทโหสิ / ‘อกาโล โข / อิมิ ภิกขุ ปุจฺจิตฺ, / อนฺตรขรํ ปวิฏฺโฐ / ปิณฑาย จรติ;

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ เอต (จินตน) อ.ความคิด นั้น ตสฺส มยฺหิ แห่งเรา นั้น อโหสิ ได้มีแล้ว อิติ ว่า (อยํ กาโล) อ.กาล นี้ อกาโล โข เป็นกาลไม่สมควร แล ปุจฺจิตฺ เพื่อบอกถาม (ปณฺหิ) ซึ่งปัญหา อิมิ ภิกขุ กะภิกษุ นี้ (โหติ) ย่อมเป็น, (หิ) เพราะว่า (อยํ ภิกขุ) อ.ภิกษุ นี้ ปวิฏฺโฐ ผู้เข้าไปแล้ว อนฺตรขรํ สู่ระหว่างแห่งเรือน จรติ ย่อมเที่ยวไป ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว.

ถ้ากระไร เราควรติดตามภิกษุนี้ไปข้างหลัง เพราะการติดตามไปข้างหลังนี้เป็นหนทางที่ผู้มีความต้องการรู้แล้ว

ยมนุนาห์ / อิม ภิกขุ / ปฏิจโต ปฏิจโต อนุพนฺธเรยฺย / อตฺถิเกหิ อุปลนฺดาตํ มคฺคนฺติ.

ยมนุน กระไรหนอ อหิ อ.เรา มคฺค เมื่อแสวงหา (นิพพาน) ซึ่งพระนิพพาน อตฺถิเกหิ (อมเหติ) อุปลนฺดาตํ อัน-อันเรา ท. ผู้มีความต้องการ -รู้ชัดแล้ว อนุพนฺธเรยฺย พึงติดตาม อิม ภิกขุ ซึ่งภิกษุ นี้ ปฏิจโต ปฏิจโต ในเบื้องหลัง ๆ อิติ ดังนี้.

ท่าน ต่อมา ท่านพระอัสสชิได้เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ รับบิณฑบาตแล้วกลับ

อลโข อาวุโส / อสฺสชิ ภิกขุ / ราชคเห ปิณฑาย จริตฺวา / ปิณฑปาตํ อาทาย ปฏิกฺกมิ.

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อลโข ครั้งนั้น แล आयस्มา อสฺสชิ อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ จริตฺวา เที่ยวไปแล้ว ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ อาทาย ถือเอาแล้ว ปิณฑปาตํ ซึ่งบิณฑบาต ปฏิกฺกมิ กลับแล้ว.

ท่าน ลำดับนั้น เราจึงเข้าไปหาท่านพระอัสสชิแล้ว

อลขวาทํ อาวุโส, / เยน อสฺสชิ ภิกขุ, / เตนฺอุปสงฺกมิ;

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อลโข ครั้งนั้นแล อหิ อ.เรา, อสฺสชิ อ.พระอัสสชิ (วิหฺรติ) ย่อมอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, อุปสงฺกมิ เข้าไปหาแล้ว (เตน) ทิสภาเคน ในส่วนแห่งทิศ นั้น.

ครั้นถึงแล้ว ได้สนทนาปราศรัยกับท่านพระอัสสชิ ครั้นผ่านการสนทนาปราศรัยพอเป็นที่บันเทิงใจ พอเป็นที่ระลึกกันแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อุปสงฺกมิตฺวา / อสฺสชินา ภิกขุณา สหฺธิ สมฺโมทิตฺ, / สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วิตฺติสาเรตฺวา / เอกมนตํ อฏฺฐาสี;

อหิ อ.เรา อุปสงฺกมิตฺวา ครั้นเข้าไปหาแล้ว สมฺโมทิตฺ ปราศรัยแล้ว สหฺธิ กับ อสฺสชินา ภิกขุณา ด้วยภิกษุ ชื่อว่าอัสสชิ, กถํ ยังถ้อยคำ สมฺโมทนียํ อันเป็นที่บันเทิงใจ สารณียํ อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก วิตฺติสาเรตฺวา ให้เป็นไปแล้ว (ให้จบลงแล้ว) อฏฺฐาสี นั่งแล้ว เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ท่าน ครั้นเราได้ยืนอยู่ ณ ที่สมควร เรเรียนถามว่า

เอกมนตํ จิโต โข / อหิ อาวุโส / อสฺสชิ ภิกขุ / เอตทโวจํ

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อหิ อ.เรา เอกมนตํ จิโต โข ผู้ยืนแล้ว ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง แล อโวจํ ได้กล่าวแล้ว เอตํ (วจนํ) ซึ่งคำ นั้น อสฺสชิ ภิกขุ กะภิกษุ ชื่อว่าอัสสชิ อิติ ว่า

ผู้มีอายุ อินทริยของท่านผ่องใส ผิพรรณบริสุทธิตุดผ่อง

‘วิปฺสนฺนานิ โข / เต อาวุโส อินฺทริยานิ, / ปริสุทฺธโ จวิวณฺโณ / ปริโยทาโต,

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อินฺทริยานิ อ.อินทริย ท. เต ของท่าน วิปฺสนฺนานิ โข ผ่องใสแล้ว แล, จวิวณฺโณ อ.สีแห่งผิพรรณ (เต) ของท่าน ปริสุทฺธโ หมดจรรจบแล้ว ปริโยทาโต ผุดผ่องรอบแล้ว,

ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใคร

กสิ ตวั อาวุโส / อุททิสส ปพพชิต, / โก วา / เต สตถา, / กสส วา / ตวั ธมมํ โรเจสสิติ.

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ตวั อ.ท่าน ปพพชิต เป็นผู้บวชแล้ว อุททิสส เจาะจง กํ ซึ่งใคร อสิ ย่อมเป็น, โก อ.ใคร สตถา เป็นพระศาสดา เต ของท่าน (โหติ) ย่อมเป็น วา หรือ, วา หรือว่า ตวั อ.ท่าน โรเจสิ ย่อมชอบใจ ธมมํ ซึ่งธรรม กสส ของใคร อิติ ดังนี้.

พระอัสสชิกล่าวตอบว่า ท่าน มีพระมหาสมณะผู้เป็นศากยบุตร เสด็จออกผนวชจากศากย-ตระกูล เราบวชอุทิศพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นเป็นศาสดาของเรา และเราชอบใจ ธรรมของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

‘อตถาวุโส / มหาสมโณ สกยปุตโต / สกยกุลา ปพพชิต, / ตาหํ / ภควนตํ อุททิสส ปพพชิต, / โส จ / เม ภควา สตถา, / ตสฺส จาหํ / ภควโต ธมมํ โรเจมิติ.

(อายุสฺมา อสฺสชิ) อ.พระอัสสชิ ผู้มีอายุ (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ มหาสมโณ อ.พระมหาสมณะ สกยปุตโต ผู้เป็นโอรสแห่งเจ้าศากยะ สกยกุลา (นิคมิตฺวา) ปพพชิต ผู้- เสด็จออกแล้ว จากตระกูลแห่งเจ้าศากยะ -ผนวชแล้ว อตถิ มีอยู่, อหํ อ.เรา ปพพชิต เป็นผู้บวชแล้ว อุททิสส เจาะจง ตํ ภควนตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น (อมฺหิ) ย่อมเป็น, โส (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สตถา เป็นพระศาสดา เม ของเรา (โหติ) ย่อมเป็น จ ด้วย, อหํ อ.เรา โรเจมิ ย่อมชอบใจ ธมมํ ซึ่งธรรม ตสฺส ภควโต ของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น จ ด้วย อิติ ดังนี้.

เราจึงถามว่า ก็พระศาสดาของท่านตรัสอย่างไร สอนอย่างไร

‘กิวาที ปนายสฺมโต / สตถา กิมฺขายีติ.

(อหํ) อ.เรา (ปุจฺฉิ) ถามแล้ว อิติ ว่า ปน ก็ สตถา อ.พระศาสดา आयสฺมโต ของท่านผู้มีอายุ กิวาที เป็นผู้อันกล่าวอย่างไรเป็นปกติ (โหติ) ย่อมเป็น อกฺขายิ กล่าวแล้ว ก็อย่างไร อิติ ดังนี้.

ท่านพระอัสสชิกล่าวว่า ท่าน เราเป็นผู้ใหม่ บวชไม่นาน เพิ่งมาสู่พระธรรมวินัยนี้ ไม่สามารถแสดง ธรรมโดยพิสดารแก่ท่านได้ แต่จักกล่าวแต่ใจความโดยย่อแก่ท่าน

‘อหํ โข อาวุโส / นโว อจิริปพพชิต / อธฺนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, / น ตาหํ สกฺโกมิ / วิตถาเรน ธมมํ เทเสตฺถ, / อปิจ / เต สงฺขิตฺเตน / อตถํ วกฺขามิติ

(อสฺสชิ ภิกฺขุ) อ.ภิกษุ ชื่อว่าอัสสชิ (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อหํ โข อ.เรา แล นโว เป็นผู้ใหม่ อจิริปพพชิต เป็นผู้บวชแล้วสันกาลไม่นาน อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อิมํ ธมฺมวินยํ สู่ธรรม และวินัย นี้ อธฺนา ในกาลนี้ (อมฺหิ) ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา น สกฺโกมิ ย่อมไม่อาจ เทเสตฺถ เพื่ออันแสดง ธมมํ ซึ่งธรรม วิตถาเรน โดยพิสดาร เต แก่ท่าน, อปิจ แต่ว่า (อหํ) อ.เรา วกฺขามิ จักกล่าว อตถํ ซึ่งเนื้อความ สงฺขิตฺเตน โดยย่อ เต แก่ท่าน อิติ ดังนี้.

ท่าน ที่นั้น เราจึงกราบเรียนท่านพระอัสสชิว่า เอาเถอะ ผู้มีอายุ

อถฺขวาหํ อาวุโส / อสฺสชิ ภิกฺขุ / เอตทโวจํ / ‘โหตุ อาวุโส,

อาวุโส ดูก่อนผู้มีอายุ อถฺโข ครั้งนั้นแล อหํ อ.เรา อโวจํ ได้กล่าวแล้ว เอตํ (วจนฺ) ซึ่งคำ นั้น อสฺสชิ ภิกฺขุ กะภิกษุ ชื่อว่าอัสสชิ อิติ ว่า

จะน้อยหรือมากก็ตาม จงกล่าวเถิด จงกล่าวแต่ใจความแก่ข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าต้องการแต่ใจความเท่านั้น ท่านจักทำพญฺชนะให้มากไปทำไม

อปฺปํ วา พหุํ วา ภาสสฺส อตฺถํเยว เม พฺรหฺม
อตฺถเนว เม อตฺถํ ก็ กาหลิ พญฺชนํ พหุนฺติ.

(ตฺว) อ.ท่าน ภาสสฺส จงกล่าว (ธมฺม) ซึ่งธรรม อปฺปํ วา อันน้อย หรือ พหุํ วา หรือว่า อันมาก, (ตฺว) อ.ท่าน พฺรหฺม จงกล่าว อตฺถํ เว ซึ่งเนื้อความนั้นเทียว เม แก่ข้าพเจ้า, อตฺถํ อ.ความต้องการ อตฺถเนว เว ด้วยเนื้อความนั้นเทียว (อตฺถ) มีอยู่ เม แก่ข้าพเจ้า, (ตฺว) อ.ท่าน กาหลิ จักกระทำ พญฺชนํ ซึ่งพญฺชนะ พหุํ ให้เป็นคำอันมาก ก็ ทำไม อิติ ดังนี้.

ท่าน ลำดับนั้น ท่านพระอัสสชิได้กล่าวธรรมปริยายนี้ว่า

อถ โข อาวุโส / อสฺสชิ ภิกฺขุ / อิมํ ธมฺมปริยายํ อภาสิ

อาวุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อถ ครั้งนั้นแล อสฺสชิ ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ชื่อว่าอัสสชิ อภาสิ ได้กล่าวแล้ว อิมํ ธมฺมปริยายํ ซึ่งธรรมเทศนา นี้ อิติ ว่า

ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น
และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

‘เย ธมฺมา เหตุปฺปภาว เตสํ เหตุํ ตถาคโต (อาห)
เตสญจ โย นิโรโธ เอวํวาทิ มหาสมณฺโณ.

ตถาคโต อ.พระตถาคต (อาห) ตรัสแล้ว เย ธมฺมา เหตุปฺปภาว (โหนติ) เตสํ ธมฺมานํ เหตุ (จ) ซึ่งเหตุแห่ง- อ.ธรรม ท. เหล่าใด เป็นสภาพมีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน ย่อมเป็น, -ธรรม ท. เหล่านั้น ด้วย, เตสํ (ธมฺมานํ) โย นิโรโธ, (ตสฺส นิโรธสฺส เหตุ) จ ซึ่งเหตุ แห่ง- อ.ความดับใด แห่งธรรม ท. เหล่านั้น, -ความดับ นั้น ด้วย, มหาสมณฺโณ อ.พระมหาสมณะ เอวํวาทิ เป็นผู้มีอันตรัสอย่างนี้เป็นปกติ (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

โมคคัลลานปริพาชกได้ธรรมจักขุ

เพราะได้ฟังธรรมปริยายนี้ ธรรมจักขุ อันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแก่
โมคคัลลานปริพาชกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา

อถ โข / โมคคัลลานสฺส ปริพาชกสฺส / อิมํ ธมฺมปริยายํ สุตฺวา / วิรชํ วิตมฺลํ / ธมฺมจกฺขุ
อุทฺปาติ / “ยงฺกิลฺลิจิ สมุทฺยธมฺมํ, / สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ.

อถ ครั้งนั้นแล ธมฺมจกฺขุ อ.ธรรมจักขุ วิรชํ อันปราศจากธุลี วิตมฺลํ อันมีมลทินไปปราศแล้ว โมคคัลลานสฺส ปริพาชกสฺส แห่งปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ อุทฺปาติ ได้เกิดขึ้นแล้ว อิติ ว่า ยงฺกิลฺลิจิ (ธมฺมชาต) อ.ธรรมชาต อย่างใดอย่างหนึ่ง สมุทฺยธมฺมํ มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา (อตฺถ) มีอยู่, สพฺพํ ตํ (ธมฺมชาต) อ.ธรรมชาต ทั้งปวง นั้น นิโรธธมฺมํ มีความดับไปเป็นธรรมดา (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ สุตฺวา เพราะฟัง อิมํ ธมฺมปริยายํ ซึ่งธรรมเทศนา นี้.

โมคคัลลานปริพาชกกล่าวว่า

ถ้าธรรมนี้ มีเพียงเท่านี้ ท่านก็ได้รับแจ้งแทงตลอดทางอันหาความโศกมิได้แล้ว
อันเป็นทางที่พวกเรายังไม่ได้เห็น ล่วงเลยมาแล้วหลายหมื่นกัป

เอเสว ธมโม ยถิ ดาวเทว

ปัจจุพยุถา ปทมโสภ

อทิฏฐิ อพภิตติ

พหุเกหิ กปฺปนหุเตหิตติ.

(โมคคัลลาน ปริพาชก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ (อาท) กล่าวแล้ว อิติ ว่า

ยถิ ติว่า (อิทฺ โสตาปตติผลมุตฺต) อ.ธรรมสักว่าโสตาปตติผล นี้ ดาวเทว มีประมาณเท่านั้นนั้นเทียว
(อติ) มีอยู่ ไซ้, (ตถาปิ) ถึงอย่างนั้น เอโส เอว ธมโม อ.ธรรม นี้ นั้นเทียว (โหตุ) จงมีเถิด, (ตุมเห) อ.ท่าน ท.
ปัจจุพยุถล แทงตลอดแล้ว ปทฺ ซึ่งทาง อโสภ อันไม่มีความโศก (อมเหติ) อทิฏฐิ อัน- อันเข้าพเจ้า ท. -ไม่เห็นแล้ว
อพภิตติ อันล่วงเลยยิ่งแล้ว กปฺปนหุเตหิตติ โดยหมื่นแห่งกับ ท. พหุเกหิ อันมาก อิติ ดังนี้.

สองสหายไปอําลาอาจารย์

[๖๒] ครั้นนั้น โมคคัลลานปริพาชกได้กล่าวกับสารีบุตรปริพาชก ว่า ท่าน เราไปสำนักพระผู้มี
พระภาคกันเถิด เพราะพระองค์เป็นศาสดาของเรา

[๖๒] อลฺโข / โมคคัลลาโน ปริพาชโก / สารีปุตฺตํ ปริพาชกํ / เอตทโวจ / “คจฺฉาม
มยํ อาวูโส / ภควโต สนฺติเก, / โส โน ภควา สตุถาติ.

[๖๒] อลฺโข ครั้นนั้นแล โมคคัลลาโน ปริพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าโมคคัลลานะ อโวจ ได้กล่าวแล้ว
เอตฺ (วจน) ซึ่งคำ นั้น สารีปุตฺตํ ปริพาชกํ กะปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร อิติ ว่า อาวูโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ
มยํ อ.เรา ท. คจฺฉาม จงไป สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค, โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น
สตุถา เป็นพระศาสดา โน ของเรา ท. (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

สารีบุตรปริพาชกกล่าวว่า ท่าน ปริพาชก ๒๕๐ คน เหล่านี้ อาศัยเรา เห็นแก่เรา จึงอยู่ใน
สำนักนี้ เราบอกลาปริพาชกเหล่านั้นก่อน พวกเขาจักทำตามที่เราเข้าใจ

“อิมานิ โข อาวูโส / อพฺพมเตยฺยานิ ปริพาชกสฺตานิ / อมฺเห นิสฺสาย / อมฺเห
สมฺปสฺสนตา / อิทฺ วิหรนฺติ, / เตปิ ดาว อปฺโลเกม^๑ / ยถา เต มณฺณิสฺสนติ, / ตถา []^๒
กริสฺสนตฺติติ.

(สารีปุตฺโต ปริพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสารีบุตร (อาท) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวูโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ
ปริพาชกสฺตานิ อ.ร้อยแห่งปริพาชก ท. อพฺพมเตยฺยานิ ที่สามด้วยทั้งทั้ง อิมานิ โข เหล่านี้ แล นิสฺสาย อาศัย
แล้ว อมฺเห ซึ่งเรา ท. สมฺปสฺสนตา เมื่อเห็น อมฺเห ซึ่งเรา ท. วิหรนฺติ ย่อมอยู่ อิทฺ (จาเน) ในที่ นี้, (มยํ) อ.เรา ท.
อปฺโลเกม จงอําลา เตปิ ปริพาชเก ซึ่งปริพาชก ท. เหล่านั้น ดาว ก่อน, เต (ปริพาชกา) อ.ปริพาชก ท.
เหล่านั้น มณฺณิสฺสนติ จักสำคัญ ยถา โดยประการใด, (เต) ปริพาชกา) อ.ปริพาชก ท. เหล่านั้น กริสฺสนติ
จักกระทำ ตถา โดยประการนั้น อิติ ดังนี้.

^๑ อี. อปโลคาม

^๒ ส.ฉ. เอตถนฺตเร เตติ อยํ ปาโห ทิสฺสติ.

ต่อมา สารีบุตรและโมคคัลลันะพากันเข้าไปหาปริพาชกเหล่านั้นถึงที่อยู่

อถโข / สารีปุตตโมคคัลลانا, / เยน เต ปริพาชกา, / เตนุปสงกมัสสุ;

อถโข ครั้นนั้นแล สารีปุตตโมคคัลลانا อ.สารีบุตรและโมคคัลลันะ ท., เต ปริพาชกา อ.ปริพาชก ท. เหล่านั้น (วิหรณฺติ) ย่อมอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, อุปสงกมัสสุ เข้าไปหาแล้ว เตน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ นั้น.

ครั้นเข้าไปหาแล้ว จึงได้กล่าวกับปริพาชกเหล่านั้นดังนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกเราจะไปสำนัก พระผู้มีพระภาค เพราะพระองค์เป็นศาสดาของพวกเรา

อุปสงกมิตวา / เต ปริพาชเก / เอตทโวจฺ / “คจฺฉาม มยฺ อวฺสุโส / ภควโต สนฺติเก, / โส โน ภควา สตถาติ.

(สารีปุตตโมคคัลลانا) อ.สารีบุตรและโมคคัลลันะ ท. อุปสงกมิตวา ครั้นเข้าไปหาแล้ว อโวจฺ ได้กล่าว แล้ว เอตฺ (วณฺ) ซึ่งคำ นั้น เต ปริพาชเก กะปริพาชก ท. เหล่านั้น อิติ ว่า อวฺสุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท. มยฺ อ.เรา ท. คจฺฉาม จะไป สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค, โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สตถา เป็นพระศาสดา โน ของเรา ท. (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

พวกปริพาชกกล่าวว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายอาศัยพวกท่าน เห็นแก่พวกท่านจึงอยู่ในสำนักนี้ ถ้าท่านทั้งสองจักประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักพระมหาสมณะ ข้าพเจ้าทั้งหมดก็จักประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักพระมหาสมณะด้วย

“มยฺ อายสมฺนเต นิสฺสาย / อายสมฺนเต สมฺปสฺสนฺตา / อิธ วิหราม, / สเจ อายสมฺนตา / มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสนฺติ, / สพฺเพ ว มยฺ / มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามาติ.

(เต ปริพาชกา) อ.ปริพาชก ท. เหล่านั้น (อาหฺสุ) กล่าวแล้ว อิติ ว่า มยฺ อ.ข้าพเจ้า ท. นิสฺสาย อาศัยแล้ว อายสมฺนเต ซึ่งท่านผู้มีอายุ ท. สมฺปสฺสนฺตา เมื่อเห็น อายสมฺนเต ซึ่งท่านผู้มีอายุ ท. วิหราม ย่อมอยู่ อิธ (จาเน) ในที่ นี้, สเจ ถ้าว่า อายสมฺนตา อ.ท่านผู้มีอายุ ท. จริสฺสนฺติ จักประพฤติ พฺรหฺมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ มหาสมเณ ในพระมหาสมณะ ไชว์, สพฺเพ เว มยฺ อ.ข้าพเจ้า ท. ทั้งปวงนั้นเทียว จริสฺสาม จักประพฤติ พฺรหฺมจริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ มหาสมเณ ในพระมหาสมณะ อิติ ดังนี้.

ต่อมา สารีบุตรและโมคคัลลันะพากันเข้าไปหาสัณฺฑชัยปริพาชก กราบเรียนว่า ท่านขอรับ พวกกระผมจะไปสำนักพระผู้มีพระภาค เพราะพระองค์เป็นศาสดาของพวกเรากระผม

อถโข / สารีปุตตโมคคัลลانا, / เยน สลฺขโย ปริพาชโก, / เตนุปสงกมัสสุ; / อุปสงกมิตวา / สลฺขยํ ปริพาชกํ / เอตทโวจฺ / “คจฺฉาม มยฺ อวฺสุโส / ภควโต สนฺติเก, / โส โน ภควา สตถาติ.

อถโข ครั้นนั้นแล สารีปุตตโมคคัลลانا อ.สารีบุตรและโมคคัลลันะ ท., สลฺขโย ปริพาชโก อ.ปริพาชก ชื่อว่าสัณฺฑชัย (วิหรณฺติ) ย่อมอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, อุปสงกมัสสุ เข้าไปหาแล้ว เตน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ นั้น. (สารีปุตตโมคคัลลانا) อ.สารีบุตรและโมคคัลลันะ ท. อุปสงกมิตวา ครั้นเข้าไปหาแล้ว อโวจฺ ได้กล่าวแล้ว เอตฺ (วณฺ) ซึ่งคำ นั้น สลฺขยํ ปริพาชกํ กะปริพาชก ชื่อว่าสัณฺฑชัย อิติ ว่า อวฺสุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ มยฺ อ.กระผม ท. คจฺฉาม จะไป สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค, โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สตถา เป็นพระศาสดา โน ของกระผม ท. (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

สัญญาชัยปริพาชกกล่าวห้ามว่า อย่าเลย ท่านทั้งหลายอย่าไป เราทั้งหมด ๓ คน จักช่วยกันบริหาร
คณะนี้

“อลั อารุโส / มา อคมิตถ, / สพเพ ว ตโย / อิมิ คณิ ปริหริสสามาติ.

(สณขโย ปริพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสัญญาชัย (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อารุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท.
อลั ออย่าเลย, (ตุเมห) อ.ท่าน ท. มา อคมิตถ อย่าได้ไปแล้ว, สพเพ เอว ตโย (มยิ) อ.เรา ท. สาม ทั้งปวงนั้นเที่ยว
ปริหริสสาม จักบริหาร อิมิ คณิ ซึ่งคณะ นี้ อิติ ดังนี้.

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ แม้ครั้งที่ ๓ สารีบุตรและโมคคัลลณะ ก็กราบเรียนสัญญาชัยปริพาชกดังนี้ว่า
ท่านขอรับ พวกกระผมจะไปสำนักพระผู้มีพระภาค เพราะพระองค์เป็นศาสดาของพวกกระผม

หุติยมปิ โข / ฯเปฯ ตติยมปิ โข / สาริปุตตโมคคัลลนา / สณขยิ ปริพาชก / เอตทโวจฺ

“คจฺฉาม มยิ อารุโส / ภควโต สนฺติเก, / โส โน ภควา สตถาติ.

หุติยมปิ โข แม้ครั้งที่สอง แล ฯลฯ (สาริปุตตโมคคัลลนา) อ.สารีบุตรและโมคคัลลณะ ท. อโวจฺ ได้กล่าว
แล้ว เอตฺ (วจน) ซึ่งคำ นั้น สณขยิ ปริพาชก กะปริพาชก ชื่อว่าสัญญาชัย ตติยมปิ โข แม้ครั้งที่สาม แล อิติ ว่า
อารุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ มยิ อ.กระผม ท. คจฺฉาม จะไป สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค, โส ภควา
อ.พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น สตถา เป็นพระศาสดา โน ของกระผม ท. (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

สัญญาชัยปริพาชกก็ยังกล่าวห้ามว่า อย่าเลย ท่านทั้งหลายอย่าไป เราทั้งหมด ๓ คน จักช่วยกัน
บริหารคณะนี้

“อลั อารุโส / มา คมิตถ, / สพเพ ว ตโย / อิมิ คณิ ปริหริสสามาติ.

(สณขโย ปริพาชโก) อ.ปริพาชก ชื่อว่าสัญญาชัย (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อารุโส ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท.
อลั ออย่าเลย, (ตุเมห) อ.ท่าน ท. มา คมิตถ อย่าไปแล้ว, สพเพ เอว ตโย (มยิ) อ.เรา ท. สาม ทั้งปวงนั้นเที่ยว
ปริหริสสาม จักบริหาร อิมิ คณิ ซึ่งคณะ นี้ อิติ ดังนี้.

หลังจากนั้น สารีบุตรและโมคคัลลณะได้พาปริพาชก ๒๕๐ คนนั้น มุ่งหน้าไปทางพระเวฬุวัน

อลโข / สาริปุตตโมคคัลลนา / ตานิ อทฺธมเตยฺยานิ ปริพาชกสถานิ อาทาย, / เยน
เวฬุวัน, / เตนฺอุปสงฺกมียสุ.

อลโข ครั้งนั้นแล สาริปุตตโมคคัลลนา อ.สารีบุตรและโมคคัลลณะ ท. อาทาย พาแล้ว ปริพาชกสถานิ
ซึ่งร้อยแห่งปริพาชก ท. อทฺธมเตยฺยานิ ที่สามด้วยทั้งกิ่ง, เวฬุวัน วัดชื่อว่าเวฬุวัน (อตฺถิ) มีอยู่ เยน (ทิสภาเคน)
ในส่วนแห่งทิศ ไต, อุปสงฺกมียสุ เข้าไปแล้ว เตน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ นั้น.

โลหิตรอนฺทํพุทฺธํออกจากปากของสัญญาชัยปริพาชก ณ ที่นั่นเอง

สณขยสฺส ปน ปริพาชกสฺส / ตตฺถเวย อุนฺหํ โลหิตํ / มุขโต อุกฺคจฺฉิ.^๑

ปน ก็ โลหิตํ อ.โลหิต อุนฺหํ อันร้อน อุกฺคจฺฉิ พุ่งออกแล้ว มุขโต จากปาก สณขยสฺส ปริพาชกสฺส
ของปริพาชก ชื่อว่าสัญญาชัย ตตฺถ เอว (จาเน) ณ ที่ นั้น นั้นเทียว.

^๑ มหา. อุคฺคณฺณิ

ทรงพยากรณ์พระอัครสาวก

พระผู้มีพระภาคได้ทอดพระเนตรเห็นสารีบุตรและโมคคัลลანะเดินมาแต่ไกล แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า

อททสา โข ภควา / สารีปุตตโมคคัลลาน / ทูโรโต ว อาคจฺจนฺเต; / ทิสฺวาน / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อททสา โข ได้ทอดพระเนตรเห็นแล้ว สารีปุตตโมคคัลลานะ ซึ่งสารีบุตรและโมคคัลลანะ ท. ทูโรโต ว อาคจฺจนฺเต ผู้มาอยู่แต่ที่ไกล เทียว. (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค ทิสฺวาน ครั้นทอดพระเนตรเห็นแล้ว อามนฺเตสิ ตรัสเรียกแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า

ภิกษุทั้งหลาย สหายทั้ง ๒ คนนั้น คือโกลิตะและอุปติสสะกำลังมา

“เอเต ภิกฺขเว / เทว สหายกา อาคจฺจนฺติ / โกลิโต อุปติสฺโส จ,

ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. เอเต เทว สหายกา อ.สหาย ท. สอง เหล่านั้น โกลิโต (จ) คือ อ.โกลิตะ ด้วย อุปติสฺโส จ คือ อ.อุปติสสะ ด้วย อาคจฺจนฺติ มาอยู่,

นั่นจักเป็นคู่สาวกชั้นยอด เป็นคู่ที่เจริญของเรา

เอตํ เม / สาวกยฺคํ ภวิสฺสตี / อคฺคํ ภทฺทยุคฺชนฺติ.

เอตํ (สหายกยฺคํ) อ.คู่แห่งสหาย นั้น สาวกยฺคํ เป็นคู่แห่งสาวก อคฺคํ เป็นคู่อันเลิศ ภทฺทยุคฺ เป็นคู่อันเจริญ เม ของเรา ภวิสฺสตี จักเป็น อิติ ดังนี้.

ท่านสารีบุตรและท่านโมคคัลลანะ ผู้น้อมจิตไปในธรรม
อันยอดเยี่ยม ลึกซึ้ง เป็นวิสัยแห่งญาณ เป็นที่สิ้นอุปธิ
ยังมาไม่ถึงพระเวฬุวัน พระศาสดาก็ทรงพยากรณ์แล้ว ว่า

คมภีเร ฌาณวิสเย อนุตฺตเร อุปฺธิสงฺขเย
วิมุตเต อปฺปตฺเต เวฬุวนํ อถ เน สตถา พยาภาสิ.

อถ ครั้งนั้น สตถา อ.พระศาสดา พยาภาสิ ทรงพยากรณ์แล้ว เน (สารีปุตตโมคคัลลานะ) ซึ่งสารีบุตรและโมคคัลลานะ ท. เหล่านั้น วิมุตเต ผู้น้อมไปแล้ว (ผู้หยั่งรู้แล้ว) (นิพพาน) ในพระนิพพาน คมภีเร อันลึกซึ้ง ฌาณวิสเย อันเป็นวิสัยแห่งญาณ อนุตฺตเร อันยอดเยี่ยม อุปฺธิสงฺขเย อันเป็นที่สิ้นไปแห่งอุปธิ อปฺปตฺเต ผู้ไม่ถึงแล้ว เวฬุวนํ ซึ่งพระเวฬุวัน อิติ ว่า

สหายทั้ง ๒ คน นั้น คือโกลิตะและอุปติสสะ กำลังมา
นั่นจักเป็นคู่สาวกชั้นยอด เป็นคู่ที่เจริญของเรา

เอเต เทว สหายา^๑ อาคจฺจนฺติ โกลิโต อุปติสฺโส จ
เอตํ เม สาวกยฺคํ ภวิสฺสตี อคฺคํ ภทฺทยุคฺชนฺติ.

เอเต เทว สหายา อ.สหาย ท. สอง เหล่านั้น โกลิโต (จ) คือ อ.โกลิตะ ด้วย อุปติสฺโส จ คือ อ.อุปติสสะ ด้วย อาคจฺจนฺติ มาอยู่, เอตํ (สหายกยฺคํ) อ.คู่แห่งสหาย นั้น สาวกยฺคํ เป็นคู่แห่งสาวก อคฺคํ เป็นคู่อันเลิศ ภทฺทยุคฺ เป็นคู่อันเจริญ เม ของเรา ภวิสฺสตี จักเป็น อิติ ดังนี้.

^๑ สี., เท. สหายกา

ทูลขอการบรรพชาอุปสมบท

ต่อมา สารีบุตรและโมคคัลลานะได้พากันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคแล้วชบสรีระเทบพระบาท
ของพระผู้มีพระภาค กราบทูลว่า

อถโข / สารีบุตรโมคคัลลานา, / เยน ภควา, / เตนุปสงกมึสุ; / อุปสงกมิตวา / ภควโต ปาเทสุ /
สิรสา นิปิตตวา / ภควนตัม เอตทโวจัม

อถโข ครั้งนั้นแล สารีบุตรโมคคัลลานา อ.สารีบุตรและโมคคัลลานะ ท.-, ภควา อ.พระผู้มีพระภาค
(วิหริติ) ย่อมประทับอยู่ เยน (ทิสภาเคน) ในส่วนแห่งทิศ ไต, -อุปสงกมึสุ เข้าไปเฝ้าแล้ว เตน (ทิสภาเคน)
ในส่วนแห่งทิศ นั้น, (สารีบุตรโมคคัลลานา) อ.สารีบุตรและโมคคัลลานะ ท. อุปสงกมิตวา ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว
นิปิตตวา หมอบลงแล้ว ปาเทสุ ที่พระบาท ท. ภควโต ของพระผู้มีพระภาค สิรสา ด้วยเศียรเกล้า อโวจัม ได้กราบทูล
แล้ว เอตัม (วณัม) ซึ่งคำ นั้น ภควนตัม กะพระผู้มีพระภาค อิติ ว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกข้าพระองค์พึงได้การบรรพชา พึงได้การอุปสมบทในสำนักของพระ-
ผู้มีพระภาค

“ลเภยยาม มยัม ภนเต / ภควโต สนติเก ปพพชชัม, / ลเภยยาม อุปสมปทนต์.

ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มยัม อ.ข้าพระองค์ ท. ลเภยยาม พึงได้ ปพพชชัม ซึ่งการบรรพชา, ลเภยยาม
พึงได้ อุปสมปทน์ ซึ่งการอุปสมบท สนติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า พวกเธอจงมาเป็นภิกษุเถิด แล้วตรัสต่อไปว่า ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว
พวกเธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด

“เอถ ภิกขโวติ / ภควา อโวจ / “สวากขาโต ธมโม, / จรธ พรหมจริยัม / สมมา ทุกขสส
อนตกิริยาयाติ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค (วตวา) ตรัสแล้ว อิติ ว่า (ตุมहे) อ.เธอ ท. ภิกขโว เป็นภิกษุ (หุตวา) เป็น
เอถ จงมาเถิด อิติ ดังนี้ อโวจ ได้ตรัสแล้ว อิติ ว่า ธมโม อ.ธรรม (มยา) อันเรา สวากขาโต กล่าวไว้ดีแล้ว, (ตุมहे)
อ.เธอ ท. จรธ จงประพฤติ พรหมจริยัม ซึ่งพรหมจรรย์ อนตกิริยา เพื่อกระทำซึ่งที่สุด ทุกขสส แห่งทุกข์ สมมา
โดยชอบ อิติ ดังนี้.

พระวาจานั้นแล ได้เป็นการอุปสมบทของท่านเหล่านั้น

สา ว /เตสํ आयสมนตान् / อุปสมปทา อโหสิ.

สา ว (วาจา) อ.พระวาทา นั้น นั้นเทียว อุปสมปทา เป็นวาทาเป็นเครื่องอุปสมบท เตสํ आयสมนตान्
(สารีบุตรโมคคัลลาน) ของสารีบุตรและโมคคัลลานะ ท. ผู้มีอายุ เหล่านั้น อโหสิ ได้เป็นแล้ว.

เรื่องกุลบุตรชาวมคธมีชื่อเสียงบรรพชา

อภิญญาตานัม ปพพชชา

ปพพชชา อ.การบรรพชา อภิญญาตานัม (กุลปุตตานัม) แห่งกุลบุตร ท. ผู้ปรากฏแล้ว

[๖๓] สมัยนั้น พวกกุลบุตรชาวมครที่มีชื่อเสียงพากันประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักพระผู้มีพระภาค

[๖๓] เตน โข ปน สมเณน / อภิญญาตา อภิญญาตา / มาคริกา กุลปุตฺตา / ภควติ พรหมจรรย์ จรณฺติ.

[๖๓] ปน ก็ เตน โข สมเณน โดยสมัย นั้น แล กุลปุตฺตา อ.กุลบุตร ท. มาคริกา ผู้อยู่ในแคว้นมคธ อภิญญาตา อภิญญาตา ผู้ปรากฏแล้ว ๆ จรณฺติ ย่อมประพฤติ พรหมจรรย์ ซึ่งพรหมจรรย์ ภควติ ในพระผู้มีพระภาค.

คนทั้งหลายจึงพากันดำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า

มนุสฺสา อุชฌายนฺติ / ชียนฺติ วิปาเจนฺติ

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อุชฌายนฺติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนฺติ ย่อมติเตียน วิปาเจนฺติ ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า

พระสมณโคตมปฏิบัติเพื่อให้ชายไม่มีบุตร

“อุปุตฺตกตฺตาย ปฏิปนฺโน / สมโณ โคตโม,

สมโณ โคตโม อ.พระสมณะ ผู้โคตม ปฏิปนฺโน ปฏิบัติแล้ว อุปุตฺตกตฺตาย เพื่อความเป็นแห่งบุคคลผู้ไม่มีบุตร,

พระสมณโคตมปฏิบัติเพื่อให้หญิงเป็นม่าย

เวรพฺยาย ปฏิปนฺโน / สมโณ โคตโม,

สมโณ โคตโม อ.พระสมณะ ผู้โคตม ปฏิปนฺโน ปฏิบัติแล้ว เวรพฺยาย เพื่อความเป็นแห่งหญิงม่าย,

พระสมณโคตมปฏิบัติเพื่อความขาดสูญแห่งตระกูล

กุลุปฺจเจทฺตาย ปฏิปนฺโน / สมโณ โคตโม;

สมโณ โคตโม อ.พระสมณะ ผู้โคตม ปฏิปนฺโน ปฏิบัติแล้ว กุลุปฺจเจทฺตาย เพื่อความขาดสูญแห่งตระกูล.

บัดนี้ พระสมณโคตมบวชชฎิล ๑,๐๐๐ คน แล้ว และบวชปริพาชกผู้เป็นศิษย์ของสัณฺขั ๒๕๐ คน แล้ว

อิทฺธานิ / เตน^๑ ชฎิลสทฺสํ ปพฺพาชิตํ, / อิมานิ จ อทฺธมเตยฺยานิ / ปริพฺพาชกสฺตานิ / สณฺขยานิ^๒ ปพฺพาชิตานิ,

อิทฺธานิ ในกาลนี้ ชฎิลสทฺสํ อ.พันแห่งชฎิล เตน (สมเณน โคตเมน) อันพระสมณะ ผู้โคตม นั้น ปพฺพาชิตํ ให้บวชแล้ว (จ) ด้วย, ปริพฺพาชกสฺตานิ อ.ร้อยแห่งปริพาชก ท. อทฺธมเตยฺยานิ ที่สามด้วยทั้งทั้ง สณฺขยานิ ผู้เป็นอันเตวสิกข์ของปริพาชกชื่อว่าสัณฺขั อิมานิ เหล่านี้ (เตน สมเณน โคตเมน) อันพระสมณะ ผู้โคตม นั้น ปพฺพาชิตานิ ให้บวชแล้ว จ ด้วย,

^๑ สี.,ฉ.,เท.,อิ. อเนน

^๒ สี.,ฉ. สณฺขยานิ

และพวกกุลบุตรชาวมครเหล่านี้ที่มีชื่อเสียง ก็พากันประพฤติพรหมจรรย์ ในสำนักพระสมณโคดม

อิเม จ / อภิญญาตา อภิญญาตา / มาคธิกา กุลปุตตา / สมณ โคตเม / พรหมจรรย์จรรนตีติ.

กุลปุตตา อ.กุลบุตร ท. มาคธิกา ผู้อยู่ในแคว้นมคร อภิญญาตา อภิญญาตา ผู้ปรากฏแล้ว ๆ อิเมเหล่านี้ จรรนติ ย่อมประพฤติ พรหมจรรย์ ซึ่งพรหมจรรย์ สมณ โคตเม ในพระสมณะ ผู้โคตม จ ด้วย อดี ดังนี้,

อนึ่ง คนทั้งหลายเห็นพวกภิกษุก็พากันโจทด้วยคำถาว่า

อปิสสุ ภิกขุ ทิสวา / อิมาย คากาย โจเทนติ

(มนุสสา) อ.มนุษย์ ท. ทิสวา เห็นแล้ว อปิสสุ ภิกขุ แม้ ซึ่งภิกษุ ท. โจเทนติ ย่อมโจท อิมาย คากาย ด้วยคำถา นี้ อดี ว่า

พระมหาสมณะเสด็จมาสู่พระคิริพชนครของชาวมคร
ทรงนำปริพาชกผู้เป็นศิษย์ของสญชัยไปหมดแล้ว
บัดนี้ยังจักทรงนำใครไปอีกเล่า

“อาคโต โข มหาสมโณ มาครานํ คิริพพชํ
สพเพ สณฺขเย เนตฺวาน กัสฺสทานิ นยิสฺสตีติ.

มหาสมโณ อ.พระมหาสมณะ อาคโต โข มาแล้ว แล คิริพพชํ (นคร) สู่เมือง ชื่อว่าคิริพพะ (เมืองเหมือนภูเขาคอกว้าว) มาครานํ (มนุสสานํ) ของมนุษย์ ท. ผู้อยู่ในแคว้นมคร เนตฺวา ทรงนำไปแล้ว
สพเพ สณฺขเย (ปริพาชก) ซึ่งปริพาชก ท. ผู้เป็นอันเตวาสิกของปริพาชกชื่อว่าสญชัย ทั้งปวง นยิสฺสตีติ
จักทรงนำไป กัสฺส ซึ่งใครหนอ ิทานิ ในกาลนี้ อดี ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นตำหนิ ประณาม โพนทะนา

อสฺโสสุ โข ภิกขุ / เตสํ มนุสฺसानํ / อุชฺฌายนฺตานํ / ชียนฺตานํ / วิปาเจนฺตานํ,

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อสฺโสสุ โข ได้ยินแล้วแล (สทฺทํ) ซึ่งเสียง เตสํ มนุสฺसानํ ของมนุษย์ ท. อุชฺฌายนฺตานํ
ผู้เพ่งโทษอยู่ ชียนฺตานํ ผู้ติเตียนอยู่ วิปาเจนฺตานํ ผู้โพนทะนาอยู่

จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

อถ โข / เต ภิกขุ / ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ.

อถ โข ครั้งนั้นแล เต ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต
แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เสียงนั้นคงอยู่ไม่นาน จักมีเพียง ๗ วัน เท่านั้น พ้น ๗ วัน
จักหายไป

“น ภิกขเว / โส สทฺโท / จิรํ ภวิสฺสตี, / สตฺตาหเมว ภวิสฺสตี. / สตฺตาหสฺส อจฺจเยน /
อนฺตรธายิสฺสตี;

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อาท ตรัสแล้ว อดี ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย โส สทฺโท อ.เสียง นั้น
น ภวิสฺสตี จักไม่มี จิรํ สิ้นกาลนาน, (โส สทฺโท) อ.เสียง นั้น ภวิสฺสตี จักมี สตฺตาหํ เอว สิ้นวันเจ็ดวันเทียว.
(โส สทฺโท) อ.เสียง นั้น อนฺตรธายิสฺสตี จักหายไป อจฺจเยน ในกาลอันล่วงไป สตฺตาหสฺส แห่งวันเจ็ด.

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น ชนเหล่าใดโจทพวกเธอด้วยคานี้ว่า

เตนหิ ภิกขเว, / เย ตุมहे / อิมาย คากาย โจเทนติ

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. เตนหิ ถ้าอย่างนั้น เย (มนุสฺสา) อ.มนุษย์ ท. เหล่าใด โจเทนติ ย่อมโจท ตุมहे ซึ่งเธอ ท. อิมาย คากาย ด้วยคานี้ อิติ ว่า

พระมหาสมณะเสด็จมาสู่พระคิริพชนครของชาวมคร
ทรงนำปริพาชกผู้เป็นศิษย์ของสัณฺขัปปไปหมดแล้ว
บัดนี้จักทรงนำใครไปอีกเล่า

‘อาคโธ โข มหาสมโณ มาครานํ คิริพพชํ
สพเพ สลฺลชเย เนตฺวาน กัสมฺหํ นยิสฺสตีติ.

มหาสมโณ อ.พระมหาสมณะ อาคโธ โข มาแล้ว แล คิริพพชํ (นคร) สู่เมือง ชื่อว่าคิริพชะ (เมืองเหมือน
ภูเขาคอกวัว) มาครานํ (มนุสฺสานํ) ของมนุษย์ ท. ผู้อยู่ในแคว้นมคธ เนตฺวา ทรงนำไปแล้ว สพเพ สลฺลชเย
(ปริพาชเก) ซึ่งปริพาชก ท. ผู้เป็นอันเตวาลิกของปริพาชกชื่อว่าสัณฺขัปป ทั้งปวง นยิสฺสตี จักทรงนำไป กัสมฺหํ
ซึ่งใครหนอ อิทานิ ในกาลนี้ อิติ ดังนี้.

พวกเธอจงโจทตอบพวกนั้นด้วยคานี้ว่า

เต ตุมहे / อิมาย คากาย ปฏิโจเทถ

ตุมहे อ.เธอ ท. ปฏิโจเทถ จงโจทตอบ เต มนุสฺสเส กะมนุษย์ ท. เหล่านั้น อิมาย คากาย ด้วยคานี้
อิติ ว่า

พระตถาคตทั้งหลาย ทรงมีความเพียรมาก
ทรงแนะนำด้วยพระสัทธรรม เมื่อรู้ชัด (อย่างนี้)
จะต้องริษยาพระตถาคตผู้ทรงแนะนำโดยธรรมไปทำไมเล่า

‘นยฺนติ เว มหาวีรา สทฺธมฺเมน ตถาคตา
ธมฺเมน นียมานานํ^๑ กา อุตฺตฺยา^๒ วิชานตฺนติ.

ตถาคตา อ.พระตถาคต ท. มหาวีรา ผู้ทรงมีความเพียรมาก นยฺนติ เว ย่อมทรงแนะนำ แล สทฺธมฺเมน
ด้วยพระสัทธรรม, (มนุสฺสานํ) ครั้นเมื่อมนุษย์ ท. (ตถาคเตหิ) อันพระตถาคต ท. นียมานานํ ทรงแนะนำอยู่
ธมฺเมน โดยธรรม กา อุตฺตฺยา อ.ความริษยา อะไร (มนุสฺสานํ) แห่งมนุษย์ ท. (เอว) วิชานตฺ ผู้รู้ชัดอยู่ อย่างนี้
(อตฺถิ) มีอยู่ อิติ ดังนี้.

สมัยนั้น คนทั้งหลายเห็นพวกภิกษุก็พากันโจทด้วยคานี้ว่า

เตน โข ปน สมเยน / มนุสฺสา / ภิกขุ ทิสฺวา / อิมาย คากาย โจเทนติ

ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล (มนุสฺสา) อ.มนุษย์ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท.
โจเทนติ ย่อมโจท อิมาย คากาย ด้วยคานี้ อิติ ว่า

^๑ สี.,ฉ.,อิ.,มทา. นยมานานํ, เอมุปริปิ.

^๒ สี.,เท. อุตฺตฺยา, เอมุปริปิ.

พระมหาสมณะเสด็จมาสู่คิริพชนครของชาวมคร
ทรงนำปริพาชกผู้เป็นศิษย์ของสัญญาชัยไปหมดแล้ว
บัดนี้จักทรงนำใครไปอีกเล่า

“อาคโต โข มหาสมโณ มาครานํ คิริพพํ
สพเพ สณฺขเย เนตฺวาน กัสมฺหานิ นยิสฺสตีติ.

มหาสมโณ อ.พระมหาสมณะ อาคโต โข มาแล้ว แล คิริพพํ (นคร) สู่เมือง ชื่อว่าคิริพพะ (เมืองเหมือน
ภูเขาคอกว้าว) มาครานํ (มนุสฺสานํ) ของมนุษย์ ท. ผู้อยู่ในแคว้นมคธ เนตฺวา ทรงนำไปแล้ว สพเพ สณฺขเย
(ปริพาชเก) ซึ่งปริพาชก ท. ผู้เป็นอันเตวาสิกของปริพาชกชื่อว่าสัญญาชัย ทั้งปวง นยิสฺสตี จักทรงนำไป กัสมฺ
ซึ่งใครหนอ อิทานิ ในกาลนี้ อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายก็โจทตอบคนพวกนั้นด้วยคำถาปนีย์ว่า

ภิกฺขุ / เต มนุสฺเส / อิมาย คากาย ปฏฺวิโจเทนฺติ

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปฏฺวิโจเทนฺติ ย่อมโจทตอบ เต มนุสฺเส ซึ่งมนุษย์ ท. เหล่านั้น อิมาย คากาย ด้วยคำถา
ปนีย์ อิติ ว่า

พระตถาคตทั้งหลายทรงมีความเพียรมาก
ทรงแนะนำด้วยพระสัทธรรม เมื่อรู้ชัด (อย่างนี้)
จะต้องรักษาพระตถาคตผู้ทรงแนะนำโดยธรรมไปทำไมเล่า

“นยฺนตี เว มหาวีรา สทฺธมฺเมน ตถาคตา
ธมฺเมน นียมานานํ กา อสุยฺยา วิชานตฺนตี.

ตถาคตา อ.พระตถาคต ท. มหาวีรา ผู้ทรงมีความเพียรมาก นยฺนตี เว ย่อมทรงแนะนำ แล สทฺธมฺเมน
ด้วยพระสัทธรรม, (มนุสฺสานํ) ครั้นเมื่อมนุษย์ ท. (ตถาคเตหิ) อันพระตถาคต ท. นียมานานํ ทรงแนะนำอยู่
ธมฺเมน โดยธรรม กา อสุยฺยา อ.ความริษยา อะไร (มนุสฺสานํ) แห่งมนุษย์ ท. (เอวํ) วิชานตํ ผู้รู้ชัดอยู่ อย่างนี้
(อตฺถิ) มีอยู่ อิติ ดังนี้.

คนทั้งหลายกล่าวกันอย่างนี้ว่า ได้ยินว่า พระสมณะผู้เป็นเชื้อสายศากยบุตรทั้งหลาย ย่อมแนะนำ
นำโดยธรรม ย่อมไม่แนะนำโดยอธรรม

มนุสฺสา เอวมาหํสุ / “ธมฺเมน กิร / สมณฺา สกฺยปุตฺตียา เนนฺติ, / โน ธมฺเมนาติ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว เอวํ อย่างนี้ อิติ ว่า กิร ได้ยินว่า สมณฺา อ.พระสมณะ ท.
สกฺยปุตฺตียา ผู้เป็นบุตรแห่งเจ้าศากยะ เนนฺติ ย่อมแนะนำ ธมฺเมน ด้วยธรรม, โน เนนฺติ ย่อมไม่แนะนำ
ธมฺเมน ด้วยสภาพมิใช่ธรรม อิติ ดังนี้.

เสียงนั้นมิอยู่เพียง ๗ วัน เท่านั้น พ้น ๗ วัน ก็หายไป

สตฺตาทเมว / โส สทฺโท อโหสิ, / สตฺตาทสฺส อจฺจเยน อนุตฺตรายี.

โส สทฺโท อ.เสียง นั้น อโหสิ ได้มีแล้ว สตฺตาท เอว สิ้นวันเจ็ดนั้นทีเดียว, (โส สทฺโท) อ.เสียง นั้น
อนุตฺตรายี หายไปแล้ว อจฺจเยน ในกาลอันล่วงไป สตฺตาทสฺส แห่งวันเจ็ด.

สารีปุตตโมคคัลลานปพพชชา จบ

สารีปุตตโมคคัลลานปพพชชา นิฎฐิตา.

สารีปุตตโมคคัลลานปพพชชา อ.การบวชแห่งพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ นิฎฐิตา จบแล้ว.

ภาณวารที่ ๔ จบ

จตุตถภาณวารโ นิฎฐิตโ.

จตุตถภาณวารโ อ.วาระแห่งการสวดที่สี่ นิฎฐิตโ จบแล้ว.

อรรถกถา

บทว่า **สารีปุตตโมคคัลลานา** ได้แก่ พระสารีบุตร ๑ พระโมคคัลลานะ ๑ ท่านทั้ง ๒ ได้ทำกติกากันไว้ว่า ผู้ใดพบอมตธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่อีกฝ่ายหนึ่ง. ได้ยินว่า ท่านทั้ง ๒ นั้น ในเวลาเป็นคฤหัสถ์ มีชื่อปรากฏอย่างนี้ว่า อุปติสสะ โกลิตะ มีमाणพ ๒๕๐ เป็นบริวาร ได้ไปดูมหรสพซึ่งมี ณ ยอดเขา. สองสหายเห็นมหาชนในที่นั้นแล้ว ได้มีความรำพึงว่า ขึ้นชื่อว่าหมู่มหาชนอย่างนี้ ๆ ยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักตกอยู่ในปากแห่งความตาย.

ลำดับนั้น สหายทั้ง ๒ เมื่อบริษัทลุกขึ้นแล้ว ได้ไต่ถามกันและกัน มีอัยยาศัยร่วมกัน มีความสำคัญว่า ความตายปรากฏเฉพาะหน้า ประจักษ์กันว่า เพื่อน เมื่อความตายมี ธรรมที่ไม่ตายก็ต้องมีด้วย. เอาเถิด เราค้นหาธรรมที่ไม่ตายกันเถิด ดังนี้.

เพื่อค้นหาธรรมที่ไม่ตาย จึงพร้อมด้วยบริษัทบวชในสำนักสัณฺขยปริพาชกผู้นุ่งผ้า ไม่กั้วนนักก็ถึงฝั่งในลัทธิสมัยซึ่งเป็นวิสัยแห่งญาณของสัณฺขยนั้น.

เมื่อมองไม่เห็นอมตธรรม จึงถามว่า ท่านอาจารย์ กระผมขอถาม แก่นสารแม้อันในบรรพชานี้ จะยังมีอยู่หรือ ?

ได้ฟังคำตอบของท่านว่า ไม่มี ผู้มีอายุ และว่า ลัทธินี้มีเท่านี้แล. จึงได้ทำกติกากันไว้ว่า ผู้มีอายุ ลัทธินี้เหลวไหล ไม่มีแก่นสาร ที่นี้ ในพวกเรา ผู้ใดพบอมตธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่อีกฝ่ายหนึ่ง.

เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคหอาจารย์จึงกล่าวคำเป็นต้นว่า ท่านทั้ง ๒ ได้ทำกติกากันไว้. ตติยารัตติ ในลักษณะแห่งอิตถัมภูต ผู้ศึกษาพึงทราบในบททั้งหลายว่า **ปาสาทิเกน อภิกกนฺเตน** เป็นต้น.

คำนี้ว่า **อตฺถิเกหิ อุปฺปณฺณาทํ มคฺคํ** เป็นคำแสดงเหตุแห่งการติดตาม. จริงอยู่ มีคำที่ท่านอธิบายไว้ดังนี้ว่า อย่างกระนั้นเลย เราพึงตามติดภิกษุนี้ไปข้างหลัง ๆ. เพราะเหตุไร ? เพราะเหตุว่า ธรรมดาการตามติดไปข้างหลัง ๆ นี้ เป็นทางที่ผู้มีความต้องการทั้งหลาย รู้จักเข้าหาแล้ว อธิบายว่า เป็นมรรคาอันชนทั้งหลายผู้มีความต้องการรู้แล้ว และดำเนินเข้าหาแล้ว.

อีกอย่างหนึ่ง พึงเห็นความในคำนี้อย่างนี้ว่า ขึ้นชื่อว่านิพพาน อันเราทั้งหลายผู้มีความต้องการ

การ รู้ชัดแล้วว่า มีอยู่แน่นอน ด้วยอนุমানอย่างนี้ว่า เมื่อความตายมี ธรรมที่ไม่ตายก็ต้องมีด้วย อย่างกระนั้นเลย เราเมื่อแสวงหา คือเมื่อค้นหา นิพพานนั้น พึงตามติดภิกษุนี้ไปข้างหลัง ๆ.

หลายบทว่า **ปิณฑปาต อาทาย ปฏิกุณมิ** มีความว่า พระอัสสชิผู้มีอายุ เข้าไปนั่งขัดเชิงฝา แห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีประการดังกล่าวแล้วในสุทินนกัณฑ์. แม้สารีบุตรเล่า ยืนคอยเวลาอยู่ว่า ยังไม่ใช่ เวลาที่จะถามปัญหาก่อน เพื่อจะบำเพ็ญวัตตปฏิบัติ จึงถวายน้ำจากคนโทของตน แก่พระเถระผู้เสร็จ ภัตกิจแล้ว กระทำปฏิสันถารกับพระเถระผู้ล้างมือและเท้า แล้วถามปัญหา. เพราะเหตุนั้น พระธรรม-สังคากาจารย์จึงกล่าวว่า **อลโข สารีบุตรโต บริพพาชโก** เป็นต้น.

สองบทว่า **น ตาหิ สกโกมิ** ตัดบทว่า **น เต อหิ สกโกมิ** แปลว่า สำหรับท่าน เราไม่อาจ. แต่ว่าพระเถระถึงปฏิสัมภิทาญาณในธรรมวินัยนี้ จะไม่อาจเพื่อแสดงธรรมเพียงเท่านี้หาได้ โดยที่แท้ ท่านคิดว่า เราจักปลุกความเคารพในธรรมแก่ผู้นี้ ได้ถือเอาข้อที่การแสดงธรรมในพุทธวิสัยโดยอาการ ทั้งปวง ไม่ใช่วิสัยของท่าน จึงกล่าวอย่างนั้น.

บาทคาถาว่า **เย ธมมา เหตุปฺปภา** มีความว่า เบญจขันธ์ ชื่อว่าธรรมมีเหตุเป็นแดนเกิด. พระเถระแสดงทุกขสัจแก่สารีบุตรนั้นด้วยคำนั้น.

บาทคาถาว่า **เตสํ เหตุํ ตถาคโต อาห** มีความว่า สมุทยสัจ ชื่อว่าเหตุแห่งเบญจขันธ์นั้น พระเถระแสดงว่า พระตถาคตตรัสสมุทยสัจนั้น ด้วยบาทคาถาว่า **เตสญฺจ โย นิโรธो จ** มีความว่า พระตถาคตตรัสความดับคือความไม่เป็นไปแห่งสัจจะแม่ทั้ง ๒ นั้นด้วย พระเถระแสดงนิโรธสัจแก่ สารีบุตรนั้นด้วยคำนั้น. ส่วนมรรคสัจ แม้ท่านไม่ได้แสดงรวมไว้ในคาถานี้ ก็เป็นอันแสดงแล้วโดยนัย. เพราะว่า เมื่อกล่าวนิโรธ มรรคซึ่งเป็นเหตุให้ถึงนิโรธนั้น ก็เป็นอันกล่าวด้วย.

อีกอย่างหนึ่ง ในบาทคาถาว่า **เตสญฺจ โย นิโรธो จ** นี้ สัจจะแม่ ๒ เป็นอันพระเถระแสดงแล้ว อย่างนี้ว่า ความดับแห่งสัจจะทั้ง ๒ นั้น และอุปายแห่งความดับแห่งสัจจะทั้ง ๒ นั้น ฉะนั้นแล. บัดนี้ พระเถระเมื่อจะยังเนื้อความนั้นนั้นแลให้รับกัน จึงกล่าวว่า พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้.

บาทคาถาว่า **เอเสว ธมโม ยถิ ตาวเทว** มีความว่า แม้ถ้าว่า ธรรมที่ยิ่งกว่านี้ไม่มีไซ้ ธรรมเพียงเท่านี้เท่านั้นคือคุณมาตรว่าโสคาปตติผลนี้เท่านั้น อันข้าพเจ้าจะพึงบรรลุ ถึงอย่างนั้น ธรรมนี้นั้นแล อันข้าพเจ้าค้นหาแล้ว.

บาทคาถาว่า **ปจฺจพฺยตา ปทฺมโสภิ** มีความว่า พวกข้าพเจ้าเที่ยวค้นหาทางอันไม่มีความโสภิต ท่านทั้งหลายนั้นแล ย่อมตรัสรู้ทางอันไม่มีความโสภิตนั้น อธิบายว่า ทางนั้นอันท่านทั้งหลายบรรลุแล้ว.

ถึงคาถาว่า **อภิกฺขุ อพฺภตฺติํ พุทฺเถทิ กปฺปนฺนุเตทิ** มีความว่า ทางอันไม่มีความโสภิตนี้ ชื่ออัน ข้าพเจ้าทั้งหลายไม่เห็นแล้วทีเดียว ล่วงไปนักหนาตั้งหลายนหุตแห่งกับ สารีบุตรบริพพาชกแสดงข้อที่ ตนมีความเสื่อมใหญ่ตลอดกาลนาน เพราะเหตุที่ไม่ได้เห็นทางนั้น ด้วยประการดังนี้.

บาทคาถาว่า **คฺมภีเร ญาณวิสเย** มีความว่า เป็นธรรมอันลึกซึ้งด้วย เป็นวิสัยแห่งญาณอัน ลึกซึ้งด้วย.

บาทกาลาว่า **อนุตตเร อุปริสงขเย** ได้แก่ นิพพาน.

บทว่า **วิมุตเต** มีความว่า ผู้นั้นพ้นแล้วด้วยวิมุตติมีนิพพานนั้นเป็นอารมณ์.

บทว่า **พญากาลิ** มีความว่า พระศาสดาเมื่อตรัสว่าคู่แห่งสหายนั้น จักเป็นคู่อัศวสาวก เป็นคู่ที่เจริญของเรา ดังนี้ ชื่อว่าทรงพยากรณ์แล้วซึ่งคู่แห่งสหายในสาวกบารมีญาณ.

ชื่อว่า **สา ว เตสํ อายสมนตานิ อุปสมปทา อโหสิ** มีความว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทานั้นแล ได้เป็นอุปสัมปทาของท่านทั้ง ๒ พร้อมทั้งบริษัท.

ก็แลในพระเถระทั้ง ๒ ซึ่งอุปสมบทแล้วอย่างนั้น พระมหาโมคคัลลานเถระ ๗ วัน จึงได้สำเร็จพระอรหัต พระสาริปุตฺรเถระก็ถึงเดือนจึงได้สำเร็จพระอรหัต.

ได้ยินว่า ในอดีตกาล พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าอนิมทัสสีเสด็จอุบัติในโลก. ดาบสชื่อสรวทกระทำมณฑปด้วยดอกไม้ต่าง ๆ ที่อาศรมของตน เพื่อพระพุทธเจ้านั้น อัญเชิญพระผู้มีพระภาคให้ประทับบนอาสนะดอกไม้เหล่านั้นเทียว กระทำมณฑปอย่างนั้นแล ทั้งแต่งอาสนะดอกไม้สำหรับภิกษุสงฆ์ด้วยแล้วปรารธนาเป็นอัศวสาวก ก็แลครั้งปรารธนาแล้ว จึงส่งข่าวไปบอกแก่เศรษฐีชื่อสิริวัณณะว่า ข้าพเจ้าได้ปรารธนาตำแหน่งอัศวสาวกแล้ว ถึงท่านก็จึงมาปรารธนาตำแหน่งหนึ่ง. เศรษฐีกระทำมณฑปดอกอุบลเขียว นิมนต์ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขฉันในมณฑปนั้น ครั้นให้ฉันเสร็จแล้วได้ปรารธนาเป็นสาวกที่ ๒ ในชนทั้ง ๒ นั้น สรวทดาบสเกิดเป็นพระสาริปุตฺรเถระ สิริวัณณะเศรษฐีเกิดเป็นพระมหาโมคคัลลานเถระ ฉะนี้แล บุพกรรมของพระอัศวสาวกทั้ง ๒ นั้น เทานี้.

วินิจฉัยในบทว่า **อปุตตกตตาย** เป็นต้น ดังต่อไปนี้ :-

พระสมณโคตมปฏิบัติเพื่อความที่ชนทั้งหลายผู้มีบุตรบวชต้องเป็นคนไร้บุตร เพื่อความที่หญิงทั้งหลายผู้มีผัวบวชต้องเป็นม่าย คือต้องเป็นคนร้างผัว. เพื่อเข้าไปตัดสกุลเสีย แม้ด้วยอาการทั้ง ๒ อย่าง.

บทว่า **สญชยานิ** คือ ผู้เป็นอันเตวาสิกของสญชัย.

สองบทว่า **มาครานํ คิริพพชํ** มีความว่า สู่คิริพชนครของชาวมครทั้งหลาย.

บทว่า **มหาวีรา** ได้แก่ ผู้มีความเพียรใหญ่.

บทว่า **นियมานานํ** มีความว่า ครั้นเมื่อกุลบุตรทั้งหลาย อันพระองค์ทรงแนะนำอยู่.

บทว่า **นियมานานํ** นี้ เป็นฉัฏฐีวิภักติ ใช้ในอรรถแห่งสัตตมีวิภักติ อีกนัยหนึ่ง ใช้ในอรรถแห่งทุติยวิภักติ.

บาทกาลาว่า **กา อสุยา วิชานตํ** มีความว่า จะต้องริษยาอะไรด้วยเล่า เมื่อรู้อยู่อย่างนี้ว่า พระตถาคตทั้งหลายทรงแนะนำโดยธรรม.

บทกิริยาภิกตฺถ์และอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
ปฏิวสติ	ย่อมอาศัยอยู่	ภาสสสุ	จงกล่าว
จรรนติ	ย่อมเที่ยวไป	พรุหิ	จงกล่าว
โหติ	ย่อมมี, ย่อมเป็น	กาหสิ	จักกระทำ
อธิคจจติ	ย่อมบรรลु	อภาสิ	ได้กล่าวแล้ว
อาโรเจตุ	จงบอก	อาห	กล่าวแล้ว, ย่อมกล่าว
ปาวิสิ	ได้เข้าไปแล้ว	อุทปาติ	ได้เกิดขึ้นแล้ว
อททสา	ได้เห็นแล้ว	ปจฺจพฺยตถ	ได้รู้แจ้งแล้ว
อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว	อทิฏฺจํ	(อันข้าพเจ้า) ไม่เห็นแล้ว
ปฺจุญฺเยยํ	พึงถาม	อพภตฺตีตํ	ล่วงเลยแล้ว
อสิ	ย่อมมี, ย่อมเป็น	อธิคโต	บรรลุแล้ว, ถึงแล้ว
โรเจสิ	ย่อมขอใจ	อททสํ	ได้เห็นแล้ว
จรติ	ย่อมเที่ยวไป	อุปสงฺกมํ	เข้าไปหาแล้ว
อนฺุพนฺนเรยยํ	พึงติดตาม	สมโมทํ	ปราศรัยแล้ว
ปฏิกฺกมํ	กลับแล้ว	อฏฺฐาสิ	ได้ยืนแล้ว
อุปสงฺกมํ	เข้าไปหาแล้ว	อโวจํ	ได้กล่าวแล้ว
สมโมทํ	ปราศรัยแล้ว	คจฺฉาม	จงไป
อฏฺฐาสิ	ได้ยืนแล้ว	วิหรนติ	ย่อมอยู่
อโวจ	ได้กล่าวแล้ว	อปโลเกม	จงอำลา
วิปฺปสนฺนํ	ผ่องใสแล้ว	มณฺณิสสนฺติ	จักสำคัญ
ปริสุทฺโธ	หมดจดรอบแล้ว	กริสสนฺติ	จักกระทำ
ปริโยทาโต	สุดผ่องรอบแล้ว	อุปสงฺกมํ	เข้าไปหาแล้ว
อตฺถิ	มีอยู่, ย่อมมี	อโวจํ	ได้กล่าวแล้ว
โรเจมิ	ย่อมขอใจ	วิหราม	ย่อมอยู่
อกุขายิ	กล่าวแล้ว, ตรัสแล้ว	จริสฺสนฺติ	จักประพฤติ
สกุโกมิ	ย่อมอาจ	จริสฺสาม	จักประพฤติ
วกฺขามิ	จักกล่าว	อคมิตถ	ได้ไปแล้ว
โหตุ	จงมี, จงเป็น	ปริหริสฺสาม	จักบริหาร, จักปกครอง

อุคคจฉิ	พุงออกแล้ว	วิปาเจนติ	ย่อมโพนทนา
อามนเตสิ	ตรัสเรียกแล้ว	ปพพาชิต์	ให้บวชแล้ว
อาคจฉนติ	มาอยู่, ย่อมมา	ปพพาชิตานิ	ให้บวชแล้ว
ภวิสสติ	จักมี, จักเป็น	โจเทนติ	ย่อมโจท
พยากาสิ	ทรงพยากรณ์แล้ว	นยิสสนติ	จักนำไป, จักแนะนำ
ลเภยยาม	ฟังได้	อสโสสุ	ได้ฟังแล้ว
เอถ	จงมาเถิด	อาโรเจสุ	กราบทูลแล้ว
จรถ	จงประพฤติ	อนตรธายิสสติ	จักหายไป
ลเภยยาม	ฟังได้	ปฏิจเเทถ	จงโจทตอบ
เอถ	จงมาเถิด	นยนติ	ย่อมทรงแนะนำ
อุชฌายนติ	ย่อมเพ่งโทษ	ปฏิจเเทนติ	ย่อมโจทตอบ
ชียนติ	ย่อมติเตียน	อาหุสุ	กล่าวแล้ว
วิปาเจนติ	ย่อมโพนทนา	เนนติ	ย่อมแนะนำ
ปฏิปนโตะ	ปฏิบัติแล้ว	อนตรธายิ	หายไปแล้ว
อุชฌายนติ	ย่อมเพ่งโทษ	นิฏฐิตา	จบแล้ว

๑๕. อุปขมายุวตตกถา

ว่าด้วยเรื่องอุปขมายุวตต

เรื่องย่อ

สมัยนั้น พวกภิกษุไม่มีอุปขมายุวตตคิดว่ากล่าวตักเตือน ประพฤติไม่เรียบร้อย นุ่งห่มไม่เรียบร้อย เทียบวิภทบาท ขณะที่คนกำลังรับประทานอาหาร ยืนบาตรเข้าไปขออาหาร ขอน้ำดื่ม ออกปากขอสั่งเสียงดังในโรงอาหาร ถูกคนตำหนิว่า ประพฤติไม่เรียบร้อย พวกภิกษุจึงนำเรื่องนั้นไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ทรงสอบถาม ได้ทรงอนุญาตให้มีอุปขมายุวตต จากนั้น ทรงกำหนดหลักการและวิธีการที่ศิษย์จะปฏิบัติต่ออุปขมายุวตต เรียกว่า อุปขมายุวตต มีสาระสำคัญบางตอน เช่น

ลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ทำผ้าเชีวยิงบ่า ถวายไม้ชำระฟัน น้ำล้างหน้า ปูลาดอาสนะ ถ้ามี

ข้าวต้ม พึงนำไปถวาย เมื่อท่านฉันเสร็จพึงถวายน้ำ ล้างภาชนะ เก็บกวาดอาสนะ ถ้าท่านเข้าไปหมู่บ้าน พึงถวายผ้าห่ม รับผ้าอาศัย (ผ้านอกจากผ้า ๓ ผืน ที่ภิกษุอธิษฐานเป็นไตรครอง) ประคตเอวและผ้าสังฆาฏิ ล้างบาตรแล้ว ถวายพร้อมด้วยน้ำดื่ม

ถ้าท่านให้ติดตามไป ก็พึงเดินตามไป รับบาตรที่มีของบรรจุนอยู่

ไม่พึงกล่าวแทรก ถ้าท่านกล่าวถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติ พึงห้าม เมื่อท่านจะกลับ พึงมาเตรียมอาสนะไว้ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า รับบาตรและจีวร ถวายผ้าอาศัยแล้วรับผ้า

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดด เก็บพับให้เลื่อมกัน ๔ มุม เพื่อไม่ให้ตรงกลางจีวรปรากฏรอยพับ แล้วม้วนประคตเอวใส่ขนดบาตร

ถ้ามีบิณฑบาต และท่านต้องการฉัน พึงถวายน้ำแล้วนำบิณฑบาตเข้าไปถวาย นำภาชนะน้ำดื่มมาถวาย เมื่อท่านฉันเสร็จ พึงถวายน้ำ รับบาตรมาล้าง เช็ดน้ำ ผึ่งแดด แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ พึงเก็บบาตรและจีวร

เมื่อท่านลุกขึ้น พึงยกอาสนะไปเก็บ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า พึงกวาด

ถ้าท่านจะสงฆ์ พึงจัดน้ำสงฆ์ถวาย ถ้าท่านต้องการน้ำเย็น พึงจัดน้ำเย็นถวาย ถ้าท่านต้องการน้ำอุ่น พึงจัดน้ำอุ่นถวาย

ถ้าท่านจะเข้าเรือนไฟ พึงบดจُرณ แห่ดิน ถือก้อนสำหรับใช้ในเรือนไฟเดินตามไป ถวายตั้งแล้วรับจีวรมาวางไว้ ถวายจُرณและดิน ถวายขี้เถ้า ดินเหนียวและน้ำร้อนเป็นต้นแก่ท่านในเรือนไฟ พึงถือก้อนสำหรับใช้ในเรือนไฟ ปิดหน้าและปิดหลัง

พึงขัดถูอุปภมัยในน้ำ เช็ดน้ำจากตัวอุปภมัย ถวายผ้าห่ม ผ้าสังฆาฏิ ถือก้อนสำหรับใช้ในเรือนไฟไปก่อน ปูอาสนะ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ แล้วนำน้ำดื่มมาถวาย

ถ้าอุปภมัยต้องการให้เรียน พึงเรียน ถ้าท่านต้องการถามอรรถพึงสอบถาม พึงปิดกวาดวิหาร พึงกวาดเพดานลงมาก่อน แล้วเช็ดกรอบหน้าต่างและมุมห้อง

พึงจัดการดูแลวิหารให้สะอาดเรียบร้อย

ถ้าลมเจือฝุ่นละอองพัดมาทางทิศใด พึงปิดหน้าต่างทิศนั้น

ถ้าเป็นฤดูหนาว พึงเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน

ถ้าเป็นฤดูร้อน พึงปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

ปิดกวาดบริเวณ คือ ชุ่ม โรงฉัน วัจกุฏิ ถ้าไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้ พึงจัดเตรียมไว้ ถ้าไม่มีน้ำในหม้อชำระ ก็พึงตักน้ำใส่หม้อเตรียมไว้

ถ้าอุปภมัยมีความกำหนด มีความรำคาญ และมีความเห็นผิด พึงช่วยระงับ พึงให้ท่านสละ หรือบอกภิกษุอื่นให้ช่วย หรือกล่าวธรรมให้ท่านฟัง

ถ้าท่านต้องอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอยู่ปริวาส พึงชวนชวายเป็นสงฆ์ให้ปริวาส

ถ้าท่านควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงชวนชวายเป็นสงฆ์ชักเข้าหาอาบัติเดิม

ถ้าท่านควรแก้มานัต พึงชวนชวายเป็นสงฆ์ให้มานัต

ถ้าท่านควรแก้อัปทาน พึงชวนชวายเป็นสงฆ์อัปทาน

ถ้าสงฆ์ต้องการทำตักขณียกรรม นิยสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม พึงชวนชวายเป็นสงฆ์ไม่ลงโทษหรือลงโทษเบา หรือชวนชวายเป็นท่านประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง

ถ้าท่านต้องการชักจูงของท่าน ก็พึงชักเองหรือชวนชวายเป็นคนอื่นชัก

ถ้าจะต้องตัดเย็บจีวรของท่าน ก็พึงตัดเย็บเองหรือชวนชวายเป็นคนอื่นตัดเย็บ

ถ้าจะต้องต้มน้ำย้อมให้ท่าน ก็พึงต้มน้ำย้อมเองหรือชวนชวายเป็นคนอื่นต้ม

ถ้าจะต้องย้อมจีวรของท่าน ก็พึงย้อมเองหรือชวนชวายเป็นคนอื่นย้อม ถ้าจะย้อมจีวรก็พึงพลิกจีวรกลับไปกลับมาให้ดี เมื่อหยาดน้ำยังไม่ขาดสายก็อย่างเพ่งหลักไป

เมื่อยังไม่บอกอุปัชฌาย์ ไม่พึงให้บาตรแก่ภิกษุ ไม่พึงรับบาตร ไม่พึงให้จีวร ไม่พึงรับจีวร ไม่พึงให้บริการ ไม่พึงรับบริการ ไม่พึงปลงผมให้ ไม่พึงทำบริกรรม ไม่พึงให้ภิกษุทำบริกรรม ไม่พึงทำการชวนชวายเอง ไม่พึงสั่งให้ภิกษุชวนชวาย ไม่พึงติดตามภิกษุ ไม่พึงพาภิกษุให้ติดตาม ไม่พื่อนำบิณฑบาตไปถวายแก่ภิกษุ ไม่พึงสั่งภิกษุบางรูปให้นำบิณฑบาตไปถวาย ยังไม่บอกลาอุปัชฌาย์ ไม่พึงเข้าหมู่บ้าน ไม่พึงเข้าไปป่าช้า ไม่พึงไปอยู่ที่อื่น

ถ้าอุปัชฌาย์อาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือรองจนกว่าท่านจะหายเป็นปกติ

อรรถโยชนา

เรื่องภิกษุนุ่งห่มไม่เรียบร้อย

[๖๔] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายยังไม่มีอุปัชฌาย์ ไม่มีผู้คอยตักเตือนพราสาทอน จึงนุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียวบิณฑบาต

[๖๔] เตน โข ปน สมเณ / ภิกขุ อนุปชฌายกา / []^๑ อโนวทียมานา / อนนุสาถียมานา / ทุนนิวตถา ทุปปารุตา / อนากปุปสมปณนา / ปิณฑาย จรณติ,

[๖๔] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อนุปชฌายา เป็นผู้ไม่มีอุปัชฌาย์ (หุตวา) เป็น (เกนจิ) อโนวทียมานา ผู้อันใคร ๆ ไม่โอวาทอยู่ (เกนจิ) อนนุสาถียมานา ผู้อันใคร ๆ ไม่พราสาทอนอยู่ ทุนนิวตถา เป็นผู้นุ่งไม่ดีแล้ว ทุปปารุตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปุปสมปณนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตวา) เป็น จรณติ ย่อมเทียวไป ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภคน ก็ยืนบาตรสำหรับเทียวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคนข้าง มนุสสานิ^๒ ภูณขมานานิ / อุปริโกชนเป / อุตติฏฐปตติ อุปนาเมนติ,

มนุสสานิ เมื่อมนุษย์ ท. ภูณขมานานิ ผู้บริโภคนอยู่, อุตติฏฐปตติ ยืนบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อ ก่อนข้าว อุปนาเมนติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริโกชนเป แม้นในเบื้องบนแห่งโกชนะ,

^๑ สี.,ณ.,เท.,อิ. เอตถนตเร อนาจริยกาติ อัย ปาโร ทิสสติ. ^๒ อ. เตะ มนุสสานิ

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปริชาทนีเยปิ^๑ / อุตติฏฐปตฺตํ อุปนาเมตฺติ, / อุปริสายนีเยปิ / อุตติฏฐปตฺตํ
อุปนาเมตฺติ, / อุปริปานีเยปิ / อุตติฏฐปตฺตํ อุปนาเมตฺติ,

อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมตฺติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริชาทนีเยปิ
แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมตฺติ
ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริสายนีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคลพึงลิ้ม, อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยว
ไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมตฺติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริปานีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง

สามํ สุปมปิ โอทนมปิ / วิณฺณปาเตวาท ภูณฺชนติ, / ภาตตคฺเคปิ / อุจฺจาสทฺทา /
มหาสทฺทา วิหรนฺติ.

วิณฺณปาเตวาท ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภูณฺชนติ ย่อมกิน สามํ เอง,
อุจฺจาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตฺวา) เป็น วิหรนฺติ ย่อมอยู่ ภาตตคฺเคปิ แม้ในโรง
แห่งภัต.

คนทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนสมณะเชื้อสายศากยบุตรทั้งหลายจึง
ได้นุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียวบิณฑบาต

มนุสฺสา / อุชฺฌายนฺติ / ชียนฺติ วิปาเจนฺติ / “กถํ หิ นาม / สมณํ สกฺยปฺตฺติยา /
ทฺพนฺนิวตฺตา ทฺพปารุตา / อนากปฺปสมฺปนฺนา / ปิณฺทาย จริสฺสนติ,

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อุชฺฌายนฺติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนฺติ ย่อมติเตียน วิปาเจนฺติ ย่อมโพนทะนา อิติ
ว่า สมณํ อ.สมณะ ท. สกฺยปฺตฺติยา ผู้เป็นเหล่าก่อกองศาณยบุตร ทฺพนฺนิวตฺตา เป็นผู้นุ่งไม่ดีแล้ว ทฺพปารุตา
เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปฺปสมฺปนฺนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น จริสฺสนติ นาม
เที่ยวไปแล้ว หนอ ปิณฺทาย เพื่อก่อนข้าว กถํ หิ เพราะเหตุไร แล,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภคน ก็ยืนบาตรสำหรับเที่ยวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคบ้าง

มนุสฺसानํ ภูณฺชมานานํ / อุปริโกชนฺปิ / อุตติฏฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนติ,

มนุสฺसानํ เมื่อมนุษย์ ท. ภูณฺชมานานํ ผู้บริโภคอยู่, อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อ-
ก่อนข้าว อุปนาเมสฺสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริโกชนฺปิ แม้ในเบื่องบนแห่งโภชนะ (กถํ หิ)
เพราะเหตุไร แล,

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปริชาทนีเยปิ / อุตติฏฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนติ, / อุปริสายนีเยปิ / อุตติฏฐปตฺตํ
อุปนาเมสฺสนติ, / อุปริปานีเยปิ / อุตติฏฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนติ,

อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสฺสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุ-
ปริชาทนีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว
อุปนาเมสฺสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริสายนีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคลพึงลิ้ม,
อุตติฏฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสฺสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริปานีเยปิ
แม้ในเบื่องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม (กถํ หิ) เพราะเหตุไร แล,

^๑ เท. อุปริสายนีเยปิ

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง เหมือนพวก
พราหมณ์ในสถานที่เลี้ยงพราหมณ์ฉะนั้นเล่า

สาม / สุปมปิ โอทนมปิ / วิณฺณเปตฺวา ภฺยชิสฺสนฺติ, / ภตฺตคฺเคปิ / อฺจุจาสทฺทา
มหาสทฺทา / วิหริสฺสนฺติ, / เสยฺยถาปิ / พฺราหฺมณา พฺราหฺมณโกชนฺติ.

วิณฺณเปตฺวา ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภฺยชิสฺสนฺติ (นาม) บริโภคแล้ว
หนอ สาม เอง, อฺจุจาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตฺวา) เป็น วิหริสฺสนฺติ (นาม)
อยู่แล้ว หนอ ภตฺตคฺเคปิ แม้ในโรงแห่งภัตต-, พฺราหฺมณา อ.พราหมณ์ ท. (วิหรฺนฺติ) ย่อมอยู่ พฺราหฺมณโกชน
ณ ที่เป็นทีบริโภคของพราหมณ์ เสยฺยถาปิ แม้ฉันใด,-(เอว) ฉะนั้น อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นกล่าวดำหนิ ประณาม โพนทะนา

อสุโสสุ โข ภิกษุ / เตสํ มนุสฺसानํ / อฺชฌายนฺตานํ / ชียนฺตานํ / วิปาเจนฺตานํ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. อสุโสสุ โข ได้ยินแล้วแล (วจนํ) ซึ่งคำ เตสํ มนุสฺसानํ ของมนุษย์ ท. อฺชฌายนฺตานํ
ผู้เพ่งโทษอยู่ ชียนฺตานํ ผู้ติเตียนอยู่ วิปาเจนฺตานํ ผู้โพนทะนาอยู่.

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา จึงดำหนิ ประณาม
โพนทะนาว่า

เย เต ภิกษุ / อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา / ลฺล
ชียนฺติ วิปาเจนฺติ

เย เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น เหล่าใด อปฺปิจฺฉา ผู้มีความปรารถนาล้น สนฺตุฏฺฐา เป็นผู้สันโดษ
ลฺล
ชียนฺติ เป็นผู้มีมีความละอาย ลฺล
ย่อมเป็น) เต (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อฺชฌายนฺติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนฺติ ย่อมติเตียน วิปาเจนฺติ
ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า

โณนภิกษุทั้งหลายจึงนุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียวบิณฑบาต

“กถํ หิ นาม / ภิกษุ ทฺพนฺนิตฺตา ทฺพปารฺตฺตา / อนากปฺปสมฺปนฺนา / ปิณฺทาย จริสฺสนฺติ,

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ทฺพนฺนิตฺตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว ทฺพปารฺตฺตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปฺปสมฺปนฺนา
เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น จริสฺสนฺติ นาม เทียวไปแล้ว หนอ ปิณฺทาย เพื่อก่อนข้าว
กถํ หิ เพราะเหตุไร แล,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภค ก็ยืนบาตรสำหรับเทียวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคบ้าง

มนุสฺसानํ ภฺยชฺชมานนํ / อฺปฺริโกชนฺปิ / อฺตฺตติฏฺฐปตฺตํ อฺปฺนาเมสฺสนฺติ,

มนุสฺसानํ เมื่อมนุษย์ ท. ภฺยชฺชมานนํ ผู้บริโภคอยู่, อฺตฺตติฏฺฐปตฺตํ ยืนบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อ-
ก่อนข้าว อฺปฺนาเมสฺสนฺติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อฺปฺริโกชนฺปิ แม้ในเบื้องบนแห่งโกชนะ (กถํ หิ)
เพราะเหตุไร แล,

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปริชาทนีเยปิ / อุตติฎฐปตต์ อุปนาเมสสนติ, / อุปริสายนีเยปิ / อุตติฎฐปตต์
อุปนาเมสสนติ, / อุปริพานีเยปิ / อุตติฎฐปตต์ อุปนาเมสสนติ,

อุตติฎฐปตต์ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ
อุปริชาทนีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตติฎฐปตต์ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว
อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริสายนีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งของอันบุคคล
พึงลิ้ม, อุตติฎฐปตต์ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ
อุปริพานีเยปิ แม้ในเบื่องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม (กถิ) เพราะเหตุไร แล,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้างเล่า

สาม / สุปมปิ โอทนมปิ / วิญญาเปตวา / ภูยชิสสนติ, / ภาตตคเคปิ / อัจจาสททา
มหาสททา / วิทริสสนตติ.

วิญญาเปตวา ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภูยชิสสนติ (นาม) ฉันแล้ว หนอ
สาม เอง, อัจจาสททา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสททา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตวา) เป็น วิทริสสนติ (นาม) อยู่แล้ว
หนอ ภาตตคเคปิ แม้ในโรงแห่งภัตต อิติ ดังนี้.

แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

อถโข / เต ภิกขุ / ภควโต / เอตมตถ อโรเจสุ.

อถโข ครั้งนั้นแล เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต
แก่พระผู้มีพระภาค.

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุ
ทั้งหลายว่า

อถโข ภควา / เอตสมิ นิทานเ / เอตสมิ ปกรเณ / ภิกขุสงฆ์ สนิปาตาเปตวา / ภิกขุ
ปฏิจฺฉิ

อถโข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ภิกขุสงฆ์ ยังหมู่แห่งภิกษุ สนิปาตาเปตวา ให้ประชุมกันแล้ว
เอตสมิ นิทานเ ในเพราะเรื่อง นั้น เอตสมิ ปกรเณ ในเพราะเหตุ นั้น ปฏิจฺฉิ ทรงสอบถามแล้ว ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่าพวกภิกษุนุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เที่ยวบิณฑบาต

“สจฺจํ กิร ภิกขเว / ภิกขุ ทฺพนิวตฺตา ทฺพปารฺตฺตา / อนากปฺปสมฺปนฺนา / ปิณฺทาย
จรณฺติ,

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. กิร ได้ยินว่า ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. ทฺพนิวตฺตา เป็นผู้นุ่งห่มไม่ดีแล้ว ทฺพปารฺตฺตา เป็นผู้
ห่มไม่ดีแล้ว อนากปฺปสมฺปนฺนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตวา) เป็น จรณฺติ ย่อมเที่ยวไป ปิณฺทาย
เพื่อก่อนข้าว,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภคะ ก็ยืนบาตรสำหรับเที่ยวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคะบ้าง
 มนุสฺसानิ ภุณฺขมานานิ / อุปริโกชนเปปี / อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมเนติ,
 มนุสฺसानิ เม่อมนุชฺชํ ท. ภุณฺขมานานิ ผู้บริโภคะอยู่, อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อ
 ก่อนข้าว อุปนาเมเนติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริโกชนเปปี แม้นในเบื้องบนแห่งโภชนะ,
 บนของเคี้ยวบ้าง บนของลั้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง
 อุปริชาทนีเยปี / อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมเนติ, / อุปริสาयนีเยปี / อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมเนติ, /
 อุปริปานีเยปี / อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมเนติ,

อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมเนติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริชาทนีเยปี
 แม้นในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมเนติ
 ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริสาयนีเยปี แม้นในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงลั้ม, อุตฺตติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการ
 เที่ยวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมเนติ ย่อมให้น้อมเข้าไป อุปริปานีเยปี แม้นในเบื้องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง จริงหรือ
 สามิ / สูปมปิ โอทนมปิ / วิณฺญาเปตฺวา ภุณฺขเนติ, / ภาตฺตคฺเคปี / อัจจาสทฺทา มหาสทฺทา /
 วิหรเนตฺติ.

วิณฺญาเปตฺวา ขอแล้ว สูปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภุณฺขเนติ ย่อมกิน สามิ เอง,
 อัจจาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตฺวา) เป็น วิหรเนติ ย่อมอยู่ ภาตฺตคฺเคปี แม้นในโรง
 แห่งภัตฺต สจฺจํ จริง (กิ) หรือ อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

“สจฺจํ ภควาติ.”^๑

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. (อาหํสุ) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (เอตํ การณํ) อ.เหตุ นั้น
 (โหติ) มีอยู่ สจฺจํ จริง อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำหนิว่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นไม่สมควร
 ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย

วิครหิ พุทฺโธ ภควา / “อนนฺจจฺฉวิกิ”^๒ ภิกฺขเว / เตสํ โมฆปุริสํ / อนนฺโลมิกิ อปฺปฏฺฐิรูปิ /
 อสฺสามณฺกํ / อกฺกปิยํ อกรณียํ;

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พุทฺโธ ผู้พุทธเจ้า วิครหิ ทรงดำหนิแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท.
 (ตํ กมฺมํ) อ.การกระทำ นั้น เตสํ โมฆปุริสํ ของโมฆบุรุษ ท. เหล่านั้น อนนฺจจฺฉวิกิ เป็นกรรมอันไม่งดงาม
 อนนฺโลมิกิ เป็นกรรมอันไม่คล้อยตาม อปฺปฏฺฐิรูปิ เป็นกรรมอันไม่เหมาะสม อสฺสามณฺกํ เป็นกรรมอันไม่ใช่ของ
 สมณะ อกฺกปิยํ เป็นกรรมอันไม่สมควร อกรณียํ เป็นกรรมอันไม่ควรกระทำ (โหติ) ย่อมเป็น.

^๑ อ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ อ. อนนฺจจฺฉวิกิ

โฉนโฆมบุรุษเหล่านั้นจึงได้นุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียวบิณฑบาต

กถิ ทิ นาม / เต ภิกขเว โฆมปุริสา / ทุนนิวตถา ทุปปารุตา / อนากปสมปนนา /
ปิณฑาย จริสสนติ,

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. เต โฆมปุริสา อ.โฆมบุรุษ ท. เหล่านั้น ทุนนิวตถา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว ทุปปารุตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปสมปนนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตวา) เป็น จริสสนติ นาม เทียวไปแล้ว หนอ ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว กถิ ทิ เพราะเหตุไร แล,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภคน้ำ ก็ยืนบาตรสำหรับเทียวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคน้ำ

มนุสสานิ ภูณขมานานิ / อุปริโกชนปิ / อุตติฏฐปตติ อุปนาเมสสนติ,

มนุสสานิ เมื่อมนุษย์ ท. ภูณขมานานิ ผู้บริโภคน้ำอยู่, อุตติฏฐปตติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริโกชนปิ แม้นในเบื้องบนแห่งโภชนะ (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร แล,

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปริชาทนิเยปิ / อุตติฏฐปตติ อุปนาเมสสนติ, / อุปริสาณนิเยปิ / อุตติฏฐปตติ อุปนาเมสสนติ, /
อุปริปานิเยปิ / อุตติฏฐปตติ อุปนาเมสสนติ,

อุตติฏฐปตติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริชาทนิเยปิ แม้นในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตติฏฐปตติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริสาณนิเยปิ แม้นในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงลิ้ม, อุตติฏฐปตติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริปานิเยปิ แม้นในเบื้องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร แล,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้างเล่า

สามิ / สุปมปิ โอทนมปิ / วิณฺณปาเตว ภูณชิสสนติ, / ฆตฺตคฺเคปิ / อุจฺจาตฺตทา มหาตฺตทา /
วิหริสสนติ;

วิณฺณปาเตว ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภูณชิสสนติ (นาม) ฉันแล้ว หนอ สามิ เอง, อุจฺจาตฺตทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาตฺตทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตวา) เป็น วิหริสสนติ (นาม) อยู่แล้ว หนอ ฆตฺตคฺเคปิ แม้นในโรงแห่งภัต (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร แล.

ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของพวกโฆมบุรุษนั้น มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย

เนตติ ภิกขเว / อปฺปสนฺนานิ วา ปสาทาย / ปสนฺนานิ วา ภิกฺขโณภวาย,

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. เนตติ (กมม) อ.การกระทำนั้น (เตส โฆมปุริสานิ) แห่งโฆมบุรุษ ท. เหล่านั้น น (ส่วตติ) ย่อมไม่เป็นไป ปสาทาย เพื่อความเลื่อมใส อปฺปสนฺนานิ (ชนานิ) แห่งชน ท. ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว วา หรือ วา หรือว่า ภิกฺขโณภวาย เพื่อความมีโดยยิ่ง ปสนฺนานิ (ชนานิ) แห่งชน ท. ผู้เลื่อมใสแล้ว,

ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสให้ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวก ก็จะกลายเป็นอื่นไป

อลเขวต^๑ ภิกขเว / อปฺปสนฺนนานญฺเจว อปฺปสาทาย / ปสนฺนนานญฺจ / เอกจฺจํ
อณฺณตตยาติ.

ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. อลฺโห โดยที่แท้ เอตฺ (กมฺม) อ.การกระทำ นั้น (เตสฺ โมฆปุริสานํ) แห่งโมฆ-
บุรุษ ท. เหล่านั้น (สํวตฺตติ) ย่อมเป็นไป อปฺปสาทาย เพื่อความไม่เลื่อมใส อปฺปสนฺนํ (ชนานํ) แห่งชน ท.
ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว จ ด้วย อณฺณตตยา เพื่อความเป็นอื่นอย่างอื่น เอกจฺจํ (ชนานํ) แห่งชน ท. บางพวก
ปสนฺนํ ผู้เลื่อมใสแล้ว จ ด้วย อิติ ดังนี้.

ทรงอนุญาตอุปัชฌาย์

ครั้งพระผู้มีพระภาคทรงดำหนิภิกษุเหล่านั้นโดยประการต่าง ๆ แล้ว ได้ตรัสโทษแห่งความเป็น
คนเลี้ยงยาก บำรุงยาก มกมมาก ไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน

อลฺโห ภควา / เต ภิกขุ / อนเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา / ทฺวพฺภรตฺยา ทฺวโปสฺตยา /
มหิจฺจตฺยา อสนฺตฺวฺจฺจตฺยา^๒ / สงฺกณิกาย โสชชฺชสฺส / อวณฺณํ ภาสิตฺวา

อลฺโห ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค วิครหิตฺวา ครั้นทรงติเตียนแล้ว เต ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น
อนเนกปริยาเยนโดยประการมิใช่หนึ่ง ภาสิตฺวา ตรัสแล้ว อวณฺณํ ซึ่งคำติเตียน ทฺวพฺภรตฺยา แห่งความเป็นแห่งบุคคล
ผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยยาก ทฺวโปสฺตยา แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้อันเขาบำรุงได้โดยยาก มหิจฺจตฺยา แห่งความ
เป็นแห่งบุคคลผู้มีความปรารถนามาก อสนฺตฺวฺจฺจตฺยา แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ไม่สันโดษ สงฺกณิกาย แห่งการ
อยู่ด้วยความคลุกคลี โสชชฺชสฺส แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้เกียจคร้าน

ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มกน้อย สันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัดกิเลส
อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารถนาความเพียร โดยประการต่าง ๆ

อนเนกปริยาเยน / สุภรตฺยา สุโปสฺตยา / อปฺปิจฺจสฺส สนฺตฺวฺจฺจสฺส / ฐตฺส^๓ สลฺเลขสฺส /
ปาสาทิกสฺส อปฺปจฺจยสฺส^๔ / วิริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา

ภาสิตฺวา ตรัสแล้ว วณฺณํ ซึ่งคำสรรเสริญ สุภรตฺยา แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย
สุโปสฺตยา แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้อันเขาบำรุงได้โดยง่าย อปฺปิจฺจสฺส แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้มีความ
ปรารถนาน้อย สนฺตฺวฺจฺจสฺส แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้สันโดษ ฐตฺส แห่งความขัดเกลา สลฺเลขสฺส แห่งความ
กำจัดกิเลส ปาสาทิกสฺส แห่งอาการอันนำมาซึ่งความเลื่อมใส อปฺปจฺจยสฺส แห่งการไม่สะสม วิริยารมฺภสฺส
แห่งการปรารถนาซึ่งความเพียร อนเนกปริยาเยน โดยประการมิใช่หนึ่ง

ทรงแสดงธรรมมีกถาให้เหมาะสม ให้คล้อยตามกับเรื่องนั้นแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า

ภิกขุณฺ / ตทฺทฺจฺจวีกํ ตทฺทฺโลมิกํ / ธมฺมํ กถํ กตฺวา / ภิกขุ อามนฺเตสิ

กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมํ อันประกอบด้วยธรรม ตทฺทฺจฺจวีกํ
อันสมควรแก่เรื่องนั้น ตทฺทฺโลมิกํ อันคล้อยตามแก่เรื่องนั้น ภิกขุณฺ แก่ภิกษุ ท. อามนฺเตสิ ตรัสเรียกแล้ว
ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า

^๑ อ. อลฺโห ตํ

^๓ ส.อ.,ท.,ม.มหา. ฐตฺส

^๒ ส. อสนฺตฺวฺจฺจตฺยา, อ. อสนฺตฺวฺจฺจ

^๔ ส.อ.,ท.,ม.มหา. อปฺปจฺจยสฺส

[๖๕] ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์จักเข้าไปตั้งจิตสนิทสนมในสัทธินิหาริกฉันบุตร สัทธินิหาริกจักเข้าไปตั้งจิตสนิทสนมในอุปัชฌาย์ฉันบิดา

[๖๕] “อนุชานามิ ภิกขเว อุปัชฌาย์, / อุปชฌายโ ภิกขเว / สัทธินิหาริกมहि / ปุตตจิตต์ อุปฏฐาเปสสตี, / สัทธินิหาริกโก / อุปชฌายมहि / ปิตุจิตต์ อุปฏฐาเปสสตี,

[๖๕] ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อุปัชฌาย์ ซึ่งอุปัชฌาย์, ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ ปุตตจิตต์ ยังความคิดว่าบุตร อุปฏฐาเปสสตี จักให้เข้าไปตั้งไว้ สัทธินิหาริกมहि ในสัทธินิหาริก, สัทธินิหาริกโก อ.สัทธินิหาริก ปิตุจิตต์ ยังความคิดว่าบิดา อุปฏฐาเปสสตี จักให้เข้าไปตั้งไว้ อุปชฌายมहि ในอุปัชฌาย์,

เมื่อเป็นเช่นนี้ อุปัชฌาย์และสัทธินิหาริกจักมีความเคารพ ยำเกรง ประพฤติกลมเกลียวกัน จักถึงความเจริญ งอกงาม ไพบูลย์ ในธรรมวินัยนี้

เอวุนเต / อณณมณณ สคารวา / สปปติสสา / สภาควุตติกา^๑ วิหรนตา / อิมสมี ธมมวินเย / วุฑฺฒิ วิรุฬฺหี^๒ / เวปุลลํ อาปชฺชิสฺสนติ.

เต (บุคคลา) อ.บุคคล ท. เหล่านั้น (อุปัชฌายโ เจว สัทธินิหาริกโก จ) คือ อ.อุปัชฌาย์ด้วยนั้นเทียว คือ อ.สัทธินิหาริกด้วย เหล่านั้น สคารวา ผู้เป็นไปกับด้วยความเคารพ สปปติสสา ผู้เป็นไปกับด้วยความยำเกรง อณณมณณ ซึ่งกันและกัน สภาควุตติกา ผู้มีความประพฤติโดยส่วนเสมอกันโดยปกติ วิหรนตา อยู่อยู่ อาปชฺชิสฺสนติ จักถึง วุฑฺฒิ ซึ่งความเจริญ วิรุฬฺหี ซึ่งความงอกงาม เวปุลลํ ซึ่งความไพบูลย์ อิมสมี ธมมวินเย ในธรรมและวินัยนี้ เอว อย่างนี้.

วิธีถืออุปัชฌาย์

ภิกษุทั้งหลาย สัทธินิหาริกพึงถืออุปัชฌาย์อย่างนี้

เอวณจ ปน ภิกขเว / อุปชฌายโ คเหตุพโพ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล อุปชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ (สัทธินิหาริกเกณ) อันสัทธินิหาริก คเหตุพโพ พึงถือเอา เอว อย่างนี้.

สัทธินิหาริกพึงห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ข้างหนึ่ง กราบเท้า นั่งกระโหย่ง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

เอกํสํ อุตตราสงค์ํ กริตฺวา / ปาเท วนฺทิตฺวา / อุกกุกฺกํ นิสิตฺติวํ / อณฺชลิ ปคฺคเหตุวํ / เอวมสฺส วจฺนีโย

(อุปัชฌายโ) อ.อุปัชฌาย์ อสฺส (สัทธินิหาริกสฺส) อันสัทธินิหาริก นั้น กริตฺวา กระทำแล้ว อุตตราสงค์ ซึ่งผ้าอุตตราสงค์ เอกํสํ ให้เฉวียงบ่า วนฺทิตฺวา กราบแล้ว ปาเท ที่เท้า อุกกุกฺกํ นิสิตฺติวํ นั่งกระโหย่งแล้ว ปคฺคเหตุวํ ประคองแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอัญชลี วจฺนีโย พึงกล่าว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า

^๑ สී.,ฉ.,เท.,อ. สภาควุตติโน

^๒ สී.,เท. วิรุฬฺหี

ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอุปัชฌาย์ของข้าพเจ้าเถิด ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอุปัชฌาย์ของข้าพเจ้าเถิด ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอุปัชฌาย์ของข้าพเจ้าเถิด

“อุปัชฌาย โฆ / ฌเณ โหติ, / อุปัชฌาย โฆ / ฌเณ โหติ, / อุปัชฌาย โฆ / ฌเณ โหติ.

ฌเณ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อุปัชฌาย เป็นอุปัชฌาย์ โฆ ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น, ฌเณ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อุปัชฌาย เป็นอุปัชฌาย์ โฆ ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น, ฌเณ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อุปัชฌาย เป็นอุปัชฌาย์ โฆ ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น.

อุปัชฌาย์ให้สัทธวิहारิกู้ด้วยกาย ให้รู้ด้วยวาจา หรือให้รู้ด้วยกายและวาจาว่า ดีละ ว่า เบาใจ ละ ว่า ชอบแก่อุบายละ ว่า สมควรละ หรือว่า จงประพฤติปฏิบัติให้น่าเลื่อมใส อุปัชฌาย์ชื่อว่าเป็นผู้ที่สัทธวิहारิก้อแล้ว

“สาธุติ วา / “ลหุติ วา / “โอปายิกนฺติ วา / “ปฏฺฐูปนฺติ^๑ วา / “ปาสาทิเกณ สมปาเทหิติ วา / กาเยน วิญญาเปติ, / วาจาเย วิญญาเปติ, / กาเยน วาจาเย วิญญาเปติ, / คหิตโต โหติ อุปัชฌาย, (อุปัชฌาย) อ.อุปัชฌาย์ (สัทธวิहारิก) กาเยน วิญญาเปติ (วา) ยังสัทธวิहारิก ย่อมให้รู้ ด้วยกาย หรือ (สัทธวิहारิก) วาจาเย วิญญาเปติ (วา) หรือว่า ยังสัทธวิहारิก ย่อมให้รู้ ด้วยวาจา (สัทธวิहारิก) กาเยน (จ) วาจาเย (จ) วิญญาเปติ (วา) หรือว่า ยังสัทธวิहारิก ย่อมให้รู้ ด้วยกายด้วย ด้วยวาจาดด้วย สาธุ อิติ วา ว่า อ.ดีละ ดังนี้ หรือ ลหุ อิติ วา หรือว่า ว่า อ.เหตุอันเบา ดังนี้ โอปายิก อิติ วา ว่า อ.เหตุอันสมควรแก่ อุบาย ดังนี้ หรือ ปฏฺฐูป อิติ วา หรือว่า ว่า อ.เหตุอันสมควร ดังนี้ (त्व) ปาสาทิเกณ (กายกมฺมาทินา) สมปาเทหิ อิติ วา หรือว่า ว่า อ.ท่าน ยังกรรมมีกายกรรมเป็นต้น อันควรแก่ความเลื่อมใส จงให้ถึงพร้อมเถิด ดังนี้, (อุปัชฌาย) อ.อุปัชฌาย์ (สัทธวิहारิก) คหิตโต เป็นผู้- อันสัทธวิहारิก -ถือเอาแล้ว โหติ ย่อมเป็น,

อุปัชฌาย์ไม่ให้สัทธวิहारิกู้ด้วยกาย ไม่ให้รู้ด้วยวาจา หรือไม่ให้รู้ด้วยกายและวาจา อุปัชฌาย์ชื่อว่าเป็นผู้ที่สัทธวิहारิกยังมิได้ถือ

น กาเยน วิญญาเปติ; / น วาจาเย วิญญาเปติ, / น กาเยน วาจาเย วิญญาเปติ, / น คหิตโต โหติ อุปัชฌาย.

(อุปัชฌาย) อ.อุปัชฌาย์ น (สัทธวิहारิก) กาเยน วิญญาเปติ (วา) ยังสัทธวิहारิก ย่อมไม่ให้รู้ ด้วยกาย หรือ น (สัทธวิहारิก) วาจาเย วิญญาเปติ (วา) หรือว่า ยังสัทธวิहारิก ย่อมไม่ให้รู้ ด้วยวาจา น (สัทธวิहारิก) กาเยน (จ) วาจาเย (จ) วิญญาเปติ (วา) หรือว่า ยังสัทธวิहारิก ย่อมไม่ให้รู้ ด้วยกายด้วย ด้วยวาจาดด้วย (อุปัชฌาย) อ.อุปัชฌาย์ น (สัทธวิहारิก) คหิตโต เป็นผู้- อันสัทธวิहारิก -ไม่ถือเอาแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

อรรถกถา

บทว่า **อนุปัชฌายกา** มีความว่า เว้นจากครูผู้คอยสอดส่องโทษน้อยโทษใหญ่.

บทว่า **อนากปฺปสมฺปนฺนา** ได้แก่ ผู้ไม่ถึงพร้อมด้วยมารยาท. อธิบายว่า ปราศจากมารยาท ซึ่งสมควรแก่สมณะ.

^๑ สี่, เท. ปฏฺฐูปนฺติ

บทว่า **อุปริโภชน** ได้แก่ เปื่องบนแห่งโภชนะ.

บทว่า **อุตติฎฐปตฺต** ได้แก่ บาตรสำหรับเที่ยวไปเพื่อบิณฑะ จริงอยู่ มนุษย์ทั้งหลายมีความสำคัญในบาตรนั้นว่า เป็นเดน เพราะเหตุนั้น ท่านจึงกล่าวว่า **อุตติฎฐปตฺต**. อีกอย่างหนึ่ง ผู้ศึกษาพึงเห็นความในบทว่า **อุตติฎฐปตฺต** นี้ อย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายยืนขึ้นน้อมบาตรเข้าไป.

ข้อว่า **อนุชานามิ ภิกขเว อุปชฌาย** มีความว่า เราอนุญาตเพื่อให้ภิกษุถืออุปัชฌาย.

สองบทว่า **ปุตตจิตฺต อุปฏฐเปสฺสตี** มีความว่า อุปัชฌาย์จักเข้าไปตั้งจิตไว้ ด้วยอำนาจความรักฉันทิตากับบุตรอย่างนี้ว่า ผู้นี้เป็นบุตรของเรา แม้ในบทที่สองก็เช่นนี้.

สองบทว่า **สคารวา สปปติสฺสา** มีความว่า อุปัชฌาย์กับสัทธิวิหาริกจักเข้าไปตั้งความเป็นผู้หนักและความเป็นผู้ใหญ่แก่กันและกัน.

บทว่า **สภาควตฺติกา** ได้แก่ มีความเป็นอยู่ถูกส่วนกัน.

๕ บท มีบทว่า **สาธุติ วา** เป็นต้น เป็นไวพจน์แห่งคำรับเป็นอุปัชฌาย.

สองบทว่า **กายเ วิญญาเปติ** มีความว่า เมื่อสัทธิวิหาริกกล่าว ๓ ครั้ง ว่า ขอท่านจงเป็นอุปัชฌาย์ของผมหิตขอรับ. อย่างนั้นแล้ว ถ้าอุปัชฌาย์รับรองการถืออุปัชฌาย์ว่า อุปัชฌาย์อันท่านถือแล้ว ดังนี้ ด้วยกาย หรือวาจา หรือทั้งกายวาจา ด้วยอำนาจแห่งบท ๆ หนึ่ง ใน ๕ บท มี **สาธุ** เป็นต้น อุปัชฌาย์เป็นอันสัทธิวิหาริกถือแล้ว.

จริงอยู่ การใช้วาจาประกาศหรือการใช้กายเคลื่อนไหวให้ทราบเนื้อ ความแห่งบทใดบทหนึ่ง ใน ๕ บทนี้ ของอุปัชฌาย์ นี้แลเป็นการถืออุปัชฌาย์ในข้อว่า พึงถืออุปัชฌาย์ นี้. ฝ่ายพระเกจิอาจารย์ กล่าวหมายเอาคำ รับว่า สาธุ คำของพระเกจิอาจารย์นั้น ไม่เป็นประมาณ. เพราะว่า อุปัชฌาย์ ย่อมเป็นอันสัทธิวิหาริกถือแล้ว ด้วยเหตุมาตรว่า คำขอและคำให้ คำรับไม่นับว่าเป็นองค์ในการถืออุปัชฌาย์นี้. ฝ่ายสัทธิวิหาริกจะควรทราบแต่เพียงว่า อุปัชฌาย์เป็นอันเราถือแล้วด้วยบทนี้. หามิได้ ควรทราบความข้อนี้ด้วยคำว่า บัดนี้มีวันนี้ เป็นต้น พระเถระเป็นภาระของเรา ถึงเราก็คือเป็นภาระของพระเถระ.

อรรถโยชนา

อุปัชฌายวัตร

[๖๖] ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวิหาริกพึงประพฤติโดยชอบในอุปัชฌาย์ วิธีประพฤติโดยชอบในอุปัชฌาย์นั้นมีดังนี้

[๖๖] สัทธิวิหาริกเณ ภิกขเว / อุปชฌายมฺหิ สมมาวตฺติตพฺพ. / ตตฺรายํ สมมาวตฺตนา.

[๖๖] ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สัทธิวิหาริกเณ อันสัทธิวิหาริก สมมาวตฺติตพฺพ พึงประพฤติโดยชอบอุปชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย. อยํ สมมาวตฺตนา อ.การประพฤติโดยชอบ นี้ ตตฺร (อุปชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย นั้น.

สัทธวิหริกพึงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ถวายไม้ชำระฟัน น้ำล้างหน้า ปุอาสนะ

กาลสเสว อฏฺฐาย^๑ / อุปาหนา โอมฺลจิตฺวา / เอกํสํ อุตฺตราสงค์ํ กริตฺวา / ทนฺตกฺกฺจํ ทาทพฺพํ, / มุโขทกํ ทาทพฺพํ, / อาสนํ ปณฺญาเปตพฺพํ,

ทนฺตกฺกฺจํ อ.ไม้เพื่อการชำระซึ่งฟัน (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก อฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว กาลสเสว ในเวลาเช้าตรู่^๒ โอมฺลจิตฺวา ถอดแล้ว อุปาหนา ซึ่งรองเท้า ท. กริตฺวา กระทำแล้ว อุตฺตราสงค์ํ ซึ่งผ้าอุตตราสงค์ เอกํสํ ให้เฉวียงบ่า ทาทพฺพํ พึงถวาย, มุโขทกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งหน้า (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก ทาทพฺพํ พึงถวาย, อาสนํ อ.อาสนะ (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก ปณฺญาเปตพฺพํ พึงปูลาด.

ถ้าข้าวต้มมี พึงล้างภาชนะใส่ข้าวต้มเข้าไปถวาย

สเจ ยาคุ โหติ, / ภาชนํ โรวิตฺวา / ยาคุ อุปฺนาเมตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า ยาคุ อ.ข้าวต้ม โหติ มีอยู่, ยาคุ อ.ข้าวต้ม (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก โรวิตฺวา ล้างแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ อุปฺนาเมตพฺพา พึงให้น้อมเข้าไป,

เมื่ออุปัชฌาย์ฉันข้าวต้มเสร็จแล้ว พึงถวายน้ำ รับภาชนะมา ถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้วเก็บงำไว้

ยาคุํ ปิตสฺส / อุทกํ ทตฺวา / ภาชนํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปฺริขฺสฺนเตน^๓ / โรวิตฺวา ปฏฺิสสาเมตพฺพํ,

(อุปัชฌายสฺส) เมื่ออุปัชฌาย์ ปิตสฺส ต้มแล้ว ยาคุํ ซึ่งข้าวต้ม (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ปฏฺิคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ กตฺวา กระทำแล้ว (ภาชนํ) ซึ่งภาชนะ นิจํ ให้ต้ำ อปฺริขฺสฺนเตน ไม่เสียดสีอยู่ โรวิตฺวา ล้างแล้ว ปฏฺิสสาเมตพฺพํ พึงเก็บงำ สาธุกํ อย่างดี,

เมื่ออุปัชฌาย์ลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ

อุปฺชฌายมฺหิ วุฏฺิจิเต / อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ,

อุปฺชฌายมฺหิ ครั้นเมื่ออุปัชฌาย์ วุฏฺิจิเต ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก อุทฺธริตพฺพํ พึงยกขึ้น,

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

สเจ โส เทโส / อุทฺลาโป โหติ, / โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุทฺลาโป เป็นที่รก โหติ ย่อมเป็น, โส เทโส อ.ที่ นั้น (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก สมฺมชฺชิตพฺโพ พึงกวาด.

^๑ ส.ส.เท. วุฏฺฐาย

^๒ กาลสเสว ถ้าเป็นนาม (กาลสส + เอว) ลงฉัฏฐีวิภัตติ ในอรรถบัญญัติมีวิภัตติ แปลว่า แต่เช้าตรู่แน่นอนทีเดียว ดังข้อความใน ปาจิตยาทิ-โยชนาปาฬิ ว่า กาลสเสวติ ปจฺจุสกาลโตเยว, นิสสกกตฺเถ เจตํ สามิวจฺนํ. ถ้าเป็นนิบาต (กาลสเสว) มีอรรถกาลสสฺตมฺมิ แปลว่า เวลาเช้า, เช้าตรู่, รุ่งเช้า ดังข้อความใน สิลกขณชวคฺค-อภิวนวฺฎีกา ว่า กาลสเสวติ ปเคว. คำว่า ปเคว ก็คือ เวลาเช้า นั่นเอง ดังข้อความใน ปาจิตยาทิโยชนาปาฬิ ว่า ปเควติ ปาโตเยว.

^๓ ส.ส.เท. อปฺปฏฺิขฺสฺนเตน

ถ้าอุปัชฌาย์ต้องการจะเข้าหมู่บ้าน ฟังถวายผ้าห่ม รับผ้าห่มอาศัย ถวายประคดเอว ถวายสังฆาฏิ ที่พับซ้อนกัน ล้างบาตรแล้วถวายพร้อมทั้งน้ำ

สเจ อุปัชฌายะ / คามะ ปวิสิตุกาโม โหติ, / นิवासัน ทาทพพ, / ปฏินิवासัน ปฏิกคเหตพพ, / กายพณฺธํ ทาทพพ, / สคฺคํ กตฺวา / สงฺฆาฏิโย ทาทพฺพา, / โหวิตฺวา ปตฺโต / สอุทโก ทาทพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า อุปัชฌายะ อ.อุปัชฌาย์ ปวิสิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป คามะ สู่มุ่บ้าน (โหติ) ย่อมเป็น ไชรั, นิवासัน อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ทาทพพ ฟังถวาย, ปฏินิवासัน อ.ผ้าเป็นเครื่อง นุ่งเดิม (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ปฏิกคเหตพพ ฟังถือเอา, กายพณฺธํ อ.ประคดเอว (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ทาทพพ ฟังถวาย, สงฺฆาฏิโย อ.ผ้าสังฆาฏิ ท. (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก กตฺวา กระทำแล้ว สคฺคํ ให้พับซ้อนกัน (ซ้อนผ้าสังฆาฏิกับจีวรเป็นสองชั้น) ทาทพฺพา ฟังถวาย, ปตฺโต อ.บาตร สอุทโก อันเป็นไป- กับด้วยน้ำ (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก โหวิตฺวา ล้างแล้ว ทาทพฺโพ ฟังถวาย.

ถ้าอุปัชฌาย์หวังจะให้เป็นปัจฉาสมณะ ฟังนุ่งให้เรียบร้อยปกปิดได้มณฑล ๓ (ได้เข้า ๒ สะดือ ๑) คาคประคดเอว ห่มสังฆาฏิที่พับซ้อนกัน ถัดลูกตุ้ม ล้างบาตรถือไป เป็นปัจฉาสมณะ ของอุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายะ / ปจฺฉาสมณํ อากงฺขติ, / ติมณฺทลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน / ปริมณฺทลํ นิวาเสตฺวา / กายพณฺธํ พนฺธิตฺวา / สคฺคํ กตฺวา / สงฺฆาฏิโย ปารุปีตฺวา / คณฺธิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา / โหวิตฺวา ปตฺติ คเหตฺวา / อุปัชฌายสฺส ปจฺฉาสมณเณ โหตพฺพ,

สเจ ถ้าว่า อุปัชฌายะ อ.อุปัชฌาย์ อากงฺขติ หวังอยู่ ปจฺฉาสมณํ ซึ่งปัจฉาสมณะ (สมณะผู้ติดตาม ไปในเบื้องหลัง) ไชรั, (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ผู้ปกปิดอยู่ ติมณฺทลํ ซึ่งมณฑลสาม นิวาเสตฺวา นุ่งห่มแล้ว (กตฺวา) กระทำ ปริมณฺทลํ ให้เป็นปริมณฺทล พนฺธิตฺวา ผูกแล้ว กายพณฺธํ ซึ่งประคดเอว ปารุปีตฺวา ห่มแล้ว สงฺฆาฏิโย ซึ่งผ้าสังฆาฏิ ท. กตฺวา กระทำ สคฺคํ ให้พับซ้อนกัน ปฏิมุญฺจิตฺวา ถัดแล้ว (ใส่แล้ว) คณฺธิกํ ซึ่งลูกตุ้ม โหวิตฺวา ล้างแล้ว ปตฺติ ซึ่งบาตร คเหตฺวา ถือแล้ว ปจฺฉาสมณเณ เป็นปัจฉาสมณะ อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ โหตพฺพ ฟังเป็น,

ฟังเดินไม่ให้ห่างนัก ไม่ให้ชิดนัก ฟังรับบาตรที่มีของบรรจุอยู่

นาติทุเร คนฺตพฺพ, / นาจฺจาสนฺเน คนฺตพฺพ, / ปตฺตปรียาปนฺนํ ปฏิกคเหตพฺพ,

(สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก น คนฺตพฺพ ไม่ฟังไป อติทุเร ในที่ไกลนัก, (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิ- วิหริก น คนฺตพฺพ ฟังไป อจฺจาสนฺเน ในที่ใกล้นัก, ปตฺตปรียาปนฺนํ (วตฺถุ) อ.วัตถุ อันเนื่อง (รวมกัน) แล้ว ในบาตร (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ปฏิกคเหตพฺพ ฟังรับเอา,

เมื่ออุปัชฌาย์กำลังกล่าว ไม่ฟังกล่าวสอดขึ้นในระหว่าง

น อุปัชฌายสฺส ภณฺมานสฺส / อนฺตรนฺตรรา กถา โอปาเตตพฺพา,

อุปัชฌายสฺส เมื่ออุปัชฌาย์ ภณฺมานสฺส กล่าวอยู่ กถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าว (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก น โอปาเตตพฺพา ไม่ฟังให้ตกลง อนฺตรนฺตรรา ในระหว่าง ฯ,

อุปัชฌาย์กล่าวถ้อยคำ ไกลต่ออาบัติ ฟังห้ามเสีย

อุปัชฌาย / อาปตติสามนตา ภณมาน / นิวาเรตพโพ.

อุปัชฌาย อ.อุปัชฌาย์ ภณมาน เมื่อกล่าว อาปตติสามนตา (อาปตติยา อาสนุนวาจ) ซึ่งวาจาอัน ไกลต่ออาบัติ (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก นิวาเรตพโพ ฟังห้าม.

เมื่อจะกลับ ฟังมาก่อนแล้วปูอาสนะไว้

นิวตตนเตน / ปจฺมตรํ อาคนตุวา / อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ,

อาสนํ อ.อาสนะ (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก นิวตตนเตน ผู้เมื่อกลับ อาคนตุวา มาแล้ว ปจฺมตรํ ก่อนกว่า ปญฺญาเปตพฺพํ ฟังปูลาด,

ฟังเตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระทบเช็ดเท้าไว้

ปาโททกํ ปาทปิจํ / ปาทกถลิกํ อุปนิกชิปิตพฺพํ,

ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการซึ่งล้างเท้า ปาทปิจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระทบเพื่อการวางซึ่งเท้า (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก อุปนิกชิปิตพฺพํ ฟังเข้าไปวางไว้,

ฟังลุกขึ้นรับบาตรและจีวร

ปจฺจุคฺคณฺตฺวา / ปตฺตจิวรํ ปฏฺกคฺคเหตุพฺพํ,

ปตฺตจิวรํ อ.บาตรและจีวร (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก ปจฺจุคฺคณฺตฺวา ต้อนรับแล้ว ปฏฺกคฺคเหตุพฺพํ ฟังรับเอา,

ฟังถวายผ้านุ่งอาศัย

ปฏฺนิวาสนํ ทาทพฺพํ,

ปฏฺนิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งอาศัย (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก ทาทพฺพํ ฟังถวาย,

รับผ้านุ่งมา

นิวาสนํ ปฏฺกคฺคเหตุพฺพํ.

นิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก ปฏฺกคฺคเหตุพฺพํ ฟังรับเอา.

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ

สเจ จิวรํ สินฺนํ โหติ,

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จีวร สินฺนํ เป็นผ้าอันชุ่มแล้ว โหติ ย่อมเป็น,

ฟังผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่ฟังผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

มฺหุตฺตํ อุณฺहे โอตฺตาเปตพฺพํ, / น จ อุณฺहे / จิวรํ นิทฺทิตพฺพํ,

(จิวรํ) อ.จีวร (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก โอตฺตาเปตพฺพํ ฟังให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มฺหุตฺตํ (กาล) ตลอดกาลครู่หนึ่ง, จ อนึ่ง จิวรํ อ.จีวร (สทธีวิหริเคน) อันสทธีวิหริก น นิทฺทิตพฺพํ ไม่ฟังเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

พึงพับจีวร

จีวร^๑ สหริตพุพ,

จีวร^๑ อ.จีวร (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก สหริตพุพ พึงพับ,

เมื่อจะพับจีวร พึงพับจีวรให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจว่า ตรงกลางจะได้ไม่มีรอยพับ

จีวร^๑ สหฺรณเตน^๒ / จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา^๓ / จีวร^๑ สหริตพุพ / “มา มชฺเฌ / ภงฺโก อโหสิตี,

จีวร^๑ อ.จีวร (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก สหฺรณเตน ผู้เมื่อพับ จีวร ซึ่งจีวร สหริตพุพ พึงพับ กณฺณํ ยังมุม จตุรงฺคุลํ อันมีสี่นิ้วเป็นประมาณ อุสฺสาเทตฺวา ให้เหลื่อมกัน (จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า ภงฺโก อ.การหัก มชฺเฌ ในท่ามกลาง มา อโหสิ อย่าได้มีแล้ว อิติ ดังนี้.

พึงม้วนประคดเอวใส่ชนดจีวร

โอโภเค / กายพนฺธนํ กาทพุพ.

กายพนฺธนํ อ.ประคดเอว (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก กาทพุพ พึงกระทำ โอโภเค ในชนด.

ถ้าบิณฑบาตมี และอุปัชฌาย์ต้องการจะฉัน

สเจ ปิณฑปาโต โหติ, / อุปชฌายो จ / ภุจฺจิตฺตกาโม โหติ,

สเจ ถ้าว่า ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต โหติ ย่อมมี ไซ้, จ อนึ่ง อาจารย์ อ.อาจารย์ ภุจฺจิตฺตกาโม เป็นผู้-ใครเพื่ออันฉัน โหติ ย่อมเป็น ไซ้,

พึงถวายน้ำแล้วน้อมบิณฑบาตเข้าไปถวาย

อุทกํ ทตฺวา / ปิณฑปาโต อุปนาเมตฺตพุพ,

ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ อุปนาเมตฺตพุพ พึงให้น้อมเข้าไป,

พึงถามอุปัชฌาย์ด้วยน้ำดื่ม

อุปชฌายो / ปานีเยน ปุจฺจิตฺตพุพ,

อุปชฌายอ อ.อุปัชฌาย์ (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก ปุจฺจิตฺตพุพ พึงถาม ปานีเยน ด้วยน้ำอันบุคคล พึงดื่ม,

เมื่ออุปัชฌาย์ฉันเสร็จแล้ว พึงถวายน้ำ รับบาตรมา ถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้ว เช็ดให้สะอาด น้ำฝั่งแดดครู่หนึ่ง ไม่พึงฝั่งทิ้งไว้ที่แดด

ภุตตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา / ปตฺตํ ปฏฺฐิคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปริหฺสนเตน / โรหิตฺวา / โวทกํ กตฺวา / มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตาเปตฺตพุพ,

(ปตฺโต) อ.บาตร (สหวิหริเกณ) อันสหวิหริก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ภุตตาวิสฺส (อุปชฌายสส) แก่อุปัชฌาย์ ผู้ฉันแล้ว ปฏฺฐิคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปริหฺสนเตน ไม่เสียดสีอยู่ (กตฺวา) กระทำ สาธุกํ ให้ดีงาม โรหิตฺวา ล้างแล้ว โอตาเปตฺตพุพ พึงให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มุหุตฺตํ (กาล) สิ้นกาล ครู่เดียว กตฺวา กระทำ โวทกํ ให้เป็นของอันมีน้ำไปปราศแล้ว,

^๑ สี.,เท.,มหา. สงฺหริตพุพ

^๒ สี.,เท.,มหา. สงฺหฺรณเตน

^๓ สี.,อิ. อุสฺสาเรตฺวา

ไม่พึงผึงบาตรทิ้งไว้ที่แดด

น จ อุณฺเห / ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโ.

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น นิกฺขิปิตพฺโ ไม่พึงเก็บไว้ อุณฺเห ที่แดด.

พึงเก็บบาตรและจีวร

ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺ,

ปตฺตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก นิกฺขิปิตพฺ พึงเก็บไว้,

เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง จึงเก็บบาตร

ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน / เอเกน หตฺเตน / ปตฺตํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเตน / เภฏจามณฺจํ วา /
 เภฏจาปีจํ วา / ปรามลิตฺวา / ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโ,

ปตฺโต อ.บาตร (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก นิกฺขิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตฺวา
 ถือเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเตน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามลิตฺวา ลูบคลำแล้ว เภฏจามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้
 แห่งเตียง หรือ เภฏจาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้แห่งตั้ง เอเกน หตฺเตน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิกฺขิปิตพฺโ พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโ.

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น นิกฺขิปิตพฺโ พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
 อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องปูลาด.

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอาชาย
 ไว้นอก เอาขนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน / เอเกน หตฺเตน / จีวรํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเตน / จีวรํสํ วา /
 จีวรฺรขุํ วา / ปมฺขชิตฺวา / ปารโต อนฺตํ / โอโรโต โภคํ กตฺวา / จีวรํ นิกฺขิปิตพฺ,

จีวรํ อ.จีวร (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก นิกฺขิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จีวรํ ซึ่งจีวร คเหตฺวา ถือเอาแล้ว
 จีวรํ ซึ่งจีวร เอเกน หตฺเตน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมฺขชิตฺวา ลูบแล้ว จีวรํสํ วา ซึ่งราวแห่งจีวร หรือ จีวรฺรขุํ
 วา หรือว่า ซึ่งเชือกแห่งจีวร เอเกน หตฺเตน ด้วยมือข้างหนึ่ง นิกฺขิปิตพฺโ พึงเก็บ กตฺวา กระทำ อนฺตํ ซึ่งชาย
 ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งขนด โอโรโต ข้างใน,

เมื่ออุปุจฉาญลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ พึงเก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า

อุปุจฉาญมฺหิ ฐฏฺฐิตํ / อาสนํ อุทฺธริตพฺ, / ปาโททกํ ปาทปีจํ / ปาทกถลิกํ
 ปฏฺฐิสามตพฺ,

อุปุจฉาญมฺหิ ครั้นเมื่ออุปุจฉาญ ฐฏฺฐิตํ ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก
 อุทฺธริตพฺ พึงยกขึ้น, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปีจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้อง
 เพื่อการวางซึ่งเท้า (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก ปฏฺฐิสามตพฺ พึงเก็บงำ,

ถ้าที่นั้นรก ฟังกวาด

สเจ โส เทโส / อุกุลาโป โหติ, / โส เทโส สมมุชชิตพโพ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุกุลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โส เทโส อ.ที่ นั้น (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ สมมุชชิตพโพ ฟังกวาด.

ถ้าอุปฌาย์ต้องการจะสร้งน้ำ ฟังจัดน้ำสร้งถวาย

“สเจ อุปฌายโย / นหายิตุกาโม โหติ, / นหานํ ปฏียาเทตพพํ,

สเจ ถ้าว่า อุปฌายโย อ.อุปฌาย์ นหายิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอาบ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นหานํ อ.น้ำเป็นเครื่องอาบ (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ ปฏียาเทตพพํ ฟังจัดแจง,

ถ้าท่านต้องการน้ำเย็น ฟังจัดน้ำเย็นถวาย

สเจ สีเตน / อตุโถ โหติ, / สีตํ ปฏียาเทตพพํ,

สเจ ถ้าว่า อตุโถ อ.ความต้องการ สีเตน ด้วยน้ำเย็น โหติ มีอยู่, สีตํ อ.น้ำเย็น (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ ปฏียาเทตพพํ ฟังจัดแจง,

ถ้าท่านต้องการน้ำอุ่น ฟังจัดน้ำอุ่นถวาย

สเจ อุณฺเฬน / อตุโถ โหติ, / อุณฺหํ ปฏียาเทตพพํ.

สเจ ถ้าว่า อตุโถ อ.ความต้องการ อุณฺเฬน (อุทเกน) ด้วยน้ำอันร้อน โหติ มีอยู่, อุณฺหํ (อุทกํ) อ.น้ำอันร้อน (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ ปฏียาเทตพพํ ฟังจัดแจง.

ถ้าอุปฌาย์ต้องการจะเข้าเรือนไฟ ฟังบดจฺรณ ฟังแช่ดิน

สเจ อุปฌายโย / ขนฺตาขรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, / จฺณณํ สนฺเนตพพํ, / มตฺติกา เตเมตพพา,

สเจ ถ้าว่า อุปฌายโย อ.อุปฌาย์ ปวิสิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป ขนฺตาขรํ สู่เรือนไฟ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, จฺณณํ อ.จฺรณ (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ สนฺเนตพพํ ฟังนำไปรวมกัน (ปั้นเป็นก้อน), มตฺติกา อ.ดินเหนียว (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ เตเมตพพา ฟังให้เปียก,

ถือตั้งสำหรับเรือนไฟเดินตามหลังอาจารย์ไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้ว รับจีวรมาวาง ณ ที่สมควร จึงถวายจฺรณและดิน

ขนฺตาขรปิจิ อาทาย / อุปฌายสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตวา / ขนฺตาขรปิจิ ทตฺวา / จีวรํ ปฏิกฺคเหตฺวา / เอกมนฺตํ นิภฺชิปิตพพํ, / จฺณณํ ทาทพพํ, / มตฺติกา ทาทพพา.

(สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ อาทาย ถือเอาแล้ว ขนฺตาขรปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ คนฺตวา ไปแล้ว ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต ข้างหลัง ๆ ทตฺวา ถวายแล้ว ขนฺตาขรปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิกฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว จีวรํ ซึ่งจีวร นิภฺชิปิตพพํ ฟังเก็บไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, จฺณณํ อ.จฺรณ (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ ทาทพพํ ฟังถวาย, มตฺติกา อ.ดินเหนียว (สทธีวหาริเกน) อันสทธีวหาริกริ ทาทพพา ฟังถวาย.

ถ้าสามารถ ฟังเข้าเรือนไฟ

สเจ อุตฺสหติ, / ชนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพํ,

สเจ ถ้าว่า (สทฺธิวiharิเกน) อ.สทฺธิวiharิเก อุตฺสหติ ย่อมอุตสาหะ ไชริ, ชนฺตาขรํ อ.เรือนไฟ (สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก ปวิสิตพฺพํ ฟังเข้าไป,

เมื่อจะเข้าเรือนไฟ ฟังเอาดินทาหน้าปิดหน้าและหลัง จึงเข้าเรือนไฟ

ชนฺตาขรํ ปวิสนฺเตน / มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ / ปฏิจฺฉาเทตฺวา / ชนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพํ,

ชนฺตาขรํ อ.เรือนไฟ (สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก ปวิสนฺเตน เมื่อเข้าไป ชนฺตาขรํ สูเรือนไฟ มกฺเขตฺวา ทาแล้ว มุขํ ซึ่งหน้า มตฺติกาย ด้วยดินเหนียว ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ ข้างหลังด้วย ปวิสิตพฺพํ ฟังเข้าไป,

ไม่ฟังนั่งเบียดพระเถระ

น เถเร ภิกฺขุ / อนุปชฺช นิสิติตพฺพํ,

(สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก น อนุปชฺช นิสิติตพฺพํ ไม่ฟังนั่งเบียด เถเร ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. ผู้เถระ,

ไม่ฟังกีดกันอาสนะพระนวกะ

น นวา ภิกฺขุ / อาสเนน ปฏีพาหะตพฺพา,

นวา ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ผู้ใหม่ (สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก น ปฏีพาหะตพฺพา ไม่ฟังห้าม อาสเนน ด้วยอาสนะ,

ฟังทำบริกรรมแก้อุปัชฌาย์ในเรือนไฟ

ชนฺตาขเร / อุปัชฌายสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การบริกรรม (สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก กาทพฺพํ ฟังกระทำ อุปัชฌายสฺส แก้อุปัชฌาย์ ชนฺตาขเร ในเรือนไฟ,

เมื่อจะออกจากเรือนไฟ ฟังถือตั้งสำหรับเรือนไฟปิดหน้าและหลัง จึงออกจากเรือนไฟ

ชนฺตาขรา นิภฺขมนฺเตน / ชนฺตาขรปิจฺจํ อาทาย / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ / ปฏิจฺฉาเทตฺวา / ชนฺตาขรา นิภฺขมิตพฺพํ.

(สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก นิภฺขมนฺเตน เมื่อออกไป ชนฺตาขรา จากเรือนไฟ อาทาย ถือเอาแล้ว ชนฺตาขรปิจฺจํ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก้เรือนไฟ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ ข้างหลังด้วย นิภฺขมิตพฺพํ ฟังออกไป ชนฺตาขรา จากเรือนไฟ.

ฟังทำบริกรรมแก้อุปัชฌาย์แม่น้ำ

อุทฺเทปิ / อุปัชฌายสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การบริกรรม (สทฺธิวiharิเกน) อันสทฺธิวiharิเก กาทพฺพํ ฟังกระทำ อุปัชฌายสฺส แก้อุปัชฌาย์ อุทฺเทปิ แม่น้ำ,

ตนสร้งน้ำเสร็จแล้ว ฟุ้งขึ้นก่อนเช็ดตัวให้แห้งแล้วผลัดผ้า ฟุ้งเช็ดน้ำจากตัวอุปัชฌาย์ ถวาย
ผ่านุง สังฆาฏิ

นหาเตน / ปรมตร อุตตริตวา / อุตตโน คตตัม / โวทกั กตวา / นิวาเสตวา / อุปัชฌายสส
คตตโต / อุทกั ปมชชิตพพ, / นิवासนั ทาทพพ, / สงฆาฏิ ทาทพพา,

อุทกั อ.น้ำ (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก นหาเตน ผู้อาบแล้ว อุตตริตวา ข้ามขึ้นแล้ว ปรมตร
ก่อนกว่า กตวา กระทำแล้ว คตตัม ซึ่งร่างกาย อุตตโน ของตน โวทกั ให้มีน้ำไปปราศแล้ว ปมชชิตพพ ฟุ้งเช็ด
คตตโต จากร่างกาย อุปัชฌายสส ของอุปัชฌาย์, นิवासนั อ.ผู้เป็นเครื่องนุ่ง (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก
ทาทพพ ฟุ้งถวาย, สงฆาฏิ อ.ผ้าสังฆาฏิ (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ทาทพพา ฟุ้งถวาย,

ถือตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน ปูอาสนะ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้

ชนตาขรปิจัง อาทาย / ปรมตร อาคนตวา / อาสนั ปญญาเปตพพ, / ปาโททกั ปาทปิจัง /
ปาทกถลิกั อุปนิกชิปิตพพ.

อาสนั อ.อาสนะ (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก อาทาย ถือเอาแล้ว ชนตาขรปิจัง ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์
แก่เรือนไฟ อาคนตวา มาแล้ว ปรมตร ก่อนกว่า ปญญาเปตพพ ฟุ้งปูลาด, ปาโททกั อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า
ปาทปิจัง อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกั อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก
อุปนิกชิปิตพพ ฟุ้งเข้าไปตั้งไว้.

ฟุ้งถามอุปัชฌาย์ด้วยน้ำดื่ม

อุปัชฌายโ / ปานิเยน ปุจฺจิตพฺโพ.

อุปัชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ปุจฺจิตพฺโพ ฟุ้งถาม ปานิเยน ด้วยน้ำดื่ม.

ถ้าอุปัชฌาย์ต้องการจะให้เรียน ฟุ้งเรียน

สเจ อุทฺทิสาเปตฺกามโ โหติ, / อุทฺทิสาเปตพฺโพ.^๑

สเจ ถ้าว่า (อุปัชฌายโ) อ.อุปัชฌาย์ (สทฺธิวิหริก) อุทฺทิสาเปตฺกามโ เป็นผู้ใคร่เพื่ออัน- ยังสทฺธิวิหริก
-ให้สวดแสดง โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (ธมฺโม) อ.ธรรม (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ (สทฺธิวิหริก) ยังสทฺธิวิหริก
อุทฺทิสาเปตพฺโพ ฟุ้งให้สวดแสดง.

ถ้าอุปัชฌาย์ต้องการจะให้สอบถามอรรถ ฟุ้งสอบถาม

สเจ ปริปุจฺจิตฺกามโ โหติ, / ปริปุจฺจิตพฺโพ.

สเจ ถ้าว่า (อุปัชฌายโ) อ.อุปัชฌาย์ ปริปุจฺจิตฺกามโ เป็นผู้ใคร่เพื่ออันสอบถาม โหติ ย่อมเป็น ไชรั,
(ธมฺโม) อ.ธรรม (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก ปริปุจฺจิตพฺโพ ฟุ้งสอบถาม.

อุปัชฌาย์อยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถฟุ้งชำระให้สะอาด

ยสฺมี วิหาเร / อุปัชฌายโ วิหริติ, / สเจ โส วิหาโร / อุกฺลาโป โหติ, / สเจ อุกฺสฺสหติ, /
โสเธตพฺโพ.

อุปัชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ วิหริติ ย่อมอยู่ ยสฺมี วิหาเร ในวิหารใด, สเจ ถ้าว่า โส วิหาโร อ.วิหาร นั้น อุกฺลาโป
เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, สเจ ถ้าว่า (โส สทฺธิวิหริโก) อ.สทฺธิวิหริก นั้น อุกฺสฺสหติ ย่อมอุตสาหะ ไชรั,
(โส วิหาโร) อ.วิหาร นั้น (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก โสเธตพฺโพ ฟุ้งให้สะอาด.

^๑ ส.อ.,มหา. อุทฺทิสิตพฺโพ, เท. อุทฺทิสาเปตพฺโพ.

เมื่อจะชำระวิหารให้สะอาด พึงชนบาตรและจีวรออกก่อน วางไว้ ณ ที่สมควร

วิหาร โสธเนเตน / ปจฺมํ ปตฺตจิวโร นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

ปตฺตจิวโร อ.บาตรและจีวร (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก วิหาร โสธเนเตน ผู้-ยังวิหาร-ให้สะอาดอยู่ นีหริตฺวา นำออกแล้ว ปตฺตจิวโร ซึ่งบาตรและจีวร ปจฺมํ ก่อน นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควร ส่วนข้างหนึ่ง,

พึงชนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พูก หมอน ออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

นิสฺสึทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ, / ภิสฺสิมฺโพหนํ นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

นิสฺสึทนปจฺจตฺถรณํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนั่งและผ้าเป็นเครื่องปูลาด (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, ภิสฺสิมฺโพหนํ อ.พูกและหมอน (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เตยฺย ตัง สทฺธิวิหาริก พึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบ บานประตูและกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

มณฺโฆ นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปริหฺสฺสนเตน อสงฺฆมฺภฺนเตน / กวณฺณปิณฺณํ นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

มณฺโฆ อ.เตยฺย (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ดำ อปริหฺสฺสนเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺภฺนเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ สาธุกํ อย่างดี เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

ปิจํ นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปริหฺสฺสนเตน อสงฺฆมฺภฺนเตน / กวณฺณปิณฺณํ นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

ปิจํ อ.ตัง (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ดำ อปริหฺสฺสนเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺภฺนเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ สาธุกํ อย่างดี เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เตยฺยรอนฺเตยฺย กรธเณ พนฺนิกพิง พึงชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

มณฺจปฺภิปาทกา นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

มณฺจปฺภิปาทกา อ.เตยฺยรองเท้าเตยฺย ท. (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เชพฺพลโลโก นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

เชพฺพลโลโก อ.กระโถน (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา / เอกมนตํ นิฏฺชิปปิตพฺพํ,

อปสฺเสนผลกํ อ.พนักพิง (สทฺธิวิหาริเกน) อันสทฺธิวิหาริก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺชิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พรหมปูพื้น ฟังสังเกตที่ปูไว้เดิม ค่อยชนออกมาวาง ณ ที่สมควร

ภุมมตถรณ์ ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลกุเขตฺวา / นิหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิภฺชิปิตพฺพํ,

ภุมมตถรณ์ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร สลฺลกุเขตฺวา กำหนดแล้ว ยถาปณฺณตฺตํ (จານํ) ซึ่งที่อันบุคคลปูลาดแล้วอย่างไร นิหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิภฺชิปิตพฺพํ ฟังวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดเพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้อง ฟังเช็ด

สเจ วิหาเร / สนนํโก โหติ, / อุลฺโลกา / ปจฺฉํ โธหาเรตพฺพํ, / อาโลกสนฺนิภณฺณภาคา ปมฺชชิตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า สนนํโก อ.หยากเยื่อ โหติ มีอยู่ วิหาเร ในวิหาร ไชรั, (ตํ สนนํโก) อ.หยากเยื่อ นั้น (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร โธหาเรตพฺพํ ฟังให้นํลง อุลฺโลกา จากเพดาน ปจฺฉํ ก่อน, อาโลกสนฺนิภณฺณ-ภาคา กรอบหน้าต่างและส่วนแห่งมุมห้อง (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด,

ถ้าฝาที่เขาทาน้ำมันขึ้นรา ควรใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ เครูกปริกมฺมกตา / ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกํ เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา ปมฺชชิตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ภิตฺติ อ.ฝา เครูกปริกมฺมกตา อันมีการบริกรรมด้วยน้ำมันอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา เป็นฝ้ายอันดาตาดแล้วด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภิตฺติ) อ.ฝ้าย นั้น (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร โจฬกํ ยังผ้า เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าพื้นทาสีดำขึ้นรา ควรใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ กาพวณฺณกตา ภูมि / กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกํ เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา ปมฺชชิตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น กาพวณฺณกตา อันมีสีดำอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา เป็นพื้นอันดาตาดแล้วด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมि) อ.พื้นนั้น (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร โจฬกํ ยังผ้า เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าเป็นพื้นไม่ได้ทา ฟังใช้น้ำประพรมแล้วกวาด ด้วยคิดว่า อย่าให้วิหารคลาคล่ำด้วยฝุ่นละออง

สเจ ออกตา โหติ ภูมि, / อุทเกณ ปริปิโสเสตฺวา / สมฺมชชิตพฺพา / “มา วิหาโร / รเชณ อุทฺถณฺณิ,

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น ออกตา เป็นที่อันบุคคลไม่กระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมิ) อ.ภาคพื้นนั้น (สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร ปริปิโสเสตฺวา ประพรมแล้ว อุทเกณ ด้วยน้ำ สมฺมชชิตพฺพา ฟังกวาด (จินฺตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า วิหาโร อ.วิหาร มา อุทฺถณฺณิ อย่าคลาคล่ำแล้ว รเชณ ด้วยฝุ่น อิติ ดังนี้,

ฟังเก็บหยากเยื่อไปทิ้ง ณ ที่สมควร

สํการํ วิจินิตฺวา / เอกมฺนตํ ฉตฺตเตตพฺพํ.

(สทฺธิวiharิเกณ) อันสทฺธิวiharิกร วิจินิตฺวา เลือกแล้ว สํการํ ซึ่งหยากเยื่อ ฉตฺตเตตพฺพํ ฟังทิ้ง เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พรมปูพื้น พิงผิงแดด ชำระ ตบ ขนกลับปูไว้ตามเดิม

ภุมมตถรณ โອตาเปตฺวา / โสเรตฺวา / ปปโปณฺเฑตฺวา^๑ / อติหริตฺวา / ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณเปตฺพํ,

ภุมมตถรณ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (สทธีวิหาริก) อันสทธีวิหาริก โອตาเปตฺวา ให้อุ่นแล้ว
โสเรตฺวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตฺวา ตบแล้ว อติหริตฺวา นำไปแล้ว ปณฺณเปตฺพํ พิงปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ
ตามที่อันตนปูลาดแล้วอย่างไร,

เชียงรองเตียง พิงผิงแดด เช็ด ขนกลับวางไว้ตามเดิม

มณฺจปฏฺฐิปาทกา / โອตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา / ยถาจาเน จเปตฺพวา,

มณฺจปฏฺฐิปาทกา อ.เชียงรองเท้าเตียง ท. (สทธีวิหาริก) อันสทธีวิหาริก โອตาเปตฺวา ให้อุ่นแล้ว
ปมชฺชิตฺวา เช็ดแล้ว อติหริตฺวา นำไปแล้ว จเปตฺพวา พิงวางไว้ ยถาจาเน ณ ที่เป็นที่ตั้งอย่างไร,

เตียง ตั้ง พิงผิงแดด ชำระ ปิด ยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบ บานประตูและ
กรอบประตู ขนกลับตั้งไว้ตามเดิม

มณฺโจ โອตาเปตฺวา / โสเรตฺวา ปปโปณฺเฑตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุํ อปฺริขฺมฺสนฺเตน^๒
อสงฺฆมฺณฺณเตน / กวณฺณปิณฺณํ อติหริตฺวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณเปตฺพโ,

มณฺโจ อ.เตียง (สทธีวิหาริก) อันสทธีวิหาริก โອตาเปตฺวา ให้อุ่นแล้ว โสเรตฺวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตฺวา
ปิดแล้ว กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺริขฺมฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺณฺณเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ
ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตฺวา นำไปแล้ว สาธุํ อย่างดี ปณฺณเปตฺพโ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ
ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ปิจํ โອตาเปตฺวา / โสเรตฺวา ปปโปณฺเฑตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุํ อปฺริขฺมฺสนฺเตน
อสงฺฆมฺณฺณเตน / กวณฺณปิณฺณํ อติหริตฺวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณเปตฺพํ,

ปิจํ อ.ตั้ง (สทธีวิหาริก) อันสทธีวิหาริก โອตาเปตฺวา ให้อุ่นแล้ว โสเรตฺวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตฺวา
ปิดแล้ว กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺริขฺมฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺณฺณเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ
ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตฺวา นำไปแล้ว สาธุํ อย่างดี ปณฺณเปตฺพํ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ
ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

พุก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พิงผิงแดด ชำระ ตบ ขนกลับวางปูไว้ตามเดิม

ภิสฺสิมฺโพหนํ โອตาเปตฺวา / โสเรตฺวา ปปโปณฺเฑตฺวา อติหริตฺวา / ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณเปตฺพํ,

ภิสฺสิมฺโพหนํ อ.พุกและหมอน (สทธีวิหาริก) อันสทธีวิหาริก โອตาเปตฺวา ให้อุ่นแล้ว โสเรตฺวา
ชำนแล้ว ปปโปณฺเฑตฺวา ตบแล้ว อติหริตฺวา นำไปแล้ว ปณฺณเปตฺพํ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคล
จัดตั้งแล้วอย่างไร,

^๑ ปปโปณฺเฑตฺวาติปิ ปาโจ, สี.,เท.,มหา. ปปโปณฺเฑตฺวา, เอมฺปริปิ.

^๒ สี.,ฉ. อปฺริขฺมฺสนฺเตน, เท.,มหา. อปฺริขฺมฺสนฺเตน, เอมฺปริปิ.

นิสีทณปจจตุถรณ์ โอตาเปตวา / โสเรตวา ปโปโปฏฺเฐตวา อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณาเปตพฺพํ.

นิสีทณปจจตุถรณ์ อ.ที่นั่งและเครื่องปูลาด (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก โอตาเปตวา ให้อุ่นแล้ว
โสเรตวา ชำระแล้ว ปโปโปฏฺเฐตวา ปิดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพํ พึงปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่
อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร.

กระโถน พนักพิง พิงผิงแดด เช็ดถู ขนกลั้ววางไว้ตามเดิม

เชวมลฺลโก โอตาเปตวา / ปมฺชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺพโ,

เชวมลฺลโก อ.กระโถน (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก โอตาเปตวา ให้อุ่นแล้ว ปมฺชชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพโ พึงวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร,

อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตวา / ปมฺชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺพ,

อปสฺเสนผลกํ อ.พนักพิง (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก โอตาเปตวา ให้อุ่นแล้ว ปมฺชชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพํ พึงวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร,

พึงเก็บบาตรและจีวร

ปตฺตจิวรํ นิภฺชิปีตพฺพ,

ปตฺตจิวรํ อ.บาตรและจีวร (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก นิภฺชิปีตพฺพํ พึงเก็บไว้,

เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บ
บาตร

ปตฺตํ นิภฺชิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตฺตํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / เหมฺจาม
ณฺจํ วา / เหมฺจาปีจํ วา / ปรามสิตวา / ปตฺโต นิภฺชิปีตพฺพ,

ปตฺโต อ.บาตร (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก นิภฺชิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตุวา
ถือเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้าง หนึ่ง ปรามสิตวา ลูบคลำแล้ว เหมฺจามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้
แห่งเตียง หรือ เหมฺจาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้ตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิภฺชิปีตพฺพโ พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิภฺชิปีตพฺพ,

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (สทฺธิวิหริเกณ) อันสทฺธิวิหริก น นิภฺชิปีตพฺพโ ไม่พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องลาด,

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอาชาย
ไว้นอก เอาชนดไว้นใน จึงเก็บจีวร

จิวรํ นิภฺชิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / จิวรํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / จิวรวลํ วา /
จิวรรชฺชํ วา / ปมฺชชิตวา / ปารโต อนฺตํ / โอโรโต โภคํ กตฺวา / จิวรํ นิภฺชิปีตพฺพ.

จิวร อ.จิวร (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ นิกฺขิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จิวร ซึ่งจิวร คเหตุวา ถือเอาแล้ว เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมฺขชิตฺวา ลูบแล้ว จิวรฺวสฺ วา ซึ่งราวจิวร หรือ จิวรรขฺขุ วา หรือว่า ซึ่งเชือก แห่งจิวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง กตฺวา กระทำแล้ว อนฺตฺ ซึ่งชายผ้า ปารโต ข้างนอก โภคฺ ซึ่งชนด โอรโต ข้างใน นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงเก็บไว้.

ถ้าลมเจือฝุ่นละอองพัดมาทางทิศตะวันออก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันออก

สเจ ปุรตฺถิมา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ปุรตฺถิมา / วาตปานา ถเกตฺพพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ ถเกตฺพพา พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศตะวันตก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันตก

สเจ ปจฺฉิมา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ปจฺฉิมา / วาตปานา ถเกตฺพพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ ถเกตฺพพา พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศเหนือ พึงปิดหน้าต่างด้านเหนือ

สเจ อุตฺตฺรา / สรชา วาตา วายนฺติ, / อุตฺตฺรา / วาตปานา ถเกตฺพพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น อุตฺตฺรา อันมีในทิศเหนือ วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. อุตฺตฺรา อันมีในทิศเหนือ (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ ถเกตฺพพา พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศใต้ พึงปิดหน้าต่างด้านใต้

สเจ ทกฺขิณา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ทกฺขิณา / วาตปานา ถเกตฺพพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ ถเกตฺพพา พึงปิด.

ถ้าเป็นฤดูหนาว พึงเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน

สเจ สิตฺกาโล โหติ, / ทิवा วาตปานา วิวริตฺพพา, / รตฺตี ถเกตฺพพา;

สเจ ถ้าว่า สิตฺกาโล อ.กาลอันเย็น โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ วิวริตฺพพา พึงเปิด ทิवा ในกลางวัน, ถเกตฺพพา พึงปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าเป็นฤดูร้อน พึงปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

สเจ อุณฺหกาโล โหติ, / ทิवा วาตปานา ถเกตฺพพา, / รตฺตี วิวริตฺพพา.

สเจ ถ้าว่า อุณฺหกาโล อ.กาลอันร้อน โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (สทธีวิหาริเกณ) อันสัทธีวิหาริกริ ถเกตฺพพา พึงปิด ทิवा ในกลางวัน, วิวริตฺพพา พึงเปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าบริเวณ ชุ่ม โรงฉัน โรงไฟ วัจกุฎี รก พังปิดกวาด

สเจ บริเวณ / อุทลาโป โหติ, / บริเวณ สมมุชชิตพพ;

สเจ ถ้าว่า บริเวณ อ.บริเวณ อุทลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, บริเวณ อ.บริเวณ (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก สมมุชชิตพพ พังกวาด.

สเจ โกฎจโก / อุทลาโป โหติ, / โกฎจโก สมมุชชิตพพ;

สเจ ถ้าว่า โกฎจโก อ.ชุ่ม อุทลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โกฎจโก อ.ชุ่ม (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก สมมุชชิตพพ พังกวาด.

สเจ อุฏฐานสาลา / อุทลาปา โหติ, / อุฏฐานสาลา สมมุชชิตพพา;

สเจ ถ้าว่า อุฏฐานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุฏฐานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก สมมุชชิตพพา พังกวาด.

สเจ อคคิสาลา / อุทลาปา โหติ, / อคคิสาลา สมมุชชิตพพา;

สเจ ถ้าว่า อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก สมมุชชิตพพา พังกวาด.

สเจ วจจกุฎี / อุทลาปา โหติ, / วจจกุฎี สมมุชชิตพพา;

สเจ ถ้าว่า วจจกุฎี อ.วัจกุฎี อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, วจจกุฎี อ.วัจกุฎี (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก สมมุชชิตพพา พังกวาด.

ถ้าฉนน้ำใช้ไม่มี พังจัดเตรียมไว้

สเจ ปานีย น โหติ, / ปานีย อุฏฐาเปตพพ;

สเจ ถ้าว่า ปานีย อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปานีย อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก อุฏฐาเปตพพ พังให้เข้าไปตั้งไว้.

สเจ ปริโภชนีย น โหติ, / ปริโภชนีย อุฏฐาเปตพพ;

สเจ ถ้าว่า ปริโภชนีย อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปริโภชนีย อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก อุฏฐาเปตพพ พังให้เข้าไปตั้งไว้.

ถ้าหม้อชำระไม่มีน้ำ พังตักน้ำใส่หม้อชำระ

สเจ อาจมนกมุภียา / อุทก น โหติ, / อาจมนกมุภียา / อุทก อาสิณจิตพพ.

สเจ ถ้าว่า อุทก อ.น้ำ อาจมนกมุภียา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, อุทก อ.น้ำ (สหวิริหาริเกน) อันสหวิริหาริก อาสิณจิตพพ พังตักใส่ อาจมนกมุภีย ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ.

ถ้าอุปชฌาย์เกิดความไม่ยินดี สหวิริหาริกพึงช่วยระงับ หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่อุปชฌาย์

สเจ อุปชฌายสส / อนภริติ อุปปนนา โหติ, / สหวิริหาริเกน วูปกาเสตพพ / วูปกาสาเปตพพ,^๑ / ธมมกถา วาสส กาทพพา,

^๑ เท. วูปกาเสตพพา วูปกาสาเปตพพา

สเจ ถ้าว่า อนภริติ อ.ความไม่ยินดี อุปปนนา เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อุปขมายุสส แก่อุปชฌาย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (อุปขมาโย) อ.อุปชฌาย์ สหวิหริเกน อันสัทธิวิหาริก รูปกาเสตพโพ พึงนำออกไป (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (อุปขมาโย) อ.อุปชฌาย์ (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก (บุคคล) ยังบุคคล รูปกาเสตพโพ พึงให้นำออกไป, วา หรือว่า ธรรมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก กาทพพา พึงกระทำ อสส (อุปขมายุสส) แก่อุปชฌาย์นั้น,

ถ้าอุปชฌาย์เกิดความรำคาญ สัทธิวิหาริกพึงช่วยบรรเทา หรือพึงบอกภิกษุอื่น ให้ช่วยบรรเทา หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่อุปชฌาย์

สเจ อุปขมายุสส / กุกุกจจํ อุปปนํ โหติ, / สหวิหริเกน วิโนเทตพพํ. / วิโนทาเปตพพํ, / ธรรมกถา วาสส กาทพพา,

สเจ ถ้าว่า กุกุกจจํ อ.ความรำคาญใจ อุปปนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อุปขมายุสส แก่อุปชฌาย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (กุกุกจจํ) อ.ความรำคาญใจ สหวิหริเกน อันสัทธิวิหาริก วิโนเทตพพํ พึงบรรเทา (วา) หรือ. (วา) หรือว่า (กุกุกจจํ) อ.ความรำคาญใจ (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก (บุคคล) ยังบุคคล วิโนทาเปตพพํ พึงให้บรรเทา, วา หรือว่า ธรรมกถา วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก กาทพพา พึงกระทำ อสส (อุปขมายุสส) แก่อุปชฌาย์นั้น,

ถ้าอุปชฌาย์เกิดความเห็นผิด สัทธิวิหาริกพึงให้สละเสีย หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยให้สละเสีย หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่อุปชฌาย์

สเจ อุปขมายุสส / ทิฏฐิจิตตํ อุปปนํ โหติ, / สหวิหริเกน วิเวเจตพพํ / วิเวจาเปตพพํ, / ธรรมกถา วาสส กาทพพา,

สเจ ถ้าว่า ทิฏฐิจิตตํ อ.ความเห็นผิด อุปปนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อุปขมายุสส แก่อุปชฌาย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (ทิฏฐิจิตตํ) อ.ความเห็นผิด สหวิหริเกน อันสัทธิวิหาริก วิเวเจตพพํ พึงให้สละ (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (ทิฏฐิจิตตํ) อ.ความเห็นผิด (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก (บุคคล) ยังบุคคล วิเวจาเปตพพํ พึงให้ช่วยสละ, วา หรือว่า ธรรมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (สหวิหริเกน) อันสัทธิวิหาริก กาทพพา พึงกระทำ อสส (อุปขมายุสส) แก่อุปชฌาย์นั้น.

ถ้าอุปชฌาย์ต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส สัทธิวิหาริกพึงทำการชวนขวายเป็นด้วยอุบายอย่างไร หนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่อุปชฌาย์

สเจ อุปขมาโย / ครุธมมํ อชฌาปนโน โหติ / ปริวาสารโห, / สหวิหริเกน / อุตฺตูกํ กาทพพํ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ อุปขมายุสส / ปริวาสํ ทเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อุปขมาโย อ.อุปชฌาย์ อชฌาปนโน เป็นผู้ต้องแล้ว ครุธมมํ ซึ่งอาบัติหนัก ปริวาสารโห เป็นผู้ควรแก่ปริวาส โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวายเป็น อติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ทเทยย พึงให้ปริวาส ซึ่งปริวาส อุปขมายุสส แก่อุปชฌาย์ กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อติ ดังนี้ สหวิหริเกน อันสัทธิวิหาริก กาทพพา พึงกระทำ.

ถ้าอุปัชฌาย์ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม สัทธวิหริกพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงชักอุปัชฌาย์เข้าหาอาบัติเดิม

สเจ อุปัชฌายโ / มุลาย ปฏิกสสนารโ โหติ, / สหวิหริเกณ / อุตฺตูกํ กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ อุปชฌาย / มุลาย ปฏิกสเสยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อุปัชฌายโ อ.อุปัชฌาย ปฏิกสสนารโ เป็นผู้ควรแก่การชักเข้า มุลาย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ปฏิกสเสยย พึงชักเข้า อุปชฌาย ซึ่งอุปัชฌาย มุลาย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ สหวิหริเกณ อันสัทธวิหริก กาทพฺพ พึงกระทำ.

ถ้าอุปัชฌาย์ควรแก่มานัต สัทธวิหริกพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้มานัตแก่อุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายโ / มานตตารโ โหติ, / สหวิหริเกณ / อุตฺตูกํ กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ อุปชฌายสฺส / มานตํ ทเพยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อุปัชฌายโ อ.อุปัชฌาย มานตตารโ เป็นผู้ควรแก่มานัต โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ทเพยย พึงให้ มานตํ ซึ่งมานัต อุปชฌายสฺส แก่อุปัชฌาย กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ สหวิหริเกณ อันสัทธวิหริก กาทพฺพ พึงกระทำ.

ถ้าอุปัชฌาย์ควรแก่อัพภาน สัทธวิหริกพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบาย อย่างไรหนอ สงฆ์พึงอัพภานอุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายโ / อพฺภานารโ โหติ, / สหวิหริเกณ / อุตฺตูกํ กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ อุปชฌาย อพฺภายาติ.

สเจ ถ้าว่า อุปัชฌายโ อ.อุปัชฌาย อพฺภานารโ เป็นผู้ควรแก่การอัพภาน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ อพฺภาย พึงอัพภาน อัจฉริย ซึ่งอาจารย์ กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ สหวิหริเกณ อันสัทธวิหริก กาทพฺพ พึงกระทำ.

ถ้าสงฆ์ต้องการจะทำการ คือ ตัชฌนียกรรม นียสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม^๑ แก่อุปัชฌาย์

สเจ สงฺโฆ / อุปชฌายสฺส กมมํ / กตตุกาโม โหติ / ตชฌนีย วา / นียสํ วา / ปพฺพาชนีย วา / ปฏิสารณีย วา / อุกเขปนีย วา,

๑ ตัชฌนียกรรม	กรรมที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้มักก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ด้วยการข่มขู่ไว้
นียสกรรม	กรรมที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้เฒ่าเฒ่า ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ ชอบอยู่คลุกคลีกับพวกคฤหัสถ์โดยอาการไม่เหมาะสม ด้วยการให้ถือนิสัยอยู่ใหม่
ปัพพาชนียกรรม	กรรมที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้ประจบคฤหัสถ์ และมีความประพฤติเลว ปรากฏเป็นที่รู้กันทั่วไป ด้วยการขับไล่ให้ออกจากหมู่บ้านเป็นต้น ที่เคยอาศัยอยู่
ปฏิสารณียกรรม	กรรมที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้ต่ำว่าคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธา ด้วยการให้สำนึกผิด แล้วให้กลับไปขอขมาคฤหัสถ์,
อุกเขปนียกรรม	กรรมที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติแล้วไม่ยอมรับว่าเป็นอาบัติ ไม่ทำคินอาบัติ หรือไม่สละทิฐิวิเลวทราม ด้วยการยกวัตรไม่ให้มีการบริโภคร่วมกับภิกษุอื่น ๆ

(ดูรายละเอียดในพระวินัยจุลวรรคเล่ม ๖ หน้า ๑ เป็นต้นไป)

สเจ ถ้าว่า สงโฆ อ.สงฆ์ กตตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันกระทำ กมฺม ซึ่งกรรม (อิตติ) คือ ตชชนียํ วา ซึ่งตชชนียกรรม หรือ นิยสฺสํ วา หรือว่า ซึ่งนิยสกรรม ปพพาชนียํ วา ซึ่งปพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสารถนียํ วา หรือว่า ซึ่งปฏิสารถนียกรรม อุกเขปนียํ วา หรือว่า ซึ่งอุกเขปนียกรรม อุปัชฌายสฺส แก่อุปัชฌาย โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

สัทธวิหริกพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึงทำกรรมแก่อุปัชฌาย หรือพึงเปลี่ยนไปเป็นโทษเบา

สัทธวิหริเกณ / อุตฺตสูกํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข / สงโฆ อุปัชฌายสฺส / กมฺมํ น กรียะย, / ลหุกาย วา ปริณามะยยาติ.

อุตฺตสูกํ อ.ความชวนชวายเป็น อิตติ ว่า สงโฆ อ.สงฆ์ น กรียะย ไม่พึงกระทำ กมฺม ซึ่งกรรม อุปัชฌายสฺส แก่อุปัชฌาย (วา) หรือ, วา หรือว่า (อุปัชฌาย) ยังอุปัชฌาย ปริณามะย พึงให้น้อมไป ลหุกาย เพื่อกกรรม อันเบา กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้ สัทธวิหริเกณ อันสัทธวิหริก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

หรือว่าอุปัชฌาย ได้ถูกสงฆ์ลงตชชนียกรรม นิยสกรรม ปพพาชนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว

กตํ วา ปนสฺส โหติ / สงฺเขน กมฺมํ ตชชนียํ วา / นิยสฺสํ วา / ปพพาชนียํ วา / ปฏิสารถนียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

วา ปน ก็ หรือว่า กมฺม อ.กรรม (อิตติ) คือ ตชชนียํ วา อ.ตชชนียกรรม หรือ นิยสฺสํ วา หรือว่า อ.นิยสกรรม ปพพาชนียํ วา อ.ปพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสารถนียํ วา หรือว่า อ.ปฏิสารถนียกรรม อุกเขปนียํ วา หรือว่า อ.อุกเขปนียกรรม สงฺเขน กตํ เป็นกรรม- อันสงฆ์ -กระทำแล้ว อสฺส (อุปัชฌายสฺส) แก่อุปัชฌายนั้น โหติ ย่อมเป็น,

อันเตวาสิกพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ อุปัชฌายพึงกลับประพฤติชอบ พึงหายเย่อหยิ่ง พึงกลับตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

สัทธวิหริเกณ / อุตฺตสูกํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข / อาจริโย สมนาวตเตยฺย, / โลมํ ปาเตยฺย, / เนตถารํ วตเตยฺย, / สงโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปสฺสสมะยยาติ.

อุตฺตสูกํ อ.ความชวนชวายเป็น อิตติ ว่า อุปัชฌาย อ.อุปัชฌาย สมนาวตเตยฺย พึงประพฤติโดยชอบ, โลมํ ยังขณคือความเย่อหยิ่ง ปาเตยฺย พึงให้ตกไป, วตเตยฺย พึงประพฤติ เนตถารํ ถอดถอน, สงโฆ อ.สงฆ์ ตํ กมฺมํ ยังกรรม นั้น ปฏิปสฺสสมะย พึงให้สงบ อิตติ ดังนี้ สัทธวิหริเกณ อันสัทธวิหริก กาทพฺพํ พึงกระทำ อิตติ ดังนี้.

ถ้าจิวรของอุปัชฌายจะต้องชัก สัทธวิหริกพึงชัก หรือพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชักจิวรของอุปัชฌาย

สเจ อุปัชฌายสฺส / จิวรํ โรวิตพฺพํ โหติ, / สัทธวิหริเกณ โรวิตพฺพํ, / อุตฺตสูกํ วา กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข / อุปัชฌายสฺส จิวรํ โรวียะยาติ.

สเจ ถ้าว่า จิวร อ.จิวร อุปัชฌายสฺส ของอาจารย์ โรวิตพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงชัก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (จิวร) อ.จิวร สัทธวิหริเกณ อันสัทธวิหริก โรวิตพฺพํ พึงชัก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตสูกํ อ.ความชวนชวายเป็น อิตติ ว่า จิวร อ.จิวร อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย (เกณจิ) อันใคร ๆ โรวียะย พึงชัก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้ (สัทธวิหริเกณ) อันสัทธวิหริก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอุปัชฌาย์จะต้องตัดเย็บ สัทธิวิหาริกพึงตัดเย็บ หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบาย
อย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงตัดเย็บจิวรของอุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายสฺส / จีวรํ กาทพฺพํ โหติ, / สัทธิวิหาริเกณ กาทพฺพํ, / อุตฺตํ กว
กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / อุปัชฌายสฺส จีวรํ กริเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จิวร กาทพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงกระทำ อุปัชฌายสฺส แก่อุปัชฌาย์ โหติ ย่อมเป็น
ไซ้, (จีวรํ) อ.จิวร สัทธิวิหาริเกณ อันสัทธิวิหาริก กาทพฺพํ พึงกระทำ (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความ-
ชวนขวาย อิติ ว่า จีวรํ อ.จิวร อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ (เกณจิ) อันใคร ๆ กริเยถ พึงกระทำ กีนฺติ นุ โข
อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้.

ถ้าน้ำย้อมของอุปัชฌาย์จะต้องต้ม สัทธิวิหาริกพึงต้ม หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบาย
อย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายสฺส / รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, / สัทธิวิหาริเกณ ปจิตพฺพํ, / อุตฺตํ กว
กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / อุปัชฌายสฺส รชนํ ปจิเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม ปจิตพฺพํ เป็นน้ำอันบุคคลพึงต้ม อุปัชฌายสฺส แก่อุปัชฌาย์
โหติ ย่อมเป็น ไส้, (รชนํ) อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม สัทธิวิหาริเกณ อันสัทธิวิหาริก ปจิตพฺพํ พึงต้ม (วา) หรือ,
วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ (เกณจิ)
อันใคร ๆ ปจิเยถ พึงต้ม กีนฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (สัทธิวิหาริเกณ) อันสัทธิวิหาริก กาทพฺพํ
พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอุปัชฌาย์จะต้องย้อม สัทธิวิหาริกพึงย้อม หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบาย
อย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของอุปัชฌาย์

สเจ อุปัชฌายสฺส / จีวรํ รเชตพฺพํ^๑ โหติ, / สัทธิวิหาริเกณ รเชตพฺพํ, / อุตฺตํ กว กาทพฺพํ /
“กีนฺติ นุ โข / อุปัชฌายสฺส จีวรํ รชียะถาติ.

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จิวร อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ รเชตพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงย้อม โหติ ย่อมเป็น
ไซ้, (จีวรํ) อ.จิวร สัทธิวิหาริเกณ อันสัทธิวิหาริก รเชตพฺพํ พึงย้อม (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความ-
ชวนขวาย อิติ ว่า จีวรํ อ.จิวร อุปัชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ (เกณจิ) อันใคร ๆ รชียะถ พึงย้อม กีนฺติ นุ โข
อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (สัทธิวิหาริเกณ) อันสัทธิวิหาริก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

เมื่อจะย้อมจิวร พึงย้อมพลิกกลับไปกลับมาดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสาย ไม่พึง หลีกไป

จีวรํ รชนเตน^๒ / สาธุํ สมปริวตฺตํ / สมปริวตฺตํ รเชตพฺพํ, / น จ อจฺฉินฺเน / เถเว
ปฏกมิตพฺพํ.

จีวรํ อ.จิวร (สัทธิวิหาริเกณ) อันสัทธิวิหาริก รเชตพฺพํ พึงย้อม (กตฺวา) กระทำ สมปริวตฺตํ
สมปริวตฺตํ ให้เป็นไปรอบแล้ว ๆ สาธุํ ด้วยดี, จ อนึ่ง เถเว ครั้นเมื่อหยาดน้ำ อจฺฉินฺเน ไม่ขาดแล้ว,
(สัทธิวิหาริเกณ) อันสัทธิวิหาริก น ปฏกมิตพฺพํ ไม่พึงหลีกไป.

^๑ ส.อ.,เท.,มหา.,ทย. รชิตพฺพํ, เอวมุปริปิ.

^๒ ส.เท.,อ.,มหา. รชนเตน

สัทธิวิหาริกไม่บอกอุปชฌาย์ ไม่พึงให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป

“น อุปชฌาย์ อนาปุจฺฉา / เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาทพฺโผ,

ปตฺโต อ.บาตร (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก อนาปุจฺฉา ไม่บอกแล้ว^๑ อุปชฌาย์ ซึ่งอุปชฌาย์
น ทาทพฺโผ ไม่พึงให้ เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงรับบาตรของภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / ปตฺโต ปฏิกฺคเหตพฺโผ,

ปตฺโต อ.บาตร เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น ปฏิกฺคเหตพฺโผ
ไม่พึงรับ,

ไม่พึงให้จีวรแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / จีวรํ ทาทพฺพํ,

จีวรํ อ.จีวร (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น ทาทพฺพํ ไม่พึงให้ เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) แก่ภิกษุ
บางรูป,

ไม่พึงรับจีวรของภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / จีวรํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ,

จีวรํ อ.จีวร เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น ปฏิกฺคเหตพฺพํ
ไม่พึงรับเอา,

ไม่พึงให้บริขารแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / ปริกฺขารํ ทาทพฺโผ,

ปริกฺขารํ อ.บริขาร (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น ทาทพฺโผ ไม่พึงให้ เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส)
แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงรับบริขารของภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / ปริกฺขารํ ปฏิกฺคเหตพฺโผ,

ปริกฺขารํ อ.บริขาร เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก
น ปฏิกฺคเหตพฺโผ ไม่พึงรับเอา.

ไม่พึงโกนผมให้ภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสฺส / เกสา เณตฺตพฺพา,

เกสา อ.ผม ท. เอกจฺจสฺส (ภิกษุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น เณตฺตพฺพา
ไม่พึงตัด,

ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปโกนผมให้

น เอกจฺเจน / เกสา เณทาเปตฺตพฺพา,

เกสา อ.ผม ท. (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก น เอกจฺเจน (ภิกษุ) เณทาเปตฺตพฺพา ไม่พึง-
ยังภิกษุ บางรูป -ให้ตัด.

^๑ อนาปุจฺฉา แปลว่า ไม่บอกแล้ว, ไม่สอบถามแล้ว, ไม่ถามด้วยความเอื้อเฟื้อแล้ว (ถามเชิงขออนุญาตว่า จะทำอย่างนี้ ๆ ได้หรือไม่)

ไม่พึงทำกรรมแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปริกมฺมํ กาทพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การทำกรรม (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น กาทพฺพํ ไม่พึงกระทำ เอกจจสฺส (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปทำกรรมให้

น เอกจฺเจน / ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การทำกรรม (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น เอกจฺเจน (ภิกขุนา) การาเปตพฺพํ ไม่พึง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้กระทำ,

ไม่พึงทำการชวนชวายแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / เวยยาวจฺโจ กาทพฺโพ,

เวยยาวจฺโจ อ.การชวนชวาย (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น กาทพฺโพ ไม่พึงกระทำ เอกจจสฺส (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงสั่งภิกษุบางรูปให้ทำการชวนชวาย

น เอกจฺเจน / เวยยาวจฺโจ การาเปตพฺโพ,

เวยยาวจฺโจ อ.การชวนชวาย (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น เอกจฺเจน (ภิกขุนา) การาเปตพฺโพ ไม่พึง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้กระทำ,

ไม่พึงเป็นปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปจฺฉาสมณฺน โทตพฺพํ,

(สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก ปจฺฉาสมณฺน เป็นปัจฉาสมณะ เอกจจสฺส (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป น โทตพฺพํ ไม่พึงเป็น,

ไม่พึงพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ

น เอกจฺโจ / ปจฺฉาสมณฺน อาทาตพฺโพ,

เอกจฺโจ (ภิกขุ) อ.ภิกษุ บางรูป ปจฺฉาสมณฺน ผู้เป็นปัจฉาสมณะ (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น อาทาตพฺโพ ไม่พึงรับเอา,

ไม่พื้งนำบิณฑบาตไปถวายภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปิณฺทปาโต นีหริตพฺโพ,

ปิณฺทปาโต อ.บิณฑบาต (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น นีหริตพฺโพ ไม่พื้งนำไป เอกจจสฺส (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พื้งสั่งภิกษุบางรูปให้นำบิณฑบาตไปถวาย

น เอกจฺเจน / ปิณฺทปาโต นีหราเปตพฺโพ;

ปิณฺทปาโต อ.บิณฑบาต (สทฺธิวาทริเคน) อันสทฺธิวาทริก น เอกจฺเจน (ภิกขุนา) นีหราเปตพฺโพ ไม่พื้ง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้นำไป.

สัทธิวิหาริกไม่บอกลาอุปชฌาย์ ไม่พึงเข้าหมู่บ้าน ไม่พึงไปป่าช้า ไม่พึงออกไป ต่างถิ่น

น อุปชฌาย์ อนาปุจฺฉา / คาโม ปริสิตฺตพฺโ, / น สุสานํ คนฺตพฺพํ, / น ทิสา ปกฺกมิตฺตพฺพา;

คาโม อ.หมู่บ้าน (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก อนาปุจฺฉา ไม่บอกลาแล้ว อุปชฌาย์ ซึ่งอุปชฌาย์ น ปริสิตฺตพฺโ ไม่พึงเข้าไป, สุสานํ อ.ป่าช้า (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก (อนาปุจฺฉา) ไม่บอกลาแล้ว (อุปชฌาย์) ซึ่งอุปชฌาย์ น คนฺตพฺพํ ไม่พึงไป, ทิสา อ.ทิศ ท. (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก (อนาปุจฺฉา) ไม่บอกลาแล้ว (อุปชฌาย์) ซึ่งอุปชฌาย์ น ปกฺกมิตฺตพฺพา ไม่พึงหลีกเลี่ยง.

ถ้าอุปชฌาย์เป็นไข้ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต พึงรอนจนกว่าอุปชฌาย์นั้นจะหาย

สเจ อุปชฌายโย / คิลานโน โหติ, / ยาวชีวํ อุปฺปจฺจาทพฺโ, / วุจฺจณสฺส อากเมตฺตพฺพนติ.

สเจ ถ้าว่า อุปชฌายโย อ.อุปชฌาย์ คิลานโน เป็นไข้ โหติ ย่อมเป็น ไข้, (อุปชฌายโย) อ.อุปชฌาย์ (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก อุปฺปจฺจาทพฺโ พึงอุปฺปจฺจจาก ยาวชีวํ ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, วุจฺจณํ อ.ความหาย (คิลานภาว) จากความเป็นไข้ อสฺส (อุปชฌายสฺส) แห่งอุปชฌาย์นั้น (สัทธิวิหาริก) อันสัทธิวิหาริก (กาลํ) ยังกาล อากเมตฺตพฺพํ พึงให้มา อิติ ดังนี้.

อุปชฌายวัตร จบ

อุปชฌายวตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

อุปชฌายวตฺตํ อ.วัตรอันสัทธิวิหาริกพึงประพฤติในอุปชฌาย์ นิฏฺฐิตํ จบแล้ว.

อรรถกถา

ชื่อว่า ตตฺตรายํ สมมาวตฺตนา มีความว่า คำใดซึ่งเรากล่าวแล้วว่า พึงประพฤติชอบ, ความประพฤติชอบในคำนั้น ดังนี้.

หลายบทว่า กาลสฺเสว อุจฺจาย อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา มีความว่า ถ้าวรณะของสัทธิวิหาริก นั้นอันเธอสวมอยู่ คือเป็นของที่อยู่ในเท้า เพื่อประโยชน์แก่การจงกรมในเวลาใกล้รุ่ง หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาเท้าซึ่งล้างแล้ว. พึงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้าเหล่านั้นเสีย.

ชื่อว่า ทนฺตญฺจํ ทาทพฺพํ มีความว่า พึงน้อมถวายน้ําสีฟัน ๓ ขนาด คือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก จาก ๓ ขนาดนั้น ท่านถือเอาขนาดใดครบ ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๔ ไป พึงถวายน้ํานั้นเท่านั้น ถ้าว่าท่านถือเอาตามมีตามได้ ไม่มีกำหนดลงไป ต่อไปได้ชนิดใด พึงถวายน้ํานั้น.

ชื่อว่า มุโขทกํ ทาทพฺพํ มีความว่า พึงนำเข้าไปทั้งน้ำเย็นและน้ำร้อน ท่านใช้อย่างใดจากน้ำ ๒ อย่างนั้น ครบ ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๔ ไป พึงถวายน้ําล้างหน้าชนิดนั้นเท่านั้น ถ้าว่าท่านใช้ตามมีตามได้ไม่มีกำหนดลงไป ต่อไปได้ชนิดใดพึงถวายน้ํานั้น. ถ้าว่าท่านใช้ทั้ง ๒ อย่าง พึงนำเข้าไปถวายน้ํานั้น ๒ อย่าง. พึงตั้งน้ำไว้ในที่ล้างหน้าแล้ว พึงกวาดตั้งแต่หัวจรดเท้า เมื่อพระเถระไปวัจกุฎี พึงกวาดบริเวณ. ด้วยประการอย่างนี้ บริเวณเป็นอันไม่ว่าง. พึงแต่งตั้งอาสนะไว้ แต่เมื่อพระเถระยังไม่ออกจากวัจกุฎีทีเดียว เมื่อท่านทำสรีริกเสร็จแล้วมานั่งบนอาสนะนั้น พึงทำวัตรตามที่กล่าวไว้โดยนัยเป็นต้นว่า ถ้าข้าวต้มมี พึงถวายน้ํานั้น.

บทว่า **อุกฺลาโป** มีความว่า เกลื่อนกล่นด้วยหยากเยื่อบางอย่าง แต่ถ้าไม่มีหยากเยื่ออื่น มีแต่น้ำหยด ประเทศนั้นควรเช็ดแม่ด้วยมือ.

สองบทว่า **สคุณํ กตฺวา** มีความว่า พึงซ้อนจีวร ๒ ผืน เข้าด้วยกันแล้วถวายสังฆาฏิทั้ง ๒ ผืนที่ซ้อนแล้วนั้น. จีวรอยู่ จีวรทั้งหมด เรียกว่า สังฆาฏิ เพราะซ้อนกันไว้. เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า พึงถวายสังฆาฏิทั้งหลาย.

ในข้อว่า **นาติทุเร คนฺตพฺพํ นาจจาสนเน** นี้ มีวินิจฉัยว่า ถ้าด้วยอย่างเท้าเพียงก้าวเดียวหรือ ๒ ก้าว จะไปถึงอุปัชฌาย์ ซึ่งเหลียวมามอง ด้วยระยะเพียงเท่านี้ พึงทราบว่าเป็นผู้เดินไม่หวั่นไหว ไม่ชิดกัน.

ข้อว่า **ปตฺตปริยาปนํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ** มีความว่า ถ้าอุปัชฌาย์ได้ข้าวต้มหรือข้าวสวยในที่ภิกษาจารแล้ว บาตรร้อนหรือหนัก พึงถวายบาตรของตนแก่ท่าน รับบาตรนั้นมา.

ข้อว่า **น อุปัชฌายสฺส ภณฺมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถา โอปาเตตพฺพา** มีความว่า เมื่ออุปัชฌาย์กำลังนั่งพูดอยู่ในละแวกบ้านหรือในที่อื่น เมื่อคำของท่านยังไม่จบ ไม่ควรพูดสอดเรื่องอื่นขึ้น.

ก็แลตั้งแต่นี้ไป ในที่ใด ๆ ท่านทำการห้ามไว้ ด้วย **น** อักษร ที่แปลว่า ไม่ หรือ อย่า ในที่นั้นทุกแห่งพึงทราบว่า เป็นอาบัติทุกกฏ. จีวรอยู่ ข้อนี้เป็นธรรมดาในขันธกะ.

ข้อว่า **อาปตฺติสามนฺตา ภณฺมาโน** มีความว่า เมื่ออุปัชฌาย์กล่าววาจาใกล้ต่ออาบัติ ด้วยอำนาจปทโสธัมมสิกขาบท และทฎฐุลลสิกขาบท เป็นต้น.

บทว่า **นิวาเรตพฺโพ** ความว่า พึงห้ามเป็นเชิงถามอย่างนี้ว่า พูดเช่นนี้ควรหรือขอรับ ไม่เป็นอาบัติหรือ ? แต่ตั้งใจว่า จักห้ามแล้ว ก็ไม่ควรพูดกะท่านว่า ท่านผู้ใหญ่อย่าพูดอย่างนั้น

ข้อว่า **ปจฺมตรํ อาคนฺตวา** มีความว่า ถ้าบ้านอยู่ใกล้ หรือในวิหารมีภิกษุใช้ พึงกลับจากบ้านเสียก่อน. ถ้าบ้านอยู่ไกล ไม่มีใครมากับอุปัชฌาย์ ควรออกจากบ้านพร้อมกับท่านนั้นแล แล้วเอาจีวรห่อบาตร สะพายริบมาก่อนแต่กลางทาง เมื่อกลับอย่างนี้ มาถึงก่อนแล้วพึงทำวัตรทุกอย่างมีปูอาสนะ เป็นต้น

สองบทว่า **สินนํ โหติ** มีความว่า เป็นของชุ่ม คือเปียกเหงื่อ

ข้อว่า **จตุรํคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา** มีความว่า พึงเหลื่อมมุมให้เกินกันประมาณ ๔ นิ้ว ต้องพับจีวรอย่างนี้ เพราะเหตุไร ? เพราะตั้งใจจะมีให้หักตรงกลาง จีวรอยู่ จีวรที่พับให้มุมเสมอกันย่อมหักตรงกลาง. จีวรที่ซอกเข้าเป็นนิตยเพราะพับดังนั้น ย่อมชำรุด. พระผู้มีพระภาคตรัสข้อนี้ ก็เพื่อป้องกันความชำรุดนั้น. เพราะเหตุนี้ ในวันพรุ่งจีวรจะไม่ซอกเข้าเฉพาะตรงที่หักในวันนี้ ด้วยวิธีใด พึงพับให้เหลื่อมกันวันละ ๔ นิ้ว ด้วยวิธีนั้น.

ข้อว่า **โอโภเค กายพฺพนํ กาทพฺพํ** มีความว่า พึงพับประคดเอว สอดเก็บไว้ในชนิดจีวร.

ข้อว่า **สเจ ปิณฺทปาโต โหติ** นี้ มีวินิจฉัยว่า อุปัชฌาย์ใด ฉ้นในบ้านนั่นเอง หรือในละแวกบ้าน หรือในหอนั้น แล้วจึงมา หรือไม่ได้บิณฑะ. บิณฑบาตของอุปัชฌาย์นั้น ชื่อว่า ไม่มี แต่ของอุปัชฌาย์ผู้ไม่ได้ฉ้นในบ้าน หรือผู้ได้ภิกษา ชื่อว่า มี.

เหมือนอย่างนั้น. จริงอยู่ เพื่อประโยชน์นี้แล จึงทรงบัญญัติวัตรข้อแรกไว้ว่า พึงสังเกตที่ปูเดิมไว้แล้วขึ้น ออกไปวางไว้ส่วนหนึ่ง. แต่ถ้าเครื่องลาดพื้นนั้นเป็นของบางคนซึ่งไม่เข้าใจได้ปูลาดไว้ก่อน พึงปูให้ห่างฝา โดยรอบ สัก ๒ นิ้ว หรือ ๓ นิ้ว.

อันธรรมเนียมการปูลาด ดังนี้ :-

ถ้ามีเสื่อลำแพนแต่ใหญ่เกินไป พึงตัดพับชายเย็บผูกแล้วจึงปู ถ้าไม่เข้าใจพับชายเย็บผูก อย่าตัด.

ชื่อว่า **ปุรตถิมา วาตปาณา ถเกตพพา** มีความว่า พึงปิดหน้าต่างทิศตะวันออก. หน้าต่างแม้ที่ เหลือ ก็พึงปิดอย่างนั้น.

บทว่า **วูปกาเสตพโพ** มีความว่า ตนเองพึงนำไปที่อื่น.

บทว่า **วูปกาสาเปตพโพ** มีความว่า พึงวานภิกษุอื่นว่า ขอท่านช่วยพาพระเถระไปที่อื่นเถิด.

บทว่า **วิเวเจตพพํ** มีความว่า ตนเองพึงพูดให้ท่านสละเสีย.

บทว่า **วิเวจาเปตพพํ** มีความว่า พึงวานผู้อื่นว่า ขอท่านช่วยพูดให้พระเถระสละภริยาที่เถิด.

ชื่อว่า **อุสสุกกํ กาทพพํ** มีความว่า ภิกษุนั้นอันสัทธวิहारิกพึงเข้าไปหาสงฆ์ขอร้องเพื่อให้ปริวาส ถ้าสัทธวิहारิกเป็นผู้สามารถด้วยตน พึงให้ปริวาสด้วยตนเอง ถ้าไม่สามารถ พึงวานภิกษุอื่นให้ช่วยให้.

ชื่อว่า **กินติ นุโข** มีความว่าด้วยอุบายอย่างไรหนอแล. มีนัยเหมือนกันทุกแห่ง.

ชื่อว่า **ลหุกาย วา ปริณามะย** มีความว่า สงฆ์อย่าพึงทำอุกเขปนียกรรมเลย พึงทำตชชนีย-กรรมหรือนิยสกรรมแทน.

จริงอยู่ สัทธวิहारิกนั้นได้ทราบว่ สงฆ์ปรารธนาจะทำอุกเขปนียกรรมแก่อุปัชฌาย์ของเรา พึงเข้าไปหาทีละรูป อ้อนวอนว่า ขออย่าทำกรรมแก่อุปัชฌาย์ของผมเลยขอรับ

ถ้าภิกษุทั้งหลายจะทำตชชนียกรรมหรือนิยสกรรมให้ได้. พึงอ้อนวอนเธอทั้งหลายว่า โปรดอย่า ทำเลย.

ถ้าภิกษุทั้งหลายจะทำจริง ๆ, ที่นั้น พึงอ้อนวอนอุปัชฌาย์ว่า ขอจงกลับประพฤติชอบเถิดขอรับ.

ครั้นอ้อนวอนให้ท่านกลับประพฤติชอบได้อย่างนั้นแล้ว พึงอ้อนวอนภิกษุทั้งหลายว่า โปรดระงับ กรรมเถิด ขอรับ

สองบทว่า **สมปริวตตํ สมปริวตตํ** ได้แก่ พลิกกลับไปรอบ ๆ.

ชื่อว่า **น จ อจฺฉินเน เถเว ปกฺกมิตพพํ** มีความว่า ถ้าน้ำย้อมแม้เพียงเล็กน้อย ยังหยดอยู่ อย่าพึงหลีกไปเสีย.

วัตรทุกข้อเป็นต้นว่า ยังไม่ได้เรียนอุปัชฌาย์ อย่าให้บาตรแก่คนบางคน ดังนี้ พระผู้มีพระภาค ตรัสสำหรับบุคคลซึ่งเป็นวิสภาคของอุปัชฌาย์.

ชื่อว่า **น อุปัชฌายํ อนาปุจฺจา คาโม ปริสิตพโพ** มีความว่า สัทธวิहारิกปรารธนาจะเข้าไปด้วย บิณฑบาต หรือด้วยกรณียะอย่างอื่น พึงบอกลาก่อนจึงเข้าไป.

ถ้าอุปุจฉาพยาประสงค์จะลุกขึ้นแต่เข้าไปปรึกษาจารย์ไกล พึงสั่งว่า พวกภิกษุหนุ่มจงเข้าไปบิณฑบาตเถิด แล้วจึงไป.

เมื่ออุปุจฉาพยาไม่ได้สั่งไว้ไปเสีย สัทธวิहारิกไปถึงบริเวณไม่เห็นอุปุจฉาพยาจะเข้าบ้านก็ควร.

ถ้าแม้กำลังเข้าไปในบ้านและพบเข้า ควรจะบอกกล่าวตั้งแต่ที่ที่พบทีเดียว.

ชื่อว่า **น สุตานํ คนตพฺพํ** มีความว่า ไม่ไปเพื่อต้องการอยู่ หรือเพื่อต้องการดู.

ในชื่อว่า **น ทิสสา ปกฺกมิตพฺพา** นี้ มีวินิจฉัยว่า สัทธวิहारิกผู้ประสงค์จะไป พึงชี้แจงถึงกิจการแล้วอ้อนวอนเพียงครั้งที่สาม. ถ้าท่านอนุญาต เป็นการสำเร็จ, ถ้าไม่อนุญาตเมื่อเธออาศัยท่านอยู่ อุทเทสก็ดี ปฏิบุจจาก็ดี กัมมัญ्ञานก็ดี ไม่สำเร็จ (เพราะ) อุปุจฉาพยาเป็นคนโง่ไม่เฉียบแหลม ไม่ยอมให้ไปเช่นนั้น เพราะมุ่งหมายจะให้อยู่ในสำนักของตนอย่างเดียว เมื่ออุปุจฉาพยาเช่นนี้แม้ห้ามจะขึ้นไป ก็ควร.

ชื่อว่า **วุฏฺฐานสฺส อาคเมตพฺพํ** มีความว่า พึงรอนจหนายจากความเจ็บไข้ ไม่ควรไปข้างไหนเสีย. ถ้ามีภิกษุอื่นเป็นผู้พยาบาล พึงหายามามอบไว้ในมือของเธอ แล้วเรียนท่านว่า ภิกษุนี้จักพยาบาลขอรับ แล้วจึงไป.

บทกิริยาภิธานและอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
จรณติ	ย่อมเที่ยวไป	อุทฺตริตพฺพํ	พึงยกขึ้น
อุปฺนาเมนติ	ย่อมให้น้อมเข้าไป	สมฺมชฺชิตพฺโพ	พึงกวาด
วิหฺรณติ	ย่อมอยู่	ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ	พึงถือเอา
จริสฺสนติ	เที่ยวไปแล้ว [ใช้ดำหนิ]	ทาตพฺพา	พึงถวาย, พึงให้
อุปฺนาเมสฺสนติ	ให้น้อมเข้าไปแล้ว [ใช้ดำหนิ]	อาภฺกชฺติ	หวังอยู่, ย่อมหวัง
ภณฺชิสฺสนติ	บริโภคนแล้ว [ใช้ดำหนิ]	โหตพฺพํ	พึงมี, พึงเป็น
วิหฺริสฺสนติ	อยู่แล้ว [ใช้ดำหนิ]	คนตพฺพํ	พึงไป
อสฺโสสุํ	ได้ยินแล้ว, ได้ฟังแล้ว	โอปาเตตพฺพา	พึงให้ตกลง
อาโรเจสุํ	กราบทูลแล้ว	นิวาเรตพฺโพ	พึงห้าม
ปฏฺิพุจฺฉิ	ทรงแสดงถามแล้ว	อุปฺนิกฺขิตพฺพํ	พึงเข้าไปวางไว้
วิครฺหิ	ทรงดำหนิแล้ว	นิทฺหิตพฺพํ	พึงเก็บไว้
(โหติ)	ย่อมมี, ย่อมเป็น	สํหฺริตพฺพํ	พึงพับ
(สํวตฺตติ)	ย่อมเป็นไป	อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว
อามนฺเตสิ	ตรัสเรียกแล้ว	กาตพฺพํ	พึงกระทำ
อุปฺภูจฺเปสฺสติ	จักเข้าไปตั้งไว้	ปฺจุจฺฉิตพฺโพ	พึงถาม

อาปขุชิสฺสนฺติ	จักถึง	นิกฺขิปิตพฺพํ	ฟังเก็บไว้, ฟังวางไว้
คเหตุตฺตพฺโพ	(อัน...) ฟังถือเอา	ปฏฺฐิตาเหตุตฺตพฺพํ	ฟังจัดแจง
วจนฺนํ	(อัน...) ฟังกล่าว	สนฺเนตพฺพํ	ฟังนำไปรวมกัน (ปั่น)
โหหิ	จงมี, จงเป็น	เตเมตพฺพา	ฟังให้เปียก
วจฺฉามิ	จักอยู่	ปวิสิตพฺพํ	ฟังเข้าไป
สมฺปาเทหิ	จงให้ถึงพร้อม	นิสฺสิตพฺพํ	ฟังนั่ง
วิณฺญาเปติ	ย่อมให้รู้	ปฏฺฐิพาเหตุตฺตพฺพา	ฟังห้าม
สมฺมวาทตฺติตพฺพํ	ฟังประพฤติโดยชอบ	นิกฺขมิตพฺพํ	ฟังออกไป
ทาทพฺพํ	ฟังถวายเป็น, ฟังให้	อุทฺทิสฺสาเปตพฺโพ	ฟังให้สวดแสดง
ปณฺญาเปตพฺพํ	ฟังปูลาด	ปริปุจฺฉิตพฺโพ	ฟังสอบถาม
อุปฺนาคเมตพฺพา	ฟังให้น้อมเข้าไป	อุสฺสหาติ	ย่อมอุตสาหะ
ปฏฺฐิสฺสาเมตพฺพํ	ฟังเก็บงำ	โสเธตพฺโพ	ฟังให้สะอาด
ปมฺมุชิตพฺพา	ฟังเช็ด	ปริณามะย	ฟังให้น้อมไป
สมฺมุชิตพฺพา	ฟังเช็ด	ปฏฺฐิปปสฺสมะย	ฟังให้สงบ
อุหฺลยฺย	คลาคล่ำแล้ว	โรวิทพฺพํ	ฟังชัก
ฉนฺนเตตพฺพํ	ฟังทิ้ง	โรวียเถ	ฟังชัก
จเปตพฺพา	ฟังวางไว้	กรียเถ	ฟังกระทำ
วายนฺติ	ย่อมพัด	ปจิตพฺพํ	ฟังดัม
ถเกตพฺพา	ฟังปิด	ปจียเถ	ฟังดัม
อุปฺภูจฺจาเปตพฺพํ	ฟังให้เข้าไปตั้งไว้	รเชตพฺพํ	ฟังยอม
อาสิณฺนจิตพฺพํ	ฟังตักใส่	ปฏฺกมิตพฺพํ	ฟังหลีกเลี่ยง
วูปกาเสตพฺโพ	ฟังนำออกไป	เฉเตตพฺพา	ฟังตัด, ฟังโกน
วูปกาสาเปตพฺโพ	ฟังให้นำออกไป	การาเปตพฺพํ	ฟังให้กระทำ
วิโนเตตพฺพํ	ฟังบรรเทา	อาทาทพฺโพ	ฟังรับเอา
วิโนทาเปตพฺพํ	ฟังให้บรรเทา	นีหริตพฺโพ	ฟังนำไป
วิเวเจตพฺพํ	ฟังให้สละ	นีหฺราเปตพฺโพ	ฟังให้นำไป
วิเวจาเปตพฺพํ	ฟังให้ช่วยเหลือ	ปวิสิตพฺโพ	ฟังเข้าไป
ทเทยฺย	ฟังให้	ปฏฺกมิตพฺพา	ฟังหลีกเลี่ยง
ปฏฺฐิกสฺเสยฺย	ฟังชักเข้า	อุปฺภูจฺจาทพฺโพ	ฟังอุปัฏฐาก

อพฺเภยฺย	พฺงอํพฺภาน	อาคเมตพฺพํ	พฺงให้มา
กเรยฺย	พฺงกระทำ	นิฏฺฐิตํ	จบแล้ว
โธวิตพฺพํ	พฺงชัก	อาทาทพฺโพ	พฺงรับเอา
โธวิเยถ	พฺงชัก	นีหริตพฺโพ	พฺงนำไป
กริเยถ	พฺงกระทำ	นีหราเปตพฺโพ	พฺงให้นำไป
ปจิตพฺพํ	พฺงต้ม	ปวิสิตพฺโพ	พฺงเข้าไป
ปจฺจิเยถ	พฺงต้ม	ปุกฺกมิตพฺพา	พฺงหลักไป
รเชตพฺพํ	พฺงย้อม	อุปปุฏฺฐาตพฺโพ	พฺงอุปฺภูฏาก
ปุกฺกมิตพฺพํ	พฺงหลักไป	อาคเมตพฺพํ	พฺงให้มา
เอเตตพฺพา	พฺงตัด, พฺงโกน	นิฏฺฐิตํ	จบแล้ว

๑๖. สหุทธิวิหาริกวตฺตกถา

ว่าด้วยเรื่องสหุทธิวิหาริกวัตร

เรื่องย่อ

อุปัชฌาย์พฺงปฏิบัติชอบต่อสหุทธิวิหาริก ดังนี้

อุปัชฌาย์พฺงสงเคราะห์และอนุเคราะห์สหุทธิวิหาริก ด้วยอุทฺทเทส ปริปัฏฺฐา โอวาทและอนุสาสน์ ถ้าอุปัชฌาย์มีบาตร จีวร บริขาร สหุทธิวิหาริกไม่มีบาตร ก็พฺงให้เองหรือชวนชวายเพื่อให้บาตร

อุปัชฌาย์พฺงปฏิบัติชอบต่อสหุทธิวิหาริกเหมือนในอุปัชฌายวัตร

อรรถโยชนา

สหุทธิวิหาริกวัตร

[๖๗] ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พฺงประพฤติชอบในสหุทธิวิหาริก วิธีประพฤติชอบในสหุทธิวิหาริก นั้นมีดังนี้

[๖๗] อุปชฌายเณ ภิกฺขเว / สหุทธิวิหาริกมฺหิ สมฺมาวตฺติตพฺพํ. / ตตฺถายํ สมฺมาวตฺตนา.

[๖๗] ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ สมฺมาวตฺติตพฺพํ พฺงประพฤติโดยชอบ สหุทธิวิหาริกมฺหิ ในสหุทธิวิหาริก. อยํ สมฺมาวตฺตนา อ.การประพฤติโดยชอบ นี้ ตตฺถ (สหุทธิวิหาริกมฺหิ) ในสหุทธิวิหาริก นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พึงสงเคราะห์อนุเคราะห์สัทธวิहारิก ด้วยอุทเทส ปริปัจฉา โอวาท และ อนุศาสน์

อุปัชฌายเณ ภิกขเว / สัทธวิहारิกโก สงคเหตุพโพ / อนุคเหตุพโพ / อุทเทเสน / ปริปัจฉาย / โอวาทเณ / อนุศาสนียา,

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สัทธวิहारิกโก อ.สัทธวิहारิก อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ สงคเหตุพโพ พึงสงเคราะห์ อนุคเหตุพโพ พึงอนุเคราะห์ อุทเทเสน ด้วยอุทเทส ปริปัจฉาย ด้วยปริปัจฉา โอวาทเณ ด้วยโอวาท อนุศาสนียา ด้วยการตามสอน,

ถ้าอุปัชฌาย์มีบาตร สัทธวิहारิกไม่มีบาตร อุปัชฌาย์พึงถวายบาตรแก่สัทธวิहारิก

สเจ อุปัชฌายสส / ปตโต โหติ / สัทธวิहारิกสส ปตโต / น โหติ, / อุปัชฌายเณ สัทธวิहारิกสส / ปตโต ทาทพโพ,

สเจ ถ้าว่า ปตโต อ.บาตร อุปัชฌายสส ของอุปัชฌาย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, ปตโต อ.บาตร สัทธวิहारิกสส ของสัทธวิहारิก น โหติ ไม่มีอยู่, ปตโต อ.บาตร อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ ทาทพโพ พึงให้ สัทธวิहारิกสส แก่สัทธวิहारิก (วา) หรือ,

หรือพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บาตรพึงเกิดขึ้นแก่สัทธวิहारิก

อุสสุกั วา กาทพพ์ / “กินติ นุ โข / สัทธวิहारิกสส ปตโต อุปปชชีเยถาติ,

วา หรือว่า อุสสุกั อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า ปตโต อ.บาตร อุปปชชีเยถ พึงเกิดขึ้น สัทธวิहारิกสส แก่สัทธวิहारิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพพ์ พึงกระทำ,

ถ้าอุปัชฌาย์มีจีวร สัทธวิहारิกไม่มีจีวร อุปัชฌาย์พึงถวายจีวรแก่สัทธวิहारิก

สเจ อุปัชฌายสส / จีวร โหติ, / สัทธวิहारิกสส / จีวร น โหติ, / อุปัชฌายเณ สัทธวิहारิกสส / จีวร ทาทพพ์,

สเจ ถ้าว่า จีวร อ.จีวร อุปัชฌายสส ของอุปัชฌาย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, จีวร อ.จีวร สัทธวิहारิกสส ของสัทธวิहारิก น โหติ ไม่มีอยู่, จีวร อ.จีวร อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ ทาทพพ์ พึงให้ สัทธวิहारิกสส แก่สัทธวิहारิก (วา) หรือ,

หรือพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ จีวรพึงเกิดขึ้นแก่สัทธวิहारิก

อุสสุกั วา กาทพพ์ / “กินติ นุ โข / สัทธวิहारิกสส / จีวร อุปปชชีเยถาติ.

วา หรือว่า อุสสุกั อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า จีวร อ.จีวร อุปปชชีเยถ พึงเกิดขึ้น สัทธวิहारิกสส แก่สัทธวิहारิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพพ์ พึงกระทำ,

ถ้าอุปัชฌาย์มีบริขาร สัทธวิहारิกไม่มีบริขาร อุปัชฌาย์พึงถวายบริขารแก่สัทธวิहारิก

สเจ อุปัชฌายสส / ปริกขารโ โหติ, / สัทธวิहारิกสส / ปริกขารโ น โหติ, / อุปัชฌายเณ สัทธวิहारิกสส / ปริกขารโ ทาทพโพ,

สเจ ถ้าว่า ปริกขารโ อ.บริขาร อุปัชฌายสส ของอุปัชฌาย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, ปริกขารโ อ.บริขาร สัทธวิहारิกสส ของสัทธวิहारิก น โหติ ไม่มีอยู่, ปริกขารโ อ.บริขาร อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ ทาทพพ์ พึงให้ สัทธวิहारิกสส แก่สัทธวิहारิก (วา) หรือ,

หรือพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บริหารพึงเกิดขึ้นแก่สหุทธิวิหาริก

อุสสุกกัม วา กาทพพัม / “กินติ นุ โข / สหุทธิวิหาริกสส / ปริกขารุ อุปปชชีเยถาติ.

วา หรือว่า อุสสุกกัม อ.ความชวนชวาย อิติ ว่า ปริกขารุ อ.บริหาร อุปปชชีเยถ พึงเกิดขึ้น สหุทธิวิหาริกสส
แก่สหุทธิวิหาริก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย กาทพพัม พึงกระทำ,

ถ้าสหุทธิวิหาริกเป็นไข้ อุปชฌายพึงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถวายไม้ชำระฟัน น้ำล้างหน้า ปุอาสนะ

สเจ สหุทธิวิหาริกโก / คิลานโน โหติ, / กาลสเสว อุฏฺฐาย / ทนตกฏฺฐํ ทาทพพัม, / มุโขทกํ
ทาทพพัม, / อาสนํ ปณฺณปาเตตพพัม;

สเจ ถ้าว่า สหุทธิวิหาริกโก อ.สหุทธิวิหาริก คิลานโน เป็นผู้ป่วย โหติ ย่อมเป็น ไข้, ทนตกฏฺฐํ อ.ไม้เพื่อการ-
ชำระซึ่งฟัน (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย อุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว กาลสเสว ในเวลาเช้าตรู่ ทาทพพัม พึงให้, มุโขทกํ
อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งหน้า (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย ทาทพพัม พึงให้, อาสนํ อ.อาสนะ (อุปชฌายเณ)
อันอุปชฌาย ปณฺณปาเตตพพัม พึงปูลาด.

ถ้าข้าวต้มมี พึงล้างภาชนะใส่ข้าวต้มเข้าไปถวาย

สเจ ยาคุ โหติ, / ภาชนํ โธวิตฺวา / ยาคุ อุปนาเมตพพวา,

สเจ ถ้าว่า ยาคุ อ.ข้าวต้ม โหติ มีอยู่ ไซ้, ยาคุ อ.ข้าวต้ม (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย โธวิตฺวา
ล้างแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ อุปนาเมตพพวา พึงให้น้อมเข้าไป,

เมื่อสหุทธิวิหาริกฉันข้าวต้มเสร็จแล้ว พึงถวายน้ำ รับภาชนะมาถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้าง
แล้วเก็บงำไว้

ยาคุ ปิตสส / อุทกํ ทตฺวา / ภาชนํ ปฏิกคฺเคตฺวา / นิจํ กตฺวา / สารุกํ อปริขฺสนฺเตน /
โธวิตฺวา ปฏิสมาเมตพพ,

(สหุทธิวิหาริกสส) เมื่อสหุทธิวิหาริก ปิตสส ดื่มแล้ว ยาคุ ซึ่งข้าวต้ม (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย ทตฺวา
ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ปฏิกคฺเคตฺวา รับเอาแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ กตฺวา กระทำแล้ว (ภาชนํ) ซึ่งภาชนะ นิจํ
ให้ต่ำ อปริขฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ โธวิตฺวา ล้างแล้ว ปฏิสมาเมตพพ พึงเก็บงำ สารุกํ อย่างดี,

เมื่อสหุทธิวิหาริกลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ

สหุทธิวิหาริกมฺหิ วุฏฺฐิตเ / อาสนํ อุทฺธริตพพ,

สหุทธิวิหาริกมฺหิ ครั้นเมื่อสหุทธิวิหาริก วุฏฺฐิตเ ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย
อุทฺธริตพพ พึงยกขึ้น,

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

สเจ โส เทโส / อุฏฺลาโป โหติ, / โส เทโส สมฺมชฺชิตพโพ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุฏฺลาโป เป็นที่รก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, โส เทโส อ.ที่ นั้น (อุปชฌายเณ)
อันอุปชฌาย สมฺมชฺชิตพโพ พึงกวาด.

ถ้าสัทธิวิหาริก ต้องการจะเข้าหมู่บ้าน พึงถวายผ้าห่ม รับผ้าห่มอาศัย ถวาย ประคดเอว ถวาย สังฆาฏิที่พับซ้อนกัน ล้างบาตรแล้วถวายพร้อมทั้งน้ำ

สเจ สัทธิวิหาริก / คามิ ปวิสตุกาโม โหติ, / นิวาสนิ ทาทพพิ, / ปฏินิวาสนิ ปฏิคคเหตพพิ, / กายพนฺธนิ ทาทพพิ, / สคุณิ กตฺวา / สงฆาฏิโย ทาทพฺพา, / โหวิตฺวา ปตฺโต / สอุทโก ทาทพฺโพน.

สเจ ถ้าว่า สัทธิวิหาริก อ.สัทธิวิหาริก ปวิสตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป คามิ สู่หมู่บ้าน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นิวาสนิ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ทาทพพิ พึงถวาย, ปฏินิวาสนิ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งเดิม (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปฏิคคเหตพพิ พึงถือเอา, กายพนฺธนิ อ.ประคดเอว (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ทาทพพิ พึงให้, สงฆาฏิโย อ.ผ้าสังฆาฏิ ท. (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กตฺวา กระทำแล้ว สคุณิ ให้พับซ้อนกัน ทาทพฺพา พึงให้, ปตฺโต อ.บาตร สอุทโก อันเป็นไปกับด้วยน้ำ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ โหวิตฺวา ล้างแล้ว ทาทพฺโพน พึงให้.

ปูอาสนะไว้โดยกำหนดว่า เวลาเพียงเท่านี้ สัทธิวิหาริกจักกลับมา

“เอตตาวตฺตา นีวตฺติสฺสตีติ / อาสนิ ปณฺญาเปตพพิ,

อาสนิ อ.อาสนะ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ (สลลฺกฺเขตฺวา) กำหนดแล้ว อิติ ว่า (สัทธิวิหาริก) อ.สัทธิวิหาริก นีวตฺติสฺสตีติ จักกลับ เอตตาวตฺตา โดยกาลอันมีประมาณเท่านี้ อิติ ดังนี้ ปณฺญาเปตพพิ พึงปูลาด,

พฺงเตรียมนํน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้

ปาโททกํ ปาทปีจิ / ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพพิ,

ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปีจิ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ อุปนิกฺขิปิตพพิ พึงเข้าไปตั้งไว้,

พฺงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร

ปจฺจุคฺคณตฺวา / ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพพิ,

ปตฺตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปจฺจุคฺคณตฺวา ต้อนรับแล้ว ปฏิคฺคเหตพพิ พึงรับเอา,

พฺงถวายผ้าห่มอาศัย รับผ้าห่มมา

ปฏินิวาสนิ ทาทพพิ, / นิวาสนิ ปฏิคฺคเหตพพิ,

ปฏินิวาสนิ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งอาศัย (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ทาทพพิ พึงให้, นิวาสนิ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปฏิคฺคเหตพพิ พึงรับเอา,

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ

สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ,

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จีวร สินฺนํ เป็นผ้าอันชุ่มแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

พฺงผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่พฺงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

มฺหุตฺตํ อุณฺเห โอตฺตาเปตพพิ, / น จ อุณฺเห / จีวรํ นิทฺทิตพพิ,

(จีวรํ) อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ โอตฺตาเปตพพิ พึงให้แห้ง อุณฺเห ที่แดด มฺหุตฺตํ (กาล) ตลอดกาลครู่หนึ่ง, จ อนึ่ง จีวรํ อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น นิทฺทิตพพิ ไม่พฺงเก็บไว้ อุณฺเห ที่แดด,

ฟังพับจีวร

จีวรํ สํหริตพฺพํ,

จีวรํ อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ สํหริตพฺพํ ฟังพับ,

เมื่อจะพับจีวร ฟังพับจีวรให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจว่า ตรงกลางจะได้ไม่มีรอยพับ

จีวรํ สํหฺรณฺเตน / จตุรํจุลฺลํ กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา / จีวรํ สํหริตพฺพํ / “มา มชฺเณ / ภงฺโก อโหสิตี,

จีวรํ อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ สํหฺรณฺเตน ผู้เมื่อพับ จีวรํ ซึ่งจีวรํ สํหริตพฺพํ ฟังพับ กณฺณํ ยังมุม จตุรํจุลฺลํ อันมีสี่นิ้วเป็นประมาณ อุสฺสาเทตฺวา ให้เหลื่อมกัน (จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า ภงฺโก อ.การหัก มชฺเณ ในท่ามกลาง มา อโหสิ อย่าได้มีแล้ว อิติ ดังนี้.

ฟังม้วนประคดเอวใส่ขนดจีวร

โอโภเค กายพฺนรณํ กาทพฺพํ.

กายพฺนรณํ อ.ประคดเอว (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ กาทพฺพํ ฟังกระทำ โอโภเค ในขนด.

ถ้าบิณฑบาตมี และสัทธีวิหาริกต้องการจะฉน ฟังถวายนํแล้วนำบิณฑบาตเข้าไปถวาย ฟังถาม สัทธีวิหาริกด้วยน้ำดื่ม

สเจ ปิณฑปาโต โหติ / สหฺธิวฺหาริกโก จ / ภูณฺชิตุกาโม โหติ, / อุทกํ ทตฺวา / ปิณฑปาโต อุปนาเมตพฺโพ. / สหฺธิวฺหาริกโก ปาณิเณน ปุจฺฉิตพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต โหติ ย่อมมี ไชรั, จ อนึ่ง สหฺธิวฺหาริกโก อ.สัทธีวิหาริก ภูณฺชิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฉน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ ทตฺวา ให้แล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ อุปนาเมตพฺโพ ฟังให้น้อมเข้าไป, สหฺธิวฺหาริกโก อ.สัทธีวิหาริก (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ ปุจฺฉิตพฺโพ ฟังถาม ปาณิเณน ด้วยน้ำอันบุคคลฟังดื่ม,

เมื่อสัทธีวิหาริกฉนเสร็จแล้ว ฟังถวายนํ รับบาตรมา ถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้ว เช็ดให้สะอาด น้ำผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่ผึ่งผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

ภุตตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา / ปตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปฺริหฺสนฺเตน^๑ / โรหิตฺวา โวทกํ กตฺวา / มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตฺตาเปตพฺโพ,

(ปตฺโต) อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ ทตฺวา ให้แล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ (สหฺธิวฺหาริกสฺส) แก่สัทธีวิหาริก ภุตตาวิสฺส ผู้ฉนแล้ว ปฏฺฐิตฺเตตฺวา รับเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺริหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ (กตฺวา) กระทำ สาธุกํ ให้ดีงาม โรหิตฺวา ล้างแล้ว โอตฺตาเปตพฺโพ ฟังให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มุหุตฺตํ (กาล) สิ้นกาล ครู่เดียว กตฺวา กระทำ โวทกํ ให้เป็นของอันมีน้ำไปปราศแล้ว,

ไม่ผึ่งผึ่งบาตรทิ้งไว้ที่แดด

น จ อุณฺहे / ปตฺโต นิทฺทิตพฺโพ,

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ น นิทฺทิตพฺโพ ไม่ผึ่งเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

^๑ สี.,ฉ.,เท. อปฺริหฺสนฺเตน, เอมฺมปริปิ.

พึงเก็บบาตรและจีวร

ปตตจีวรํ นิกลิปิตพพํ,

ปตตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ นิกลิปิตพพํ พึงเก็บไว้,

เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บบาตร

ปตตํ นิกลิปนุเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตตํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / เญจามณฺจํ วา /
เญจาปีจํ วา / ปรามลิตฺวา ปตฺโต นิกลิปิตพฺโพ,

ปตฺโต อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ นิกลิปนุเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตตํ ซึ่งบาตร คเหตุวา ถือเอาแล้ว
ปตตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามลิตฺวา ลูบคลำแล้ว เญจามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้แห่งเตียง
หรือ เญจาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้แห่งตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิกลิปิตพฺโพ พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิกลิปิตพฺโพ.

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ น นิกลิปิตพฺโพ ไม่พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องปูลาด.

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอาชาย
ไว้นอก เอาชนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จีวรํ นิกลิปนุเตน / เอเกน หตฺเถน / จีวรํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / จีวรํสํ วา /
จีวรํรชฺชํ วา / ปมฺมุชิตฺวา ปารโต อนตฺ / โอรโต โภคํ กตฺวา / จีวรํ นิกลิปิตพพํ.

จีวรํ อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ นิกลิปนุเตน ผู้เมื่อเก็บ จีวรํ ซึ่งจีวร คเหตุวา ถือเอาแล้ว
จีวรํ ซึ่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมฺมุชิตฺวา ลูบแล้ว จีวรํสํ วา ซึ่งราวแห่งจีวร หรือ จีวรํรชฺชํ วา
หรือว่า ซึ่งเชือกแห่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง นิกลิปิตพพํ พึงเก็บ กตฺวา กระทำ อนตฺ ซึ่งชาย ปารโต
ข้างนอก โภคํ ซึ่งชนด โอรโต ข้างใน.

เมื่อสัทธิวาริกลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ พึงเก็บน้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า กระเบื้องขัดเท้า

สทฺธิวาริกมฺหิ วุฏฺฐิตฺ / อาสนํ อุทฺธริตพพํ, / ปาโททกํ ปาทปีจํ / ปาทกถลิกํ
ปฏิสามेतพพํ,

สทฺธิวาริกมฺหิ ครั้นเมื่ออุปัชฌายํ วุฏฺฐิตฺ ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ
อุทฺธริตพพํ พึงยกขึ้น, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปีจํ อ.ตั่งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้อง
เพื่อการวางซึ่งเท้า (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌายํ ปฏิสามेतพพํ พึงเก็บงำ,

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

สเจ โส เทโส / อุกุลลาโป โหติ, / โส เทโส สมฺมุชิตพฺโพ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุกุลลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, โส เทโส อ.ที่ นั้น (อุปัชฌายเณ)
อันอุปัชฌายํ สมฺมุชิตพฺโพ พึงกวาด.

ถ้าสหุทธิวาริภวตตการจะสร้งน้ำ ฟังจัดน้ำสร้งถวาย

สเจ สหุทธิวาริโก / นหายิตุกาโม โหติ, / นหานิ ปฏียาเทตพพ,

สเจ ถ้าว่า อุปชฌายโย อ.อุปชฌาย นหายิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอาบ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นหานิ
อ.น้ำเป็นเครื่องอาบ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย ปฏียาเทตพพ ฟังจัดแจง,

ถ้าเธอต้องการน้ำเย็น ฟังจัดน้ำเย็นให้

สเจ สีเตน / อตโถ โหติ, / สีต ปฏียาเทตพพ,

สเจ ถ้าว่า อตโถ อ.ความต้องการ สีเตน ด้วยน้ำเย็น โหติ มีอยู่ ไชรั, สีต อ.น้ำเย็น (อุปชฌายเณ)
อันอุปชฌาย ปฏียาเทตพพ ฟังจัดแจง,

ถ้าเธอต้องการน้ำอุ่น ฟังจัดน้ำอุ่นถวาย

สเจ อุณฺเฬน / อตโถ โหติ, / อุณฺหิ ปฏียาเทตพพ,

สเจ ถ้าว่า อตโถ อ.ความต้องการ อุณฺเฬน (อุทเกณ) ด้วยน้ำอันร้อน โหติ มีอยู่ ไชรั, อุณฺหิ (อุทก)
อ.น้ำอันร้อน (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย ปฏียาเทตพพ ฟังจัดแจง,

ถ้าสหุทธิวาริภวตตการจะเข้าเรือนไฟ ฟังบดจฺรณ ฟังแช่ดิน

สเจ สหุทธิวาริโก / ขนตาขรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, / จฺณณํ สนเนตพพ, / มตติกา
เตเมตพพา,

สเจ ถ้าว่า สหุทธิวาริโก อ.สหุทธิวาริภวตตการ ปวิสิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป ขนตาขรํ สูเรือนไฟ
โหติ ย่อมเป็น ไชรั, จฺณณํ อ.จฺรณ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย สนเนตพพ ฟังนำไปรวมกัน, มตติกา อ.ดินเหนียว
(อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย เตเมตพพา ฟังให้เปียก,

ถื่อตั้งสำหรับเรือนไฟเดินไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วรับจิวรมาวาง ณ ที่สมควร ฟังถวาย
จฺรณและดิน

ขนตาขรํปิจิ อาทาย คนฺตวา / ขนตาขรํปิจิ ทตฺวา / จิวริ ปฏิกคฺเหตฺวา / เอกมนฺตํ
นิกฺขิปปิตพพ, / จฺณณํ ทาทพพ, / มตติกา ทาทพพา,

(อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย อาทาย ถื่อเอาแล้ว ขนตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ คนฺตวา
ไปแล้ว ปฏิจิโต ปฏิจิโต ข้างหลัง ๆ ทตฺวา ให้แล้ว ขนตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิกคฺเหตฺวา
รับเอาแล้ว จิวริ ซึ่งจิวร นิกฺขิปปิตพพ ฟังเก็บไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, จฺณณํ อ.จฺรณ (อุปชฌายเณ)
อันอุปชฌาย ทาทพพ ฟังให้, มตติกา อ.ดินเหนียว (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย ทาทพพา ฟังให้,

ถ้าสามารถ ฟังเข้าเรือนไฟ

สเจ อุสฺสทฺติ, / ขนตาขรํ ปวิสิตพพ,

สเจ ถ้าว่า (อุปชฌายโย) อ.อุปชฌาย อุสฺสทฺติ ย่อมอุตสาหะ ไชรั, ขนตาขรํ อ.เรือนไฟ (อุปชฌายเณ)
อันอุปชฌาย ปวิสิตพพ ฟังเข้าไป,

เมื่อจะเข้าเรือนไฟ พึงเอาดินทาหน้าปิดหน้าและหลัง จึงเข้าเรือนไฟ

ชนตาขร ปวิสนเตน / มตติกาย มุขิ มกฺเขตฺวา / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา /
ชนตาขร ปวิสิตฺตพฺพ,

ชนตาขร อ.เรือนไฟ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปวิสนเตน เมื่อเข้าไป ชนตาขร สู่เรือนไฟ มกฺเขตฺวา
ทาแล้ว มุขิ ซึ่งหน้า มตติกาย ด้วยดินเหนียว ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ
ข้างหลังด้วย ปวิสิตฺตพฺพ พึงเข้าไป,

ไม่พึงนั่งเบียดพระเถระ

น เถเร ภิกฺขุ / อนุปชฺช นิสิตฺตพฺพ,

(อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น อนุปชฺช นิสิตฺตพฺพ ไม่พึงนั่งเบียด เถเร ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. ผู้เถระ,

ไม่พึงกีดกันอาสนะพระนวกะ

น นวา ภิกฺขุ / อาสเนน ปฏิพาเทตฺวา,

นวา ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. ผู้ใหม่ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น ปฏิพาเทตฺวา ไม่พึงห้าม อาสเนน
ด้วยอาสนะ,

พึงทำบริกรรมแก้สัทธิวิหาริกในเรือนไฟ

ชนตาขเร / สหฺธิวิหาริกสฺส / ปริกมฺม กาทพฺพ,

ปริกมฺม อ.การบริกรรม (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพ พึงกระทำ สหฺธิวิหาริกสฺส แก้สัทธิวิหาริก
ชนตาขเร ในเรือนไฟ,

เมื่อจะออกจากเรือนไฟ พึงถือตั้งสำหรับเรือนไฟปิดหน้าและหลัง จึงออกจากเรือนไฟ

ชนตาขรา นิกฺขมนเตน / ชนตาขรปิจฺ อาทาย / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา /
ชนตาขรา นิกฺขมิตฺตพฺพ.

(อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิกฺขมนเตน เมื่อออกไป ชนตาขรา จากเรือนไฟ อาทาย ถือเอาแล้ว
ชนตาขรปิจฺ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ
ข้างหลังด้วย นิกฺขมิตฺตพฺพ พึงออกไป ชนตาขรา จากเรือนไฟ.

พึงทำบริกรรมแก้สัทธิวิหาริกแม่น้ำ

อุทเกปิ / สหฺธิวิหาริกสฺส / ปริกมฺม กาทพฺพ,

ปริกมฺม อ.การบริกรรม (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพ พึงกระทำ สหฺธิวิหาริกสฺส แก้สัทธิวิหาริก
อุทเกปิ แม่น้ำ,

ตนเสร็จแล้ว พึงขึ้นก่อนเช็ดตัวให้แห้งแล้วผลัดผ้า พึงเช็ดน้ำจากตัวสัทธิวิหาริก ถวายผ่านู้ง
สังฆาฏิ

นหาเตน / ปจฺมตฺโร อุตฺตริตฺวา / อตฺตโน คตฺตํ / โวทกํ กตฺวา / นิวาเสตฺวา / สหฺธิวิหาริกสฺส /
คตฺตโต / อุทกํ ปมชฺชิตฺตพฺพ, / นิवासํ ทาทพฺพ, / สงฺฆาฏิ ทาทพฺพ,

อุทกํ อ.น้ำ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นหาเตน ผู้อาบแล้ว อุตฺตริตฺวา ข้ามขึ้นแล้ว ปรมตฺรํ ก่อนกว่า
กตฺวา กระทำแล้ว คตฺตํ ซึ่งร่างกาย อุตฺตโน ของตน โวทกํ ให้มีน้ำไปปราศแล้ว ปมฺชชิตฺพฺพํ พึงเช็ด คตฺตโต
จากร่างกาย สหุทธิวิหาริกสฺส ของสหุทธิวิหาริก, นิवासํ อ.ผู้เป็นเครื่องนุ่ง (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ทาทพฺพํ
พึงให้, สงฺฆาฏี อ.ผ้าสังฆาฏี (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ทาทพฺพา พึงให้,

ถ้อยสำหรับเรือนไฟมาก่อน ปุอาสนะ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ พึงถาม
สหุทธิวิหาริกด้วยน้ำดื่ม

ชนตาขรปิจํ อาทาย / ปรมตฺรํ อาคนฺตฺวา / อาสนํ ปณฺญาเปตพฺพํ, / ปาโททกํ ปาทปิจํ /
ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปตพฺพํ, / สหุทธิวิหาริกโก ปานีเยน ปุจฺจิตพฺโพ.

อาสนํ อ.อาสนะ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ อาทาย ถ้อยเอาแล้ว ชนตาขรปิจํ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์
แก่เรือนไฟ อาคนฺตฺวา มาแล้ว ปรมตฺรํ ก่อนกว่า ปณฺญาเปตพฺพํ พึงปูลาด, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า
ปาทปิจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์
อุปนิกฺขิปตพฺพํ พึงเข้าไปตั้งไว้, สหุทธิวิหาริกโก อ.สหุทธิวิหาริก (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปุจฺจิตพฺโพ พึงถาม
ปานีเยน ด้วยน้ำดื่ม.

สหุทธิวิหาริกอยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถ พึงชำระให้สะอาด

ยสฺมี วิหาเร / สหุทธิวิหาริกโก วิหฺรติ, / สเจ โส วิหาโร / อุคฺลาโป โหติ, / สเจ อุสฺสหฺติ, /
โสเรตพฺโพ.

สหุทธิวิหาริกโก อ.สหุทธิวิหาริก วิหฺรติ ย่อมอยู่ ยสฺมี วิหาเร ในวิหารใด, สเจ ถ้าว่า โส วิหาโร อ.วิหาร นั้น
อุคฺลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, สเจ ถ้าว่า (โส อุปัชฌายเณ) อ.อุปัชฌาย์ นั้น อุสฺสหฺติ ย่อมอุตสาหะ
ไชรั, (โส วิหาโร) อ.วิหาร นั้น (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ โสเรตพฺโพ พึงให้สะอาด.

เมื่อจะชำระวิหารให้สะอาด พึงขนบาตรและจีวรออกก่อน วางไว้ ณ ที่สมควร

วิหารํ โสเธนฺเตน / ปมฺมํ ปตฺตจิวฺรํ นิหฺริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปตพฺพํ,

ปตฺตจิวฺรํ อ.บาตรและจีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ วิหารํ โสเธนฺเตน ผู้-ยังวิหาร -ให้สะอาดอยู่
นิหฺริตฺวา นำออกแล้ว ปตฺตจิวฺรํ ซึ่งบาตรและจีวร ปมฺมํ ก่อน นิกฺขิปตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วน
ข้างหนึ่ง,

พึงขนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พูก หมอน ออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

นิสีทฺนปจฺจตฺตรณํ นิหฺริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปตพฺพํ, / ภิสฺสิทฺมโพนํ นิหฺริตฺวา / เอกมนฺตํ
นิกฺขิปตพฺพํ,

นิสีทฺนปจฺจตฺตรณํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนั่งและผ้าเป็นเครื่องปูลาด (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิหฺริตฺวา
นำออกไปแล้ว นิกฺขิปตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, ภิสฺสิทฺมโพนํ อ.พูกและหมอน
(อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิหฺริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เตียง อุปัชฌาย์พึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและกรอบประตู
ชนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

มณโโจ นิจิ กตวา / สาธุกัม อปริหंसฺเตน อสงฆญฺเณเตน / กวาฏปิฏฺฐํ นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ
นิกฺขิปิตพฺโพ,

มณโโจ อ.เตียง (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กตวา กระทำแล้ว นิจิ ให้ต่ำ อปริหंसฺเตน ไม่เสียดสีอยู่
อสงฆญฺเณเตน ไม่กระทบอยู่ กวาฏปิฏฺฐํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตพฺโพ
พึงวางไว้ สาธุกัม อย่างดี เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

ตั้ง อุปัชฌาย์พึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและกรอบประตู
ชนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

ปิจิ นิจิ กตวา / สาธุกัม อปริหंसฺเตน อสงฆญฺเณเตน / กวาฏปิฏฺฐํ นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ
นิกฺขิปิตพฺพํ,

ปิจิ อ.ตั้ง (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กตวา กระทำแล้ว นิจิ ให้ต่ำ อปริหंसฺเตน ไม่เสียดสีอยู่
อสงฆญฺเณเตน ไม่กระทบอยู่ กวาฏปิฏฺฐํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตพฺพํ
พึงวางไว้ สาธุกัม อย่างดี เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เชียงรองเตียง พึงชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

มณฺจปฏฺฐิปาทกา นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา,

มณฺจปฏฺฐิปาทกา อ.เชียงรองเท้าเตียง ท. (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว
นิกฺขิปิตพฺพา พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

กระโถน พึงชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

เขหมลลโก นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ,

เขหมลลโก อ.กระโถน (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตพฺโพ พึงวางไว้
เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พนักพิง พึงชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

อปสฺเสนผลกัม นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ,

อปสฺเสนผลกัม อ.พนักพิง (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตพฺพํ พึงวางไว้
เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พรมปูพื้น พึงสังเกตที่ปูไว้เดิม ค่อยชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

ภุมมตฺถรณํ / ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลขเขตฺวา / นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ.

ภุมมตฺถรณํ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ สลฺลขเขตฺวา กำหนดแล้ว
ยถาปณฺณตฺตํ (จານ) ซึ่งที่อันบุคคลปูลาดแล้วอย่างไร นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ
ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดเพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้องฟังเช็ด

สเจ วิหารเร / สนฺตานกั โหติ, / อุลโลกา / ปรมิ โอหารเตพฺพ, / อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา
ปมฺชชิตฺตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า สนฺตานกั อ.หยากเยื่อ โหติ มีอยู่ วิหารเร ในวิหาร ไชรั, (ตํ สนฺตานกั) อ.หยากเยื่อ นั้น
(อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย โอหารเตพฺพ ฟังให้นำลง อุลโลกา จากเพดาน ปรมิ ก่อน อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา
กรอบหน้าต่างและส่วนแห่งมุมห้อง (อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย ปมฺชชิตฺตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าฝาที่ทาน้ำมันขึ้นรา ฟังใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ เครูกปริกมฺมกตา ภิตฺติ / กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกั เตเมตฺวา / ปิเสตฺวา ปมฺชชิตฺตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ภิตฺติ อ.ฝา เครูกปริกมฺมกตา อันมีการบริกรรมด้วยน้ำมันอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา
เป็นฝ้ายอันตากแห้งด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภิตฺติ) อ.ฝา นั้น (อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย โจฬกั ยังผ้า
เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปิเสตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตฺตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าพื้นทาสีดำขึ้นรา ฟังใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมि / กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกั เตเมตฺวา / ปิเสตฺวา ปมฺชชิตฺตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น กาฬวณฺณกตา อันมีสีดำอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา เป็นพื้นอันตากแห้ง
แล้วด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมि) อ.พื้น นั้น (อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย โจฬกั ยังผ้า เตเมตฺวา
ให้เปียกแล้ว ปิเสตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตฺตพฺพา ฟังเช็ด,

ถ้าเป็นพื้นไม่ได้ทา ฟังใช้น้ำประพรหมแล้วกวาด ด้วยคิดว่า อย่าให้วิหารคลาคล่ำด้วยฝุ่น
ละออง

สเจ ออกตา โหติ ภูมि, / อุทเคน ปริปิโสเสตฺวา^๑ / สมฺมชฺชิตฺตพฺพา / “มา วิหารโร / รเชน
อุทฺทณฺณิตี,

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น ออกตา เป็นที่อันบุคคลไม่กระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมि) อ.ภาคพื้น
นั้น (อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย ปริปิโสเสตฺวา ประพรหมแล้ว อุทเคน ด้วยน้ำ สมฺมชฺชิตฺตพฺพา ฟังกวาด (จินฺตเนน)
ด้วยอันคิด อิติ ว่า วิหารโร อ.วิหาร มา อุทฺทณฺณิ อย่าคลาคล่ำแล้ว รเชน ด้วยฝุ่น อิติ ดังนี้,

ฟังเก็บหยากเยื่อไปทิ้ง ณ ที่สมควร

สงฺการิ วิจิณฺตฺวา / เอกมนฺตํ จตฺตเตตฺตพฺพ.

(อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย วิจิณฺตฺวา เลือกแล้ว สงฺการิ ซึ่งหยากเยื่อ จตฺตเตตฺตพฺพ ฟังทิ้ง เอกมนฺตํ
ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

พรมปูพื้น ฟังผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับปูไว้ตามเดิม

ภุมฺมตฺตรณิ / โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา / ปปโปณฺเฏตฺวา อติหริตฺวา / ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณาเปตฺตพฺพ,

ภุมฺมตฺตรณิ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อุปฺชมาเยน) อันอุปฺชมาเย โอตาเปตฺวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตฺวา
ชำระแล้ว ปปโปณฺเฏตฺวา ตบแล้ว อติหริตฺวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตฺตพฺพ ฟังปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันตน
ปูลาดแล้วอย่างไร,

^๑ สี.,ณ. ปริปิโสติวา

เขียงรองเตียง ฟังผึ่งแดด เช็ด ขนกลับวางไว้ตามเดิม

มณจปฏิปาทกา / โอตาเปตวา ปมชชิตวา / อติหริตวา ยถาธานะ จเปตพฺพา,

มณจปฏิปาทกา อ.เขียงรองเท้าเตียง ท. (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมชชิตวา เช็ดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพา ฟังวางไว้ ยถาธานะ ณ ที่เป็นที่ตั้งอย่างไร,

เตียง ตั้ง ฟังผึ่งแดด ชำระ ปิด ยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบ บานประตูและ กรอบประตู ขนกลับตั้งไว้ตามเดิม

มณโจ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺสนฺเตน อสงฺฆญฺเณน / กวาฏฺปิฏฺจํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺโพ,

มณโจ อ.เตียง (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺปฏิหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆญฺเณน ไม่กระทบอยู่ กวาฏฺปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณาเปตพฺโพ ฟังจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ปิธํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺสนฺเตน อสงฺฆญฺเณน / กวาฏฺปิฏฺจํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,

ปิธํ อ.ตั้ง (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺปฏิหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆญฺเณน ไม่กระทบอยู่ กวาฏฺปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณาเปตพฺพํ ฟังจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ฟูก หมอน ฟังผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับวางปูไว้ตามเดิม

ภิสสิมฺโพหนํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ.

ภิสสิมฺโพหนํ อ.ฟูกและหมอน (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา ตบแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพํ ฟังจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้ว อย่างไร.

ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ฟังผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับวางปูไว้ตามเดิม

นิสีทณฺปจฺจตุรณฺณํ / โอตาเปตวา โสเธตวา / ปปโปณฺเฑตวา อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,

นิสีทณฺปจฺจตุรณฺณํ อ.ที่นั่งและเครื่องปูลาด (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา ปิดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพํ ฟังปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

กระโถน ฟังผึ่งแดด เช็ดถู ขนกลับวางไว้ตามเดิม

เขมฺมลลโก โอตาเปตวา / ปมชชิตวา อติหริตวา / ยถาธานะ จเปตพฺโพ,

เขมฺมลลโก อ.กระโถน (อุปัชฌายะ) อันอุปัชฌาย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมชชิตวา เช็ดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺโพ ฟังวาง ยถาธานะ ตามที่อย่างไร,

พนักพิง พึงผึ่งแดด เช็ดถู ขนกลีบวางไว้ตามเดิม
 อปสเสนผลกัม โอตทาเปตวา / ปมชชิตวา อติหริตวา / ยถาชาเน รเปตพพํ,
 อปสเสนผลกัม อ.พนักพิง (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ โอตทาเปตวา ให้อ่อนแล้ว ปมชชิตวา เช็ดแล้ว
 อติหริตวา นำไปแล้ว รเปตพพํ พึงวาง ยถาชาเน ตามที่อย่างไร,

พึงเก็บบาตรและจีวร
 ปตตจีวรํ นิกฺขิปปิตพฺพํ,
 ปตตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงเก็บไว้,
 เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บ
 บาตร

ปตฺตํ นิกฺขิปปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตฺตํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเถน / เภฏจามณฺจํ วา /
 เภฏจามณฺจํ วา / ปรามลิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปปิตพฺพํ,

ปตฺโต อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิกฺขิปปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตฺวา
 ถือเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามลิตฺวา ลูบคลำแล้ว เภฏจามณฺจํ วา
 ซึ่งภายใต้แห่งเตียง หรือ เภฏจามณฺจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้แห่งตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิกฺขิปปิตพฺพํ
 พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิกฺขิปปิตพฺพํ,
 จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น นิกฺขิปปิตพฺพํ ไม่พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
 อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องลาด,

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอาชายไว้
 นอก เอาชนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จีวรํ นิกฺขิปปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / จีวรํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเถน / จีวรํ วสํ วา /
 จีวรํ รชฺชํ วา / ปมชชิตฺวา ปารโต อนฺตํ / โอโรโต โภคํ กตฺวา / จีวรํ นิกฺขิปปิตพฺพํ.

จีวรํ อ.จีวร (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ นิกฺขิปปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จีวรํ ซึ่งจีวร คเหตฺวา ถือเอาแล้ว
 เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมชชิตฺวา ลูบแล้ว จีวรํ วสํ วา ซึ่งราวจีวร หรือ จีวรํ รชฺชํ วา หรือว่า ซึ่งเชือก
 แห่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง กตฺวา กระทำแล้ว อนฺตํ ซึ่งชายผ้า ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งชนด
 โอโรโต ข้างใน นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงเก็บไว้.

ถ้าลมเจือฝุ่นละอองพัดมาทางทิศตะวันออก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันออก

สเจ ปุรตฺถิมา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ปุรตฺถิมา / วาตปานา ถเกตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก วายนฺติ
 ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ถเกตพฺพา
 พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศตะวันตก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันตก

สเจ ปจฺฉิมา / สรชา วาตา วายนติ, / ปจฺฉิมา / วาตปานา ถเกตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ถเกตพฺพา พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศเหนือ พึงปิดหน้าต่างด้านเหนือ

สเจ อุตฺตรา / สรชา วาตา วายนติ, / อุตฺตรา / วาตปานา ถเกตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น อุตฺตรา อันมีในทิศเหนือ วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. อุตฺตรา อันมีในทิศเหนือ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ถเกตพฺพา พึงปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศใต้ พึงปิดหน้าต่างด้านใต้

สเจ ทกฺขิณา / สรชา วาตา วายนติ, / ทกฺขิณา / วาตปานา ถเกตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ถเกตพฺพา พึงปิด.

ถ้าเป็นฤดูหนาว พึงเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน

สเจ สิตฺกาโล โหติ, / ทิवा วาตปานา วิวริตพฺพา, / รตฺตี ถเกตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า สิตฺกาโล อ.กาลอันเย็น โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ วิวริตพฺพา พึงเปิด ทิवा ในกลางวัน, ถเกตพฺพา พึงปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าเป็นฤดูร้อน พึงปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

สเจ อุณฺหกาโล โหติ, / ทิवा วาตปานา ถเกตพฺพา, / รตฺตี วิวริตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า อุณฺหกาโล อ.กาลอันร้อน โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ถเกตพฺพา พึงปิด ทิवा ในกลางวัน, วิวริตพฺพา พึงเปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าบริเวณ ชุ่ม โรงฉัน โรงไฟ วัจกุฎี รก พึงปิดกวาด

สเจ ปริเวณ / อุกฺลาป โหติ, / ปริเวณ สมฺมชฺชิตพฺพ.

สเจ ถ้าว่า ปริเวณ อ.บริเวณ อุกฺลาป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, ปริเวณ อ.บริเวณ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ สมฺมชฺชิตพฺพ พึงกวาด.

ถ้าชุ่มรก พึงปิดกวาด

สเจ โภฏฺฐโก / อุกฺลาโป โหติ, / โภฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโ.

สเจ ถ้าว่า โภฏฺฐโก อ.ชุ่ม อุกฺลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, โภฏฺฐโก อ.ชุ่ม (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ สมฺมชฺชิตพฺโ พึงกวาด.

ถ้าโรงฉันรก พึงปิดกวาด

สเจ อุปฺปฺภานสาลา / อุกฺลาปา โหติ, / อุปฺปฺภานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า อุปฺปฺภานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง อุกฺลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, อุปฺปฺภาน-
สาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ สมฺมชฺชิตพฺพา พึงกวาด.

ถ้าโรงไฟรอก ฟังปิดกวาด

สเจ อคคิสาลา / อุกลาปา โหติ, / อคคิสาลา สมมุชชิตพพา.

สเจ ถ้าว่า อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ อุกลาปา เป็นที่อันรอก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ สมมุชชิตพพา ฟังกวาด.

ถ้าวัจกุฎีรอก ฟังปิดกวาด

สเจ วจจุฎฐิ / อุกลาปา โหติ, / วจจุฎฐิ สมมุชชิตพพา.

สเจ ถ้าว่า วจจุฎฐิ อ.วัจกุฎี อุกลาปา เป็นที่อันรอก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, วจจุฎฐิ อ.วัจกุฎี (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ สมมุชชิตพพา ฟังกวาด.

ถ้าน้ำฉันไม่มี ฟังจัดเตรียมไว้

สเจ ปานียํ น โหติ, / ปานียํ อุปฏฐาเปตพพ.

สเจ ถ้าว่า ปานียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปานียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ อุปฏฐาเปตพพ ฟังให้เข้าไปตั้งไว้.

ถ้าน้ำใช้ไม่มี ฟังจัดเตรียมไว้

สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, / ปริโภชนียํ อุปฏฐาเปตพพ.

สเจ ถ้าว่า ปริโภชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปริโภชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ อุปฏฐาเปตพพ ฟังให้เข้าไปตั้งไว้.

ถ้าหม้อน้ำชำระไม่มีน้ำ ฟังตักน้ำใส่หม้อชำระ

สเจ อาจมนกมุภียา / อุทกํ น โหติ, / อาจมนกมุภียา / อุทกํ อาสิณจิตพพ.

สเจ ถ้าว่า อุทกํ อ.น้ำ อาจมนกมุภียา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, อุทกํ อ.น้ำ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ อาสิณจิตพพ ฟังตักใส่ อาจมนกมุภียา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ.

ถ้าสหุทธิวาริการเกิดความไม่ยินดี อุปัชฌาย์พึงช่วยระงับ หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สหุทธิวาริการ

สเจ สหุทธิวาริการสสุ / อนภิริติ อุปปนนา โหติ, / อุปชฌายเณ วูปกาเสตพโพ / วูปกาสาเปตพโพ,^๑ / ธมมกถา วาสส กาทพพา.

สเจ ถ้าว่า อนภิริติ อ.ความไม่ยินดี อุปปนนา เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว สหุทธิวาริการสสุ แก่สหุทธิวาริการ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สหุทธิวาริการ) อ.สหุทธิวาริการ อุปชฌายเณ อันอุปชฌาย์ วูปกาเสตพโพ ฟังนำออกไป (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (สหุทธิวาริการ) อ.สหุทธิวาริการ (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ (บุคคล) ยังบุคคล วูปกาสาเปตพโพ ฟังให้นำออกไป, วา หรือว่า ธมมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อุปชฌายเณ) อันอุปชฌาย์ กาทพพา ฟังกระทำ อสสุ (สหุทธิวาริการสสุ) แก่สหุทธิวาริการ นั้น,

^๑ เท.,อิ. วูปกาเสตพพา วูปกาสาเปตพพา

ถ้าสัทธิวิหาริกเกิดความรำคาญ อุปัชฌาย์พึงช่วยบรรเทา หรือพึงบอกภิกษุอื่น ให้ช่วยบรรเทา หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สัทธิวิหาริก

สเจ สัทธิวิหาริกสฺส / กุกกุจฺจํ อุปปนฺนํ โหติ, / อุปชฌายเณ วิโนเทตพฺพํ / วินทาเปตพฺพํ, / ธมฺมกถา วาสส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า กุกกุจฺจํ อ.ความรำคาญใจ อุปปนฺนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว สัทธิวิหาริกสฺส แก่สัทธิวิหาริก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (กุกกุจฺจํ) อ.ความรำคาญใจ อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ วิโนเทตพฺพํ พึงบรรเทา (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (กุกกุจฺจํ) อ.ความรำคาญใจ (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ (บุคคล) ยังบุคคล วิโนทาเปตพฺพํ พึงให้ บรรเทา, วา หรือว่า ธมฺมกถา วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพา พึงกระทำ อสฺส (สัทธิวิหาริกสฺส) แก่สัทธิวิหาริก นั้น.

ถ้าสัทธิวิหาริกเกิดความเห็นผิด อุปัชฌาย์พึงให้สละเสีย หรือพึงบอกภิกษุอื่น ให้ช่วยให้สละเสีย หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สัทธิวิหาริก

สเจ สัทธิวิหาริกสฺส / ทิฏฺฐิจิตฺตํ อุปปนฺนํ โหติ, / อุปชฌายเณ วิเวเจตพฺพํ / วิเวจาเปตพฺพํ, / ธมฺมกถา วาสส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ทิฏฺฐิจิตฺตํ อ.ความเห็นผิด อุปปนฺนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว สัทธิวิหาริกสฺส แก่สัทธิวิหาริก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (ทิฏฺฐิจิตฺตํ) อ.ความเห็นผิด อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ วิเวเจตพฺพํ พึงให้สละ (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (ทิฏฺฐิจิตฺตํ) อ.ความเห็นผิด (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ (บุคคล) ยังบุคคล วิเวจาเปตพฺพํ พึงให้ช่วย สละ, วา หรือว่า ธมฺมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพา พึงกระทำ อสฺส (สัทธิวิหาริกสฺส) แก่สัทธิวิหาริก นั้น.

ถ้าสัทธิวิหาริกต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส อุปัชฌาย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไร หนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่สัทธิวิหาริก

สเจ สัทธิวิหาริกโก / คุรุณมฺมํ อชฌาปนโน โหติ / ปริวาสสโร, / อุปชฌายเณ อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / สงฺโฆ สัทธิวิหาริกสฺส / ปริวาสํ ทเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า สัทธิวิหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก อชฌาปนโน เป็นผู้ต้องแล้ว คุรุณมฺมํ ซึ่งอาบัติหนัก ปริวาสสโร เป็นผู้ควรแก่ปริวาส โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ทเทย พึงให้ ปริวาส ซึ่งปริวาส สัทธิวิหาริกสฺส แก่สัทธิวิหาริก กีนฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าสัทธิวิหาริกควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม อุปัชฌาย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไร หนอ สงฆ์พึงชักสัทธิวิหาริกเข้าหาอาบัติเดิม

สเจ สัทธิวิหาริกโก / มุลาเย ปฏิกฺกสฺสนารโห โหติ, / อุปชฌายเณ อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / สงฺโฆ สัทธิวิหาริกโก / มุลาเย ปฏิกฺกสฺเสยยาติ.

สเจ ถ้าว่า สัทธิวิหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก ปฏิกฺกสฺสนารโห เป็นผู้ควรแก่การชักเข้า มุลาเย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ปฏิกฺกสฺเสยย พึงชักเข้า สัทธิวิหาริก ซึ่งสัทธิวิหาริก มุลาเย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม กีนฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าสหิทธิการิกควรแก่มานัต อุปัชฌาย์พึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ มานัตแก่สหิทธิการิก

สเจ สหิทธิการิกโก / มานตตารโห โหติ, / อุปัชฌายเณ อุสสุกัม กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ สหิทธิการิกสส / มานตตํ ทเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า สหิทธิการิกโก อ.สหิทธิการิก มานตตารโห เป็นผู้ควรแก่มานัต โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุสสุกัม อ.ความชวนชวายเป็น อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ทเทยย พึงให้ มานตตํ ซึ่งมานัต สหิทธิการิกสส แก่สหิทธิการิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย กาทพฺพ พึงกระทำ.

ถ้าสหิทธิการิกควรแก่อัพภาน อุปัชฌาย์พึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึง อัพภานสหิทธิการิก

สเจ สหิทธิการิกโก / อพฺภานารโห โหติ, / อุปัชฌายเณ อุสสุกัม กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ สหิทธิการิกโก อพฺภายาติ.

สเจ ถ้าว่า สหิทธิการิกโก อ.สหิทธิการิก อพฺภานารโห เป็นผู้ควรแก่การอัพภาน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุสสุกัม อ.ความชวนชวายเป็น อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ อพฺภายย พึงอัพภาน สหิทธิการิกโก ซึ่งสหิทธิการิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย กาทพฺพ พึงกระทำ.

ถ้าสงฆ์ต้องการจะทำการกรรม คือ ตัชฌนียกรรม นียสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสارณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม แก่สหิทธิการิก

สเจ สงฺโฆ / สหิทธิการิกสส / กมมํ กตตุกาโม โหติ / ตชฌนียํ วา / นียสํ วา / ปพฺพาชนียํ วา / ปฏิสารณียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

สเจ ถ้าว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ กตตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันกระทำทำ กมมํ ซึ่งกรรม (อิติ) คือ ตชฌนียํ วา ซึ่งตัชฌนียกรรม หรือ นียสํ วา หรือว่า ซึ่งนียสกรรม ปพฺพาชนียํ วา ซึ่งปัพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสารณียํ วา หรือว่า ซึ่งปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียํ วา หรือว่า ซึ่งอุกเขปนียกรรม สหิทธิการิกสส แก่สหิทธิการิก โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

อุปัชฌาย์พึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึงทำการกรรมแก่สหิทธิการิก หรือพึงเปลี่ยนไปเป็นโทษเบา

อุปัชฌายเณ อุสสุกัม กาทพฺพ / “กินติ นุ โข / สงฺโฆ สหิทธิการิกสส / กมมํ น กรเญย, / ลหุกาย วา ปริณามะยยาติ.

อุสสุกัม อ.ความชวนชวายเป็น อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ น กรเญย ไม่พึงกระทำ กมมํ ซึ่งกรรม สหิทธิการิกสส แก่สหิทธิการิก (วา) หรือ, วา หรือว่า (สหิทธิการิก) ยังสหิทธิการิก ปริณามะยย พึงให้น้อมไป ลหุกาย เพื่อกกรรม อันเบา กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย กาทพฺพ พึงกระทำ.

หรือว่าสัทธิวิหาริกได้ถูกสงฆ์ลงทัชชณียกรรม นิยสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว

กตฺ วา ปนสฺส โหติ / สงฺเขน กมฺมํ ตชฺชณียํ วา / นิยสฺสํ วา / ปพฺพาชนียํ วา / ปฏิสารณียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

วา ปน ก็ หรือว่า กมฺมํ อ.กรรม (อิตติ) คือ ตชฺชณียํ วา อ.ทัชชณียกรรม หรือ นิยสฺสํ วา หรือว่า อ.นิยส-
กรรม ปพฺพาชนียํ วา อ.ปัพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสารณียํ วา หรือว่า อ.ปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียํ วา
หรือว่า อ.อุกเขปนียกรรม สงฺเขน กตฺ เป็นกรรม- อันสงฆ์ -กระทำแล้ว อสฺส (สัทธิวิหาริกสฺส) แก่สัทธิวิหาริก
นั้น โหติ ย่อมเป็น,

อุปัชฌาย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สัทธิวิหาริกพึงกลับประพฤติชอบ
พึงหายเย่อหยิ่ง พึงกลับตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

อุปัชฌายเณ อุตฺตฺกํ กาทพฺพํ / “กินฺติ นฺุ โห / สัทธิวิหาริกโก สมฺมาวตฺเตยฺย, / โลมํ ปาเตยฺย, /
เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, / สงฺโฆ / ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมเษยฺยาติ.

อุตฺตฺกํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า อุปัชฌายเณ อ.อุปัชฌาย์ สมฺมาวตฺเตยฺย พึงประพฤติโดยชอบ โลมํ
ยังขณคือความเย่อหยิ่ง ปาเตยฺย พึงให้ตกไป วตฺเตยฺย พึงประพฤติ เนตฺถารํ ถอดถอน, สงฺโฆ อ.สงฆ์ ตํ กมฺมํ
ยังกรรม นั้น ปฏิปฺปสฺสมเษยฺย พึงให้สงบ อิตติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของสัทธิวิหาริกจะต้องชัก อุปัชฌาย์พึงบอกว่า พึงชักอย่างนี้ หรือพึงทำการชวนขวาย
ว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชักจิวรของสัทธิวิหาริก

สเจ สัทธิวิหาริกสฺส / จิวรํ โรวิตพฺพํ โหติ, / อุปัชฌายเณ อาจิกฺขิตพฺพํ / “เอวํ โธเวยฺยาสีติ, /
อุตฺตฺกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นฺุ โห / สัทธิวิหาริกสฺส จิวรํ โรวีเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จิวร สัทธิวิหาริกสฺส ของสัทธิวิหาริก โรวิตพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงชัก โหติ ย่อมเป็น
ไซ้, (วจนฺ) อ.คำ อิตติ ว่า (त्व) อ.เธอ โธเวยฺยาสีติ พึงชัก เอวํ อย่างนี้ อิตติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ อันอุปัชฌาย์
อาจิกฺขิตพฺพํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตฺกํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า จิวรํ อ.จิวร สัทธิวิหาริกสฺส
ของสัทธิวิหาริก (เกณฺจ) อันใคร ๆ โรวีเยถ พึงชัก กินฺติ นฺุ โห อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้ (อุปัชฌายเณ)
อันอุปัชฌาย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของสัทธิวิหาริกจะต้องตัดเย็บ อุปัชฌาย์พึงบอกว่า พึงตัดเย็บอย่างนี้ หรือพึงทำ
การชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงตัดเย็บจิวรของสัทธิวิหาริก

สเจ สัทธิวิหาริกสฺส / จิวรํ กาทพฺพํ โหติ, / อุปัชฌายเณ อาจิกฺขิตพฺพํ / “เอวํ กรเษยฺยาสีติ, /
อุตฺตฺกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นฺุ โห / สัทธิวิหาริกสฺส จิวรํ กริเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จิวร กาทพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงกระทำ สัทธิวิหาริกสฺส แก่สัทธิวิหาริก โหติ
ย่อมเป็น ไซ้, (วจนฺ) อ.คำ อิตติ ว่า (त्व) อ.เธอ กรเษยฺยาสีติ พึงกระทำ เอวํ อย่างนี้ อิตติ ดังนี้ อุปัชฌายเณ
อันอุปัชฌาย์ อาจิกฺขิตพฺพํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตฺกํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า จิวรํ อ.จิวร
สัทธิวิหาริกสฺส ของสัทธิวิหาริก (เกณฺจ) อันใคร ๆ กริเยถ พึงกระทำ กินฺติ นฺุ โห อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้.

ถ้าน้ำย้อมของสัทธีวาทิกจะต้องต้ม อุปัชฌาย์พึงบอกว่า พึงต้มอย่างนี้ หรือพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของสัทธีวาทิก

สเจ สัทธีวาทิกสฺส / รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, / อุปชฌายเณ อาจิขิตพฺพํ / “เอวํ ปเจยยาสีติ, / อุตฺตํ กว กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / สัทธีวาทิกสฺส รชนํ ปจียเถติ.

สเจ ถ้าวรณํ รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม ปจิตพพ เป็นน้ำอันบุคคลพึงต้ม สัทธีวาทิกสส แก่สัทธีวาทิก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (วจน) อ.คำ อิติ ว่า (त्व) อ.เธอ ปเจยยาสี พึงต้ม เอว อย่างนี้ อิติ ดังนี้ อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ อาจิขิตพพ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความชวนชวายเป็น อิติ ว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม สัทธีวาทิกสส ของสัทธีวาทิก (เกนจิ) อันใคร ๆ ปจียเถ พึงต้ม กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพพ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของสัทธีวาทิกจะต้องย้อม อุปัชฌาย์พึงบอกว่า พึงย้อมอย่างนี้ หรือพึงทำการชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของสัทธีวาทิก

สเจ สัทธีวาทิกสฺส / จิวรํ รเชตพฺพํ^๑ โหติ, / อุปชฌายเณ อาจิขิตพฺพํ / “เอวํ รเชยยาสีติ, / อุตฺตํ กว กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / สัทธีวาทิกสฺส จิวรํ รชียเถติ.

สเจ ถ้าวรณํ จิวรํ สัทธีวาทิกสส ของสัทธีวาทิก รเชตพพ เป็นผ้าอันบุคคลพึงย้อม โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (วจน) อ.คำ อิติ ว่า (त्व) อ.เธอ รเชยยาสี พึงย้อม เอว อย่างนี้ อิติ ดังนี้ อุปชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ อาจิขิตพพ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความชวนชวายเป็น อิติ ว่า จิวรํ อ.จิวร สัทธีวาทิกสส ของสัทธีวาทิก (เกนจิ) อันใคร ๆ รชียเถ พึงย้อม กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ กาทพพ พึงกระทำ.

เมื่อจะย้อมจิวร พึงย้อมพลิกกลับไปกลับมาดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสายไม่พึงพลิกไป

จิวรํ รเชนฺเตน / สารุกํ สมปฺริวตฺตํ / สมปฺริวตฺตํ รเชตพฺพํ, / น จ อจฺฉินฺเน / เถเว ปกฺกมิตพฺพํ.

จิวรํ อ.จิวร (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ รเชตพพ พึงย้อม (กตฺวา) กระทำ สมปฺริวตฺตํ สมปฺริวตฺตํ ให้เป็นไปรอบแล้ว ๆ สารุกํ ด้วยดี, จ อนึ่ง เถเว ครั้นเมื่อหยาดน้ำ อจฺฉินฺเน ไม่ขาดแล้ว, (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น ปกฺกมิตพพ ไม่พึงพลิกไป.

ถ้าสัทธีวาทิกเป็นไข้ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต พึงรอนจนกว่าสัทธีวาทิกนั้นจะหาย

สเจ สัทธีวาทิกโก / คิลานโน โหติ, / ยาวชีวํ อุปฺปจฺจาทพฺโพ, / วุจฺจณสฺส อาคเมตพฺพนติ.

สเจ ถ้าวรณํ สัทธีวาทิกโก อ.สัทธีวาทิก คิลานโน เป็นไข้ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สัทธีวาทิกโก) อ.สัทธีวาทิก (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ อุปฺปจฺจาทพพ พึงอุปฐาก ยาวชีวํ ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, วุจฺจณํ อ.ความหาย (คิลานภาว) จากความเป็นไข้ อสฺส (สัทธีวาทิกสส) แห่งสัทธีวาทิก นั้น (อุปชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ (กาล) ยังกาล อาคเมตพพ พึงให้มา อิติ ดังนี้.

สัทธีวาทิกวตฺตกา จป

สัทธีวาทิกวตฺตกา นิฏฺฐิตา.

สัทธีวาทิกวตฺตกา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งวัตรอันอุปัชฌาย์พึงกระทำแก่สัทธีวาทิก นิฏฺฐิตา จปแล้ว.

^๑ สี่,ฉ.,เท.,อ.,มหา.,ทย. รชิตพพ, เอวมุปริปี.

อรรถกถา

พึงทราบวินิจฉัยในการที่อุปัชฌาย์ประพฤติดชอบในสัทธีวิหาริกต่อไป :-

ชื่อว่า **สงคเหตุพโพ อนุคเหตุพโพ** มีความว่า อุปัชฌาย์พึงทำการช่วยเหลือและอุดหนุนเธอด้วยกิจมีอุทเทสเป็นต้น. ในกิจมีอุทเทสเป็นต้นนั้น อุทเทสนั้น ได้แก่ การบอกบาป. ปรปฺจณฺณํ ได้แก่ อธิบายความแห่งบาป. โฉวาทนฺํ ได้แก่ การกล่าวว่ จงทำอย่างนี้ อย่าทำอย่างนี้ ในเมื่อเรื่องยังไม่เกิด. อนุศาสนินฺํ ได้แก่ การว่ากล่าวอย่างนั้น ในเมื่อเรื่องเกิดแล้ว อีกประการหนึ่ง เรื่องจะเกิดหรือไม่เกิดก็ตาม การว่ากล่าวครั้งแรก ชื่อว่า โฉวาท. การพรัสอนอยู่เนื่อง ๆ ชื่อว่า อนุศาสนิ.

ชื่อว่า **สเจ อุปชฌายสส ปตฺโต โหติ** มีความว่า ถ้าติเรกบาตรมี. มินฺยหมีอนกัณทุกแห่ง.

สมณบริหารแม้อื่น ชื่อว่า บริหาร. ความคั่นคว่ำหาอุบายซึ่งเกิดขึ้นโดยนัยอันชอบธรรม ชื่อว่า ความชวนชวายในสัทธีวิหาริกวัตรนี้. ถัดจากนี้ไป วัตรตั้งต้นแต่ให้ไม้สีฟัน ถึงที่สุดเติมน้ำในหม้อชำระ อุปัชฌาย์ควรทำแก่สัทธีวิหาริกเฉพาะผู้เป็นไข้. อนึ่ง กิจมีพาเทียวเพื่อระงับความกระสันเป็นต้น แม้สัทธีวิหาริกไม่เป็นไข้ อุปัชฌาย์ก็ควรทำแท้.

ชื่อว่า **จิวรํ รชนเตน** มีความว่า เมื่อได้ฟังอุบายจากอุปัชฌาย์ว่า พึงยอมอย่างนี้ แล้วจึงยอมคำที่เหลือ พึงทราบตามนัยที่กล่าวแล้วนั่นเอง.

บทกิริยาภิกตฺกและอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
สมมวาทติตพฺพํ	พึงประพฤติโดยชอบ	ปฏฺวิพาเหตุพฺพา	พึงห้าม
สงคเหตุพโพ	พึงสงเคราะห์	นิกฺขมิตพฺพํ	พึงออกไป
อนุคเหตุพโพ	พึงอนุเคราะห์	ปมฺชชิตพฺพํ	พึงเช็ด
โหติ	ยอมมี, ย่อมเป็น	วิหฺรติ	ยอมอยู่
กาตพฺพํ	พึงกระทำ	โสเธตพฺโพ	พึงให้สะอาด
อุปฺปชฺชียเอ	พึงเกิดขึ้น	นิกฺขิตพฺพํ	พึงวางไว้
ปณฺญาเปตพฺพํ	พึงปลูาด	อุหฺณณิ	คลาคล่ำแล้ว
อุปฺนาเมตพฺพา	พึงให้น้อมเข้าไป	ฉชฺเตตพฺพํ	พึงทิ้ง
ปฏฺวิสาเมตพฺพํ	พึงเก็บงำ	ชเปตพฺพา	พึงวางไว้
อุทฺตริตพฺพํ	พึงยกขึ้น	วายนฺติ	ยอมพัด
สมมฺชชิตพฺโพ	พึงกวาด	ถเกตพฺพา	พึงปิด
ปฏฺวิคเหตุพฺพํ	พึงถือเอา	อุปฺภูจฺาเปตพฺพํ	พึงให้เข้าไปตั้งไว้
ทาตพฺพํ	พึงถวายเป็น, พึงให้	อาสิณฺจิตพฺพํ	พึงตักใส่
อุปฺนิกฺขิตพฺพํ	พึงเข้าไปวางไว้	วูปกาเสตพฺโพ	พึงบนำออกไป

นิทหิตพฺพ	พึงเก็บไว้	วูปกาสาเปตพฺพ	พึงให้นำออกไป
สํหริตพฺพ	พึงพับ	วิโนเทตพฺพ	พึงบรรเทา
อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว	วิโนทาเปตพฺพ	พึงให้บรรเทา
กาตพฺพ	พึงกระทำ	วิเวเจตพฺพ	พึงให้สละ
อุปนาเมตพฺพ	พึงให้น้อมเข้าไป	วิเวจาเปตพฺพ	พึงให้ช่วยสละ
โอดาเปตพฺพ	พึงให้แห้ง	ทเทยย	พึงให้
นิกฺขิปปิตพฺพ	พึงเก็บไว้, พึงวางไว้	ปฏิกฺกสเสยย	พึงชักเข้า
ปฏฺฐียาเทตพฺพ	พึงจัดแจง	อพฺเภยย	พึงอัphan
สนเนตพฺพ	พึงนำไปรวมกัน (ปั่น)	กเรยย	พึงกระทำ
เตเมตพฺพา	พึงให้เปียก	ปริณามะยย	พึงให้น้อมไป
อุสฺสหาติ	ย่อมอุตสาหะ	ปฏฺฐิปฺปสสมะยย	พึงให้สงบ
ปวิสิตพฺพ	พึงเข้าไป	โรวิทพฺพ	พึงชัก
นิสฺสีทิตพฺพ	พึงนั่ง	อาจิกฺขิตพฺพ	พึงบอก
โธเวยฺยาสี	พึงชัก	รเชตพฺพ	พึงย้อม
โธวิเยถ	พึงชัก	รเชยฺยาสี	พึงย้อม
กเรยฺยาสี	พึงกระทำ	รชียะถ	พึงย้อม
กรียะถ	พึงกระทำ	ปฏกมิตพฺพ	พึงให้นำออกไป
ปจิตพฺพ	พึงตัม	อุปปุจฺจาทพฺพ	พึงอุปฐาก
ปเจยฺยาสี	พึงตัม	อาคเมตพฺพ	พึงให้มา
ปจียะถ	พึงตัม	นิฏฺฐิตํ	จบแล้ว

๑๗. ปณามิตกถา

ว่าด้วยเรื่องวิธีตักเตือนศิษย์

เรื่องย่อ

เมื่อพวกสัทธิวิหาริกไม่ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ พระผู้มีพระภาคทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ทรงบัญญัติว่า สัทธิวิหาริกจะไม่ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ไม่ได้ รูปใดไม่ประพฤติชอบ ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อพวกสัทธิวิหาริกไม่ประพฤติชอบเหมือนเดิม จึงทรงอนุญาตให้ประณามสัทธิวิหาริกผู้ไม่ประพฤติ

ชอบ โดยแสดงให้รู้ด้วยกาย วาจา หรือทั้งกายและวาจา เมื่อพวกสัทธิวิหาริกถูกประณามแล้วไม่ขอมาอุปัชฌาย์ จึงทรงอนุญาตให้สัทธิวิหาริกขอมาอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ผู้ที่สัทธิวิหาริกขอมา จะไม่รับการขอมาไม่ได้ รูปใดไม่รับการขอมา ต้องอาบัติทุกกฏ

เมื่ออุปัชฌาย์ประณามพวกสัทธิวิหาริกผู้ประพฤติชอบ จึงทรงบัญญัติว่า สัทธิวิหาริกผู้ประพฤติชอบ อุปัชฌาย์ไม่พึงประณาม รูปใดประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ และสัทธิวิหาริกผู้ไม่ประพฤติชอบ อุปัชฌาย์จะไม่ประณามไม่ได้ รูปใดไม่ประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ

อุปัชฌาย์พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้มีความประพฤติ ๕ ประการ คือ (๑) ไม่มีความรักยิ่งในอุปัชฌาย์ (๒) ไม่มีความเลื่อมใสยิ่งในอุปัชฌาย์ (๓) ไม่มีความละอายยิ่งในอุปัชฌาย์ (๔) ไม่มีความเคารพยิ่งในอุปัชฌาย์ (๕) ไม่มีความหวังดียิ่งในอุปัชฌาย์

อุปัชฌาย์ไม่พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้มีความประพฤติ ๕ ประการ ที่ตรงกันข้าม

ทรงอนุญาตการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา

เมื่อพราหมณ์คนหนึ่งเข้าไปหาภิกษุสงฆ์ขอบวช ภิกษุสงฆ์ไม่ปรารภนาจะให้เขาบวช เมื่อเขาไม่ได้บวชจึงชูปมอมเพราะความเสียใจ ครั้นพระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นพราหมณ์นั้น ตรัสถามภิกษุว่า ใครระลึกถึงอุปการะของพราหมณ์นั้นได้บ้าง พระสารีบุตรกราบทูลว่า เคยรับบิณฑบาตของพราหมณ์ ๑ ทัพพี พระผู้มีพระภาคทรงสรรเสริญพระสารีบุตรว่า มีความกตัญญูกตเวที ได้ทรงรับสั่งให้พระสารีบุตรบวชพราหมณ์นั้น พระสารีบุตรกราบทูลถามวิธีที่จะให้พราหมณ์นั้นบวช พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้สงฆ์ดำเนินการให้บรรพชาอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา

ทรงห้ามอุปสมบทให้คนผู้ไม่ได้ขอ

เมื่อภิกษุรูปหนึ่งบวชแล้วประพฤติไม่สมควร เมื่อพวกภิกษุห้ามปราม ท่านกล่าวว่าตนไม่ได้บวชเพราะหวังขอร้องให้สงฆ์บวชให้ พระผู้มีพระภาคจึงทรงบัญญัติว่า ภิกษุที่ไม่ได้รับการขอร้อง ไม่พึงให้กุลบุตรบรรพชาอุปสมบท รูปใดให้บรรพชาอุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่ได้รับการขอร้อง ให้บรรพชาอุปสมบทกุลบุตร

ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้ให้อุปสมบทบอกนิสสัย ๔ อย่าง

พวกภิกษุต้องไปบิณฑบาตเพื่อหาอาหารดำรงชีพ ภิกษุนั้นกล่าวว่าตนไม่ได้บวชเพราะหวังจะเที่ยวบิณฑบาต ถ้าภิกษุอื่นให้ ก็จักฉัน ถ้าไม่ให้ ก็จักสึก พวกภิกษุตำหนิภิกษุนั้นว่าบวชเพราะเห็นแก่ปากท้อง พระผู้มีพระภาคจึงทรงอนุญาตให้ภิกษุให้บรรพชาอุปสมบท บอกนิสสัย ๔ อย่าง ได้แก่

๑. การบวชอาศัยโภชนะหรือคำข้าวที่พึงได้ด้วยปัสเส้ง ภิกษุพึงทำความอุตสาหะไปจนตลอดชีวิต ส่วนสังฆภัต อุทเทศภัต นิมนตณภัต สลากภัต ปักขิกภัต อุโปสถิกภัต และปาฏิติกภัต ถือว่าเป็นอติเรกลาภ

๒. การบวชอาศัยผ้าบังสุกุล ภิกษุพึงทำความอุตสาหะไปจนตลอดชีวิต ส่วนผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน และผ้าเจือกัน ถือว่าเป็นอติเรกลาภ

๓. การบวชอาศัยเสนาสนะคือคางไม้ พึ่งทำความอุตสาหะไปจนตลอดชีวิต วิหาร เรือนมุง
แถบเดียว ปราสาท เรือนโล้น และถ้ำ ถือว่าเป็นอติเรกลาภ

๔. การบวชอาศัยยาดอง คือ น้ำมูตรเน่า พึ่งทำความอุตสาหะไปจนตลอดชีวิต ส่วนเนยใส
เนยข้น น้ามน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ถือว่าเป็นอติเรกลาภ

อัตถโยचना

[๖๘] สมัยนั้น พวกสัทธินิหาริกไม่ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ทั้งหลาย

[๖๘] เตน โข ปน สมเณน / สทธีวิหาริกา / อุปชฌายesu น สมมวตตุนติ.

[๖๘] ปน ก็ เตน โข สมเณน โดยสมัย นั้น แล สทธีวิหาริกา อ.สัทธินิหาริก ท. น สมมวตตุนติ
ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบ อุปชฌายesu ในอุปัชฌาย์ ท.

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พวกกันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนพวกสัทธินิหาริกจึงได้ไม่
ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ทั้งหลายเล่า

เย เต ภิกขุ อปปีจฉา / ๗เป๗ เต อุชฌายนติ / ชียนติ วิปาเจนติ / “กถิ ทิ นาม /
สทธีวิหาริกา / อุปชฌายesu น สมมวตติสสนตติ.

เย เต ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น เหล่าใด อปปีจฉา เป็นผู้มีความปรารณาน้อย ฯลฯ (โหนติ) ย่อมเป็น,
เต ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น ชียนติ ย่อมติเตียน วิปาเจนติ ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า สทธีวิหาริกา อ.สัทธินิหาริก ท.
น สมมวตติสสนติ นาม ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบแล้ว หนอ อุปชฌายesu ในอุปัชฌาย์ ท. กถิ ทิ เพราะเหตุไร แล
อติ ดังนี้.

แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

อถ โข เต ภิกขุ / ภควโต เอตมตถ์ อาโรเจสุ.

อถ โข ครั้งนั้นแล เต ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต
แก่พระผู้มีพระภาค.

ทรงสอบถาม

(ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาค รับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุ
ทั้งหลาย) ว่า ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกสัทธินิหาริกไม่ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ทั้งหลาย จริงหรือ

[]^๑ “สจจํ กิร ภิกขเว / สทธีวิหาริกา / อุปชฌายesu น สมมวตตุนตติ.

(อถ โข) ครั้งนั้นแล (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (ภิกขุสงฆ์) ยังหมู่แห่งภิกษุ (สนธิปาตาเปตวา) ให้ประชุม
กันแล้ว (เอตสมี นิทาน) ในเพราะเรื่อง นั้น (เอตสมี ปกรณ) ในเพราะเหตุ นั้น (ปฎิปุจจิ) ทรงสอบถามแล้ว
(ภิกขุ) ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. กิร ได้ยินว่า สทธีวิหาริกา อ.สัทธินิหาริก ท. น สมมวตตุนติ
ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบ อุปชฌายesu ในอุปัชฌาย์ ท. สจจํ จริง หรือ อติ ดังนี้.

^๑ เท.,มหา. เอตถนตเร เปยยาโล ทิสสติ.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า

“สจฺจํ ภควาติ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. (อาหุสุ) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (เอตํ การณ) อ.เหตุ นั้น สจฺจํ เป็นความจริง (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคทรงดำหนิว่า ภิกษุทั้งหลาย ฯลฯ ไฉน พวกสัทธิวิหาริกจึงไม่ประพฤติชอบ ในอุปัชฌาย์ทั้งหลายเล่า

วิครหิ พุทฺโธ ภควา / []^๑ “กถํ หิ นาม ภิกฺขเว / สหฺธิวิหาริกา / อุปชฌายะสุ
น สมฺมาวตฺติสฺสนฺตฺติ,

พุทฺโธ ภควา อ.ผู้มีพระภาค ผู้พุทธเจ้า วิครหิ ทรงติเตียนแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สหฺธิวิหาริกา อ.สัทธิวิหาริก ท. น สมฺมาวตฺติสฺสนฺตฺติ นาม ไม่ประพฤติโดยชอบแล้ว หนอ อุปชฌายะสุ ในอุปัชฌาย์ ท. กถํ หิ เพราะเหตุไร แล อิติ ดังนี้,

ครั้นทรงดำหนิแล้ว ทรงแสดงธรรมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวิหาริก จะไม่ประพฤติชอบในอุปัชฌาย์ไม่ได้

วิครหิตฺวา / ธมฺมํ กถํ กตฺวา / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ / “น ภิกฺขเว / สหฺธิวิหาริเกน /
อุปชฌายมฺหิ น สมฺมาวตฺติตฺตพฺพ.

(พุทฺโธ ภควา) อ.ผู้มีพระภาค ผู้พุทธเจ้า วิครหิตฺวา ครั้นทรงติเตียนแล้ว กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมํ อันประกอบแล้วด้วยธรรม อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สหฺธิวิหาริเกน อันสัทธิวิหาริก น สมฺมาวตฺติตฺตพฺพ ไม่พึงประพฤติชอบ อุปชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์ น หามิได้.

รูปใดไม่ประพฤติชอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น สมฺมาวตฺเตยฺย, / อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

โย (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ไต น สมฺมาวตฺเตยฺย ไม่พึงประพฤติโดยชอบ, อาปตฺติ อ.อาบัติ ทุกฺกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (ภิกษุสฺส) แก่ภิกษุนั้น อิติ ดังนี้.

สัทธิวิหาริกทั้งหลายก็ยังไม่ประพฤติชอบอยู่เช่นเดิม

เนว สมฺมาวตฺตนฺติ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. น เว สมฺมาวตฺตนฺติ ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบนั้นเทียว.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

^๑ เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสตี.

เรื่องทรงอนุญาตให้ประณาม

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ประณามสัทธิวิหาริกผู้ไม่ประพฤติชอบ

“อนุชานามิ ภิกขเว / อสมมาวตตนต์ ปณามेतฺถิ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อหิ) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต ปณามेतฺถิ เพื่ออันประณาม (สัทธิวิหาริก) ซึ่งสัทธิวิหาริก อสมมาวตตนต์ ผู้ไม่ประพฤติโดยชอบอยู่.

วิธีประณาม

ภิกษุทั้งหลาย ก็อุปัชฌาย์พึงประณามสัทธิวิหาริกอย่างนี้

เอวณฺจ ปน ภิกขเว / ปณามेतฺตพฺโพ

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล (สัทธิวิหาริก) อ.สัทธิวิหาริก (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปณามेतฺตพฺโพ พึงประณาม เอว อย่างนี้

ว่า ฉันทประณามเธอ หรือ เธออย่าเข้ามาที่นี่

‘ปณามेमิ ตนฺติ วา / ‘มายิธ ปฏิกกมฺมิตี วา

อิติ ว่า (อหิ) อ.เรา ปณามेमิ ย่อมประณาม ต์ ซึ่งเธอ อิติ ดังนี้ วา หรือ, วา หรือว่า อิติ ว่า (ตฺว) อ.เธอ มา ปฏิกกมฺมิตี อย่าก้าวกลับแล้ว อธิ (ชานเ) ในที่ นี้ อิติ ดังนี้

เธอจงชนบาตรและจีวรของเธอไป หรือเธอไม่ต้องอุปฐากฉัน

‘นีหฺร เต ปตฺตจิวฺรณฺติ วา / ‘นาหิ ตยา อุပ္ปฐาตพฺโพติ วา

อิติ ว่า (ตฺว) อ.เธอ นีหฺร จงนำออก ปตฺตจิวฺร ซึ่งบาตรและจีวร เต ของเธอ อิติ ดังนี้ วา หรือ, วา หรือว่า อิติ ว่า (อหิ) อ.เรา ตยา อันเธอ น อุပ္ปฐาตพฺโพ ไม่พึงอุปฐาก อิติ ดังนี้

อุปัชฌาย์ให้สัทธิวิหาริกรู้ด้วยกาย ให้รู้ด้วยวาจา หรือให้รู้ด้วยกายและวาจา เป็นอันได้ประณาม สัทธิวิหาริกแล้ว

กาเยน วิณฺญาเปติ, / วาจาเย วิณฺญาเปติ, / กาเยน วาจาเย วิณฺญาเปติ, / ปณามิโต โหติ สัทธิวิหาริกโก.

(อุปัชฌายเ) อ.อุปัชฌาย์ (สัทธิวิหาริก) ยังสัทธิวิหาริก วิณฺญาเปติ ย่อมให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วิณฺญาเปติ ย่อมให้รู้ วาจาเย ด้วยวาจา, วิณฺญาเปติ ย่อมให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วาจาเย ด้วยวาจา, สัทธิวิหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก (อุปัชฌายเณ) ปณามิโต เป็นผู้- อันอุปัชฌาย์ -ประณามแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

อุปัชฌาย์ไม่ให้สัทธิวิหาริกรู้ด้วยกาย ไม่ให้รู้ด้วยวาจา หรือไม่ให้รู้ด้วยกายและวาจา เป็นอันยังมิได้ประณามสัทธิวิหาริก

น กาเยน วิณฺญาเปติ, / น วาจาเย วิณฺญาเปติ, / น กาเยน วาจาเย วิณฺญาเปติ, / น ปณามิโต โหติ / สัทธิวิหาริกโกติ.

(อุปัชฌายเ) อ.อุปัชฌาย์ (สัทธิวิหาริก) ยังสัทธิวิหาริก น วิณฺญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ กาเยน ด้วยกาย, น วิณฺญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ วาจาเย ด้วยวาจา, น วิณฺญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วาจาเย ด้วยวาจา, สัทธิวิหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก (อุปัชฌายเณ) ปณามิโต เป็นผู้- อันอุปัชฌาย์ -ประณามแล้ว โหติ ย่อมเป็น น หามิได้อิติ ดังนี้.

สัทธินิหาริกไม่ขอขมา

สมัยนั้น สัทธินิหาริกทั้งหลายถูกประณามแล้ว ก็ยังไม่ยอมขอขมาอุปัชฌาย์

เตน โข ปน สมเณ / สัทธินิหาริกา / ปณามิตา น ขมาเปตฺติ.

ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล สัทธินิหาริกา อ.สัทธินิหาริก ท. (อุปัชฌาเณ) ปณามิตา ผู้- อันอุปัชฌาย์ -ประณามแล้ว น (อุปัชฌาย์) ขมาเปตฺติ ย่อม- ไม่ ยังอุปัชฌาย์ -ให้อวดโทษ.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเส กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สัทธินิหาริกขอขมาอุปัชฌาย์

“อนุชานามิ ภิกฺขเว ขมาเปตฺตุนฺติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต (อุปัชฌาย์) ขมาเปตฺตุ เพื่ออัน- ยังอุปัชฌาย์ -ให้อวดโทษ อิติ ดังนี้.

สัทธินิหาริกทั้งหลาย ก็ยังไม่ยอมขอขมาอุปัชฌาย์อยู่เช่นเดิม

เนว ขมาเปตฺติ.

(สัทธินิหาริกา) อ.สัทธินิหาริก ท. น เว (อุปัชฌาย์) ขมาเปตฺติ ย่อม- ไม่ ยังอุปัชฌาย์ -ให้อวดโทษ นั้นเทียว.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเส กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย สัทธินิหาริกถูกประณามแล้ว จะไม่ขอขมาอุปัชฌาย์ไม่ได้

“น ภิกฺขเว / ปณามิตเณ น ขมาเปตฺตพฺโพ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อุปัชฌาย์) อ.อุปัชฌาย์ (สัทธินิหาริเณ) อันสัทธินิหาริก (อุปัชฌาเณ) ปณามิตเณ ผู้- อันอุปัชฌาย์ -ประณามแล้ว น ขมาเปตฺตพฺโพ ไม่พึงให้อวดโทษ น หามิได้.

รูปใดไม่ขอขมา ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ขมาเปยฺย, / อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาคฺติ.

โย (สัทธินิหาริก) อ.สัทธินิหาริก ไต (อุปัชฌาย์) น ขมาเปยฺย ไม่พึง- ยังอุปัชฌาย์ -ให้อวดโทษ, อาปตฺติ อ.อาบัติ ทุกฺกฏา ชื่อว่า ทุกฺกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (สัทธินิหาริกสฺส) แก่สัทธินิหาริก นั้น อิติ ดังนี้.

อุปัชฌาย์ไม่รับการขอขมา

สมัยนั้น อุปัชฌาย์ทั้งหลายถูกสัทธิวิหาริกขอขมา ก็ยังไม่ยอมให้ขมา

เตน โข ปน สมเณ / อุปัชฌายา / ขมาปิยมานา น ขมนติ.

ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. (สัทธิวิหาริกเท) ขมาปิยมานา
ผู้- อันสัทธิวิหาริก ท. -ให้ออดโทษอยู่ น ขมนติ ย่อมไม่อดโทษ.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อาโรเจสุ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต์ อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อุปัชฌาย์รับการขอขมา

“อนุชานามิ ภิกขเว ขมิตุนติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ
ยอมอนุญาต ขมิตุ เพื่ออันอดโทษ อิติ ดังนี้.

อุปัชฌาย์ทั้งหลายก็ยังไม่ยอมให้ขมาอยู่เช่นเดิม

เนว ขมนติ.

(อุปัชฌายา) อ.อุปัชฌาย์ ท. น เอว ขมนติ ย่อมไม่อดโทษนั้นเทียว.

พวกสัทธิวิหาริกพากันหลีกไปเสียบ้าง สีกเสียบ้าง ไปเข้ารีตเดียรฉิยเสียบ้าง

สัทธิวิหาริกา ปกุกมนติปิ / วิพุกมนติปิ / ตติเยสุปิ สงกมนติ.

สัทธิวิหาริกา อ.สัทธิวิหาริก ท. ปกุกมนติปิ ย่อมหลีกไปบ้าง วิพุกมนติปิ ย่อมสีกบ้าง สงกมนติ ย่อมย้ายไป
ตติเยสุปิ ในเดียรฉิย ท. บ้าง.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อาโรเจสุ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต์ อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์ผู้ที่สัทธิวิหาริกขอขมา จะไม่รับการขอขมา
ไม่ได้

“น ภิกขเว / ขมาปิยมาเนน น ขมิตพพ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อุปัชฌาเยน) อันอุปัชฌาย์
(สัทธิวิหาริกเนน) ขมาปิยมาเนน ผู้- อันสัทธิวิหาริก -ให้ออดโทษอยู่ น ขมิตพพ ไม่พึงอดโทษ น หามิได้.

รูปใดไม่รับการขอขมา ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ขเมย, / อาปตติ ทุกกฏสสาติ.

โย (อุปัชฌาโย) อ.อุปัชฌาย์ ไต น ขเมย ไม่พึงอดโทษ, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏ ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ)
ย่อมมี อสส (อุปัชฌายสส) แก่อุปัชฌาย์ นั้น อิติ ดังนี้.

ทรงปรับทุกกฎเมื่อประณามไม่ถูกต้อง

สมัยนั้น อุปัชฌาย์ทั้งหลายประณามสัทธิวิหาริกผู้ประพฤติดชอบ ไม่ประณามสัทธิวิหาริกผู้ประพฤติมิชอบ

เตน โข ปน สมเณน / อุปัชฌายา / สมมวตตุนตํ ปณาเมนติ. / อสมมวตตุนตํ น ปณาเมนติ.

ปน ก็ เตน โข สมเณน โดยสมัย นั้น แล อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. ปณาเมนติ ย่อมประณาม (สัทธิวิหาริก) ซึ่งสัทธิวิหาริก สมมวตตุนตํ ผู้ประพฤติดชอบอยู่ น ปณาเมนติ ย่อมไม่ประณาม (สัทธิวิหาริก) ซึ่งสัทธิวิหาริก อสมมวตตุนตํ ผู้ไม่ประพฤติดชอบอยู่.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถํ อารโหเส.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเส กราบทูลแล้ว เอตํ อตถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวิหาริกผู้ประพฤติดชอบ อุปัชฌาย์ไม่พึงประณาม “น ภิกษเว / สมมวตตุนโต ปณามेतพฺโพ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (สัทธิวิหาริก) อ.สัทธิวิหาริก สมมวตตุนโต ผู้ประพฤติดชอบอยู่ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น ปณามेतพฺโพ ไม่พึงประณาม.

รูปใดประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ

โย ปณามะย, / อาปตติ ทุกกฏสส.

โย อุปัชฌายโย อ.อุปัชฌาย์ ไต ปณามะย พึงประณาม, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสส (อุปัชฌายสส) แก่อุปัชฌาย์ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวิหาริก ผู้ไม่ประพฤติดชอบ อุปัชฌาย์จะไม่ประณามไม่ได้

น จ ภิกษเว / อสมมวตตุนโต น ปณามेतพฺโพ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ก็ (สัทธิวิหาริก) อ.สัทธิวิหาริก อสมมวตตุนโต ผู้ไม่ประพฤติดชอบอยู่ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น ปณามेतพฺโพ ไม่พึงประณาม น หามิได้.

รูปใดไม่ประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ปณามะย, / อาปตติ ทุกกฏสสาติ.^๑

โย อุปัชฌายโย อ.อุปัชฌาย์ ไต น ปณามะย ไม่พึงประณาม, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสส (อุปัชฌายสส) แก่อุปัชฌาย์ นั้น อิติ ดังนี้.

องค์แห่งการประณาม

ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

ปญจหิ ภิกษเว / องเคหิ สมณนาคโต / สัทธิวิหาริก ปณามेतพฺโพ;

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. สัทธิวิหาริก อ.สัทธิวิหาริก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว (ผู้ประกอบแล้ว) องเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญจหิ ๕ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ ปณามेतพฺโพ พึงประณาม (อิติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อุปัชฌายมฺหิ / นาธิตตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อุปัชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิตโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิตตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิตโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิตตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตฺตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้

อิมฺเหติ โข ภิกฺขเว / ปญฺจหฺงเคฺหิ สมฺนํนาโคโต / สหฺทธิวิหาริโก ปณฺาเมตฺตพฺโพ.

ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สหฺทธิวิหาริโก อ.สัทธิวิหาริก สมฺนํนาโคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺคฺเหติ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ อิมฺเหติ โข เหล่านี้ แล (อุปัชฌายเณน) อันอุปัชฌาย์ ปณฺาเมตฺตพฺโพ พึงประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์ไม่พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

ปญฺจหิ ภิกฺขเว / องฺคฺเหติ สมฺนํนาโคโต / สหฺทธิวิหาริโก น ปณฺาเมตฺตพฺโพ;

ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. สหฺทธิวิหาริโก อ.สัทธิวิหาริก สมฺนํนาโคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺคฺเหติ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ (อุปัชฌายเณน) อันอุปัชฌาย์ น ปณฺาเมตฺตพฺโพ ไม่พึงประณาม (อิตฺติ) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อุปัชฌายมฺหิ / อธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อุปัชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๓. มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อิมิตตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อิมิตตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อิมิตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อิมิตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อิมิตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อิมิตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์.

ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์ไม่พึงประณามสัทธิวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้

อิมิ โข ภิกฺขเว / ปญฺจหฺงฺเคหิ สมฺนฺนาคโต / สหฺธิวฺหาริกโก น ปณฺาเมตฺตพฺโพ.

ภิกฺขเว ตุก่อนภิกษุ ท. สหฺธิวฺหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก สมฺนฺนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ อิมิ โข เหล่านี้ แล (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น ปณฺาเมตฺตพฺโพ ไม่พึงประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ควรที่จะถูกประณาม คือ

ปญฺจหิ ภิกฺขเว / องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต / สหฺธิวฺหาริกโก อลํ ปณฺาเมตฺตํ;

ภิกฺขเว ตุก่อนภิกษุ ท. สหฺธิวฺหาริกโก อ.สัทธิวิหาริก สมฺนฺนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ อลํ ควร ปณฺาเมตฺตํ เพื่ออันประณาม (อิติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อุปัชฌายมฺหิ / นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อุปัชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตฺตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตฺตา อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์ น หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธวิหริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ ควรที่จะถูกประณาม

อิเมหิ โข ภิกฺขเว / ปญฺจหฺงเคหิ สมฺนนาคโธ / สทฺธิวิหริโก อลํ ปณามेतฺตุ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. สทฺธิวิหริโก อ.สัทธวิหริก สมฺนนาคโธ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ อิเมหิ โข เหล่านี้ แล (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ อลํ ควร ปณามेतฺตุ เพื่ออันประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธวิหริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ควรที่จะถูกประณาม คือ

ปญฺจหิ ภิกฺขเว / องฺเคหิ สมฺนนาคโธ / สทฺธิวิหริโก นาลํ ปณามेतฺตุ;

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. สทฺธิวิหริโก อ.สัทธวิหริก สมฺนนาคโธ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น อลํ ไม่ควร ปณามेतฺตุ เพื่ออันประณาม (อิติ) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อุปัชฌายมฺหิ / อธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อุปัชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๓. มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตฺตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตฺตา อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธวิหริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ ไม่ควรที่จะถูกประณาม

อิเมหิ โข ภิกฺขเว / ปญฺจหฺงเคหิ สมฺนนาคโธ / สทฺธิวิหริโก นาลํ ปณามेतฺตุ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. สทฺธิวิหริโก อ.สัทธวิหริก สมฺนนาคโธ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ อิเมหิ โข เหล่านี้ แล (อุปัชฌายเณ) อันอุปัชฌาย์ น อลํ ไม่ควร ปณามेतฺตุ เพื่ออันประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวีฬาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่ออุปัชฌาย์ไม่ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อประณาม ย่อมไม่มีโทษ คือ

ปณจทิ ภิกขเว / อังคะติ สมณนาคตัม / สัทธิวีฬาริกัม อปฺปณามะเนโต / อุปัชฌายเณ สาทิสารเณ โหติ, / ปณามะเนโต อนตีสารเณ โหติ;

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปัชฌายเณ อ.อุปัชฌายเณ อปฺปณามะเนโต ผู้ไม่ประณามอยู่ สัทธิวีฬาริกัม ซึ่งสัทธิวีฬาริก สมณนาคตัม ผู้มาตามพร้อมแล้ว อังคะติ ด้วยองค์ ท. ปณจทิ ๕ สาทิสารเณ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อุปัชฌายเณ) อ.อุปัชฌายเณ ปณามะเนโต ผู้ประณามอยู่ อนตีสารเณ เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น (อิตติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌายเณ

อุปัชฌายมฺหิ / นาธิมตฺตัม เปมัม โหติ,

เปมัม อ.ความรัก อธิมตฺตัม อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌายเณ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌายเณ

นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌายเณ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌายเณ

นาธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌายเณ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌายเณ

นาธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌายเณ น หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌายเณ

นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปัชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌายเณ น หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธิวีฬาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ เมื่ออุปัชฌาย์ไม่ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อประณาม ย่อมไม่มีโทษ

อิเมหิ โช ภิกขเว / ปณจหังคะติ สมณนาคตัม / สัทธิวีฬาริกัม อปฺปณามะเนโต / อุปัชฌายเณ สาทิสารเณ โหติ, / ปณามะเนโต อนตีสารเณ โหติ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปัชฌายเณ อ.อุปัชฌายเณ อปฺปณามะเนโต ผู้ไม่ประณามอยู่ สัทธิวีฬาริกัม ซึ่งสัทธิวีฬาริก สมณนาคตัม ผู้มาตามพร้อมแล้ว อังคะติ ด้วยองค์ ท. ปณจทิ ๕ อิเมหิ โช เหล่านี้ แล สาทิสารเณ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อุปัชฌายเณ) อ.อุปัชฌายเณ ปณามะเนโต ผู้ประณามอยู่ อนตีสารเณ เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธวิहारิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่ออุปัชฌาย์ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อไม่ประณาม ย่อมไม่มีโทษ คือ

ปณจทิ ภิกขเว / องฺเคหิ สมณนาคตํ / สทฺธิวิहारิกํ ปณามเณโต / อุปชฌายโ สาทิสารโ
โหติ, / อปฺปณามเณโต อนตฺติสโร โหติ;

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ ปณามเณโต ผู้ประณามอยู่ สทฺธิวิहारิกํ ซึ่งสัทธ-
วิहारิก สมณนาคตํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปณจทิ ๕ สาทิสารโ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ
ย่อมเป็น, (อุปชฌายโ) อ.อุปัชฌาย์ อปฺปณามเณโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนตฺติสโร เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น
(อิตฺติ) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อุปชฌายมฺหิ / อธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อุปชฌายมฺหิ ในอุปัชฌาย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๓. มีความละอายอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปชฌายมฺหิ) ในอุปัชฌาย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอุปัชฌาย์

อธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตฺตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อุปชฌายมฺหิ)
ในอุปัชฌาย์.

ภิกษุทั้งหลาย สัทธวิहारิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ เมื่ออุปัชฌาย์ประณาม ย่อมมีโทษ
เมื่อไม่ประณาม ย่อมไม่มีโทษ

อิเมหิ โข ภิกขเว / ปณจหฺงเคหิ สมณนาคตํ / สทฺธิวิहारิกํ ปณามเณโต / อุปชฌายโ
สาทิสารโ โหติ, / อปฺปณามเณโต อนตฺติสโร โหตฺติ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปชฌายโ อ.อุปัชฌาย์ ปณามเณโต ผู้ประณามอยู่ สทฺธิวิहारิกํ ซึ่งสัทธ-
วิहारิก สมณนาคตํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปณจทิ ๕ อิเมหิ โข เหล่านี้ แล สาทิสารโ เป็นผู้เป็น
ไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อุปชฌายโ) อ.อุปัชฌาย์ อปฺปณามเณโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนตฺติสโร เป็นผู้ไม่มีโทษ
โหติ ย่อมเป็น อิตฺติ ดังนี้.

อรรถกถา

ชื่อว่า **น สมมา วตตนติ** มีความว่า ไม่ทำอุปัชฌายวัตรตามที่ทรงบัญญัติไว้ให้เต็ม.

ชื่อว่า **โย น สมมา วตเตยย** มีความว่า สัทธิวิหาริกใดไม่ทำวัตรตามที่ทรงบัญญัติไว้ให้เต็ม สัทธิวิหาริกนั้นต้องทุกกฏ.

บทว่า **ปณามตพฺโพ** ได้แก่ ฟังรุกราน.

ชื่อว่า **นาธิมตฺต เปมฺ โหติ** มีความว่า ไม่มีความรักฉันบุตรกับบิดาอย่างนักในอุปัชฌาย์.

ชื่อว่า **นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ** มีความว่า ไม่ปลูกไม่ตรียังนัก. ฝ่ายดีพึงทราบโดยปฏิบัติขณัยกับที่กล่าวแล้ว.

ชื่อว่า **อลํ ปณามตฺ** มีความว่า สมควรประณาม.

ชื่อว่า **อปฺปณามเนโต อุปชฌาโย สาติสารโ โหติ** มีความว่า เมื่ออุปัชฌาย์ไม่ประณาม ย่อมเป็นผู้มีโทษ คือย่อมต้องอาบัติ. เพราะเหตุฉะนั้น เมื่อสัทธิวิหาริกไม่ประพฤติชอบ ควรต้องประณามแท้. ก็ในการไม่ประพฤติชอบ มีวินิจฉัยดังนี้ :-

เมื่อสัทธิวิหาริกไม่ทำวัตรเพียงย้อมจีวร ความเสื่อมย่อมมีแก่อุปัชฌาย์. เพราะเหตุนั้น เมื่อสัทธิวิหาริกผู้พ้นนิสสัยแล้วก็ดี ยังไม่พ้นก็ดี ไม่ทำวัตรนั้น เป็นอาบัติเหมือนกัน. ตั้งแต่ให้บาตรแก่คนบางคนไป เป็นอาบัติแก่ผู้ยังไม่พ้นนิสสัยเท่านั้น. เหล่าสัทธิวิหาริกประพฤติชอบ อุปัชฌาย์ไม่ประพฤติชอบ เป็นอาบัติแก่อุปัชฌาย์. อุปัชฌาย์ประพฤติชอบ พวกสัทธิวิหาริกไม่ประพฤติชอบ เป็นอาบัติแก่พวกเธอ. เมื่ออุปัชฌาย์ยินดีวัตร พวกสัทธิวิหาริกถึงมืออยู่มาก เป็นอาบัติทุกรูป. ถ้าอุปัชฌาย์กล่าวว่า อุปฺปจฺจกของฉันมี พวกเธอจงทำความเพียรในสาธยายและมนสิการเป็นต้น ของตนเถิด ไม่เป็นอาบัติแก่พวกสัทธิวิหาริก. ถ้าอุปัชฌาย์ไม่รู้จักความยินดี หรือไม่ยินดี เป็นผู้เขลา สัทธิวิหาริกมีมารูป ในพวกเธอถ้าภิกษุถึงพร้อมด้วยวัตรรูปหนึ่ง ปล่อยภิกษุนอกนั้นเสีย รับเป็นภาระของตนอย่างนี้ว่า ผมจักทำกิจของอุปัชฌาย์แทน พวกท่านจงเป็นผู้มีความชวนขวายน้อยอยู่เถิด ดังนี้ ไม่เป็นอาบัติแก่เธอทั้งหลาย จำเดิมแต่ไว้ภาระแก่ภิกษุนั้นไป.

อรรถโยชนา

มูลเหตุให้เกิดการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม

เรื่องพราหมณ์ชูปหอมเพราะไม่ได้บวช

[๖๙] สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่ง เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอการบรรพชา

[๖๙] เตน โข ปน สมเยน / อลฺลตโร พฺราหฺมโณ / ภิกฺขุ อุปสงกมิตฺวา / ปพฺพชฺชํ ยาจิ.

[๖๙] ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล อลฺลตโร พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ คนใดคนหนึ่ง อุปสงกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. ยาจิ ขอแล้ว ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช.

ภิกษุทั้งหลายไม่ประสงค์จะให้เขาบรรพชา

ตัม ภิกษุ / น อัจฉิสฺส ปพพาเซตฺ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. น อัจฉิสฺส ไม่ปรารธนาแล้ว ตัม (พราหมณ์) ปพพาเซตฺ เพื่ออัน- ยังพราหมณ์ นั้น -ให้บวช.

เขาเมื่อไม่ได้การบรรพชาในหมู่ภิกษุ จึงชูปวม หมองคล้ำ ชีตเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง

โส ภิกษุสุ ปพพชชํ อลภมาโน / กิโส อโหสิ / ลูโข ทุพพณฺโณ / อุปลนฺทุปลนฺตูกชาโต
ธมฺนิสนฺถตฺตโต.

โส (พราหมณ์) อ.พราหมณ์ นั้น อลภมาโน เมื่อไม่ได้ ปพพชชํ ซึ่งการบวช ภิกษุสุ ในภิกษุ ท. กิโส เป็นผู้ชูปวม ลูโข เป็นผู้เศร้าหมอง ทุพพณฺโณ เป็นผู้มีวรรณะอันโทษประทุษร้ายแล้ว อุปลนฺทุปลนฺตูกชาโต เป็นผู้- มีโรคผอมเหลืองอันเกิดแล้ว ธมฺนิสนฺถตฺตโต เป็นผู้มัวตัวอันสะพรั่งแล้วด้วยเส้นเอ็น อโหสิ ได้เป็นแล้ว.

พระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นพราหมณ์นั้น ชูปวม หมองคล้ำ ชีตเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง

อทฺทสา โข ภควา / ตัม พราหมณํ / กิสํ ลูขํ ทุพพณฺณํ / อุปลนฺทุปลนฺตูกชาตํ
ธมฺนิสนฺถตฺตตํ;

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อทฺทสา โข ได้ทรงเห็นแล้ว แล ตัม พราหมณํ ซึ่งพราหมณ์ นั้น กิสํ ผู้ชูปวม ลูขํ ผู้เศร้าหมอง ทุพพณฺณํ ผู้มีวรรณะอันโทษประทุษร้ายแล้ว อุปลนฺทุปลนฺตูกชาตํ ผู้มีโรคผอมเหลืองอันเกิดแล้ว ธมฺนิสนฺถตฺตตํ ผู้มัวตัวอันสะพรั่งแล้วด้วยเส้นเอ็น.

จึงตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย ทำไมพราหมณ์ผู้นั้นจึงได้ชูปวม หมองคล้ำ ชีตเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่งเล่า

ทิสฺวาน ภิกษุ อามนฺเตสิ / “กินฺนุ โข / โส ภิกฺขเว พราหมณฺโณ / กิโส ลูโข ทุพพณฺโณ /
อุปลนฺทุปลนฺตูกชาโต / ธมฺนิสนฺถตฺตโตติ.”^๑

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค ทิสฺวาน ครั้นทรงเห็นแล้ว อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. โส พราหมณฺโณ อ.พราหมณ์ นั้น กิโส เป็นผู้ชูปวม ลูโข เป็นผู้เศร้าหมอง ทุพพณฺโณ เป็นผู้- มีวรรณะอันโทษประทุษร้ายแล้ว อุปลนฺทุปลนฺตูกชาโต เป็นผู้มัวโรคผอมเหลืองอันเกิดขึ้นแล้ว ธมฺนิสนฺถตฺตโต เป็นผู้มัวตัวอันสะพรั่งแล้วด้วยเส้นเอ็น อโหสิ ได้เป็นแล้ว ก็ นุ โข เพราะเหตุอะไร หนอ แล อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า พราหมณ์นั้นได้เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอการบรรพชา

“เอโส ภนฺเต พราหมณฺโณ / ภิกษุ อุปสงฺกมิตฺวา / ปพพชชํ ยาจิ,

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. (อาหํสุ) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอโส พราหมณฺโณ อ.พราหมณ์ นั้น อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท. ยาจิ ขอแล้ว ปพพชชํ ซึ่งการบวช.

ภิกษุทั้งหลายไม่ประสงค์จะให้เขาบรรพชา

ตัม ภิกษุ / น อัจฉิสฺส ปพพาเซตฺ,

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. น อัจฉิสฺส ไม่ปรารธนาแล้ว ตัม (พราหมณ์) ปพพาเซตฺ เพื่ออัน- ยังพราหมณ์นั้น -ให้บวช,

^๑ สยยา. ธมฺนิสนฺถตฺตโต.

เขาเมื่อไม่ได้การบรรพชาในหมู่ภิกษุ จึงชูปมอม หมองคล้ำ ชีตเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง พระพุทธเจ้าข้า

โส ภิกษุสฺ ปพฺพชฺชํ อลฺภมาโน / กิโส ลูโฆ ทฺวพฺพณฺโณ / อุปลนฺทฺอุปฺนทฺทุกฺขาโต ธมฺนิสฺสณฺตคฺคโตติ.

โส (พราหมณ์) อ.พราหมณ์ นั้น อลภมาโน เมื่อไม่ได้ ปพพชชํ ซึ่งการบวช ภิกษุสฺ ในภิกษุ ท. กิโส เป็นผู้ผอม ลูโฆ เป็นผู้เศร้าหมอง ทวพพณโณ เป็นผู้มีวรรณะอันโทษประทุษร้ายแล้ว อุปลนทอุปนททุกขาโต เป็นผู้มีโรคผอมเหลืองอันเกิดแล้ว ธมนิสสนตคตโต เป็นผู้มีความอันสะพรั่งแล้วด้วยเส้นเอ็น อโหสิได้เป็นแล้ว อิติ ดังนี้.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย ใครระลึกความดีของพราหมณ์ นั้น ได้บ้าง

อถ โฆ ภควา / ภิกฺขุ อามฺนเตสฺสิ / “โก นฺ โข ภิกฺขเว / ตสฺส พฺราหฺมณฺสฺส / อธิการํ สรสีติ.

อถ โฆ ครั้นนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อามนเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. โก นฺ โข อ.ใคร หนอ แล สรติ ย่อมระลึกได้ อธิการํ ซึ่งอธิการ ตสส พราหมณสส ของพราหมณ์ นั้น อิติ ดังนี้.

เมื่อตรัสถามอย่างนี้แล้ว ท่านพระสารีบุตรได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า ข้าพระองค์ระลึกความดีของพราหมณ์นั้นได้ พระพุทธเจ้าข้า

เอวํ วุตฺเต, / อายสฺมา สารีปฺตโต / ภควนฺตํ เอตทวโจ / “อหํ โข ภนฺเต / ตสฺส พฺราหฺมณฺสฺส / อธิการํ สรามีติ.

เอวํ (วจน) ครั้นเมื่อพระดำรัส อย่างนี้ (ภควตา) อันพระผู้มีพระภาค วุตเต ตรัสแล้ว, สารีปุตโต อ.พระสารีบุตร อายสฺมา ผู้มีอายุ อวโจ ได้กราบแล้วแล้ว เอตํ (วจน) ซึ่งคำ นั้น ภควนตํ กะพระผู้มีพระภาค อิติ ว่า ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ โข อ.ข้าพระองค์ แล สรามิ ย่อมระลึกได้ อธิการํ ซึ่งอธิการ ตสส พราหมณสส ของพราหมณ์ นั้น อิติ ดังนี้.

สารีบุตร เอรระลึกความดีอะไรของพราหมณ์นั้นได้

“กิ ปน ตวํ สารีปุตฺต / ตสฺส พฺราหฺมณฺสฺส / อธิการํ สรสีติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า สารีปุตต ดูก่อนสารีบุตร ปน กิ ตวํ อ.เธอ สรสิ ย่อมระลึกได้ อธิการํ ซึ่งอธิการ ตสส พราหมณสส ของพราหมณ์ นั้น กิ หรือ อิติ ดังนี้.

พระองค์ผู้เจริญ เมื่อข้าพระองค์เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์นี้ พราหมณ์นั้นได้ถวายภิกษา ทัพพีหนึ่ง

“อิธ เม ภนฺเต / โส พฺราหฺมณฺโณ / ราชคฺเห ปิณฺทาย จรฺนตฺสฺส / เอกํ^๑ กฺกฺวจฺจุภิกฺขํ ทาเปสิ,

(สารีปุตโต) อ.พระสารีบุตร (อาท) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เม เมื่อข้าพระองค์ จรณตสส เที่ยวไปอยู่ ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ โส พราหมโณ อ.พราหมณ์ นั้น (บุคคล) ยังบุคคล ทาเปสิ ให้ถวายแล้ว เอกํ กกฺวจฺจุภิกฺขํ ซึ่งภิกษา ทัพพีหนึ่ง,

^๑ ส.ส.ท. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

ข้าพระองค์ระลึกความดีนี้ของพราหมณ์นั้นได้ พระพุทธเจ้าข้า

อิท^๑ โข อหิ ภนฺเต / ตสฺส พฺราหฺมณสฺส / อธิการํ สรามิติ.

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหิ อ.ข้าพองค์ สรามิ ย่อมระลึกได้ อิม โข อธิการํ ซึ่งอธิการ นี้ แล ตสฺส พฺราหฺมณสฺส ของพราหมณ์ นั้น อิติ ดังนี้.

ดีละ ๆ สารีบุตร จจริงอยู่ สัตบุรุษทั้งหลายเป็นผู้กตัญญูกตเวที

“สาธุ สาธุ สารีบุตร, / กตญฺญโน หิ สารีบุตร / สปปุริสา กตเวทีโน,

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า สารีบุตร ดูก่อนสารีบุตร สาธุ สาธุ อ.ดีละ ๆ, สารีบุตร ดูก่อนสารีบุตร หิ จจริงอยู่ สปปุริสา อ.สัตบุรุษ ท. กตญฺญโน เป็นผู้กตัญญู กตเวทีโน เป็นผู้กตเวที (โหนดิ) ย่อมเป็น,

สารีบุตร ถ้าเช่นนั้น เธอจงให้พราหมณ์นั้นบรรพชาอุปสมบทเถิด

เตนหิ ตวํ สารีบุตร / ตํ พฺราหฺมณํ / ปพฺพาเซหิ อุปสมปาเทหิติ.

สารีบุตร ดูก่อนสารีบุตร เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.เธอ ตํ พฺราหฺมณํ ยังพราหมณ์ นั้น ปพฺพาเซหิ จงให้บรรพชา อุปสมปาเทหิ จงให้อุปสมบท อิติ ดังนี้.

ข้าพระองค์จะให้พราหมณ์นั้นบรรพชาอุปสมบทอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

“กถาหิ ภนฺเต / ตํ พฺราหฺมณํ / ปพฺพาเซหิ อุปสมปาเทหิติ.

(สารีบุตร) อ.พระสารีบุตร (อาห) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหิ อ.ข้าพระองค์ ตํ พฺราหฺมณํ ยังพราหมณ์ นั้น ปพฺพาเซหิ ย่อมให้บรรพชา อุปสมปาเทหิ ย่อมให้อุปสมบท กถํ อย่างไร อิติ ดังนี้.

อุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมีกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุแล้ว รับสั่งภิกษุทั้งหลาย ว่า ภิกษุทั้งหลาย นับแต่วันนี้เป็นต้นไป เราห้ามการอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์ที่เราได้อนุญาตไว้

อลโข ภควา / เอตสฺมี นิทานเ / เอตสฺมี ปกรณเ / ธมฺมี กลํ กตฺวา / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ / “ยา สา ภิกฺขเว / มยา ตีหิ สรณคมเนหิ / อุปสมปทา อนฺนฺดาตา, / ตาหิ อชฺชตคฺเค ปฏิกฺขิปามิ,

อลโข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กลํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมี อันประกอบแล้วด้วยธรรม เอตสฺมี นิทานเ ในเพราะเหตุ นั้น เอตสฺมี ปกรณเ ในเพราะปรกณ นั้น อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า “ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อุปสมปทา อ.การอุปสมบท ตีหิ สรณคมเนหิ ด้วยสรณคมน์ ท. ๓ ยา สา นั้น ได มยา อันเรา อนฺนฺดาตา อนุญาตแล้ว, (อหิ) อ.เรา ปฏิกฺขิปามิ ย่อมห้าม ตํ (อุปสมปทํ) ซึ่งการอุปสมบท นั้น อชฺชตคฺเค ในกาลอันมีวันนี้เป็นเบื้องต้น,

^๑ ส.ท. อิม

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม

อนุชานามิ ภิกขเว / ญัตติจตุตถเถน กมฺเมน อุปสมปท^๑,

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อุปสมปท^๑ ซึ่งการอุปสมบท กมฺเมน ด้วยกรรม ญัตติจตุตถเถน อันมีญัตติเป็นที่ ๔,

วิธีให้อุปสมบทและกรรมวาจาให้อุปสมบท

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อุปสมบทอย่างนี้

เอวณฺจ ปน ภิกขเว / อุปสมปาเทตฺตพฺโพ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล (กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร (สงฺเขน) อันสงฆ์ อุปสมปาเทตฺตพฺโพ พึงให้อุปสมบท เอว อย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺวิเลน / สงฺโฆ ฌาเปตฺตพฺโพ

สงฺโฆ อ.สงฆ์ ภิกฺขุณา อันภิกษุ พฺยตฺเตน ผู้ฉลาด ปฏฺวิเลน ผู้สามารถ ฌาเปตฺตพฺโพ พึงให้รู้ (กมฺเมน) ด้วยกรรม (ญัตติจตุตถเถน) อันมีญัตติเป็นที่ ๔ อิติ ว่า

[๗๐] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

[๗๐] ‘สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ,

[๗๐] ‘ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงฺโฆ อ.สงฆ์ สุณาทู ของจงฟัง (วจน) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกฺขะ (ผู้ขอบวชเป็นภิกษุ) ของท่านผู้มีชื่อนี้

อຍ อิตฺถนฺนาโม / อิตฺถนฺนามสฺส อายุสฺมโต / อุปสมปทาเปกฺโข,

อຍ (กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร นี้ อิตฺถนฺนาโม ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปทาเปกฺโข เป็นอุปสัมปทาเปกฺขะ (ภิกษุสฺส) ของภิกษุ อิตฺถนฺนามสฺส ผู้มีชื่อนี้ อายุสฺมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น,

ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺกลํ / สงฺโฆ / อิตฺถนฺนามํ อุปสมปาเทยฺย / อิตฺถนฺนาเมน อุปชฌายเณ,

ยถิ ฌิว่า ปตฺตกฺกลํ อ.กาลอันถึงแล้ว (อตฺถิ) มีอยู่ สงฺฆสฺส แก่สงฆ์ ไซ้, สงฺโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตฺตํ) ยังกุลบุตร อิตฺถนฺนามํ ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปาเทยฺย พึงให้อุปสมบท อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตฺถนฺนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

นี้เป็นญัตติ

เอสา ญตฺติ.

เอสา (กมฺมวาจา) อ.กรรมวาจา นั้น ญตฺติ เป็นญัตติ (โหติ) ย่อมเป็น.

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

สุณาทู เม / ภนฺเต สงฺโฆ,

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงฺโฆ อ.สงฆ์ สุณาทู ของจงฟัง (วจน) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

^๑ ส.ิ.ฉ.เท.อ.มหา. อุปสมปาเทตฺ

ผู้นี้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้

อภัย อิตถนนาโม / อิตถนนามสส อายสมโต / อุปสมปทาเปกโข,

อภัย (กุลปุตโต) อ.กุลบุตร นี้ อิตถนนาโม ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปทาเปกโข เป็นอุปสัมปทาเปกขะ (ภิกขุสส) ของภิกษุ อิตถนนามสส ผู้มีชื่อนี้ อายสมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น,

สงฆ์ให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

สงโฆ / อิตถนนามิ อุปสมปาเทติ / อิตถนนาเมน อุปชฌายเณ,

สงโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตติ) ยังกุลบุตร อิตถนนามิ ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปาเทติ ย่อมให้อุปสมบท อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

ยสสายสมโต ขมติ / อิตถนนามสส อุปสมปทา / อิตถนนาเมน อุปชฌายเณ,

อุปสมปทา อ.การอุปสมบท (กุลปุตตสส) ของกุลบุตร อิตถนนามสส ผู้มีชื่อนี้ อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้ ขมติ ย่อมชอบใจ ยสส อายสมโต (ภิกขุสส) แก่ภิกษุ ผู้มีอายุ ไต,

ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

โส คุณหสส, / ยสส นกขมติ, / โส ภาเสยย.

โส (ภิกขุ) อ.ภิกษุ นั้น คุณหิ เป็นผู้หนึ่ง อสส พึงเป็น, (อุปสมปทา) อ.การอุปสมบท (กุลปุตตสส) ของกุลบุตร (อิตถนนามสส) ผู้มีชื่อนี้ (อุปชฌายเณ) มีอุปัชฌาย์ (อิตถนนาเมน) ผู้มีชื่อนี้ น ขมติ ย่อมไม่ชอบใจ ยสส อายสมโต (ภิกขุสส) แก่ภิกษุ ผู้มีอายุ ไต, โส (ภิกขุ) อ.ภิกษุ นั้น ภาเสยย พึงกล่าว.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

หุติยมปิ เอตมตถิ วทามิ. / สุนาตุ เม / ภนเต สงโฆ,

(อหิ) อ.ข้าพเจ้า วทามิ ย่อมกล่าว เอต อตถิ ซึ่งเนื้อความ นั้น หุติยมปิ แม้ครั้งที่ ๒. ภนเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงโฆ อ.สงฆ์ สุนาตุ ขอจงฟัง (วจนิ) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

ผู้นี้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้

อภัย อิตถนนาโม / อิตถนนามสส อายสมโต / อุปสมปทาเปกโข,

อภัย (กุลปุตโต) อ.กุลบุตร นี้ อิตถนนาโม ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปทาเปกโข เป็นอุปสัมปทาเปกขะ (ภิกขุสส) ของภิกษุ อิตถนนามสส ผู้มีชื่อนี้ อายสมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น,

สงฆ์ให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

สงโฆ / อิตถนนามิ อุปสมปาเทติ / อิตถนนาเมน อุปชฌายเณ,

สงโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตติ) ยังกุลบุตร อิตถนนามิ ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปาเทติ ย่อมให้อุปสมบท อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบทมีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

ยสสายสมโต ขมติ / อิตถนนามสส อุปสมปทา / อิตถนนาเมน อุปชฌายเณ,

อุปสมปทา อ.การอุปสมบท (กุลปุตตสส) ของกุลบุตร อิตถนนามสส ผู้มีชื่อนี้ อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้ ขมติ ย่อมชอบใจ ยสส อายสมโต (ภิกขุสส) แก่ภิกษุ ผู้มีอายุ ไต,

ท่านรูปนั้นพึงนั่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

โส ตถุหสฺส, / ยสฺส นกฺขมฺติ, / โส ภาเสยฺย.

โส (ภิกขุ) อ.ภิกขุ นั้น ตถุหิ เป็นผู้หนึ่ง อสฺส พึงเป็น, (อุปสมบทา) อ.การอุปสมบท (กุลปุตฺตสฺส) ของกุลบุตร (อิตถนนามสฺส) ผู้มีชื่ออย่างนี้ (อุปชฌาเยน) มีอุปชฌา (อิตถนนาเมน) ผู้มีชื่ออย่างนี้ น ขมฺติ ย่อมไม่ชอบใจ ยสฺส आयสฺมโต (ภิกขุสฺส) แก่ภิกขุ ผู้มีอายุ ไต่, โส (ภิกขุ) อ.ภิกขุ นั้น ภาเสยฺย พึงกล่าว.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ. / สฺสณฺณํ เม / ภาเนตฺถํ สงฺโฆ,

(อหิ) อ.ข้าพเจ้า วทามิ ย่อมกล่าว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ตติยมฺปิ แม้ครั้งที่ ๓. ภาเนตฺถํ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงฺโฆ อ.สงฆ์ สฺสณฺณํ ของจงฟัง (วณฺณ) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกฺขะของท่านผู้มีชื่อนี้

อโย อิตถนนาโม / อิตถนนามสฺส आयสฺมโต / อุปสมบทาเปกฺโข,

อโย (กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร นี้ อิตถนนาโม ผู้มีชื่ออย่างนี้ อุปสมบทาเปกฺโข เป็นอุปสัมปทาเปกฺขะ (ภิกขุสฺส) ของภิกขุ อิตถนนามสฺส ผู้มีชื่ออย่างนี้ आयสฺมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น,

สงฆ์ให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบทมีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปชฌา

สงฺโฆ / อิตถนนามํ อุปสมปาเทติ / อิตถนนาเมน อุปชฌาเยน,

สงฺโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตฺตํ) ยังกุลบุตร อิตถนนามํ ผู้มีชื่ออย่างนี้ อุปสมปาเทติ ย่อมให้อุปสมบท อุปชฌาเยน มีอุปชฌา อิตถนนาเมน ผู้มีชื่ออย่างนี้,

ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้ เป็นอุปชฌา

ยสฺส आयสฺมโต ขมฺติ / อิตถนนามสฺส อุปสมบทา / อิตถนนาเมน อุปชฌาเยน,

อุปสมบทา อ.การอุปสมบท (กุลปุตฺตสฺส) ของกุลบุตร อิตถนนามสฺส ผู้มีชื่ออย่างนี้ อุปชฌาเยน มีอุปชฌา อิตถนนาเมน ผู้มีชื่ออย่างนี้ ขมฺติ ย่อมชอบใจ ยสฺส आयสฺมโต (ภิกขุสฺส) แก่ภิกขุ ผู้มีอายุ ไต่,

ท่านรูปนั้นพึงนั่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

โส ตถุหสฺส, / ยสฺส นกฺขมฺติ, / โส ภาเสยฺย.

โส (ภิกขุ) อ.ภิกขุ นั้น ตถุหิ เป็นผู้หนึ่ง อสฺส พึงเป็น, (อุปสมบทา) อ.การอุปสมบท (กุลปุตฺตสฺส) ของกุลบุตร (อิตถนนามสฺส) ผู้มีชื่ออย่างนี้ (อุปชฌาเยน) มีอุปชฌา (อิตถนนาเมน) ผู้มีชื่ออย่างนี้ น ขมฺติ ย่อมไม่ชอบใจ ยสฺส आयสฺมโต (ภิกขุสฺส) แก่ภิกขุ ผู้มีอายุ ไต่, โส (ภิกขุ) อ.ภิกขุ นั้น ภาเสยฺย พึงกล่าว.

ผู้มีชื่อนี้สงฆ์ให้อุปสมบทแล้ว มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปชฌา

อุปสมปนฺโน สงฺเขน อิตถนนาโม / อิตถนนาเมน อุปชฌาเยน,

(กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร อิตถนนาโม ผู้มีชื่ออย่างนี้ สงฺเขน อันสงฆ์ อุปสมปนฺโน ให้อุปสมบทแล้ว อุปชฌาเยน มีอุปชฌา อิตถนนาเมน ผู้มีชื่ออย่างนี้,

สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมตอย่างนี้

ขมติ สงฆสฺส; / ตสฺมา ตฺณฺหิ. / เอวเมตํ ธารยามิติ.

(อุปสมบท) อ.การอุปสมบท (กุลปุตตสฺส) ของกุลบุตร (อิตถนนามสฺส) ผู้มีชื่ออย่างนี้ (อุปชฌายเณ) มีอุปชฌาย์ (อิตถนนาเมณ) ผู้มีชื่ออย่างนี้ ขมติ ย่อมชอบใจ สงฆสฺส แก่สงฆ์, ตสฺมา เพราะเหตุ นั้น (สงฺโฆ) อ.สงฆ์ ตฺณฺหิ เป็นผู้หนึ่ง (โหติ) ย่อมเป็น. (อหํ) อ.ข้าพเจ้า ธารยามิ ย่อมทรงไว้ เอตํ (สงฆสฺส รุจจนภาวํ) ซึ่งความเป็นคือ อันชอบใจ แห่งสงฆ์ นั้น เอว อย่างนี้’ อิติ ดังนี้” อิติ ดังนี้.

เรื่องภิกษุประพฤติน่าสมควร

[๗๑] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพออุปสมบทแล้วได้ประพฤติน่าสมควร

[๗๑] เตน โข ปน สมเณน / อนุยตโร ภิกฺขุ / อุปสมปฺนฺนสมนฺนตฺรา / อนาจารํ อจฺจติ.

[๗๑] ปน ก็ เตน โข สมเณน โดยสมัย นั้น แล อนุยตโร ภิกฺขุ อ.ภิกษุ รูปใดรูปหนึ่ง อจฺจติ ย่อมประพฤติน่าอนาจาร ซึ่งอนาจาร อุปสมปฺนฺนสมนฺนตฺรา ในระหว่างแห่งตนอุปสมบทแล้ว.

ภิกษุทั้งหลายพากันกล่าวห้ามปรามว่า อาวุโส ท่านอย่าได้กระทำอย่างนั้น เพราะการกระทำอย่างนั้น ไม่ควร

ภิกฺขุ เอวมาหํสุ / “มาวุโส เอวรูปิ อกาสิ, / เนตํ กปฺปตีติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า อาวุโส คุณก่อนผู้มีอายุ (त्वํ) อ.ท่าน มา อกาสิ อย่าได้กระทำให้แล้ว เอวรูปิ (กมฺม) ซึ่งกรรม อันมีอย่างนี้เป็นรูป, เอตํ (กมฺม) อ.กรรม นั้น น กปฺปติ ย่อมไม่ควร อิติ ดังนี้.

ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า กระผมมิได้ขอร้องท่านผู้มีอายุทั้งหลายว่า จงให้กระผมอุปสมบท ท่านทั้งหลายมิได้รับการขอร้องจากกระผม ให้กระผมอุปสมบททำไม

โส เอวมาห / “เนวาทิ / आयस्मन्เต ยาจิ / ‘อุปสมปาเทถ มฺนฺติ, / กิสฺส มํ ตุมฺहे / อयाจิตา อุปสมปาทิตถาติ.

โส (ภิกฺขุ) อ.ภิกษุ นั้น อาท กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า อหํ อ.กระผม ยาจิ อ้อนวอนแล้ว आयस्मन्เต (ตุมฺहे) กระท่าน ท. ผู้มีอายุ อิติ ว่า (ตุมฺहे) อ.ท่าน ท. มํ อุปสมปาเทถ ขอจง- ยังกระผม -ให้อุปสมบท อิติ ดังนี้ น เอว หามิได้นั้นเทียว, ตุมฺहे อ.ท่าน ท. (มยา) อयाจิตา ผู้- อันกระผม -ไม่อ้อนวอนแล้ว มํ ยังกระผม อุปสมปาทิตถ ให้อุปสมบทแล้ว กิสฺส เพื่ออะไร อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้พระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ.

(ภิกฺขุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ได้รับการขอร้อง ไม่พึงให้กุลบุตร อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ

“น ภิกษเว / ยาจิตฺเตน อุปสมปาเทตฺตพฺโพ, / โย อุปสมปาเทยฺย, / อาปตฺติทุกกฺกสฺส.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (กุลบุตร (ภิกษุ) อันภิกษุ ยาจิตฺเตน ผู้อันบุคคลไม่อ่อนวอนแล้ว น อุปสมปาเทตฺตพฺโพ ไม่พึงให้อุปสมบท, โย (ภิกษุ) อ.ภิกษุใด (กุลบุตร) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทยฺย พึงให้อุปสมบท, อาปตฺติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส ภิกษุโน แก่ภิกษุ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ ภิกษุที่ได้รับการขอร้องให้กุลบุตรอุปสมบทได้

อนุชานามิ ภิกษเว / ยาจิตฺเตน อุปสมปาเทตฺ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต ยาจิตฺเตน (ภิกษุ) (กุลบุตร) อุปสมปาเทตฺ เพื่ออัน- อันภิกษุ ผู้อันบุคคลอ่อนวอนแล้ว ยังกุลบุตร -ให้อุปสมบท.

ภิกษุทั้งหลาย ก็อุปสัมปทาเปกฺเขพึงขออย่างนี้

เอวณฺจ ปน ภิกษเว / ยาจิตฺตพฺโพ;

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล (ภิกษุ) อ.ภิกษุ (อุปสมปทาเปกฺเข) อันอุปสัมปทาเปกฺเข ยาจิตฺตพฺโพ พึงอ่อนวอน เอว อย่างนี้.

วิธีขอการอุปสมบท

อุปสัมปทาเปกฺเขพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงป่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวคำขอการอุปสมบทอย่างนี้ว่า

เตน อุปสมปทาเปกฺเขน / สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา / เอกํสํ อุตฺตราสงค์ํ กริตฺวา / ภิกฺขุณฺ ปาเท วณฺทิตฺวา / อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา / อณฺชลิ ปคฺคเหตฺวา / เอวณฺสส วจฺนีโย

(สงฺโฆ) อ.สงฆ์ เตน อุปสมปทาเปกฺเขน เป็นผู้- อันอุปสัมปทาเปกฺเข นั้น อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว สงฺฆํ ซึ่งสงฆ์ กริตฺวา กระทำแล้ว อุตฺตราสงค์ํ ซึ่งอุตตราสงค์ เอกํสํ ให้เฉวียงป่าข้างหนึ่ง วณฺทิตฺวา ไหว้แล้ว ปาเท ซึ่งเท้า ท. ภิกฺขุณฺ ของภิกษุ ท. นิสีทิตฺวา นั่งแล้ว อุกฺกุฏิกํ กระโหย่ง ปคฺคเหตฺวา ประคองแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ วจฺนีโย -พึงกล่าว อสฺส พึงเป็น เอว อย่างนี้ อิติ ว่า

ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอการอุปสมบทต่อสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดอนุเคราะห์ยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด เจ้าข้า

‘สงฺฆํ ฆณฺเต / อุปสมปทํ ยาจามิ, / อุลลุมฺปตุ มํ ฆณฺเต / สงฺโฆ อนุกมฺปิ อุปาทายาติ.

ฆณฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อห) อ.ข้าพเจ้า ยาจามิ ย่อมขอ อุปสมปทํ ซึ่งการอุปสมบท สงฺฆํ กะสงฆ์, ฆณฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงฺโฆ อ.สงฆ์ อุปาทาย เข้าไปอาศัยแล้ว อนุกมฺปิ ซึ่งความอนุเคราะห์ อุลลุมฺปตุ ของจงยกขึ้น มํ ซึ่งข้าพเจ้า อิติ ดังนี้.

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

ทุตฺติยมฺปิ ยาจิตฺตพฺโพ.

(สงฺโฆ) อ.สงฆ์ (อุปสมปทาเปกฺเข) อันอุปสัมปทาเปกฺเข ยาจิตฺตพฺโพ พึงขอ ทุตฺติยมฺปิ แม้ครั้งที่ ๒.

ฟังขอแม่ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ตติยมปิ ยาจิตพโพ.

(สงโฆ) อ.สงฆ์ (อุปสมบทาเปกขะ) อันอุปสมบทาเปกขะ ยาจิตพโพ ฟังขอ ตติยมปิ แม่ครั้งที่ ๓.

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

พยุตเตน ภิกขุณา ปฏีเพลน / สงโฆ ญาเปตพโพ

สงโฆ อ.สงฆ์ ภิกขุณา อันภิกษุ พยุตเตน ผู้ฉลาด ปฏีเพลน ผู้สามารถ ญาเปตพโพ ฟังให้รู้ อิติ ว่า

กรรมวาจาให้อุปสมบท

[๗๒] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

[๗๒] ‘สุณาทู เม ภนเต สงโฆ,

[๗๒] ภนเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงโฆ อ.สงฆ์ สุณาทู ขอจงฟัง (วจน) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสมบทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้

อโย อิตถนนาโม / อิตถนนามสส อายสมโต / อุปสมบทาเปกโข,

อโย (กุลปุตโต) อ.กุลบุตร นี่ อิตถนนาโม ผู้มีชื่อนี้ อุปสมบทาเปกโข เป็นอุปสมบทาเปกขะ (ภิกขุสส) ของภิกษุ อิตถนนามสส ผู้มีชื่อนี้ อายสมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น.

ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้อุปชฌาย์

อิตถนนาโม / สงฆ์ อุปสมบท ยาจติ / อิตถนนาเมน อุปชฌาเยน,

(กุลปุตโต) อ.กุลบุตร อิตถนนาโม ผู้มีชื่อนี้ ยาจติ ย่อมขอ อุปสมบท ซึ่งการอุปสมบท สงฆ์ กะสงฆ์ อุปชฌาเยน มีอุปชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว ฟังให้ผู้มีชื่อนี้ อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปชฌาย์

ยถิ สงฆสส ปตตกลล, / สงโฆ / อิตถนนามิ อุปสมปาเทย / อิตถนนาเมน อุปชฌาเยน;

ยถิ ติว่า ปตตกลล อ.กาลอันถึงแล้ว (อตถิ) มีอยู่ สงฆสส แก่สงฆ์ ไชริ์, สงโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตติ) ยังกุลบุตร อิตถนนามิ ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปาเทย ฟังให้อุปสมบท อุปชฌาเยน มีอุปชฌาย์ อิตถนนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

นี้เป็นญัตติ

เอสา ญตติ.

เอสา (กมฺมวาจา) อ.กรรมวาจา นั้น ญตติ เป็นญัตติ (โหติ) ย่อมเป็น.

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

สุณาทู เม / ภนเต สงโฆ,

ภนเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สงโฆ อ.สงฆ์ สุณาทู ขอจงฟัง (วจน) ซึ่งคำ เม ของข้าพเจ้า,

ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้

อัย อิตถุนาโม / อิตถุนามสฺส อายสฺมโต / อุปสมปทาเปกฺโข,

อัย (กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร นี่ อิตถุนาโม ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปทาเปกฺโข เป็นอุปสัมปทาเปกขะ (ภิกขุสฺส) ของภิกษุ อิตถุนามสฺส ผู้มีชื่อนี้ อายสฺมโต ผู้มีอายุ (โหติ) ย่อมเป็น,

ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

อิตถุนาโม / สงฺฆํ อุปสมปทํ ยาจติ / อิตถุนาเมน อุปชฌายเณ,

(กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร อิตถุนาโม ผู้มีชื่อนี้ ยาจติ ย่อมขอ อุปสมปทํ ซึ่งการอุปสมบท สงฺฆํ กะสงฆ์ อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถุนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

สงฆ์ให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

สงฺโฆ / อิตถุนามํ อุปสมปาเทติ / อิตถุนาเมน อุปชฌายเณ,

สงฺโฆ อ.สงฆ์ (กุลปุตฺตํ) ยังกุลบุตร อิตถุนามํ ผู้มีชื่อนี้ อุปสมปาเทติ ย่อมให้อุปสมบท อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถุนาเมน ผู้มีชื่อนี้.

ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ผู้มีชื่อนี้อุปสมบท มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

ยสฺสายสฺมโต ขมติ / อิตถุนามสฺส อุปสมปทา / อิตถุนาเมน อุปชฌายเณ,

อุปสมปทา อ.การอุปสมบท (กุลปุตฺตสฺส) ของกุลบุตร อิตถุนามสฺส ผู้มีชื่อนี้ อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถุนาเมน ผู้มีชื่อนี้ ขมติ ย่อมชอบใจ ยสฺส อายสฺมโต (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ ผู้มีอายุ ใด,

ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

โส ตฺถุหสฺส; / ยสฺส นกขมติ, / โส ภาเสยฺย.

โส (ภิกขุ) อ.ภิกษุ นั้น ตฺถุหิ เป็นผู้หนึ่ง อสฺส พึงเป็น, (อุปสมปทา) อ.การอุปสมบท (กุลปุตฺตสฺส) ของกุลบุตร (อิตถุนามสฺส) ผู้มีชื่อนี้ (อุปชฌายเณ) มีอุปัชฌาย์ (อิตถุนาเมน) ผู้มีชื่อนี้ น ขมติ ย่อมไม่ชอบใจ ยสฺส อายสฺมโต (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ ผู้มีอายุ ใด, โส (ภิกขุ) อ.ภิกษุ นั้น ภาเสยฺย พึงกล่าว.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ ฯลฯ

“ทุติยปิ / เอตมตฺถํ วทามิ ฯเปฯ

(อหํ) อ.ข้าพเจ้า วทามิ ย่อมกล่าว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ทุติยปิ แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ ฯลฯ

ตติยปิ / เอตมตฺถํ วทามิ ฯเปฯ

(อหํ) อ.ข้าพเจ้า วทามิ ย่อมกล่าว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ตติยปิ แม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ผู้มีชื่อนี้สงฆ์ให้อุปสมบทแล้ว มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌาย์

อุปสมปฺโน สงฺเขน อิตถุนาโม / อิตถุนาเมน อุปชฌายเณ,

(กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร อิตถุนาโม ผู้มีชื่อนี้ สงฺเขน อันสงฆ์ อุปสมปฺโน ให้อุปสมบทแล้ว อุปชฌายเณ มีอุปัชฌาย์ อิตถุนาเมน ผู้มีชื่อนี้,

สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าขอความนิ่งนั้นเป็นมตอย่างนี้

ขมติ สงฆสฺส; / ตสฺมา ตฺณฺหิ. / เอวเมตํ ธารยามิติ.

(อุปสมบท) อ.การอุปสมบท (กุลบุตร) ของกุลบุตร (อิตถนนามสฺส) ผู้มีชื่ออย่างนี้ (อุปชฌายเณ) มีอุปชฌาย์ (อิตถนนาเมณ) ผู้มีชื่ออย่างนี้ ขมติ ย่อมชอบใจ สงฆสฺส แก่สงฆ์, ตสฺมา เพราะเหตุนั้น (สงฺโฆ) อ.สงฆ์ ตฺณฺหิ เป็นผู้หนึ่ง (โหติ) ย่อมเป็น, (อหิ) อ.ข้าพเจ้า ธารยามิ ย่อมทรงไว้ เอตํ (สงฆสฺส รุจจนภาวํ) ซึ่งความเป็นคืออัน ชอบใจ แห่งสงฆ์ นั้น เอว อย่างนี้” อิติ ดังนี้” อิติ ดังนี้.

เรื่องพราหมณ์บวชเพราะเห็นแก่ปากท้อง

[๗๓] สมัยนั้น ประชาชนในกรุงราชคฤห์ได้จัดลำดับภัตตาหารอันประณีตไว้

[๗๓] เตน โข ปน สมเณ / ราชคเห ปณิตานํ ภตฺตานํ / ภตฺตปฏิปาณิ อฏฺฐิตา^๑ โหติ.

[๗๓] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล ภตฺตปฏิปาณิ อ.ลำดับแห่งภัต ภตฺตานํ แห่งภัต ท. ปณิตานํ อันประณีต (ขเนติ) อฏฺฐิตา เป็นลำดับ- อันชน ท. -ตั้งไว้แล้ว โหติ ย่อมเป็น.

พราหมณ์คนหนึ่งมีความคิดว่า

อถ โข / อณฺฺตรสฺส พฺราหฺมณสฺส / เอตทโหสิ

อถ โข ครั้งนั้น แล เอตํ (จินตฺนํ) อ.ความคิด นั้น อโหสิ ได้มีแล้ว อณฺฺตรสฺส พฺราหฺมณสฺส แก่พราหมณ์ คนใดคนหนึ่ง อิติ ว่า

พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ มีลักษณะนิสัยดี ประพฤติเรียบร้อย บริโภคอาหารดี นอนในห้องมิดชิด

“อิเม โข สมณ / สกฺยปฺตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา / สุโฆชนานิ ภฺลฺลชิตฺวา / นีวาเตสุ^๒ สยเนสุ สยนฺติ;

อิเม โข สมณา อ.สมณะ ท. เหล่านี้ แล สกฺยปฺตฺติยา ผู้เป็นเหล่ากอแห่งบุตรของเจ้าศากยะ สุขสีลา เป็นผู้ที่มี ศีลอันเรียบร้อย สุขสมาจารา เป็นผู้ที่มีอาจารย์อันเรียบร้อย (หุตฺวา) เป็น ภฺลฺลชิตฺวา บริโภคแล้ว สุโฆชนานิ ซึ่งโภชนะ อันดี ท. สยนฺติ ย่อมนอน สยเนสุ บนที่นอน ท. นีวาเตสุ อันมีลมออกแล้ว.

ถ้ากระไร เราพึงบวชในพวกสมณะเชื้อสายศากยบุตร

ยณฺฺนนาหํ / สมณฺเสุ สกฺยปฺตฺติเยสุ / ปพฺพเชยฺยนฺติ.

ยณฺฺนุน กระไรหนอ อหํ อ.เรา ปพฺพเชยฺยํ พึงบวช สมณฺเสุ ในสมณะ ท. สกฺยปฺตฺติเยสุ ผู้เป็นเหล่ากอแห่ง บุตรของเจ้าศากยะ อิติ ดังนี้.

ต่อมา จึงเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอบรรพชา

อถ โข / โส พฺราหฺมโณ / ภิกฺขุ อุปสํกมิตฺวา / ปพฺพชฺชํ ยาจิ.

อถ โข ครั้งนั้น แล โส พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ นั้น อุปสํกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. ยาจิ ขอแล้ว ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช.

^๑ อ. อธิฏฐิตา

^๒ ส.ท. นีวาเตสุ

ภิกษุทั้งหลายได้ให้บรรพชาอุปสมบท

ตัม ภิกษุ / ปพพาเชสุ อุปสมปาเทสุ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ตัม (พราหมณ์) ยังพราหมณ์ นั้น ปพพาเชสุ ให้บรรพชาแล้ว อุปสมปาเทสุ ให้อุปสมบทแล้ว.

ครั้นเขาบวชแล้ว ลำดับภัตตาหารได้ล้มนเล็กไป

ตสมมี ปพพชิตะ, / ภาตตปฏิปาฏิ ชียิตถ.

ตสมมี (พราหมณ์) ครั้นเมื่อพราหมณ์ นั้น ปพพชิตะ บวชแล้ว, ภาตตปฏิปาฏิ อ.ลำดับแห่งภัต ชียิตถ สิ้นไปแล้ว.

ภิกษุทั้งหลายกล่าวว่า ท่าน มาเถิด บัดนี้ พวกเราจักไปบิณฑบาตกัน

ภิกษุ เอวมาหุสุ / “เอหิทานิ อาวุโส, / ปิณฑาย จริสสามาติ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. อาหุสุ กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนผู้มีอายุ อิทานิ ในกาลนี้ (ตว) อ.ท่าน เอหิ จงมา, (มย) อ.เรา ท. จริสสาม จักเที่ยวไป ปิณฑาย เพื่ออ้อนข้าว อิติ ดังนี้.

ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ผมไม่ได้บวชเพราะเหตุนี้ว่า จักเที่ยวบิณฑบาต

โส เอวมาห / “นาหิ อาวุโส / เอตังการณา ปพพชิตะ / ‘ปิณฑาย จริสสามิติ,

โส (ภิกษุ) อ.ภิกษุนั้น อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนผู้มีอายุ ท. อหิ อ.กระผม ปพพชิตะ เป็นผู้บวชแล้ว เอตังการณา เพราะเหตุแห่งกรรมนั้น อิติ ว่า (อหิ) อ.เรา จริสสามิ จักเที่ยวไป ปิณฑาย เพื่ออ้อนข้าว อิติ ดังนี้ (อมหิ) ย่อมเป็น น หามิได้ อิติ ดังนี้,

ถ้าท่านทั้งหลายถวายผม ผมจักฉัน ถ้าไม่ถวายผม ผมจักสีก ขอรับ

สเจ เม ทสสถ, / ญญชิสสามิ, / โน เจ เม ทสสถ, / วิพภมิสสามิติ.

สเจ ถ้าว่า (ตุมเห) อ.ท่าน ท. ทสสถ จักให้ เม แก่กระผม ไสร้, (อหิ) อ.กระผม ญญชิสสามิ จักฉัน, เจ หากว่า (ตุมเห) อ.ท่าน ท. โน ทสสถ จักไม่ให้ เม แก่กระผม ไสร้, (อหิ) อ.กระผม วิพภมิสสามิ จักสีก อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายจึงถามว่า อาวุโส ก็ท่านบวชเพราะเหตุแห่งปากท้องหรือ

“กิ ปน ตว อาวุโส / อุทสส การณา ปพพชิตติ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. (ปุจฉิส) ถามแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนผู้มีอายุ ปน ก็ ตว อ.ท่าน ปพพชิตะ เป็นผู้บวชแล้ว การณา เพราะเหตุ อุทสส แห่งท้อง (อลิ) ย่อมเป็น กิ หรือ อิติ ดังนี้.

ท่านตอบว่า ใช่ ขอรับ

“เอวมาวุโสติ.

(โส ภิกษุ) อ.ภิกษุ นั้น (อาห) กล่าวแล้ว อิติ ว่า อาวุโส ดูก่อนผู้มีอายุ ท. เอว อย่างนั้น อิติ ดังนี้.

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พวกกันดำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุจึงได้บวชในพระธรรม วินัยอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีอย่างนี้ เพราะเหตุแห่งปากท้องเล่า

เย เต ภิกษุ อปปีจฉา / ฯเปฯ เต อุชฌายนติ ชียนติ วิปาเจนติ / “กถิ หิ นาม / ภิกษุ / เอว สุวากุขาเต ธมมวินเย / อุทสส การณา ปพพชิสสตีติ.

เย เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น เหล่าใด **อปปิฉา** เป็นผู้มีความปรารถนาน้อย ฯลฯ (**โหนดิ**) ย่อมเป็น, **เต (ภิกขุ)** อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น **อุชฌายนติ** ย่อมยกโทษ **ชยิณติ** ย่อมติเตียน **วิปาเจนติ** ย่อมโพนทะนา **อิตติ** ว่า ภิกขุ อ.ภิกขุ **ปพฺพชิสฺสตี** นาม บวชแล้ว หนอ **ธมฺมวินเย** ในพระธรรมและพระวินัย (**ภควตา**) **สุวากุขาเต** อัน- อันพระผู้มีพระภาค -ตรัสไว้ดีแล้ว **เอวํ** อย่างนี้ **การณา** เพราะเหตุ **อุทฺทสฺส** แห่งท้อง **กถํ** หิ เพราะเหตุไร แล **อิตติ** ดังนี้.

จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ

เต^๑ / ภควโต **เอตมตฺถํ** **อาโรเจสุํ.**

เต (ภิกขุ) อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น **อาโรเจสุํ** กราบทูลแล้ว **เอตํ** **อตฺถํ** ซึ่งเนื้อความ นั้น **ภควโต** แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุนั้นว่า ภิกษุ ทราบว่า เธอบวชเพราะเหตุแห่งปากท้องจริงหรือ

“**สจฺจํ** **กิริ** **ตวํ** **ภิกขุ / อุทฺทสฺส** **การณา** **ปพฺพชิตฺติ.**

(**ภควา**) อ.พระผู้มีพระภาค (**ปุจฺฉิ**) ตรัสถามแล้ว (**ตํ** **ภิกขุ**) ซึ่งภิกษุ นั้น **อิตติ** ว่า ภิกษุ ดูก่อนภิกษุ **กิริ** ได้ยินว่า **ตวํ** อ.เธอ **ปพฺพชิตํ** เป็นผู้บวชแล้ว **การณา** เพราะเหตุ **อุทฺทสฺส** แห่งท้อง (**อสิ**) ย่อมเป็น **สจฺจํ** จริงหรือ **อิตติ** ดังนี้.

ภิกษุนั้นทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

“**สจฺจํ** **ภควาติ.**

(**โส** **ภิกขุ**) อ.ภิกษุนั้น (**อาห**) กราบทูลแล้ว **อิตติ** ว่า **ภควา** ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (**อหํ**) อ.ข้าพระองค์ (**ปพฺพชิตํ**) เป็นผู้บวชแล้ว (**การณา**) เพราะเหตุ (**อุทฺทสฺส**) แห่งท้อง (**อมหิ**) ย่อมเป็น **สจฺจํ** จริง **อิตติ** ดังนี้.

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำริว่า ฯลฯ โมฆบุรุษ โฉนเธอจึงได้บวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวไว้ดีอย่างนี้ เพราะเหตุแห่งปากท้องเล่า

วิครหิ **พุทฺโธ** **ภควา / “กถํ** **หิ** **นาม / ตวํ** **โมฆปุริส / เอวํ** **สุวากุขาเต** **ธมฺมวินเย / อุทฺทสฺส** **การณา** **ปพฺพชิสฺสตี;**

พุทฺโธ **ภควา** อ.พระผู้มีพระภาค ผู้พระพุทเจ้า **วิครหิ** ทรงติเตียนแล้ว **อิตติ** ว่า **โมฆปุริส** ดูก่อนโมฆบุรุษ **ตวํ** อ.เธอ **ปพฺพชิสฺสตี** นาม บวชแล้ว หนอ **ธมฺมวินเย** ในพระธรรมและพระวินัย (**มยา**) **สุวากุขาเต** อัน- อันเรา -กล่าวไว้ดีแล้ว **เอวํ** อย่างนี้ **การณา** เพราะเหตุ **อุทฺทสฺส** แห่งท้อง **กถํ** หิ เพราะเหตุไร แล.

โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้ว ให้เลื่อมใส ยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ

เนตํ **โมฆปุริส / อปฺปสนฺนํ** **วา** **ปสาทาย / ปสนฺนํ** **วา** **ภิกฺโขภาวาย** **ฯเปฯ**

โมฆปุริส ดูก่อนโมฆบุรุษ **เอตํ** (**กมฺมํ**) อ.การกระทำนั้น น (**สํวตฺตติ**) ย่อมไม่เป็นไป **ปสาทาย** เพื่อความเลื่อมใส **อปฺปสนฺนํ** (**ชนานํ**) แห่งชน ท. ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว **วา** หรือ **วา** หรือว่า **ภิกฺโขภาวาย** เพื่อความมีโดยยัง **ปสนฺนํ** (**ชนานํ**) แห่งชน ท. ผู้เลื่อมใสแล้ว ฯลฯ

^๑ ส. เต ภิกขุ, สยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

ครั้นทรงดำหนิแล้ว ทรงแสดงธรรมมีถาถรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ให้อุปสมบทบอกนิสสัย ๔ คือ

วิครหิตวา / ธมมี ถถ กตวา / ภิกษุ อามนเตสิ / “อนุชานามิ ภิกษเว / อุปสมปาเทนเตน / จตตารอ นิสสเย อากิขิตุ;

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค วิครหิตวา ครั้นทรงติเตียนแล้ว กตวา ทรงกระทำแล้ว ถถ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมมี อันประกอบแล้วด้วยธรรม อามนเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อหิ) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อุปสมปาเทนเตน (ภิกษุณา) อากิขิตุ เพื่ออัน- อันภิกษุผู้ยังกุลบุตรให้อุปสมบทอยู่ -บอก จตตารอ นิสสเย ซึ่งปัจจัยเป็นที่อาศัย ท. ๔ (อิติ) คือ

นิสสัย ๔

๑. บรรพชาอาศัยโภชนะ คือ คำข้าวที่พึงได้ด้วยปัสัแข่ง

ปิณฑิยาโลปโภชนั นิสสาย ปพพชชา,

(ยา) ปพพชชา อ.บรรพชา ไต ปิณฑิยาโลปโภชนั นิสสาย (ปวตตวา) อัน- อาศัยแล้ว ซึ่งโภชนะคือคำข้าว อันบุคคลพึงได้ด้วยปัสัแข่ง -เป็นไปแล้ว (โหติ) มีอยู่,

เธอพึงทำอุตสาหะในโภชนะคือคำข้าวที่พึงได้ด้วยปัสัแข่งนั้น จนตลอดชีวิต

ตตถ เต / ยาวชีวั อุตสาโห กรณิโย;

อุตสาโห อ.ความอุตสาหะ ตตถ (ปพพชชา) ในบรรพชา นั้น เต อันเธอ กรณิโย พึงกระทำ ยาวชีวั ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต.

อติเรกลาภ คือ สังฆภัต อุตเทสภัต นิมนตภัต สลากภัต ปกขิกภัต อุโปสถิกภัต ปาฏิปทิกภัต

อติเรกลาโ / สงฆภตติ อุตเทสภตติ / นิมนตนิ สลากภตติ / ปกขิกิ อุโปสถิกิ ปาฏิปทิกิ.

อติเรกลาโ อ.อติเรกลาภ (อิติ) คือ สงฆภตติ อ.สังฆภัต อุตเทสภตติ อ.อุตเทสภัต นิมนตนิ อ.นิมนตภัต สลากภตติ อ.สลากภัต ปกขิกิ อ.ปกขิกภัต อุโปสถิกิ อ.อุโปสถิกภัต ปาฏิปทิกิ อ.ปาฏิปทิกภัต.

๒. บรรพชาอาศัยผ้าบังสุกุล

ปัสกุลจิวั นิสสาย ปพพชชา,

(ยา) ปพพชชา อ.บรรพชา ไต ปัสกุลจิวั นิสสาย (ปวตตวา) อัน- อาศัยแล้ว ซึ่งผ้าบังสุกุล -เป็นไปแล้ว (โหติ) มีอยู่,

เธอพึงทำอุตสาหะในผ้าบังสุกุลนั้นจนตลอดชีวิต

ตตถ เต / ยาวชีวั อุตสาโห กรณิโย;

อุตสาโห อ.ความอุตสาหะ ตตถ (ปพพชชา) ในบรรพชา นั้น เต อันเธอ กรณิโย พึงกระทำ ยาวชีวั ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต.

อติเรกลาภ คือ ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน ผ้าเจือกัน

อติเรกลาโ / โขมึ กปุปาสิกิ / โกเสยยิ กมพลิ / สาณิ ภงคิ.

อติเรกลาโ อ.อติเรกลาภ (อิติ) คือ โขมึ อ.ผ้าเปลือกไม้ กปุปาสิกิ อ.ผ้าฝ้าย โกเสยยิ อ.ผ้าไหม กมพลิ อ.ผ้าขนสัตว์ สาณิ อ.ผ้าปาน ภงคิ อ.ผ้าอันเจือปนกัน.

๓. บรรพชาอาศัยเสนาสนะคือคองไม้

รุกขมูลเสนาสน์ นิสาย ปพพชชา,

(ยา) ปพพชชา อ.บรรพชา ไต รุกขมูลเสนาสน์ นิสาย (ปวตฺตา) อัน- อาศัยแล้ว ซึ่งเสนาสนะคือโคน
แห่งต้นไม้ -เป็นไปแล้ว (โหติ) มีอยู่,

เธอพึงทำอุตสาหะในเสนาสนะคือคองไม้นั้นจนตลอดชีวิต

ตตถ เต / ยาวชีว์ อุสฺสาโห กรณีย;

อุสฺสาโห อ.ความอุตสาหะ ตตถ (ปพพชชา) ในบรรพชา นั้น เต อันเธอ กรณีย พึงกระทำ ยาวชีว์
ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต.

อติเรกลาภ คือ วิหาร เรือนมุงแถบเดียว ปราสาท เรือนโล้น ถ้ำ

อติเรกลาภ / วิหาโร อทฺธโยโค / ปาสาโท หนมิมิ คฺหา.

อติเรกลาภ อ.อติเรกลาภ (อิติ) คือ วิหาโร อ.วิหาร อทฺธโยโค อ.เรือนอันบุคคลประกอบด้วยทั้งกิ่ง
(เรือนมุงด้านเดียว) ปาสาโท อ.ปราสาท หนมิมิ อ.เรือนโล้น คฺหา อ.ถ้ำ.

๔. บรรพชาอาศัยยาน้ำมูตรเน่า

ปฺติมุตฺตเกสฺสชฺ นิสาย ปพพชชา,

(ยา) ปพพชชา อ.บรรพชา ไต ปฺติมุตฺตเกสฺสชฺ นิสาย (ปวตฺตา) อัน- อาศัยแล้ว ซึ่งเกสชอันบุคคลต้อง
แล้วด้วยน้ำมูตรเน่า -เป็นไปแล้ว (โหติ) มีอยู่,

เธอพึงทำอุตสาหะในยาน้ำมูตรเน่านั้นจนตลอดชีวิต

ตตถ เต / ยาวชีว์ อุสฺสาโห กรณีย;

อุสฺสาโห อ.ความอุตสาหะ ตตถ (ปพพชชา) ในบรรพชา นั้น เต อันเธอ กรณีย พึงกระทำ ยาวชีว์
ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต.

อติเรกลาภ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

อติเรกลาภ / สปิ นวณิโต / เตลํ มธุ ผาณิตนฺติ.

อติเรกลาภ อ.อติเรกลาภ (อิติ) คือ สปิ อ.เนยใส นวณิโต อ.เนยข้น เตลํ อ.น้ำมัน มธุ อ.น้ำผึ้ง ผาณิต
อ.น้ำอ้อยยบ อิติ ดังนี้.

อุปัชฌายวัตตภาณวาร จป

อุปัชฌายวัตตภาณวารโ นฺฏิจิโต.

อุปัชฌายวัตตภาณวารโ อ.อุปัชฌายวัตตภาณวาร นฺฏิจิโต จบแล้ว.

อรรถกถา

วินิจฉัยในเรื่องราธพราหมณ์ต่อไป. พระสารีบุตรผู้มีอายุย่อมทราบบรรพชาและอุปสมบทซึ่ง
พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตด้วยไตรสรณคมน์ที่กรุงพาราณสี แม้โดยแท้ ถึงกระนั้น พระผู้มีพระภาค
ทรงประสงค์จะห้ามอุปสมบทอันเพลา (ลหุก) นั้นแล้ว ทรงอนุญาตอุปสมบททำให้กวัดขึ้น (ครุก)

ด้วยญัตติจตุตถกรรม คราวนั้น พระเถระทราบพระอัธยาศัยของพระองค์ จึงกราบทูลว่า พระเจ้าข้า ข้าพระองค์จะให้พราหมณ์นั้นบรรพชาอุปสมบทอย่างไร ?

จริงอยู่ บริษัทของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมเป็นผู้ฉลาดในอัธยาศัย และพระผู้มีอายุสารีบุตรนี้เป็นผู้ประเสริฐ เป็นยอดของพุทธบริษัท.

ในคำว่า **พยุตเตน ภิกขุณา ปฏิพลเน** นี้ มีวินิจฉัยว่า วินัยปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาของภิกษุใด ข้าของ คล่องปาก ภิกษุนั้นจัดว่า ผู้ฉลาด เมื่อภิกษุเช่นนั้นไม่มี พุทธวณะ โดยที่สุดแม้เพียงญัตติจตุตถกรรมวาจาของภิกษุใด เป็นของที่จำได้ถูกต้อง ข้าของ คล่องปาก แม้ภิกษุนี้ก็จัดว่า เป็นผู้ฉลาด ในอรรถนี้ได้. ฝ่ายภิกษุใดไม่สามารถสวดกรรมวาจาด้วยบทและพยัญชนะอันเรียบร้อย คือ ว่าพยัญชนะหรือบทให้เสีย หรือควรจะทำอย่างอื่น ว่าเป็นอย่างอื่นไปเสีย เพราะความเจ็บไข้ มีไอ หืด และเสมหะ เป็นต้น หรือเพราะอวัยวะมีริมฝีปาก ฟันและลิ้น เป็นต้น ใช้การไม่ได้ หรือเพราะไม่ได้ทำความสังสมไว้ในพระปริยัติ ภิกษุนั้นจัดว่า เป็นผู้ไม่สามารถ ภิกษุผู้แยกจากนั้น พึงทราบว่าเป็นผู้สามารถ ในอรรถนี้.

ชื่อว่า **สงฺโฆ ฌาปตพฺโพ** มีความว่า สงฆ์อันภิกษุนั้นพึงให้ทราบ.

เบื้องหน้าแต่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสคำว่า **สุณาทู เม ภนฺเต** เป็นต้น เพื่อแสดงข้อที่ภิกษุนั้นควรให้สงฆ์ทราบ.

ชื่อว่า **อุปสมปณฺนสมนฺนตรา** มีความว่า เป็นผู้พออุปสมบทแล้ว ย่อมประพฤตินาจารในกาลเป็นลำดับต่อดีกันไป.

ชื่อว่า **อนาจารํ อจฺจติ** มีความว่า ย่อมทำความละเมิดพระบัญญัติ.

บทว่า **อุลฺลุมฺปตุ มํ** มีความว่า ขอจงยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด อธิบายว่า ขอให้ข้าพเจ้าออกจากอกุศลให้ตั้งเฉพาะในกุศลเถิด หรือว่า ขอจงยกขึ้นจากความเป็นสามเณร ให้ตั้งเฉพาะในความเป็นภิกษุเถิด.

สองบทว่า **อนุกมเป อุปาทาย** ได้แก่ อาศัยความสงสาร อธิบายว่า กระทำความเอ็นดูในข้าพเจ้า.

สองบทว่า **อฏฺฐิตา โหติ** มีความว่า เป็นของเป็นไปเป็นนิตย.

สองบทว่า **จตฺตารอ นิสฺสเย** ได้แก่ ปัจจัยสี่ พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่า นิสสัย เพราะเหตุว่าเป็นที่อาศัยเป็นไปของอัตภาพ.

บทกิริยาภิกตฺถ์และอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
สมฺมาวตฺตณฺติ	ย่อมประพฤติโดยชอบ	ยาจิ	ขอแล้ว
อุชฺฌายณฺติ	ย่อมเพ่งโทษ	อิจฺฉิสฺสุ	ปรารถนาแล้ว
ชียณฺติ	ย่อมติเตียน	อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว
วิปาเจณฺติ	ย่อมโพนทะนา	อทฺทสา	ได้เห็นแล้ว
สมฺมาวตฺติสฺสณฺติ	ประพฤติโดยชอบแล้ว	สฺรสี	ย่อมระลึกได้

อาโรเจสุ์	กราบทูลแล้ว	อโวจ	ได้กราบทูลแล้ว
วิครหิ	ทรงติเตียนแล้ว	สรามิ	ยอมระลึกได้
อามนฺเตสี	ตรัสเรียกมาแล้ว	ทาเปสี	ให้ถวายแล้ว
สมฺมาวตฺเตยฺย	พึงประพฤติโดยชอบ	ปพฺพาเซหิ	จงให้บรรพชา
อนุชานามิ	ยอมอนุญาติ	อุปสมฺปาเทหิ	จงให้อุปสมบท
ปณามตพฺโพ	พึงประณาม	ปพฺพาเซมิ	ยอมให้บรรพชา
ปณามมิ	ยอมประณาม	อุปสมฺปาเทมิ	ยอมให้อุปสมบท
ปฏิกฺกมิ	ก้าวกลับแล้ว, กลับมาแล้ว	อนฺนฺถาตา	อนุญาตแล้ว
นีหฺร	จงนำออก	ปฏิกฺกขิปามิ	ยอมห้าม
อุปฏฺฐาตพฺโพ	พึงอุปฐาก	อุปสมฺปาเทตพฺโพ	พึงให้อุปสมบท
วิญญาเปติ	ยอมให้รู้	ฉาเปตพฺโพ	พึงให้รู้
โหติ	ยอมมี, ย่อมเป็น	สุณฺนาตุ	ของจงฟัง
ขมาเปนฺติ	ยอมให้ออดโทษ	อตฺถิ	มีอยู่
ขมาเปตพฺโพ	พึงให้น้อมเข้าไป	อุปสมฺปาเทยฺย	พึงให้อุปสมบท
ขมาเปยฺย	พึงให้ออดโทษ	ขมติ	ยอมชอบใจ
ขมนฺติ	ยอมอดโทษ	อสฺส	พึงเป็น
ปฏกฺกมนฺติ	ยอมหลีกเลี่ยง	ภาเสยฺย	พึงกล่าว
วิพฺภกฺกมนฺติ	ยอมสีก	วทามิ	ยอมกล่าว
สงฺกมนฺติ	ยอมย้ายไป	อุปสมฺปาเทติ	ยอมให้อุปสมบท
ขมิตพฺพํ	พึงอดโทษ	ธารยามิ	ยอมทรงไว้
ขเมยฺย	พึงอดโทษ	อาจรติ	ยอมประพฤติ
ปณามณฺติ	ยอมประณาม	อาหํสุ	กล่าวแล้ว
ปณามะยฺย	พึงประณาม	อกาสิ	ได้กระทำแล้ว
กบฺปติ	ยอมสมควร	ยาจิ	ขอแล้ว
อาห	กล่าวแล้ว	ซียิตถ	สิ้นไปแล้ว
ยาจิ	ขอแล้ว	เอหิ	จงมา
อุปสมฺปาเทถ	ของจงให้อุปสมบท	จริสฺสาม	จักเที่ยวไป
อุปสมฺปาทิตถ	ให้อุปสมบทแล้ว	จริสฺสามิ	จักเที่ยวไป
ยาจิตพฺโพ	พึงขอ, พึงอ้อนวอน	ทสฺสถ	จักให้
ยาจามิ	ยอมขอ	ภุญฺชิสฺสามิ	จักฉัน, จักบริโภค

อุลลัมปตุ	ของยกขึ้น	วิพฺภมิสสามิ	จักสีก
ยาจติ	ย่อมขอ	ปพฺพชิสฺสสิ	บวชแล้ว [ตำหนิ]
อุปสมปนฺโน	ให้อุปสมบทแล้ว	กรณียเ	พึงกระทำ
สยนฺติ	ย่อมนอน	นิฏฺฐิโต	จบแล้ว
ปพฺพเชยฺย	พึงบวช		

๑๘. อาจริยวตฺตกถา

ว่าด้วยเรื่องอาจริยวัตร

เรื่องย่อ

ทรงให้บอกนิสสัย ๔ เมื่ออุปสมบทเสร็จแล้ว

เมื่อชายหนุ่มคนหนึ่งขอบวช พวกภิกษุได้บอกนิสสัยให้เขารู้ก่อน เมื่อฟังนิสสัยก็เกิดความท้อ-
ถอยไม่ยอมบวช จึงทรงบัญญัติว่า ไม่พึงบอกนิสสัยก่อนให้บรรพชาอุปสมบท ผู้ใดบอกต้องอาบัติทุกกฏ
ทรงอนุญาตให้บอกนิสสัยเมื่ออุปสมบทเสร็จแล้ว

ทรงอนุญาตให้คณะมี ๑๐ รูป หรือเกิน ๑๐ รูป ให้อุปสมบท

เมื่อภิกษุ ๕ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร จึงทรงบัญญัติว่า ภิกษุ ๑๐ รูป
ไม่พึงให้บรรพชาอุปสมบท ผู้ใดให้บรรพชาอุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ ทรงอนุญาตภิกษุ ๑๐ รูป หรือ
เกิน ๑๐ รูป ให้บรรพชาอุปสมบท

ทรงอนุญาตภิกษุผู้มี ๑ พรรษา เป็นอุปัชฌาย์

เมื่อภิกษุผู้มี ๑ พรรษาบ้าง ๒ พรรษาบ้าง ให้สัทธิวิหาริกบวช แม้พระอุปเสนวังคันตบุตร
มี ๑ พรรษา ได้ให้สัทธิวิหาริกบวช ครั้นออกพรรษาแล้ว ท่านมี ๒ พรรษา พาสัทธิวิหาริกที่มี ๑ พรรษา
เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคทรงดำหนิ ทรงบัญญัติว่า ภิกษุมิพรรษات่ำกว่า ๑๐ ไม่พึง
ให้บรรพชาอุปสมบท รูปใดให้บรรพชาอุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ ทรงอนุญาตภิกษุมิพรรษารอบ ๑๐
หรือมิพรรษาเกิน ๑๐ ให้บรรพชาอุปสมบทกุลบุตร

ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้มีพรรษา ๑๐ เป็นอุปัชฌาย์

เมื่อภิกษุผู้เฒ่าให้บวชเพราะคิดว่าตนมิพรรษารอบ ๑๐ จึงปรากฏว่า อุปัชฌาย์เป็นคนเฒ่า
เฒ่า สัทธิวิหาริกเป็นบัณฑิตก็มี อุปัชฌาย์ไม่ฉลาด สัทธิวิหาริกเป็นคนฉลาดก็มี อุปัชฌาย์มีสุตะน้อย

สัทธวิหาริกเป็นพหูสูตรก็มี พระอุปัชฌาย์มีปัญญาทราม สัทธวิหาริกมีปัญญาดีก็มี

ภิกษุรูปหนึ่งเคยเป็นอัญญเดียรธีย์ ถูกอุปัชฌาย์ว่ากล่าวโดยชอบธรรม ได้เถียงแล้วไปเข้ารีตลัทธิเดิม จึงทรงบัญญัติว่า ภิกษุโง่เขลาไม่ฉลาด ไม่พึงให้บรรพชาอุปสมบท ผู้ใดให้บรรพชาอุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาดสามารถมีพรรษาครบ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐ ให้บรรพชาอุปสมบท

ทรงอนุญาตให้ถือนิสสัยอยู่กับภิกษุผู้มีพรรษา ๑๐

เมื่ออุปัชฌาย์หลีกไปบ้าง สึกไปบ้าง ไปเข้ารีตเดียรธีย์บ้าง พวกภิกษุไม่มีอาจารย์ ไม่มีคนคอยตักเตือนพรั่นสอน นุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร ชาวบ้านพากันตำหนิ จึงทรงอนุญาตให้อาศัยภิกษุผู้มีพรรษา ๑๐ อยู่ ทรงอนุญาตให้ภิกษุมีพรรษา ๑๐ ให้นิสสัย

วิธีถือนิสสัยเหมือนกับวิธีถืออุปัชฌาย์

อัตถโยชนา

เรื่องการบอกนิสสัยแก่มาณพก่อนบวช

[๗๔] สมัยนั้น มาณพคนหนึ่งเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอบรรพชา

[๗๔] เตน โข ปน สมเณ / อณฺณตโร มาณวโก / ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา / ปพฺพชฺชียาจิ.

[๗๔] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล อณฺณตโร มาณวโก อ.มาณพ คนใดคนหนึ่ง อุปสงกมิตวา เข้าไปหาแล้ว ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท. ยาจิ ขอแล้ว ปพพชชฺ ซึ่งการบวช.

ภิกษุทั้งหลายได้บอกนิสสัยแก่เขาก่อนบวช

ตสฺส ภิกฺขุ / ปฏฺฐิกจฺเจว^๑ นิสฺสเย อัจจิกฺขิสุ.

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อัจจิกขิสุ บอกแล้ว นิสสเย ซึ่งปัจจัยเป็นที่อาศัย ท. ตสฺส มาณวกตสฺส แก่มาณพ นั้น ปฏฐิกจเจว ก่อนนั้นเทียว.

เขากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านขอรับ ถ้าวบชแล้ว ท่านทั้งหลายจะพึงบอกนิสสัยแก่กระผม กระผมก็จะยินดียิ่ง

โส เอวมาห / “สเจ เม ภนฺเต / ปพฺพชิตฺเต นิสฺสเย อัจจิกฺเขยฺยาถ, / อภิรเมยฺยามหิ,^๒

โส (มาณวโก) อ.มาณพ นั้น อาท กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สเจ ถ้าวบ (ตุมฺเห) อ.ท่าน ท. (มยิ) ครั้นเมื่อกระผม ปพพชิตเต บวชแล้ว อัจจิกเขยฺยาถ พึงบอก นิสสเย ซึ่งปัจจัยเป็นที่อาศัย ท. เม แก่กระผม, (อหิ) อ.กระผม อภิรเมยฺยามิ พึงยินดียิ่ง,

^๑ อ. ปฏฐิกจเจว.

^๒ ส. อภิรเมยฺยณฺจาหิ, อ. อภิรเมยฺย สวาทิ

บัดนี้ กระผมจักไม่บวช ขอรับ เพราะวานิสสัยเป็นสิ่งที่น่าชิงน่าเกลียดสำหรับกระผม
น ทานาห์ ภนฺเต / ปพฺพชิสฺสามิ, / เชฺคุจฺฉา เม / นิสฺสยา ปฏฺิฏฺลาติ.

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท. อิทาณิ ในกาลนี้ (อห) อ.กระผม น ปพฺพชิสฺสามิ จักไม่บวช, นิสฺสยา
อ.ปัจจยฺยเป็นที่อาศัย ท. เชฺคุจฺฉา เป็นสิ่งอันบุคคลพึงรังเกียจ ปฏฺิฏฺลา เป็นสิ่งปฏิกูล เม แก่กระผม (โหนติ)
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

[]^๑ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. อารโหเส กราบทูลแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลายไม่พึงบอกนิสสัยก่อนบวช

“[]^๒ น ภิกฺขเว / ปฏฺิฏฺจเจว นิสฺสยา อาจิกฺขิตพฺพา;

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. นิสฺสยา อ.ปัจจยฺยเป็นที่
อาศัย ท. (ภิกฺขุหิ) อันภิกษุ ท. น อาจิกฺขิตพฺพา ไม่พึงบอก ปฏฺิฏฺจเจว ก่อนนั้นเทียว.

รูปใดบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

โย อาจิกฺขเยยฺย, / อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

โย (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ไค อาจิกฺขเยยฺย พึงบอก, อาปตฺติ อ.การต้อง ทุกฺกฏสฺส ซึ่งอาบัติทุกกฏ (โหติ)
ย่อมมี (ตสฺส ภิกษุสฺส) แก่ภิกษุ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกนิสสัยพออุปสมบทเสร็จ

อนุชานามิ ภิกฺขเว / อุปสมฺปนฺนสมนฺนตฺรา นิสฺสเย อาจิกฺขิตฺตฺนติ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อาจิกฺขิตุ์ เพื่ออันบอก นิสฺสเย ซึ่งปัจจยฺย
เป็นที่อาศัย ท. อุปสมฺปนฺนสมนฺนตฺรา ในลำดับแห่งภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว อิติ ดังนี้.

เรื่องให้อุปสมบทด้วยคณะ

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายให้อุปสมบทด้วยคณะมีพวก ๒ บ้าง มีพวก ๓ บ้าง มีพวก ๔ บ้าง

เตน โข ปน สมเยน / ภิกฺขุ ทฺวคฺเคนปิ / ติวคฺเคนปิ / จตฺตวคฺเคนปิ^๓ คณฺเณ /
อุปสมปาเทนติ.

ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. (กุลปฺุตฺต) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทนติ
ย่อมให้อุปสมบท คณฺเณ ด้วยคณะ ทฺวคฺเคนปิ อันมีพวกสองบ้าง ติวคฺเคนปิ อันมีพวกสามบ้าง จตฺตวคฺเคนปิ
อันมีพวกสี่บ้าง.

^๑ สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร ภิกฺขุติ อยํ ปาโห ทิสฺสติ.

^๒ สี. เอตฺถนฺตเร นสทฺโท ทิสฺสติ.

^๓ สี.,อิ.,มหา. อยํ ปาโห น ทิสฺสติ.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อารโจะสุ.

อารโจะสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย ไม่พึงให้อุปสมบทด้วยคณะมีพวกหย่อน ๑๐

“น ภิกขเว / อุทสวคเคน คณน / อุปสมปาเทตพโพ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว คุณก่อนภิกษุ ท. (กุลปุตโต) อ.กุลบุตร (ภิกขุ) อันภิกษุ ท. น อุปสมปาเทตพโพ ไม่พึงให้อุปสมบท คณน ด้วยคณะ อุทสวคเคน อันมีพวกหย่อนสิบ.

ภิกษุรูปใด ให้อุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ

โย อุปสมปาเทยย, / อาปตติ ทุกกฏสส.

โย (ภิกขุ) อ.ภิกษุใด (กุลปุตต) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทยย พึงให้อุปสมบท, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี สสส (ภิกขุสส) แก่ภิกษุ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ อุปสมบทด้วยคณะมีพวก ๑๐ หรือ มีพวกเกิน ๑๐ ได้

อนุชานามิ ภิกขเว / ทสวคเคน วา / อติเรกทสวคเคน วา / คณน อุปสมปาเทตุนติ.

ภิกขเว คุณก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ อนุญาตอยู่ (กุลปุตต) อุปสมปาเทตฺ เพื่ออัน-ยังกุลบุตร -ให้อุปสมบท คณน ด้วยคณะ ทสวคเคน วา อันมีพวกสิบ หรือ อติเรกทสวคเคน วา หรือว่า อันมีพวกเกินสิบ อิติ ดังนี้.

เรื่องอุปัชฌาย์มีพรรษาเดียวให้กุลบุตรบวช

[๗๕] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายมีพรรษา ๑ บ้าง มีพรรษา ๒ บ้าง ให้สัทธีวิหาริกอุปสมบท

[๗๕] เตน โข ปน สมเณ / ภิกขุ เอกวสสาปี / ทวสสาปี สทธีวิหาริก / อุปสมปาเทนติ.

[๗๕] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. เอกวสสาปี ผู้มีพรรษาหนึ่งบ้าง ทวสสาปี ผู้มีพรรษาสองบ้าง สทธีวิหาริก ยังสัทธีวิหาริก อุปสมปาเทนติ ย่อมให้อุปสมบท.

แม้ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรมีพรรษาเดียว ก็ให้สัทธีวิหาริก อุปสมบท

อายสุมปิ อุปเสน วังคนตปุตโต / เอกวสโส สทธีวิหาริก อุปสมปาเทสิ.^๑

อายสุมปิ อุปเสน วังคนตปุตโต อ.พระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันตะพราหมณ์ แม้ผู้มีอายุ เอกวสโส ผู้มีพรรษาเดียว สทธีวิหาริก ยังสัทธีวิหาริก อุปสมปาเทสิ ให้อุปสมบทแล้ว.

^๑ สี.,ฉ.,มหา. อุปสมปาเทติ.

ท่านออกพรรษาแล้ว มีพรรษา ๒ ได้พาสัทธิวิหาริกมีพรรษา ๑ เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร

โส วสฺสํ วุตฺโต ทฺวสฺโส / เอกวสฺสํ สหฺตฺติวิหาริกํ อาทาย, / เยน ภควา, / เตนฺอุปสงฺกมิ; / อุปสงฺกมิตฺวา / ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา / เอกมนฺตํ นิสิตฺติ.

โส (อุปเสน) อ.พระอุปเสนะ นั้น วุตฺโต ผู้อยู่จำแล้ว วสฺสํ ซึ่งพรรษา ทฺวสฺโส ผู้มีพรรษาสอง อาทาย พาเอาแล้ว สหฺตฺติวิหาริกํ ซึ่งสัทธิวิหาริก เอกวสฺสํ ผู้มีพรรษาเดียว, (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (วิหฺรติ) ย่อมประทับอยู่ เยน ทิสภาเคน ในส่วนแห่งทิศใด, อุปสงฺกมิ เข้าไปเฝ้าแล้ว เตนฺ ทิสภาเคน ในส่วนแห่งทิศ นั้น, (โส อุปเสน) อ.พระอุปเสนะ นั้น อุปสงฺกมิตฺวา ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว อภิวาทิตฺวา อภิวาทแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค นิสิตฺติ นั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

อันการที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลายทรงปราศรัยกับพระอัครคันตุกะทั้งหลายนั้น เป็นพุทธประเพณี

อาจิณฺณ โข ปเนตํ / พุทฺธานํ ภควนฺตานํ / อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขุหิ สหฺตฺติ ปฏิสมฺโมทิตุํ.

ปน ก็ ปฏิสมฺโมทิตุํ อ.การปราศรัย อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขุหิ สหฺตฺติ กับ ด้วยภิกษุ ท. ผู้เป็นอัครคันตุกะ เอตํ นั้น อาจิณฺณ โข เป็นข้อประพจน์ แล พุทฺธานํ ภควนฺตานํ ของพระผู้มีพระภาค ท. ผู้พุทธเจ้า (โหติ) ย่อมเป็น.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามท่านพระอุปเสนวังคันทบุตร

อลฺโฆ ภควา / आयสฺมนฺตํ อุปเสนํ / วณฺคนตฺตํ เอตทวโจ

อล โข ครั้งนั้น แล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อวโจ ได้ตรัสแล้ว เอตํ วณฺํ ซึ่งพระดำรัส นั้น आयสฺมนฺตํ อุปเสนํ วณฺคนตฺตํ กะพระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันทะพราหมณ์ ผู้มีอายุ อิติ ว่า

ว่า ภิกษุ เธอยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ เธอเดินทางมาโดยไม่ลำบากหรือ

“กจฺจิ ภิกฺขเว^๑ ขมนิยํ, / กจฺจิ ยาปนิยํ, / ^๒กจฺจิตฺถ อปฺปภิกลฺเณน / อทฺธานํ อาคตาติ.^๒

ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. (จตุจฺกํ นวทวารํ สรียนฺตํ) อ.ยนต์คือสรียะ อันมีจักรสี อันมีทวารเก้า (ตุมฺเหติ) อันเธอ ท. ขมนิยํ พึงอดทนได้ กจฺจิ แลหรือ, (จตุจฺกํ นวทวารํ สรียนฺตํ) อ.ยนต์คือสรียะ อันมีจักรสี อันมีทวารเก้า (ตุมฺเหติ) อันเธอ ท. ยาปนิยํ พึงให้เป็นไปได้ กจฺจิ แลหรือ, (ตุมฺเห) อ.เธอ ท. อาคตา เป็นผู้มาแล้ว อทฺธานํ สู่หนทาง อปฺปภิกลฺเณน ด้วยความไม่ลำบาก อตฺถ ย่อมเป็น กจฺจิ แลหรือ อิติ ดังนี้.

ท่านพระอุปเสนวังคันทบุตรกราบทูลว่า ยังสบายดี พระพุทธเจ้าข้า ยังพอเป็นอยู่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระองค์เดินทางมาโดยไม่ลำบาก พระพุทธเจ้าข้า

“ขมนิยํ ภควา, / ยาปนิยํ ภควา, / อปฺปภิกลฺเณน จ^๓ มยํ ภนฺเต / อทฺธานํ อาคตาติ.

^๑ สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ภิกษุ

^{๒-๒} สี.,ฉ.,เท.,มหา. กจฺจิ ตว ... อาคโตติ.

^๓ อิ. จสทโท น ทิสฺสติ.

(อายุสมา อุปเสโน วงคนตปุตโต) อ.พระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันตะพราหมณ์ ผู้มีอายุ (อาท) กราบพูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (จตุจกั นวทวาร สรรยนต์) อ.ยนต์คือสรริระ อันมีจักรสี อันมีทวารเก้า (อมเหติ) อันข้าพระองค์ ท. ขมนิย์ ฟังอดทนได้, ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (จตุจกั นวทวาร สรรยนต์) อ.ยนต์คือสรริระ อันมีจักรสี อันมีทวารเก้า (อมเหติ) อันข้าพระองค์ ท. ยาบนิย์ ฟังให้เป็นไปได้, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จ อนึ่ง มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. อาคตา มาแล้ว อทฺธานํ สู้หนทาง อุปภิกลมเถน ด้วยความไม่ลำบาก อิติ ดังนี้.

พุทธประเพณี

พระตลาคตทั้งหลายทรงทราบเรื่องตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี

ขานนตาปี ตลาคตา ปุจฺจนติ, / ขานนตาปี น ปุจฺจนติ,

ตลาคตา อ.พระตลาคตเจ้า ท. ขานนตาปี แม้ทราบอยู่ ปุจฺจนติ ย่อมตรัสถาม ขานนตาปี แม้ทราบอยู่น ปุจฺจนติ ย่อมไม่ตรัสถาม.

ทรงทราบกาลอันควร ตรัสถามก็มี ไม่ตรัสถามก็มี

กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺจนติ, / กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺจนติ,

ตลาคตา อ.พระตลาคตเจ้า ท. วิทิตฺวา ทรงทราบแล้ว กาลํ ซึ่งกาล ปุจฺจนติ ย่อมตรัสถาม, วิทิตฺวา ทรงทราบแล้ว น ปุจฺจนติ ย่อมไม่ตรัสถาม,

ตรัสถามเรื่องที่เป็นประโยชน์ ไม่ตรัสถามเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์

อตฺถสฺสยฺหิตํ ตลาคตา ปุจฺจนติ, / โน อนาคตสฺสยฺหิตํ,

ตลาคตา อ.พระตลาคตเจ้า ท. ปุจฺจนติ ย่อมตรัสถาม อตฺถสฺสยฺหิตํ (วตฺถุ) ซึ่งเรื่อง อันเกื้อกูลแก่ประโยชน์, โน (ปุจฺจนติ) ย่อมไม่ตรัสถาม อนาคตสฺสยฺหิตํ (วตฺถุ) ซึ่งเรื่อง อันไม่เกื้อกูลแก่ประโยชน์,

เพราะพระตลาคตทั้งหลาย ทรงขจัดเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์เสียด้วยอริยมรรคแล้ว

อนาคตสฺสยฺหิตเต / เสตฺฐมาโต ตลาคตานํ.

อนาคตสฺสยฺหิตเต (วจน) เสตฺฐมาโต อ.การกำจัด- ซึ่งคำ ท. อันไม่เกื้อกูลแก่ประโยชน์ -ด้วยมรรค ตลาคตานํ แห่งพระตลาคตเจ้า ท. (โหติ) มีอยู่.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย สอบถามภิกษุทั้งหลายด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ จะทรงแสดงธรรมอย่างหนึ่ง จะทรงบัญญัติสิกขาบทแก่พระสาวกอย่างหนึ่ง

ทวิติ อากาเรหิ / พุทฺธา ภควนโต / ภิกฺขุ ปฏฺฐิปุจฺจนติ / “ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, / สาวกานํ วา / สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติ.

พุทฺธา ภควนโต อ.พระผู้มีพระภาค ผู้พระพุทฺธเจ้า ปฏฺฐิปุจฺจนติ ย่อมสอบถาม ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. ทวิติ อากาเรหิ ด้วยอาการ ท. สอง อิติ คือ มยฺ อ.เรา ท. เทเสสฺสาม จักแสดง ธมฺมํ ซึ่งธรรม วา หรือ, วา หรือว่า มยฺ อ.เรา ท. ปญฺญเปสฺสาม จักบัญญัติ สิกฺขาปทํ ซึ่งสิกขาบท สาวกานํ แก่สาวก ท.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามท่านพระอุปเสนวังคันทบุตรว่า เธอมีพรรษาเท่าไร
ภิกษุ

อลโข ภควา / อายุสมนตํ อุปเสนํ / วงคันทบุตตํ เอตทโวจ / “กติวสโสสิ ตวํ
ภิกษุติ.

อลโข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาค อโวจ ได้ตรัสแล้ว เอตํ (วจนํ) ซึ่งพระดำรัส นั้น
อายุสมนตํ อุปเสนํ วงคันทบุตตํ กะพระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันทพราหมณ์ ผู้มีอายุ อิติ ว่า ภิกษุ
ดุก่อนภิกษุ ตวํ อ.เธอ กติวสโส เป็นผู้มีพรรษาเท่าไร อสิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ท่านพระอุปเสนวังคันทบุตรกราบทูลว่า ข้าพระองค์ได้ ๒ พรรษาแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

“ทวสโส อหํ ภควาติ.

(อายุสมา อุปเสนโน วงคันทบุตโต) อ.พระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันทะพราหมณ์ ผู้มีอายุ (อาห)
กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค อหํ อ.ข้าพระองค์ ทวสโส เป็นผู้มีพรรษาสอง (อมห)
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ภิกษุรูปนี้ มีพรรษาเท่าไร

“อຍံ ปน ภิกษุ / กติวสโสติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ปน ก็ อຍံ ภิกษุ อ.ภิกษุ นี้ กติวสโส เป็นผู้มี
พรรษาเท่าไร (โหติ) ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

มีพรรษาเดียว พระพุทธเจ้าข้า

“เอกวสโส ภควาติ.

(อายุสมา อุปเสนโน วงคันทบุตโต) อ.พระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันทะพราหมณ์ ผู้มีอายุ (อาห)
กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (อຍံ ภิกษุ) อ.ภิกษุ นี้ เอกวสโส เป็นผู้มีพรรษาหนึ่ง (โหติ)
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ภิกษุรูปนี้ เป็นอะไรกับเธอ

“กิตฺตายํ ภิกษุ โหตฺติติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า อຍံ ภิกษุ อ.ภิกษุ นี้ ก็ เป็นอะไร เต ของเธอ โหติ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

เป็นสัทธิวิหาริกของข้าพระองค์ พระพุทธเจ้าข้า

“สทฺธิวริโก เม ภควาติ.

(อายุสมา อุปเสนโน วงคันทบุตโต) อ.พระอุปเสนะ ผู้เป็นบุตรของวังคันทะพราหมณ์ ผู้มีอายุ (อาห)
กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (อຍံ ภิกษุ) อ.ภิกษุ นี้ สทฺธิวริโก เป็นสัทธิวิหาริก เม
ของข้าพระองค์ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้.

ทรงตำหนิ

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า ฯลฯ โมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย โมฆบุรุษ

วิครติ พุทฺโธ ภควา / []^๑ “อนนุจฉวิกิ โมฆปุริส / อนนุโลมิกิ อปปฏิรูปิ^๒ / อสสามณิกิ อกปิยิ อกรณียิ;

ภควา อ.พระผู้มีพระภาค พุทฺโธ ผู้พุทธเจ้า วิครติ ทรงตำหนิแล้ว อิติ ว่า ฯลฯ โมฆปุริส ดูก่อนโมฆบุรุษ (ตั กมม) อ.การกระทำ นั้น (เต) ของเธอ อนนุจฉวิกิ เป็นกรรมอันไม่งดงาม อนนุโลมิกิ เป็นกรรมอันไม่คล้อยตาม อปปฏิรูปิ เป็นกรรมอันไม่เหมาะสม อสสามณิกิ เป็นกรรมอันไม่ใช่ของสมณะ อกปิยิ เป็นกรรมอันไม่สมควร อกรณียิ เป็นกรรมอันไม่ควรกระทำ (โหติ) ย่อมเป็น.

เธอยังเป็นผู้ที่ผู้อื่นจะต้องตักเตือน พร้าสอน ไฉนจึงได้สำคัญตนเพื่อตักเตือน พร้าสอนผู้อื่นเล่า

กถิ ทิ นาม / ตวั โมฆปุริส / อณฺเณหิ โววทิโย อนุสาลิโย / อณฺเณ โววทิตุ / อนุสาลิตุ มณฺณิสฺสสฺส.

โมฆปุริส ดูก่อนโมฆบุรุษ ตวั อ.เธอ อณฺเณหิ (บุคคล) โววทิโย อนุสาลิโย เป็นผู้- อันบุคคล ท. เหล่าอื่น พึงโอวาท - พึงตามสอน มณฺณิสฺสสฺส นาม สำคัญแล้ว หนอ โววทิตุ เพื่ออันโอวาท อนุสาลิตุ เพื่ออันตามสอน อณฺเณ (บุคคล) ซึ่งบุคคล อื่น กถิ ทิ เพราะเหตุไร แล.

เธอเวียนมาเพื่อความเป็นผู้มักมาก ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับหมู่เร็วยิ่งนัก

อติลหุ โข ตวั โมฆปุริส / พาหุลลาย อวตฺโต, / ยทิตฺ คณพฺนิกิ,

โมฆปุริส ดูก่อนโมฆบุรุษ ตวั อ.เธอ อวตฺโต เวียนมาแล้ว-, ย อติลหุ คณพฺนิกิ (พาหุล) อ.ความเป็นผู้มักมาก อันมีความเกี่ยวข้องด้วยคณะ นี้ ไฉ, -(ตสฺส) พาหุลลาย เพื่อความเป็นผู้มักมาก นั้น อติลหุ โข เร็วเกิน แล,

การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ

เนตฺ โมฆปุริส / อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย / ปสนฺนํ วา ภิยฺยภาวาย^๓ ฯเปฯ

โมฆปุริส ดูก่อนโมฆบุรุษ เนตฺ (กมม) อ.การกระทำ นั้น น (สํวตฺตติ) ย่อมไม่เป็นไป ปสาทาย เพื่อความเลื่อมใส อปฺปสนฺนํ (ขนาน) แห่งชน ท. ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว วา หรือ วา หรือว่า ภิยฺยภาวาย เพื่อความมีโดยยัง ปสนฺนํ (ขนาน) แห่งชน ท. ผู้เลื่อมใสแล้ว ฯลฯ

^๑ มห. ฯเปฯ

^๒ ส.ท. อปฺปติรูปิ.

^๓ อ. ภิยฺยภาวายาติ

ครั้นตำหนิแล้ว ทรงแสดงธรรมมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีพรรษา
หย่อน ๑๐ ไม่พึงให้อุปสมบท

วิครหิตวา / ธมฺมึ กถํ กตฺวา / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ / “น ภิกฺขเว / อุททสฺสเสน
อุปสมปาเทตฺพโ, ”

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค วิครหิตวา ครั้นตำหนิแล้ว ฯลฯ กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็น-
เครื่องกล่าว ธมฺมึ อันประกอบแล้วด้วยธรรม, อามนฺเตสิ เรียกมาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่าภิกษเว ดูก่อน-
ภิกษุ ท. (กุลปุตฺโต) อ.กุลบุตร ภิกฺขุณา อันภิกษุ อุททสฺสเสน ผู้มีพรรษาย่อนสิบ น อุปสมปาเทตฺพโ
ไม่พึงให้อุปสมบท,

รูปใดให้อุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ

โย อุปสมปาเทยฺย, / อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

โย (ภิกฺขุ) อ.ภิกษุ ไตฺ (กุลปุตฺตํ) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทยฺย พึงให้อุปสมบท, อาปตฺติ อ.อาบัติ
ทุกกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (ภิกฺขุสฺส) แก่ภิกษุ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีพรรษาครบ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐ ให้อุปสมบทได้
อนุชานามิ ภิกฺขเว / ทสฺสเสน วา / อติเรกทสฺสเสน วา / อุปสมปาเทตฺนติ.

ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อหํ) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต (กุลปุตฺตํ) อุปสมปาเทตฺ เพื่ออัน-
ยังกุลบุตร -ให้อุปสมบท ทสฺสเสน (ภิกฺขุณา) วา ด้วยภิกษุ ผู้มีพรรษาสิบ หรือ อติเรกทสฺสเสน (ภิกฺขุณา)
วา หรือว่า ด้วยภิกษุผู้มีพรรษาเกินสิบ อิติ ดังนี้.

เรื่องอุปัชฌาย์โง่เขลา

[๗๖] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดว่า เรามีพรรษาครบ ๑๐ เรามีพรรษาครบ ๑๐ แต่เป็นผู้
โง่เขลา ไม่ฉลาด ให้อุปสมบท

[๗๖] เตน โข ปน สมเยน / ภิกฺขุ / “ทสฺสสมฺห^๑ ทสฺสสมฺหาติ / พาลา อพฺยตฺตา /
อุปสมปาเทนฺติ.

[๗๖] ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. (จินฺเตตฺวา) คิดแล้ว อิติ ว่า (มยํ)
อ.เรา ท. ทสฺสสา เป็นผู้ที่มีพรรษาสิบ อมฺห ย่อมเป็น (มยํ) อ.เรา ท. ทสฺสสา เป็นผู้ที่มีพรรษาสิบ อมฺห
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ พาลา เป็นผู้โง่ อพฺยตฺตา เป็นผู้ไม่ฉลาด (หุตฺวา) เป็น (กุลปุตฺตํ) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทนฺติ
ย่อมให้อุปสมบท.

ปรากฏว่า อุปัชฌาย์เป็นผู้โง่เขลา สัทธวิหาริกเป็นบัณฑิตก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา พาลา, / สทฺธิวิหาริกา ปณฺฑิตา.

อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. พาลา ผู้โง่เขลา, สทฺธิวิหาริกา อ.สัทธวิหาริก ท. ปณฺฑิตา ผู้ฉลาด ทิสฺสนฺติ
ย่อมปรากฏ.

^๑ สී.,ฉ.,อ.,มหา. ทสฺสสมฺหา, เอวมฺปรีปิ.

อุปัชฌาย์เป็นผู้ไม่ฉลาด สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาดก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา อพฺยตฺตา, / สทฺธวิหาริกา พฺยตฺตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด, สทฺธวิหาริกา อ.สัทธวิहारิก ท. พฺยตฺตา ผู้ฉลาด
ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีสุตตะน้อย สัทธวิहारิกเป็นพหูสุตก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา อปฺปสฺสุตา, / สทฺธวิหาริกา พหุสฺสุตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อปฺปสฺสุตา ผู้มีสุตตะน้อย, สทฺธวิหาริกา อ.สัทธวิहारิก ท. พหุสฺสุตา ผู้มีสุตตะ
มาก ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีปัญญาทรม สัทธวิहारิกมีปัญญาดีก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา ทฺพปฺณณา, / สทฺธวิหาริกา ปณฺณวณฺโตะ.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. ทฺพปฺณณา ผู้มีปัญญาทรม, สทฺธวิหาริกา อ.สัทธวิहारิก ปณฺณวณฺโตะ
ผู้มีปัญญา ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

แม้ภิกษุรูปหนึ่งเคยเป็นอัญญเดียรธีย์ ถูกอุปัชฌาย์ว่ากล่าวโดยชอบธรรม ก็ได้เถียงอุปัชฌาย์
ไปเข้าลัทธิเดียรธีย์นั้นดังเดิม

อณฺถโรปิ / อณฺถตฺติถียปฺพุทฺโธ / อุปฺชฌายเณ สทฺธมฺมิกํ วุจฺจมาโน / อุปฺชฌายสฺส
วาทํ อาโรเปตฺวา / ตํเยว ติตฺถายตฺนํ สงฺกมิ.

อณฺถโรปิ (ภิกษุ) อ.ภิกษุ แม้รูปใดรูปหนึ่ง อณฺถตฺติถียปฺพุทฺโธ ผู้บวชในลัทธิอื่นในกาลก่อน
อุปฺชฌายเณ อันอุปัชฌาย์ วุจฺจมาโน กล่าวอยู่ สทฺธมฺมิกํ (วจนฺ) ซึ่งคำ อันเป็นไปกับด้วยธรรม อาโรเปตฺวา
ยกขึ้นแล้ว วาทํ ซึ่งวาทะ อุปฺชฌายสฺส ของอุปัชฌาย์ สงฺกมิ ย้ายไปแล้ว ติตฺถายตฺนํ สู่ลัทธิแห่งเดียรธีย์ ตํ เหว
นั้น นั้นเทียว.

บรรดาภิกษุที่มีก่น้อย ฯลฯ พวกกันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุทั้งหลายจึงได้
อ้างว่า เรามีพรรษาครบ ๑๐ เรามีพรรษาครบ ๑๐ แต่เป็นผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด ให้อุปสมบท

เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา / ฯเปฯ เต อุชฺฌายนฺติ / ชียนฺติ วิปาเจนฺติ / “กถํ หิ นาม /
ภิกฺขุ / ‘ทสฺสสฺสมห ทสฺสสฺสมหาติ / พาลา อพฺยตฺตา / อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ.”^๑

เย เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น เหล่าใด อปฺปิจฺฉา ผู้มีความปรารถนาล้น, ฯลฯ เต (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท.
เหล่านั้น อุชฺฌายนฺติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนฺติ ตีเตียน วิปาเจนฺติ ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. พาลา ผู้โง่
อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด (กุลปฺตฺติ) ยังกุลบุตร อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ นาม ให้อุปสมบทแล้ว หนอ (จินตเนน)
ด้วยอันคิด อิติ ว่า (มยฺ) อ.เรา ท. ทสฺสสฺสา เป็นผู้มีพรรษาสิบ อมฺห ย่อมเป็น, (มยฺ) อ.เรา ท. ทสฺสสฺสา เป็น
ผู้มีพรรษาสิบ อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ กถํ หิ เพราะเหตุไร แล อิติ ดังนี้.

^๑ สี.,ฉ.,มหา. อุปสมปาเทสสนติ.

ปรากฏว่า อุปัชฌาย์เป็นผู้โง่เขลา สัทธวิहारิกเป็นบัณฑิตก็มี
ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา พาลา, / สัทธวิहारิกา ปณฺฑิตา,
อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. พาลา ผู้โง่เขลา, สัทธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. ปณฺฑิตา ผู้ฉลาด ทิสฺสนฺติ
ย่อมปรากฏ,

อุปัชฌาย์เป็นผู้ไม่ฉลาด สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาดก็มี
ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา อพฺยตฺตา, / สัทธวิहारิกา พยตฺตา.
อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด, สัทธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พยตฺตา ผู้ฉลาด
ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีสุตะน้อย สัทธวิहारิก เป็นพหูสูตก็มี
ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา อปฺปสฺสุตา, / สัทธวิहारิกา พหุสฺสุตา,
อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อปฺปสฺสุตา ผู้มีสุตะน้อย, สัทธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พหุสฺสุตา ผู้มีสุตะ
มาก ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีปัญญาทราม สัทธวิहारิกมีปัญญาดีก็มี
ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา ทุปฺปญฺญา, / สัทธวิहारิกา ปญฺญวณฺโฑติ.
อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. ทุปฺปญฺญา ผู้มีปัญญาทราม, สัทธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ปญฺญวณฺโฑ
ผู้มีปัญญา ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ อิติ ดังนี้.

จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ
อลฺโฆ เต ภิกฺขุ / ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. **อลฺโฆ** ครั้นนั้นแล **เต ภิกฺขุ** อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น **อารโหเส** กราบทูลแล้ว **เอตํ อตฺถํ** ซึ่งเนื้อความ นั้น
ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกภิกษุได้อ้างว่า
เรามีพรรษาครบ ๑๐ เรามีพรรษาครบ ๑๐ แต่เป็นผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด ให้อุปสมบท

“สจฺจํ กิร ภิกฺขเว / ภิกฺขุ / ‘ทสวสฺสมห ทสวสฺสมหาติ / พาลา อพฺยตฺตา /
อุปสมปาเทนฺติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (ปุจฺฉิ) ตรัสถามแล้ว (เต ภิกฺขุ) ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น อิติ ว่า ภิกฺขเว
ดูก่อนภิกษุ ท. ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. พาลา ผู้โง่ อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด (กุลปฺปตฺตํ) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทนฺติ ย่อมให้
อุปสมบท (จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า มยฺ อ.เรา ท. ทสวสฺสา เป็นผู้มีพรรษาสิบ อมฺห ย่อมเป็น, มยฺ อ.เรา ท.
ทสวสฺสา เป็นผู้มีพรรษาสิบ อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ สจฺจํ จริงฺ (กิ) หรือ อิติ ดังนี้.

ปรากฏว่าอุปัชฌาย์เป็นผู้โง่เขลา สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาดก็มี
ทิสฺสนฺติ อุปัชฌายา พาลา, / สัทธวิहारิกา ปณฺฑิตา,
อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. พาลา ผู้โง่เขลา, สัทธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. ปณฺฑิตา ผู้ฉลาด ทิสฺสนฺติ
ย่อมปรากฏ,

อุปัชฌาย์ เป็นผู้ไม่ฉลาด สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาดก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา อพฺยตฺตา, / สทฺธวิहारิกา พฺยตฺตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด, สทฺธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พฺยตฺตา ผู้ฉลาด
ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีสุทธะน้อย สัทธวิहारิกเป็นพหูสุตก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา อปฺปสฺสุตา, / สทฺธวิहारิกา พหุสฺสุตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อปฺปสฺสุตา ผู้มีสุทธะน้อย, สทฺธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พหุสฺสุตา ผู้มีสุทธะ
มาก ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีปัญญาทราม สัทธวิहारิกมีปัญญาดีก็มี จริงหรือ

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา ทฺวปฺปญฺญา, / สทฺธวิहारิกา ปญฺญวนฺโถติ.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. ทฺวปฺปญฺญา ผู้มีปัญญาทราม, สทฺธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ปญฺญวนฺโถ
ผู้มีปัญญา ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

“สจฺจํ ภควาติ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. (อาหํสุ) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (เอตํ การณํ)
อ.เหตุ นั้น (โหติ) มีอยู่ สจฺจํ จริง อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำหนิว่า ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย โฉน โมฆบุรุษเหล่านั้นจึงได้อ้าง
ว่า เรามีพรรษาครบ ๑๐ เรามีพรรษาครบ ๑๐ แต่เป็นผู้โง่เขลา ไม่ฉลาดให้อุปสมบทแล้ว

วិครฺหิ พุทฺโธ ภควา / []^๑ “กถํ หิ นาม / เต ภิกฺขเว โมฆปุริสา / ‘ทสฺวสฺสมห
ทสฺวสฺสมหาติ / พาลา อพฺยตฺตา / อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ.

พุทฺโธ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ผู้พุทธเจ้า วิครฺหิ ทรงดำหนิแล้ว อิติ ว่า ฯลฯ ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท.
เต โมฆปุริสา อ.โมฆบุรุษ ท. เหล่านั้น พาลา ผู้โง่ อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด (กุลปฺตติ) ยังกุลบุตร อุปสมปาเทสฺสนฺติ
นาม ให้อุปสมบทแล้ว หนอ (จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า มยํ อ.เรา ท. ทสฺวสฺสา เป็นผู้ที่มีพรรษาลิบ อมฺห
ย่อมเป็น, มยํ อ.เรา ท. ทสฺวสฺสา เป็นผู้ที่มีพรรษาลิบ อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ กถํ หิ เพราะเหตุไร แล.

ปรากฏว่าอุปัชฌาย์เป็นผู้โง่เขลา สัทธวิहारิกเป็นบัณฑิตก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา พาลา, / สทฺธวิहारิกา ปณฺธิตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. พาลา ผู้โง่เขลา, สทฺธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. ปณฺธิตา ผู้ฉลาด
ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์เป็นผู้ไม่ฉลาด สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาดก็มี

ทิสฺสนฺติ อุปฺชฌายา อพฺยตฺตา, / สทฺธวิहारิกา พฺยตฺตา.

อุปฺชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อพฺยตฺตา ผู้ไม่ฉลาด, สทฺธวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พฺยตฺตา ผู้ฉลาด
ทิสฺสนฺติ ย่อมปรากฏ.

^๑ เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสติ.

อุปัชฌาย์มีสุตะน้อย สัทธวิहारิก เป็นพหูสูตก็มี

ทิสสนติ อุปัชฌายา อปฺปสสุตา, / สทฺธิวิहारิกา พหุสสุตา.

อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. อปฺปสสุตา ผู้มีสุตะน้อย, สทฺธิวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ท. พหุสสุตา ผู้มีสุตะมาก ทิสสนติ ย่อมปรากฏ.

อุปัชฌาย์มีปัญญาทรม สัทธวิहारิกมีปัญญาดีก็มี

ทิสสนติ อุปัชฌายา ทฺพปฺปญฺญา, / สทฺธิวิहारิกา ปญฺญวณฺโฑ;

อุปัชฌายา อ.อุปัชฌาย์ ท. ทฺพปฺปญฺญา ผู้มีปัญญาทรม, สทฺธิวิहारิกา อ.สัทธวิहारิก ปญฺญวณฺโฑ ผู้มีปัญญา ทิสสนติ ย่อมปรากฏ.

ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของพวกโมฆบุรุษนั้น มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือ ทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ

เนตํ ภิกฺขเว / อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย / ฯเปฯ

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. เอตํ (กมมํ) อ.การกระทำ นั้น น (สํวตฺตติ) ย่อมไม่เป็นไป ปสาทาย เพื่อความเลื่อมใส อปฺปสนฺนํ (ชนานํ) แห่งชน ท. ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว ฯลฯ

ครั้นแล้วทรงแสดงธรรมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด ไม่พึงให้อุปสมบท

วิครหิตฺวา / ธมฺมํ กถํ กตฺวา / ภิกฺขู อามนฺเตสิ / “น ภิกฺขเว / พาเลน อพฺยตฺเตน / อุปสมฺปาเทตฺพุทฺธ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค วิครหิตฺวา ครั้นตำหนิแล้ว กตฺวา กระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมํ อันประกอบแล้วด้วยธรรม อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกฺขู ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (กุลปฺุตโต) อ.กุลบุตร (ภิกฺขุนา) อันภิกษุ พาเลน ผู้โง่ อพฺยตฺเตน ผู้ไม่ฉลาด น อุปสมฺปาเทตฺพุทฺธ ไม่พึงให้อุปสมบท.

รูปใด ให้อุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ

โย อุปสมฺปาเทยฺย, / อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

โย (ภิกฺข) อ.ภิกษุ ใด (กุลปฺุตตํ) ยังกุลบุตร อุปสมฺปาเทยฺย พึงให้อุปสมบท, อาปตฺติ อ.อาบัติ ทุกฺกฏา ชื่อว่า ทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (ภิกฺขุสฺส) แก่ภิกษุ นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ มีพรรษาครบ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐ ให้อุปสมบทได้

อนฺุชานามิ ภิกฺขเว / พยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏฺิพฺเลน / ทสฺวสฺเสน วา / อติเรกทสฺวสฺเสน วา / อุปสมฺปาเทตฺถนฺติ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย (อหํ) อ.เรา อนฺุชานามิ ย่อมอนุญาต (กุลปฺุตตํ) อุปสมฺปาเทตฺถํ เพื่ออันยังกุลบุตร -ให้อุปสมบท ภิกฺขุนา โดยภิกษุ พยตฺเตน ผู้ฉลาด ปฏฺิพฺเลน ผู้สามารถ ทสฺวสฺเสน วา ผู้มีพรรษาสิบ หรือ อติเรกทสฺวสฺเสน วา หรือว่า ผู้มีพรรษาเกินสิบ อิติ ดังนี้.

เรื่องอุปชฌาย์หลักไป

[๗๗] สมัยนั้น เมื่ออุปชฌาย์หลักไปบ้าง สึกเสียบ้าง มรณภาพบ้าง ไปเข้ารีตเดียรฉัตรบ้าง ภิกษุทั้งหลายไม่มีอาจารย์ ไม่มีผู้คอยตักเตือนพราสสอน จึงนั่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียบวิณฑบาต

[๗๗] เตน โข ปน สมเณ / ภิกขุ อุปชฌายะสุ ปกุกนเตสุปิ / วิพภณเตสุปิ / กาลกเตสุปิ / ปกขสงกนเตสุปิ / อนาจริยกา อโนวทียมานา / อนนุสาสิยมานา ทุนนิตถา / ทุปปารุตา อนากปุปสมปณนา / ปิณฑาย จรณติ.

[๗๗] ปน ก็ เตน โข สมเณ โดยสมัย นั้น แล ภิกขุ อ.ภิกษุ ท., อุปชฌายะสุ ครั้นเมื่ออุปชฌาย์ ท. ปกุกนเตสุปิ เป็นผู้หลักไปแล้วบ้าง วิพภณเตสุปิ เป็นผู้สึกไปแล้วบ้าง กาลกเตสุปิ เป็นผู้มีการละอันกระทำแล้ว บ้าง ปกขสงกนเตสุปิ เป็นผู้ย้ายไปแล้วในฝักฝ่ายแห่งเดียรฉัตรบ้าง (สนฺเตสุ) มีอยู่ อนาจริยกา เป็นผู้ไม่มีอาจารย์ (หุตฺวา) เป็น (เกณฺจ) อโนวทียมานา ผู้อันใคร ๆ ไม่โอวาทอยู่ (เกณฺจ) อนนุสาสิยมานา ผู้อันใคร ๆ ไม่พราสสอนอยู่ ทุนนิตถา เป็นผู้นั่งไม่ดีแล้ว ทุปปารุตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปุปสมปณนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น จรณติ ย่อมเที่ยวไป ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว.

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภคน้ำ ก็ยืนบาตรสำหรับเทียววิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคน้ำ

มนุสฺสานํ []^๑ ภูณฆมานานํ / อุปริโกชนเป / อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนติ,

มนุสฺสานํ เมื่อมนุษย์ ท. ภูณฆมานานํ ผู้บริโภคน้ำอยู่, อุตฺติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมนติ ย่อมให้น้ำอมเข้าไป อุปริโกชนเป แม้ในเบื้องบนแห่งโกชนะ,

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปฺริชาทนีเยปิ / ^๒อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนติ,^๒ / อุปฺริสายนีเยปิ / อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนติ, / อุปฺริปानीเยปิ / อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนติ,

อุตฺติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมนติ ย่อมให้น้ำอมเข้าไป อุปฺริชาทนีเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตฺติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมนติ ย่อมให้น้ำอมเข้าไป อุปฺริสายนีเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงลิ้ม, อุตฺติฏฺฐปตฺตํ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมนติ ย่อมให้น้ำอมเข้าไป อุปฺริปानीเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง

สามํ สุปมปิ / โอทนมปิ วิณฺณาเปตฺวา / ภูณฺชนติ, / ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา / มหาสทฺทา วิหรณติ.

วิณฺณาเปตฺวา ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภูณฺชนติ ย่อมกิน สามํ เอง, อุจฺจาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสทฺทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตฺวา) เป็น วิหรณติ ย่อมอยู่ ภตฺตคฺเคปิ แม้ในโรงแห่งภัต.

^๑ อ. เอตฺถนฺตร เตติ อัย ปาโธ ทิสฺสติ, เอมฺปฺริปิ.

^{๒-๒} สฺยา., ทย. อิม ปาธา น ทิสฺสนติ, เอมฺปฺริปิ.

คนทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนสมณะเชื้อสายศากยบุตรทั้งหลายจึงได้นุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร เทียวบิณฑบาต

มนุสสา อุชฌายนติ / ชียนติ วิปาเจนติ / “กถิ ทิ นาม / สมณา สกยปุตติยา / ทุนนิวตถา ทุปปารุตตา / อนากปปสมปนนา / ปิณฑาย จริสสนติ,

มนุสสา อ.มนุษย์ ท. อุชฌายนติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนติ ย่อมติเตียน วิปาเจนติ ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า สมณา อ.สมณะ ท. สกยปุตติยา ผู้เป็นเหล่าก่อกำเนิดศากยบุตร ทุนนิวตถา เป็นผู้นุ่งห่มไม่ดีแล้ว ทุปปารุตตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปปสมปนนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น จริสสนติ นาม เทียวไปแล้ว หนอ ปิณฑาย เพื่อก่อนข้าว กถิ ทิ เพราะเหตุไร แล,

เมื่อคนทั้งหลายกำลังบริโภค ก็ยืนบาตรสำหรับเทียวบิณฑบาตเข้าไปบนของบริโภคบ้าง

มนุสสานิ ภูณฆมานานิ / อุปริโกชเนปิ / อุตติฏฐปตฺติ อุปนาเมสสนติ,

มนุสสานิ เมื่อมนุษย์ ท. ภูณฆมานานิ ผู้บริโภคอยู่, อุตติฏฐปตฺติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริโกชเนปิ แม้ในเบื้องบนแห่งโภชนะ (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร แล,

บนของเคี้ยวบ้าง บนของลิ้มบ้าง บนน้ำดื่มบ้าง

อุปริชาทนิเยปิ / อุตติฏฐปตฺติ อุปนาเมสสนติ, / อุปริสาณิเยปิ / อุตติฏฐปตฺติ
อุปนาเมสสนติ, / อุปริปานิเยปิ / อุตติฏฐปตฺติ อุปนาเมสสนติ,

อุตติฏฐปตฺติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริชาทนิเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงเคี้ยว, อุตติฏฐปตฺติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริสาณิเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งของอันบุคคลพึงลิ้ม, อุตติฏฐปตฺติ ยังบาตรเพื่อการเทียวไปเพื่อก่อนข้าว อุปนาเมสสนติ (นาม) ให้น้อมเข้าไปแล้ว หนอ อุปริปานิเยปิ แม้ในเบื้องบนแห่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร แล,

ออกปากขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง เหมือนพวกพราหมณ์ในสถานที่เลี้ยงพราหมณ์ฉะนั้นเล่า

สามิ สุปมปิ / โอทนมปิ วิณฺณาเปตฺวา ภูณฺชิสฺสนติ, / ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสฺสทฺทา / มหาสฺสทฺทา วิหริสฺสนติ, / เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณฺา / พฺราหฺมณโกชเนติ.

วิณฺณาเปตฺวา ขอแล้ว สุปมปิ ซึ่งแกงบ้าง โอทนมปิ ซึ่งข้าวสุกบ้าง ภูณฺชิสฺสนติ (นาม) บริโภคแล้ว หนอ สามิ เอง, อุจฺจาสฺสทฺทา เป็นผู้มีเสียงสูง มหาสฺสทฺทา เป็นผู้มีเสียงดัง (หุตฺวา) เป็น วิหริสฺสนติ ย่อมอยู่ ภตฺตคฺเคปิ แม้ในโรงแห่งภัตต-, พฺราหฺมณฺา อ.พราหมณ์ ท. (วิหริสฺสนติ) ย่อมอยู่ พฺราหฺมณโกชเน ณ ที่เป็นที่บริโภคของพราหมณ์ เสยฺยถาปิ แม้ฉันใด, -(เอา) ฉะนั้น (กถิ ทิ) เพราะเหตุไร หนอ อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นตำหนิ ประณาม โพนทะนาอยู่ บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พวกกันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุทั้งหลาย จึงได้นั่งห่ม ไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร ... ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้างเล่า

อสโสสุโข ภิกษุ / เศล มนุสสานิ / อุชฌายนตานิ ชียนตานี^๑ / วิปาเจนตานิ. / เย เต ภิกษุ อปปีจจา / ๗เปฯ เต อุชฌายนติ / ชียนติ วิปาเจนติ / “กถิ ทิ นาม / ภิกษุ / ทุนนิวตถา ทุปปารุตตา / อนากปฺปสมปนฺนา ๗เปฯ วิหริสฺสนตฺติติ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. อสโสสุโข ได้ยินแล้ว แล (วณ) ซึ่งคำ เศล มนุสสานิ ของมนุษย์ ท. เหล่านั้น อุชฌายนตานิ ผู้เพ่งโทษอยู่ ชียนตานิ ผู้ติเตียนอยู่ วิปาเจนตานิ ผู้โพนทะนาอยู่ ฯลฯ เย เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้นเหล่าใดอปปีจจาผู้มีความปรารถนาล้นน้อย ฯลฯ เต (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อุชฌายนติ ย่อมเพ่งโทษ ชียนติ ย่อมติเตียน วิปาเจนติ ย่อมโพนทะนา อิติ ว่า ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ทุนนิวตถา เป็นผู้นั่งไม่ดีแล้ว ทุปปารุตตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปฺปสมปนฺนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น ฯลฯ วิหริสฺสนตฺติ นาม อยู่แล้ว หนอ กถิ ทิ เพราะเหตุไร แล อิติ ดังนี้.

จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

อลโข เต ภิกษุ / ภควโต เอตมตถํ อารโจะสุ.

อลโข ครั้งนั้นแล เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อารโจะสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกภิกษุ นั่งห่มไม่เรียบร้อย มีมารยาทไม่สมควร ... ส่งเสียงดังในโรงฉันบ้าง จริงหรือ

๗เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว / ภิกฺขุ ทุนนิวตถา / ทุปปารุตตา อนากปฺปสมปนฺนา ๗เปฯ วิหริสฺสนตฺติติ.

ฯลฯ (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กิร ได้ยินว่า ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ทุนนิวตถา เป็นผู้นั่งไม่ดีแล้ว ทุปปารุตตา เป็นผู้ห่มไม่ดีแล้ว อนากปฺปสมปนฺนา เป็นผู้ไม่ถึงพร้อมแล้วด้วยมารยาท (หุตฺวา) เป็น ฯลฯ วิหริสฺสนตฺติ ย่อมอยู่ ฯลฯ สจฺจํ จริจ (กิ) หรือ อิติ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

“สจฺจํ ภควาติ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. (อาหฺสุ) กราบทูลแล้ว อิติ ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค (เอตํ การณ) อ.เหตุ นั้น (โหติ) มีอยู่ สจฺจํ จริจ อิติ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉน โมฆบุรุษเหล่านั้น ฯลฯ ครั้นแล้วทรงแสดงธรรมมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า

วิครหิ พุทฺโธ ภควา / ๗เปฯ วิครหิตฺวา / ธมฺมึ กถํ กตฺวา / ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

พุทฺโธ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค ผู้พุทธเจ้า วิครหิ ทรงติเตียนแล้ว ฯลฯ วิครหิตฺวา ครั้นทรงติเตียนแล้ว กตฺวา ทรงกระทำแล้ว กถํ ซึ่งวาทาเป็นเครื่องกล่าว ธมฺมึ อันประกอบแล้วด้วยธรรม อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า

^๑ สี่,เท. ชียนตานัน, เอมฺมปริปี.

เรื่องถือนิสสัยอยู่ ๑๐ พรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาจารย์

“อนุชานามิ ภิกขเว อาจารย์.

ภิกขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต อาจารย์ ซึ่งอาจารย์.

อาจารย์จักเข้าไปตั้งจิตสนทนในอันเตवासิกฉนบุตร อันเตวาสิกจักเข้าไปตั้งจิตสนทนในอาจารย์ฉนบิดา

อาจารย์โย ภิกขเว / อนฺเตวาสิกมฺหิ ปุตฺตจิตฺตํ อุပ္ปฐาเปสฺสติ, / อนฺเตวาสิกโก / อาจารย์มฺหิ ปิตุจิตฺตํ อุပ္ปฐาเปสฺสติ.

ภิกขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปุตฺตจิตฺตํ ยังความคิดว่าบุตร อุပ္ปฐาเปสฺสติ จักให้เข้าไปตั้งไว้ อนฺเตวาสิกมฺหิ ในอันเตวาสิก, อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก ปิตุจิตฺตํ ยังความคิดว่าบิดา อุပ္ปฐาเปสฺสติ จักให้เข้าไปตั้งไว้ อาจารย์มฺหิ ในอาจารย์.

เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจารย์และอันเตวาสิกจักมีความเคารพยำเกรง ประพฤติ กลมเกลียวกัน จักถึงความเจริญงอกงามไพบุลย์ในพระธรรมวินัยนี้

เอวณฺเต / อณฺณมณฺณํ สคารวํ / สปปติสฺสา / สภาควุตฺติกา^๑ วิหรณฺตา / อิมสฺมี รมฺมวินเย / วุฑฺฒิ วิรุฬฺหิ / เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺติ.

เต (อาจารย์นฺเตวาสิกา) อ.อาจารย์และอันเตวาสิก ท. เหล่านั้น สคารวํ ผู้เป็นไปกับด้วยความเคารพ สปปติสฺสา ผู้เป็นไปกับด้วยความยำเกรง อณฺณมณฺณํ ซึ่งกันและกัน สภาควุตฺติกา ผู้มีความประพฤติโดยส่วนเสมอกันโดยปกติ วิหรณฺตา อยู่อยู่ อาปชฺชิสฺสนฺติ จักถึง วุฑฺฒิ ซึ่งความเจริญ วิรุฬฺหิ ซึ่งความงอกงาม เวปุลฺลํ ซึ่งความไพบุลย์ อิมสฺมี รมฺมวินเย ในธรรมและวินัย นี้ เอวํ อย่างนี้.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อาศัยภิกษุมีพรรษา ๑๐ อยู่ อนุญาตให้ภิกษุมีพรรษา ๑๐ ให้นิสสัยได้

อนุชานามิ ภิกขเว / ทสฺวสฺส^๒ นิสฺสาย / วตถุํ ทสฺวสฺเสน / นิสฺสยํ ทาตุํ.

ภิกขเว คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต ทสฺวสฺส (ภิกขุ) นิสฺสาย วตถุํ เพื่ออัน- อาศัย ซึ่งภิกษุ ผู้มีพรรษาสิบ -อยู่ ทสฺวสฺเสน (ภิกขุณา) นิสฺสยํ ทาตุํ เพื่ออันให้ ซึ่งนิสสัย โดยภิกษุ ผู้มีพรรษาสิบ.

วิธีถือนิสสัย

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกพึงถืออาจารย์อย่างนี้

เอวณฺจ ปน ภิกขเว / อาจารย์โย คเหตุพฺโพ;

ภิกขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล อาจารย์โย อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิกเณ) อันอันเตวาสิก คเหตุพฺโพ พึงถือเอา เอวํ อย่างนี้.

^๑ ส.ฉ.มหา. สภาควุตติโน, เท.,อิ. สภาควุตติโน

^๒ เท.,อิ. ทสฺวสฺसानิ

อันเตवासิกนั้นพึงห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้า นั่งกระโหรง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

เอกัม อุตตราสงค์ กริตฺวา / ปาเท วณฺทิตฺวา / อุกกุฏิกํ นิสิตฺติวา / ฌณฺชลิ ปคฺคเหตฺวา /
เอวมสฺส วจฺนีโย

(อาจารย์) อ.อาจารย์ อสฺส (อนฺเตวาสิกสฺส) อันอันเตวาสิกนั้น กริตฺวา กระทำแล้ว อุตตราสงค์
ซึ่งผ้าอุตตราสงค์ เอกัม ให้เฉวียงบ่า วณฺทิตฺวา กราบแล้ว ปาเท ที่เท้า อุกกุฏิกํ นิสิตฺติวา นั่งกระโหรงแล้ว
ปคฺคเหตฺวา ประคองแล้ว ฌณฺชลิ ซึ่งอัญชลี วจฺนีโย พึงกล่าว เอวํ อย่างนี้ อิติ ว่า

ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจักอาศัยท่านอยู่

‘อาจารย์ เม ภนฺเต โหติ, / आयस्मโต นิสฺสาย วจฺฉามิ,

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อาจารย์ เป็นอาจารย์ เม ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น, (อหํ)
อ.ข้าพเจ้า นิสฺสาย อาศัยแล้ว आयस्मโต ซึ่งท่านผู้มีอายุ วจฺฉามิ จักอยู่,

ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจักอาศัยท่านอยู่

อาจารย์ เม ภนฺเต โหติ, / आयस्मโต นิสฺสาย วจฺฉามิ,

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อาจารย์ เป็นอาจารย์ เม ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น, (อหํ)
อ.ข้าพเจ้า นิสฺสาย อาศัยแล้ว आयस्मโต ซึ่งท่านผู้มีอายุ วจฺฉามิ จักอยู่,

ท่านผู้เจริญ ท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจักอาศัยท่านอยู่

อาจารย์ เม ภนฺเต โหติ, / आयस्मโต นิสฺสาย วจฺฉามิ.

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (त्व) อ.ท่าน อาจารย์ เป็นอาจารย์ เม ของข้าพเจ้า โหติ จงเป็น, (อหํ)
อ.ข้าพเจ้า นิสฺสาย อาศัยแล้ว आयस्मโต ซึ่งท่านผู้มีอายุ วจฺฉามิ จักอยู่ อิติ ดังนี้.

อาจารย์ให้อันเตวาสิกรู้ด้วยกาย ให้รู้ด้วยวาจา หรือให้รู้ด้วยกายและวาจา ว่า ดีละ ว่า เบา
ใจละ ว่า ชอบแก่อุบายละ ว่า สมควรละ หรือว่า จงประพฤติปฏิบัติให้น่าเลื่อมใส อาจารย์ชื่อว่า
เป็นผู้ที่อันเตวาสิกถือแล้ว

‘สาธุติ วา / ลหฺติ วา / โอปายิกนฺติ วา / ปฏฺฐูปนฺติ วา / ปาสาทิเกน สมฺปาเทหิตฺติ วา /
กาเยน วิญฺญาเปติ, / วาจาเยน วิญฺญาเปติ, / กาเยน วาจาเยน วิญฺญาเปติ, / คหิตฺโต โหติ
อาจารย์.

(อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิก) กาเยน วิญฺญาเปติ (วา) ยังอันเตวาสิก ย่อมให้รู้ ด้วยกาย หรือ
(อนฺเตวาสิก) วาจาเยน วิญฺญาเปติ (วา) หรือว่า ยังอันเตวาสิก ย่อมให้รู้ ด้วยวาจา (อนฺเตวาสิก) กาเยน (จ)
วาจาเยน (จ) วิญฺญาเปติ (วา) หรือว่า ยังอันเตวาสิก ย่อมให้รู้ ด้วยกายด้วย ด้วยวาจาด้วย สาธุ อิติ วา ว่า
อ.ดีละ ดังนี้ หรือ ลหฺ อิติ วา หรือว่า ว่า อ.เหตุอันเบา ดังนี้ โอปายิกํ อิติ วา ว่า อ.เหตุอันสมควรแก่อุบาย
ดังนี้ หรือ ปฏฺฐูปํ อิติ วา หรือว่า ว่า อ.เหตุอันสมควร ดังนี้ (त्व) ปาสาทิเกน (กายกมฺมาทินา) สมฺปาเทหิตฺติ
อิติ วา หรือว่า ว่า อ.ท่าน ยังกรรมมีกายกรรมเป็นต้น อันควรแก่ความเลื่อมใส จงให้ถึงพร้อมเถิด ดังนี้,
(อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิก) คหิตฺโต เป็นผู้- อันอันเตวาสิก -ถือเอาแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

อาจารย์ไม่ให้อันเตวาสึกรู้ด้วยกาย ไม่ให้รู้ด้วยวาจา หรือไม่ให้อันเตวาสึกด้วยกายและวาจา อาจารย์เป็นผู้ที่อันเตวาสึกยังมีได้ถือ

น กาเยน วิณฺญาเปติ, น วาจา ย วิณฺญาเปติ, น กาเยน วาจา ย วิณฺญาเปติ,
น คหิโต โหติ อาจารย์โย.

(อาจารย์) อ.อาจารย์ น (อนฺเตวาสึก) กาเยน วิณฺญาเปติ (วา) ยังอันเตวาสึก ย่อมไม่ให้อันเตวาสึกรู้ ด้วยกาย หรือ น (อนฺเตวาสึก) วาจา ย วิณฺญาเปติ (วา) หรือว่า ยังอันเตวาสึก ย่อมไม่ให้อันเตวาสึกรู้ ด้วยวาจา น (อนฺเตวาสึก) กาเยน (จ) วาจา ย (จ) วิณฺญาเปติ (วา) หรือว่า ยังอันเตวาสึก ย่อมไม่ให้อันเตวาสึกรู้ ด้วยกายด้วย ด้วยวาจาด้วย (อาจารย์) อ.อาจารย์ น (อนฺเตวาสึก) คหิโต เป็นผู้- อันอันเตวาสึก -ไม่ถือเอาแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

อาจารย์วัตร

[๗๘] ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสึกพึงประพฤติชอบในอาจารย์ วิธีประพฤติชอบในอาจารย์ นั้น มีดังนี้

[๗๘] อนฺเตวาสึกน ภิกษเว / อาจารย์มฺหิ สมฺมาวตฺติตพฺพ. / ตตฺตรายํ สมฺมาวตฺตนา.

[๗๘] ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนฺเตวาสึกน อันอันเตวาสึก สมฺมาวตฺติตพฺพ พึงประพฤติโดยชอบ อาจารย์มฺหิ ในอาจารย์. ยํ สมฺมาวตฺตนา อ.การประพฤติโดยชอบ นี้ ตตฺต (อาจารย์มฺหิ) ในอาจารย์ นั้น.

อันเตวาสึกพึงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ห่มอุตตราสงค์เฉียงบ่าข้างหนึ่ง ถวายไม้ชำระฟัน น้ำล้างหน้า ปูอาสนะ

กาลสเสว อุฏฺฐาย / อุปาหนา^๑ โอมฺมุจฺจิตฺวา / เอกํสํ อุตฺตราสํ กฺริตฺวา / ทนฺตกฺกฺจํ ทาทพฺพ, / มฺุชฺทกํ ทาทพฺพ, / อาสนํ ปณฺญาเปตพฺพ.

ทนฺตกฺกฺจํ อ.ไม้เพื่อการชำระซึ่งฟัน (อนฺเตวาสึก) อันอันเตวาสึก อุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว กาลสเสว ในเวลาเช้าตรู่ โอมฺมุจฺจิตฺวา ถอดแล้ว อุปาหนา ซึ่งรองเท้า ท. กฺริตฺวา กระทำแล้ว อุตฺตราสํ ซึ่งผ้า-อุตตราสงค์ เอกํสํ ให้เฉียงบ่า ทาทพฺพ พึงถวาย, มฺุชฺทกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งหน้า (อนฺเตวาสึก) อันอันเตวาสึก ทาทพฺพ พึงถวาย อาสนํ อ.อาสนะ (อนฺเตวาสึก) อันอันเตวาสึก ปณฺญาเปตพฺพ พึงปูลาด.

ถ้าข้าวต้มมี พึงล้างภาชนะใส่ข้าวต้มเข้าไปถวาย

สเจ ยาคฺ โหติ, / ภาชนํ โรวิตฺวา / ยาคฺ อุปนาเมตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า ยาคฺ อ.ข้าวต้ม โหติ มีอยู่ ไชรั, ยาคฺ อ.ข้าวต้ม (อนฺเตวาสึก) อันอันเตวาสึก โรวิตฺวา ล้างแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ อุปนาเมตพฺพา พึงให้น้อมเข้าไป,

เมื่ออาจารย์ฉันข้าวต้มเสร็จแล้ว พึงถวายน้ำรับภาชนะมา ถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูดล้างแล้วเก็บงำไว้

ยาคํ ปิตสฺส อุทกํ ทตฺวา / ภาชนํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปฺริขฺสนฺเตน^๒ / โรวิตฺวา ปฏฺิสฺสาเมตพฺพ,

(อาจารย์สฺส) เมื่ออาจารย์ ปิตสฺส ดื่มแล้ว ยาคํ ซึ่งข้าวต้ม (อนฺเตวาสึก) อันอันเตวาสึก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ปฏฺิคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ กตฺวา กระทำแล้ว (ภาชนํ) ซึ่งภาชนะ นิจํ ให้ต่ำ อปฺริขฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ โรวิตฺวา ล้างแล้ว ปฏฺิสฺสาเมตพฺพ พึงเก็บงำ สาธุกํ อย่างดี,

^๑ ส.ฉ.อ.มหา. อุปาหนา

^๒ ส.เท.มหา. อปฺปฏฺิขฺสนฺเตน

เมื่ออาจารย์ลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

อาจารย์มฺหิ วุฏฺฐิต / อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, / สเจ โส เทโส / อุกฺลาโป โหติ, / โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺพโ.

อาจารย์มฺหิ ครั้นเมื่ออาจารย์ วุฏฺฐิต ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก อุทฺธริตพฺพํ พึงยกขึ้น, สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุกฺลาโป เป็นที่รก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โส เทโส อ.ที่ นั้น (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก สมฺมชฺชิตพฺพโ พึงกวาด.

ถ้าอาจารย์ต้องการจะเข้าหมู่บ้าน พึงถวายผ้าห่ม รับผ้าห่มอาศัย ถวายประคดเอว ถวายสังฆาฏิที่พับซ้อนกัน ล้างบาตรแล้วถวายพร้อมทั้งน้ำ

สเจ อาจารย์โย / คามํ ปวิสิตฺกามโ โหติ, / นิवासํ ทาทพฺพํ, / ปฏฺนิवासํ ปฏฺคคฺคเหตุพฺพํ, / กายพฺพนธํ ทาทพฺพํ, / สคฺคํ กตฺวา / สงฺฆาฏิโย ทาทพฺพา, / โรวิทฺวา ปตฺโต / สอุทโก^๑ ทาทพฺพโ.

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปวิสิตฺกาม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป คามํ สู่หมู่บ้าน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นิवासํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ทาทพฺพํ พึงถวาย, ปฏฺนิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งเดิม (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ปฏฺคคฺคเหตุพฺพํ พึงถือเอา, กายพฺพนธํ อ.ประคดเอว (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ทาทพฺพํ พึงถวาย, สงฺฆาฏิโย อ.ผ้าสังฆาฏิ ท. (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก กตฺวา กระทำแล้ว สคฺคํ ให้พับซ้อนกัน ทาทพฺพา พึงถวาย, ปตฺโต อ.บาตร สอุทโก อันเป็นไปกับด้วยน้ำ (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก โรวิทฺวา ล้างแล้ว ทาทพฺพโ พึงถวาย.

ถ้าอาจารย์หวังจะให้เป็นปัจฉาสมณะ พึงนุ่งให้เรียบร้อย ปกปิดได้มณฑล ๓ (ได้เข้า ๒ สะดือ ๑) คาดประคดเอว ห่มสังฆาฏิที่พับซ้อนกัน กลัดลูกคุดม ล้างบาตรถือไป เป็นปัจฉาสมณะของอาจารย์

สเจ อาจารย์โย / ปจฺฉาสมณํ อากฺขติ, / ทิมฺณทลํ ปฏฺจฉาเทฺนเตน / ปริมฺณทลํ นิวาเสตฺวา / กายพฺพนธํ พฺนธิตฺวา / สคฺคํ กตฺวา / สงฺฆาฏิโย ปารุปีตฺวา / คณฺจิกํ ปฏฺมฺณจิตฺวา / โรวิทฺวา ปตฺตํ คเหตุว / อาจารย์ยสฺส ปจฺฉาสมณเณ โหตพฺพํ,

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ อากฺขติ หวังอยู่ ปจฺฉาสมณํ ซึ่งปัจฉาสมณะ (สมณะผู้ติดตามไปในเบื้องหลัง) ไชรั, (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ปฏฺจฉาเทฺนเตน ผู้ปกปิดอยู่ ทิมฺณทลํ ซึ่งมณฑลสาม นิวาเสตฺวา นุ่งห่มแล้ว (กตฺวา) กระทำ ปริมฺณทลํ ให้เป็นปริมณทล พฺนธิตฺวา ผูกแล้ว กายพฺพนธํ ซึ่งประคดเอว ปารุปีตฺวา ห่มแล้ว สงฺฆาฏิโย ซึ่งผ้าสังฆาฏิ ท. กตฺวา กระทำ สคฺคํ ให้พับซ้อนกัน ปฏฺมฺณจิตฺวา กลัดแล้ว (ใส่แล้ว) คณฺจิกํ ซึ่งลูกคุดม โรวิทฺวา ล้างแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตุว ถือแล้ว ปจฺฉาสมณเณ เป็นปัจฉาสมณะ อาจารย์ยสฺส ของอาจารย์ โหตพฺพํ พึงเป็น,

พึงเดินไม่ให้ห่างนัก ไม่ให้ชิดนัก พึงรับบาตรที่มีของบรรจอยู่

นาติทุเร คนฺตพฺพํ, / นาจฺจาสนเน คนฺตพฺพํ, / ปตฺตปฺริยาปนํ ปฏฺคคฺคเหตุพฺพํ.

(อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก น คนฺตพฺพํ ไม่พึงไป อดิทุเร ในที่ไกลนัก, (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก น คนฺตพฺพํ ไม่พึงไป อจฺจาสนเน ในที่ใกล้นัก, ปตฺตปฺริยาปนํ (วตฺถ) อ.วัตถุ อันเนื่อง (รวมกัน) แล้ว ในบาตร (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ปฏฺคคฺคเหตุพฺพํ พึงรับเอา.

^๑ สี.,ฉ. โสทโก

เมื่ออาจารย์กำลังกล่าว ไม่พึงกล่าวสอดขึ้นในระหว่าง

น อาจารย์สุส ภณมานสุส / อนตรนตรา กถา โอปาเตตพพา.

อาจารย์สุส เมื่ออาจารย์ ภณมานสุส กล่าวอยู่ กถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าว (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก น โอปาเตตพพา ไม่พึงให้ตกลง อนตรนตรา ในระหว่าง ๆ.

อาจารย์กล่าวถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติ พึงห้ามเสีย

อาจารย์โย / อาปตติสามนตา ภณมานโน / นิวาเรตพโพ.

อาจารย์โย อ.อาจารย์ ภณมานโน เมื่อกล่าว อาปตติสามนตา (อาปตติยา อาสนุนวาจ) ซึ่งวาจา อันใกล้ต่ออาบัติ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก นิวาเรตพโพ พึงห้าม.

เมื่อจะกลับ พึงมาก่อนแล้วปูอาสนะไว้

นิวตฺตนเตน / ปรมตรํ อาคนตุวา / อาสนํ ปญญาเปตพพํ,

อาสนํ อ.อาสนะ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก นิวตฺตนเตน ผู้เมื่อกลับ อาคนตุวา มาแล้ว ปรมตรํ ก่อนกว่า ปญญาเปตพพํ พึงปูลาด,

พึงเตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้

ปาโททกํ ปาทปิจํ / ปาทกถลิกํ อุปนิกชิปิตพพํ,

ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการซึ่งล้างเท้า ปาทปิจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก อุปนิกชิปิตพพํ พึงเข้าไปวางไว้,

พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร

ปจฺจุคฺคนตุวา / ปตฺตจิวรํ ปฏิกฺคเหตพพํ,

ปตฺตจิวรํ อ.บาตรและจีวร (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก ปจฺจุคฺคนตุวา ต้อนรับแล้ว ปฏิกฺคเหตพพํ พึงรับเอา,

พึงถวายผ้านุ่งอาศัย รับผ้านุ่งมา

ปฏินิวาสนํ ทาทพพํ, / นิวาสนํ ปฏิกฺคเหตพพํ.

ปฏินิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งอาศัย (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก ทาทพพํ พึงถวาย, นิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก ปฏิกฺคเหตพพํ พึงรับเอา.

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

สเจ จิวรํ สินนํ โหติ, / มุหุตตํ อุณฺहे โอตาเปตพพํ, / น จ อุณฺहे / จิวรํ นิทหิตพพํ,

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จีวร สินนํ เป็นผ้าอันชุ่มแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (จิวรํ) อ.จีวร (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก โอตาเปตพพํ พึงให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มุหุตตํ (กาล) ตลอดกาลครู่หนึ่ง, จ อนึ่ง จิวรํ อ.จีวร (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิก น นิทหิตพพํ ไม่พึงเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

พึงพับจีวร เมื่อจะพับจีวร พึงพับจีวรให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจว่า ตรงกลางจะได้ไม่มีรอยพับ

จีวร^๑ สหฺริตพฺพ, / จีวร สหฺรณฺเตน / จตุรํจุลฺลํ กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา / จีวร สหฺริตพฺพ / “มา มชฺฌเม / ภงฺโก อโหสิตี,

จีวร อ.จีวร (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก สหฺริตพฺพ พึงพับ, จีวร อ.จีวร (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก สหฺรณฺเตน ผู้เมื่อพับ จีวร ซึ่งจีวร สหฺริตพฺพ พึงพับ กณฺณํ ยังมุม จตุรํจุลฺลํ อันมีสี่นิ้วเป็นประมาณ อุสฺสาเทตฺวา ให้เหลื่อมกัน (จินฺตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า ภงฺโก อ.การหัก มชฺฌเม ในท่ามกลาง มา อโหสิ อย่าได้มีแล้ว อิติ ดังนี้,

พึงม้วนประคดเอวใส่ขนดจีวร

โอโภเค ภายพฺนรณํ กาทพฺพ.

ภายพฺนรณํ อ.ประคดเอว (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก กาทพฺพ พึงกระทำ โอโภเค ในขนด.

ถ้าบิณฑบาตมีและอาจารย์ต้องการจะฉัน พึงถวายน้ำแล้วน้อมบิณฑบาตเข้าไปถวาย พึงถามอาจารย์ด้วยน้ำดื่ม

สเจ ปิณฑปาโต โหติ, / อาจริโย จ ภุณฺชิตุกาโม โหติ, / อุทกํ ทตฺวา / ปิณฑปาโต อุปฺนาเมตฺตพฺโพ, / อาจริโย ปาณีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต โหติ ย่อมมี ไซ้, จ อนึ่ง อาจริโย อ.อาจารย์ ภุณฺชิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฉัน โหติ ย่อมเป็น, ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ อุปฺนาเมตฺตพฺโพ พึงให้น้อมเข้าไป, อาจริโย อ.อาจารย์ (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ปุจฺฉิตพฺโพ พึงถาม ปาณีเยน ด้วยน้ำอันบุคคลพึงดื่ม,

เมื่ออาจารย์ฉันเสร็จแล้ว พึงถวายน้ำ รับบาตรมา ถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้ว เช็ดให้สะอาดน้ำฝั่งแดดครู่หนึ่ง ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา / ปตฺตํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สารุกํ อปริขฺสนฺเตน / โรวิตฺวา โวทกํ กตฺวา / มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตาเปตพฺโพ,

(ปตฺโต) อ.บาตร (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก ทตฺวา ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ภุตฺตาวิสฺส (อาจริยสฺส) แก่อาจารย์ ผู้ฉันแล้ว ปฏฺิคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปริขฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ (กตฺวา) กระทำ สารุกํ ให้ตั้งงาม โรวิตฺวา ล้างแล้ว โอตาเปตพฺโพ พึงให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มุหุตฺตํ (กาล) สิ้นกาล ครู่เดียว กตฺวา กระทำ โวทกํ ให้เป็นของอันมีน้ำไปปราศแล้ว,

ไม่พึงผึ่งบาตรทิ้งไว้ที่แดด

น จ อุณฺहे / ปตฺโต นิทฺทิตพฺโพ,

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อนฺเตวาลิเกน) อันอันเตวาลิก น นิทฺทิตพฺโพ ไม่พึงเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

^๑ สี.,เท. สหฺริตพฺพ, เวมุปริปี.

พึงเก็บบาตรและจีวร เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งจับบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บบาตร

ปัตตจีวรํ นิชิปิตพฺพํ, / ปตฺตํ นิชิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตฺตํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / เภฏจามณฺจํ วา / เภฏจาปิञ्จํ วา / ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิชิปิตพฺพโ, /

ปัตตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิชิปิตพฺพํ พึงเก็บไว้, ปตฺโต อ.บาตร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิชิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตุวา ถือเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามสิตฺวา ลูบคลำแล้ว เภฏจามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้แห่งเตียง หรือ เภฏจาปิञ्จํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้แห่งตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิชิปิตพฺพโ พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิชิปิตพฺพโ.

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น นิชิปิตพฺพโ พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องปูลาด.

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอาชายไว้นอก เอาขนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จีวรํ นิชิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / จีวรํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / จีวรํสํ วา / จีวรฺรชฺชํ วา / ปมฺชชิตฺวา ปารโต อนฺตํ / โอโรโต โภคํ กตฺวา / จีวรํ นิชิปิตพฺพํ.

จีวรํ อ.จีวร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิชิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จีวรํ ซึ่งจีวร คเหตุวา ถือเอาแล้ว จีวรํ ซึ่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมฺชชิตฺวา ลูบแล้ว จีวรํสํ วา ซึ่งราวแห่งจีวร หรือ จีวรฺรชฺชํ วา หรือว่า ซึ่งเชือกแห่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง นิชิปิตพฺพํ พึงเก็บ กตฺวา กระทำ อนฺตํ ซึ่งชาย ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งขนด โอโรโต ข้างใน.

เมื่ออาจารย์ลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ พึงเก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า

อาจริยมฺหิ วุฏฺฐิตฺ, / อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, / ปาโททกํ ปาทปิञ्จํ / ปาทกถลิกํ ปฏฺฐิสามตพฺพํ.

อาจริยมฺหิ ครั้นเมื่ออาจารย์ วุฏฺฐิตฺ ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก อุทฺธริตพฺพํ พึงยกขึ้น, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปิञ्จํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปฏฺฐิสามตพฺพํ พึงเก็บงา.

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

สเจ โส เทโส / อุทฺธลาโป โหติ, / โส เทโส / สมฺมชฺชิตพฺพโ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุทฺธลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โส เทโส อ.ที่ นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก สมฺมชฺชิตพฺพโ พึงกวาด.

ถ้าอาจารย์ต้องการจะสร่งน้ำ พึงจัดน้ำสร่งถวาย

สเจ อาจริโย / นฺหายิตฺกามา โหติ, / นฺหานํ ปฏฺฐียาเทตพฺพํ.

สเจ ถ้าว่า อาจริโย อ.อาจารย์ นฺหายิตฺกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอาบ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นฺหานํ อ.น้ำเป็นเครื่องอาบ (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปฏฺฐียาเทตพฺพํ พึงจัดแจง.

ถ้าท่านต้องการน้ำเย็น พึงจัดน้ำเย็นถวาย

สเจ สีเตน / อดโถ โหติ, / สัตว์ ปฏียาเทตพฺพ;

สเจ ถ้าว่า อดโถ อ.ความต้องการ สีเตน ด้วยน้ำเย็น โหติ มีอยู่, สัตว์ อ.น้ำเย็น (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ปฏียาเทตพฺพ พึงจัดแจง.

ถ้าท่านต้องการน้ำอุ่น พึงจัดน้ำอุ่นถวาย

สเจ อุณฺเฬน / อดโถ โหติ, / อุณฺห์ ปฏียาเทตพฺพ.

สเจ ถ้าว่า อดโถ อ.ความต้องการ อุณฺเฬน (อุทเกน) ด้วยน้ำอันร้อน โหติ มีอยู่, อุณฺห์ (อุทกั) อ.น้ำอันร้อน (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ปฏียาเทตพฺพ พึงจัดแจง.

ถ้าอาจารย์ต้องการจะเข้าเรือนไฟ พึงบดจฺรณ พึงแช่ดิน

สเจ อาจารย์โย / ขนฺตาขรํ ปวิสิตฺกาโม โหติ, / จฺณณํ สนฺเนตพฺพ, / มตฺติกา เตเมตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปวิสิตฺกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป ขนฺตาขรํ สู่เรือนไฟ โหติ ย่อมเป็น ไชร, จฺณณํ อ.จฺรณ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน สนฺเนตพฺพ พึงนำไปรวมกัน, มตฺติกา อ.ดินเหนียว (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน เตเมตพฺพา พึงให้เปียก,

ถ้อยสำหรับเรือนไฟเดินตามหลังอาจารย์ไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้ว รับจีวรมาวาง ณ ที่สมควร จึงถวายจฺรณและดิน

ขนฺตาขรํปิจิ อาทาย / อาจารย์สฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา / ขนฺตาขรํปิจิ ทตฺวา / จีวรํ ปฏิกฺคเหตฺวา / เอกมนฺตํ นิภฺชิปิตพฺพ, / จฺณณํ ทาทพฺพ, / มตฺติกา ทาทพฺพา.

(อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน อาทาย ถ้อยเอาแล้ว ขนฺตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ คนฺตฺวา ไปแล้ว ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต ข้างหลัง ๆ ทตฺวา ถวายแล้ว ขนฺตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิกฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว จีวรํ ซึ่งจีวร นิภฺชิปิตพฺพ พึงเก็บไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, จฺณณํ อ.จฺรณ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ทาทพฺพ พึงถวาย, มตฺติกา อ.ดินเหนียว (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ทาทพฺพา พึงถวาย.

ถ้าสามารถ พึงเข้าเรือนไฟ

สเจ อุสฺสหติ, / ขนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพ,

สเจ ถ้าว่า (อนตฺวาสิโก) อ.อันตฺวาสิเกน อุสฺสหติ ย่อมอุตสาหะ ไชร, ขนฺตาขรํ อ.เรือนไฟ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ปวิสิตพฺพ พึงเข้าไป,

เมื่อจะเข้าเรือนไฟ พึงเอาดินทาหน้าปิดหน้าและหลัง จึงเข้าเรือนไฟ

ขนฺตาขรํ ปวิสฺนเตน / มตฺติกาย มุขํ มกฺขเตวา / ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา / ขนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพ,

ขนฺตาขรํ อ.เรือนไฟ (อนตฺวาสิเกน) อันอันตฺวาสิเกน ปวิสฺนเตน เมื่อเข้าไป ขนฺตาขรํ สู่เรือนไฟ มกฺขเตวา ทาแล้ว มุขํ ซึ่งหน้า มตฺติกาย ด้วยดินเหนียว ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺฉโต จ ข้างหลังด้วย ปวิสิตพฺพ พึงเข้าไป,

ไม่พึงนั่งเบียดพระเถระ

น เถเร ภิกขุ / อนุปชช^๑ นิสิติตัพพ์,

(อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก น อนุปชช นิสิติตัพพ์ ไม่พึงนั่งเบียด เถเร ภิกขุ ซึ่งภิกขุ ท. ผู้เถระ,

ไม่พึงกีดกันอาสนะพระนวกะ

น นวา ภิกขุ / อาสนเนน ปฏิพาหตพพา,^๒

นวา ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. ผู้ใหม่ (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก น ปฏิพาหตพพา ไม่พึงห้าม อาสนเนน ด้วยอาสนะ,

พึงทำบริกรรมแก่อาจารย์ในเรือนไฟ

ชนตาฆเร อัจฉริยสส / ปริกมมํ กาทพพ์,

ปริกมมํ อ.การบริกรรม (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก กาทพพ์ พึงกระทำ อัจฉริยสส แก่อาจารย์ ชนตาฆเร ในเรือนไฟ,

เมื่อจะออกจากเรือนไฟ พึงถือตั้งสำหรับเรือนไฟปิดหน้าและหลัง จึงออกจากเรือนไฟ

ชนตาฆรา นิภขมนเตน / ชนตาฆรปิจ์ อาทาย / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺจาทเตวา / ชนตาฆรา นิภขมิตพพ์.

(อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก นิภขมนเตน เมื่อออกไป ชนตาฆรา จากเรือนไฟ อาทาย ถือเอาแล้ว ชนตาฆรปิจ์ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิจฺจาทเตวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ ข้างหลังด้วย นิภขมิตพพ์ พึงออกไป ชนตาฆรา จากเรือนไฟ.

พึงทำบริกรรมแก่อาจารย์แม่น้ำ

อุทเกปิ / อัจฉริยสส ปริกมมํ กาทพพ์,

ปริกมมํ อ.การบริกรรม (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก กาทพพ์ พึงกระทำ อัจฉริยสส แก่อาจารย์ อุทเกปิ แม่น้ำ,

ตนสร้งน้ำเสร็จแล้ว พึงขึ้นก่อนเช็ดตัวให้แห้งแล้วผลัดผ้า พึงเช็ดน้ำจากตัวอาจารย์ ถวาย ผ้านุ่ง สังฆาฏิ

นุหาเตน / ปจฺมตริ อุตฺตริตฺวา / อุตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา / นิวาเสตฺวา / อัจฉริยสส คตฺตโต / อุทกํ ปมชฺชิตพพ์, / นิวาสนํ ทาทพพ์, / สงฺฆาฏิ ทาทพฺพา,

อุทกํ อ.น้ำ (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก นุหาเตน ผู้อาบน้ำแล้ว อุตฺตริตฺวา ข้ามขึ้นแล้ว ปจฺมตริ ก่อนกว่า กตฺวา กระทำแล้ว คตฺตํ ซึ่งร่างกาย อุตฺตโน ของตน โวทกํ ให้มีน้ำไปปราศแล้ว ปมชฺชิตพพ์ พึงเช็ด คตฺตโต จากร่างกาย อัจฉริยสส ของอาจารย์, นิวาสนํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก ทาทพพ์ พึงถวาย, สงฺฆาฏิ อ.ผ้าสังฆาฏิ (อนุตวาสิเกน) อันอันตวาสิก ทาทพฺพา พึงถวาย,

^๑ สี.,เท. อนุปชช

^๒ สี.,ฉ. ปฏิพาหิตพพา

ถือตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน ปุอาสนะ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้
ฟังถามอาจารย์ด้วยน้ำดื่ม

ขุนตาขรปิจ์ อาทาย / ปรมตริ อาคนตุวา / อาสนิ ปณฺญาเปตพฺพ, / ปาโททกํ ปาทปิจ์ /
ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพ. / อาจารย์โย ปานิเยน ปุจฺจิตพฺพ.

อาสนิ อ.อาสนะ (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก อาทาย ถือเอาแล้ว ขุนตาขรปิจ์ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์
แก่เรือนไฟ อาคนตุวา มาแล้ว ปรมตริ ก่อนกว่า ปณฺญาเปตพฺพ ฟังปูลาด, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า
ปาทปิจ์ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก
อุปนิกฺขิปิตพฺพ ฟังเข้าไปตั้งไว้. อาจารย์โย อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปุจฺจิตพฺพ ฟังถาม ปานิเยน
ด้วยน้ำดื่ม.

ถ้าอาจารย์ต้องการจะให้เรียน ฟังเรียน

สเจ อุทฺทิสสาเปตฺกามา โหติ, / อุทฺทิสสาเปตพฺพ;

สเจ ถ้าว่า (อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิก) อุทฺทิสสาเปตฺกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออัน- ยังอันเตวาสิก
-ให้สวดแสดง โหติ ย่อมเป็น, (ธมฺโม) อ.ธรรม (อาจารย์เณ) อันอาจารย์ (อนฺเตวาสิก) ยังอันเตวาสิก
อุทฺทิสสาเปตพฺพ ฟังให้สวดแสดง.

ถ้าอาจารย์ต้องการจะให้สอบถามอรรถ ฟังสอบถาม

สเจ ปริปุจฺจิตฺกามา โหติ, / ปริปุจฺจิตพฺพ.

สเจ ถ้าว่า (อาจารย์) อ.อาจารย์ ปริปุจฺจิตฺกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันสอบถาม โหติ ย่อมเป็น ไชรั,
(ธมฺโม) อ.ธรรม (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปริปุจฺจิตพฺพ ฟังสอบถาม.

อาจารย์อยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถ ฟังชำระให้สะอาด

ยสฺมี วิหารเ / อาจารย์โย วิหฺรติ, / สเจ โส วิหาโร / อุกฺลาโป โหติ, / สเจ อุกฺสฺสฺหติ, /
โสเรตพฺพ.

อาจารย์โย อ.อาจารย์ วิหฺรติ ย่อมอยู่ ยสฺมี วิหารเ ในวิหารใด, สเจ ถ้าว่า โส วิหาโร อ.วิหาร นั้น อุกฺลาโป
เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, สเจ ถ้าว่า (โส อนฺเตวาสิก) อ.อันเตวาสิก นั้น อุกฺสฺสฺหติ ย่อมอุตสาหะ ไชรั,
(โส วิหาโร) อ.วิหาร นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โสเรตพฺพ ฟังให้สะอาด.

เมื่อจะชำระวิหารให้สะอาด ฟังขนบาตรและจีวรออกก่อน วางไว้ ณ ที่สมควร

วิหาริ โสเธนฺเตน / ปรมิ ปตฺตจิวริ นีหฺริตฺวา / เอกมนฺตํ นิฏฺขิปิตพฺพ,

ปตฺตจิวริ อ.บาตรและจีวร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก วิหาริ โสเธนฺเตน ผู้- ยังวิหาร-ให้สะอาดอยู่
นีหฺริตฺวา นำออกแล้ว ปตฺตจิวริ ซึ่งบาตรและจีวร ปรมิ ก่อน นิฏฺขิปิตพฺพ ฟังวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควร
ส่วนข้างหนึ่ง,

ฟังขนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พูก หมอน ออกมาวาง ณ ที่สมควร

นิสีทนปจฺจตฺตรณิ นีหฺริตฺวา / เอกมนฺตํ นิฏฺขิปิตพฺพ, / ภิสฺสิพฺมโพนํ นีหฺริตฺวา /
เอกมนฺตํ นิฏฺขิปิตพฺพ,

นิสีทนปจฺจตฺตรณิ อ.ผ้าเป็นเครื่องนั่งและผ้าเป็นเครื่องปูลาด (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นีหฺริตฺวา
นำออกไปแล้ว นิฏฺขิปิตพฺพ ฟังวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, ภิสฺสิพฺมโพนํ อ.พูกและหมอน
(อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นีหฺริตฺวา นำออกไปแล้ว นิฏฺขิปิตพฺพ ฟังวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วน-
ข้างหนึ่ง,

เตียง อันตวาสีกพึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตู และกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

มณโโจ นิจิ กตวา / สาธุกิ อปริหฺสนฺเตน อสงฺฆณฺณเตน / กวาฏปิฏฺจํ นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺโพ,

มณโโจ อ.เตียง (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก กตวา กระทำแล้ว นิจิ ให้ต่ำ อปริหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆณฺณเตน ไม่กระทบอยู่ กวาฏปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺโพ พึงวางไว้ สาธุกิ อย่างดี เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

ตั้ง อันตวาสีกพึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตู และกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

ปีจํ นิจิ กตวา / สาธุกิ อปริหฺสนฺเตน อสงฺฆณฺณเตน / กวาฏปิฏฺจํ นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺพํ,

ปีจํ อ.ตั้ง (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก กตวา กระทำแล้ว นิจิ ให้ต่ำ อปริหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆณฺณเตน ไม่กระทบอยู่ กวาฏปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ สาธุกิ อย่างดี เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เขียงรองเตียง พึงขนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

มณฺจปฺปิปาทกา นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺพา,

มณฺจปฺปิปาทกา อ.เขียงรองเท้าเตียง ท. (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺพา พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

กระโถน พึงขนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

เชวมลฺลโก นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺโพ,

เชวมลฺลโก อ.กระโถน (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺโพ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พนักพิง พึงขนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺพํ,

อปสฺเสนผลกํ อ.พนักพิง (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พรมปูพื้น พึงสางเกดที่ปูไว้เดิม ค่อยขนออกมาวาง ณ ที่สมควร

ภุมมตฺถรณิ / ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลภเชตฺวา / นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปปิตพฺพํ.

ภุมมตฺถรณิ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อนตวาสีก) อันอันตวาสีก สลฺลภเชตฺวา กำหนดแล้ว ยถาปณฺณตฺตํ (จານํ) ซึ่งที่ อันบุคคลปูลาดแล้วอย่างไร นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดเพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้อง ฟังเช็ด
สเจ วิหารเร / สนฺตานกั โหติ, / อุโลกา / ปรมั โอหารตพฺพ, / อาโลกสนธิกณณภาคา
ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า สนฺตานกั อ.หยากเยื่อ โหติ มีอยู่ วิหารเร ในวิหาร ไชรั, (ตํ สนฺตานกั) อ.หยากเยื่อ นั้น
(อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอหารตพฺพ ฟังให้นาลง อุโลกา จากเพดาน ปรมั ก่อน อาโลกสนธิ-
กณณภาคา กรอบหน้าต่างและส่วนแห่งมุมห้อง (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าฝาที่เขาทาน้ำมันขึ้นรา ควรใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ เครูกปริกมฺมกตา ภิตฺติ / กณณกิตา โหติ, / โจฬกั เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา
ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า ภิตฺติ อ.ฝา เครูกปริกมฺมกตา อันมีการบริกรรมด้วยน้ำมันอันบุคคลกระทำแล้ว กณณกิตา
เป็นฝ้ายอันดาตแล้วด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภิตฺติ) อ.ฝา นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โจฬกั
ยังฝ้าย เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บีบแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าพื้นทาสีดำขึ้นรา ควรใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ กาฬวณฺณกตา ฐุมิ / กณณกิตา โหติ, / โจฬกั เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา
ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า ฐุมิ อ.ภาคพื้น กาฬวณฺณกตา อันมีสีดำอันบุคคลกระทำแล้ว กณณกิตา เป็นพื้นอัน
ดาตแล้วด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ฐุมิ) อ.พื้น นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โจฬกั ยังฝ้าย
เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บีบแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าเป็นพื้นไม่ได้ทา ฟังใช้น้ำประพรหมแล้วกวาด ด้วยคิดว่า อย่าให้วิหารคลาคล่ำด้วยฝุ่น
ละออง

สเจ ออกตา โหติ ฐุมิ, / อุทเกน ปริบโผเสตฺวา / สมฺมชฺชิตพฺพา / “มา วิหาโร / รเชน
อุทฺทณฺณิ,

สเจ ถ้าว่า ฐุมิ อ.ภาคพื้น ออกตา เป็นที่อันบุคคลไม่กระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ฐุมิ) อ.ภาคพื้น
นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปริบโผเสตฺวา ประพรหมแล้ว อุทเกน ด้วยน้ำ สมฺมชฺชิตพฺพา ฟังกวาด
(จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า วิหาโร อ.วิหาร มา อุทฺทณฺณิ อย่าคลาคล่ำแล้ว รเชน ด้วยฝุ่น อิติ ดังนี้,

ฟังคัดหยากเยื่อไปทิ้ง ณ ที่สมควร

สงฺการิ วิจิณฺิตฺวา / เอกมฺนตํ จฏฺเทตพฺพ.

(อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก วิจิณฺิตฺวา เลือกแล้ว สงฺการิ ซึ่งหยากเยื่อ จฏฺเทตพฺพ ฟังทิ้ง เอกมฺนตํ
ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

พรมปูพื้น ฟังผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับปูไว้ตามเดิม

ภุมมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา / โสเรตฺวา ปปโปฏฺเตตฺวา / อติหริตฺวา ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณาเปตพฺพ,

ภุมมตฺถรณํ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตฺวา ให้ร้อนแล้ว
โสเรตฺวา ชำระแล้ว ปปโปฏฺเตตฺวา ตบแล้ว อติหริตฺวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพ ฟังปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ
ตามที่อันตนปูลาดแล้วอย่างไร,

เขียงรองเตียง ฟังผึ่งแดด เช็ด ขนกลับวางไว้ตามเดิม

มณจปฏิปาทกา โอตาเปตวา / ปมชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพพา,

มณจปฏิปาทกา อ.เขียงรองเท้าเตียง ท. (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว
ปมชชิตวา เช็ดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพพา ฟังวางไว้ ยถาจาเน ณ ที่เป็นที่ตั้งอย่างไร,

เตียง ตั้ง ฟังผึ่งแดด ชำระ ปิด ยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบ บานประตูและ
กรอบประตู ขนกลับตั้งไว้ตามเดิม

มณโจ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปฏฺเฐตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺสนเตน
อสงฺฆมฺมฺนฺเตน / กวาวฺปิฏฺจํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณเปตพฺโพ,

มณโจ อ.เตียง (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว
ปปโปฏฺเฐตวา ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปปริหฺสนเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺมฺนฺเตน ไม่กระทบอยู่
กาวาวฺปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณเปตพฺโพ ฟังจัดตั้ง
ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ปีจํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปฏฺเฐตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺสนเตน
อสงฺฆมฺมฺนฺเตน / กวาวฺปิฏฺจํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณเปตพฺโพ,

ปีจํ อ.ตั้ง (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปฏฺเฐตวา
ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปปริหฺสนเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺมฺนฺเตน ไม่กระทบอยู่ กวาวฺปิฏฺจํ
ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณเปตพฺโพ ฟังจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ
ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ฟูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ฟังผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับวางปูไว้ตามเดิม

ภิสสิมฺโพหนํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปฏฺเฐตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณเปตพฺโพ.

ภิสสิมฺโพหนํ อ.ฟูกและหมอน (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา
ชำระแล้ว ปปโปฏฺเฐตวา ตบแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณเปตพฺโพ ฟังจัดตั้ง ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่
อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร.

นิสีทนปจฺจตฺตรณํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปฏฺเฐตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺณเปตพฺโพ.

นิสีทนปจฺจตฺตรณํ อ.ที่นั่งและเครื่องปูลาด (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว
โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปฏฺเฐตวา ปิดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณเปตพฺโพ ฟังปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่
อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร.

กระโถน พนักพิง ฟังผึ่งแดด เช็ดถู ขนกลับวางไว้ตามเดิม

เขมมฺลลโก โอตาเปตวา / ปมชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺโพ,

เขมมฺลลโก อ.กระโถน (อนุตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมชชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺโพ ฟังวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร,

อุปเสนผลกั โอตาเปตวา / ปมชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน รเปตพพ.

อุปเสนผลกั อ.พนักพิง (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก โอตาเปตวา ให้อันแล้ว ปมชชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว รเปตพพ พิงวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร.

พิงเก็บบาตรและจีวร

ปตฺตจีวรํ นิคุชิปิตพพ,

ปตฺตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิคุชิปิตพพ พิงเก็บไว้,

เมื่อจะเก็บบาตร พิงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บ
บาตร

ปตฺตํ นิคุชิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตฺตํ คเหตุวา / เอเกน หตฺเถน / เญจามณฺจํ
วา / เญจาปีจํ วา / ปรามสิตวา ปตฺโต นิคุชิปิตพพ,

ปตฺโต อ.บาตร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิคุชิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตุวา
ถือเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามสิตวา ลูบคลำแล้ว เญจามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้
แห่งเตียง หรือ เญจาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้ตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิคุชิปิตพพ
พิงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิคุชิปิตพพ.

จ อนัน ปตฺโต อ.บาตร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น นิคุชิปิตพพ ไม่พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องลาด.

เมื่อจะเก็บจีวร พิงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง เอา
ชายไว้นอก เอาชนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จีวรํ นิคุชิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตุวา เอเกน หตฺเถน จีวรํสํ วา
จีวรฺรชฺชํ วา ปมชชิตวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิคุชิปิตพพ.

จีวรํ อ.จีวร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก นิคุชิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จีวรํ ซึ่งจีวร คเหตุวา ถือเอาแล้ว
เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง ปมชชิตวา ลูบแล้ว จีวรํสํ วา ซึ่งราวจีวร หรือ จีวรฺรชฺชํ วา หรือว่า ซึ่งเชือก
แห่งจีวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง กตฺวา กระทำแล้ว อนฺตํ ซึ่งชายผ้า ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งชนด
โอรโต ข้างใน นิคุชิปิตพพ พิงเก็บไว้.

ถ้าลมเจือฝุ่นละอองพัดมาทางทิศตะวันออก พิงปิดหน้าต่างด้านตะวันออก

สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา^๑ วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก วายนฺติ ย่อมพัด
ไสร้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปุรตฺถิมา อันมีในทิศตะวันออก (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ถเกตพฺพา
พึงปิด.

^๑ สยา. อยํ ปาโร น ทิสฺสติ.

ถ้าพัดมาทางทิศตะวันตก พังปิดหน้าต่างด้านตะวันตก

สเจ ปจฺฉิมา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก ถเกตพฺพา พังปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศเหนือ พังปิดหน้าต่างด้านเหนือ

สเจ อุตฺตรา / สรชา วาตา วายนฺติ, / อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น อุตฺตรา อันมีในทิศเหนือ วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. อุตฺตรา อันมีในทิศเหนือ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก ถเกตพฺพา พังปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศใต้ พังปิดหน้าต่างด้านใต้

สเจ ทกฺขิณา / สรชา วาตา วายนฺติ, / ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ วายนฺติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก ถเกตพฺพา พังปิด.

ถ้าเป็นฤดูหนาว พังเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน

สเจ สิตฺกาโล โหติ, / ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, / รตฺตี ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า สิตฺกาโล อ.กาลอันเย็น โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก วิวริตพฺพา พังเปิด ทิวา ในกลางวัน, ถเกตพฺพา พังปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าเป็นฤดูร้อน พังปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

สเจ อุณหกาโล โหติ, / ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, / รตฺตี วิวริตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า อุณหกาโล อ.กาลอันร้อน โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก ถเกตพฺพา พังปิด ทิวา ในกลางวัน, วิวริตพฺพา พังเปิด รตฺตี ในกลางคืน.

ถ้าบริเวณ ชุ่ม โรงฉัน โรงไฟ วัจกุฏี รก พังปิดกวาด

สเจ ปริเวณํ อุทฺลาปํ โหติ, / ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพะ;

สเจ ถ้าว่า ปริเวณํ อ.บริเวณ อุทฺลาปํ เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, ปริเวณํ อ.บริเวณ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก สมฺมชฺชิตพฺพะ พังกวาด.

สเจ โกฏฺฐโก อุทฺลาปํ โหติ, / โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺพะ;

สเจ ถ้าว่า โกฏฺฐโก อ.ชุ่ม อุทฺลาปํ เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, โกฏฺฐโก อ.ชุ่ม (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก สมฺมชฺชิตพฺพะ พังกวาด.

สเจ อุปฺภูจฺจานสาลา / อุทฺลาปา โหติ, / อุปฺภูจฺจานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า อุปฺภูจฺจานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง อุทฺลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, อุปฺภูจฺจานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก สมฺมชฺชิตพฺพา พังกวาด.

สเจ อคฺคิสาลา / อุทฺลาปา โหติ, / อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า อคฺคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ อุทฺลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, อคฺคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก สมฺมชฺชิตพฺพา พังกวาด.

สเจ วจฺจุฎฐิ / อุทฺถาปา โหติ, / วจฺจุฎฐิ สมฺมชฺชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วจฺจุฎฐิ อ.วจฺจุฎฐิ อุทฺถาปา เป็นที่อันรัก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, วจฺจุฎฐิ อ.วจฺจุฎฐิ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก สมฺมชฺชิตพฺพา พึงกวาด.

ถ้า น้ำฉนน้ำใช้ไม่มี พึงจัดเตรียมไว้

สเจ ปาณียํ น โหติ, / ปาณียํ อุปฺปฏฺฐาเปตพฺพํ;

สเจ ถ้าว่า ปาณียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปาณียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก อุปฺปฏฺฐาเปตพฺพํ พึงให้เข้าไปตั้งไว้.

สเจ ปริโฆชนียํ น โหติ, / ปริโฆชนียํ อุปฺปฏฺฐาเปตพฺพํ;

สเจ ถ้าว่า ปริโฆชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปริโฆชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก อุปฺปฏฺฐาเปตพฺพํ พึงให้เข้าไปตั้งไว้.

ถ้า หม้อชำระไม่มีน้ำ พึงตักน้ำใส่หม้อชำระ

สเจ อาจมนกฺขมฺภิยา / อุทฺทํ น โหติ, / อาจมนกฺขมฺภิยา / อุทฺทํ อาสิณฺจิตพฺพํ.

สเจ ถ้าว่า อุทฺทํ อ.น้ำ อาจมนกฺขมฺภิยา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, อุทฺทํ อ.น้ำ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก อาสิณฺจิตพฺพํ พึงตักใส่ อาจมนกฺขมฺภิยา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ.

ถ้าอาจารย์เกิดความไม่ยินดี อันเตवासิกพึงช่วยระงับ หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึงแสดงธรรมีกถาแก่อาจารย์

สเจ อาจารย์สฺส อนภิริติ อุปฺปนฺนา โหติ, / อนฺเตवासิเกน วูปกาเสตพฺโพ, / วูปกาสาเปตพฺโพ, / ธมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา,

สเจ ถ้าว่า อนภิริติ อ.ความไม่ยินดี อุปฺปนฺนา เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อาจารย์สฺส แก่อาจารย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (อาจารย์) อ.อาจารย์ อนฺเตवासิเกน อันอันเตवासิก วูปกาเสตพฺโพ พึงนำออกไป (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก (บุคคล) ยังบุคคล วูปกาสาเปตพฺโพ พึงให้นำออกไป, วา หรือว่า ธมฺมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก กาทพฺพา พึงกระทำ อสฺส (อาจารย์สฺส) แก่อาจารย์ นั้น,

ถ้าอาจารย์เกิดความรำคาญ อันเตवासิกพึงช่วยบรรเทา หรือพึงบอกภิกษุอื่น ให้ช่วย บรรเทา หรือพึงแสดงธรรมีกถาแก่อาจารย์

สเจ อาจารย์สฺส / กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, / อนฺเตवासิเกน วิโนเทตพฺพํ, / วิโนทาเปตพฺพํ, / ธมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า กุกฺกุจฺจํ อ.ความรำคาญใจ อุปฺปนฺนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อาจารย์สฺส แก่อาจารย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (กุกฺกุจฺจํ) อ.ความรำคาญใจ อนฺเตवासิเกน อันอันเตवासิก วิโนเทตพฺพํ พึงบรรเทา (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (กุกฺกุจฺจํ) อ.ความรำคาญใจ (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก (บุคคล) ยังบุคคล วิโนทาเปตพฺพํ พึงให้บรรเทา, วา หรือว่า ธมฺมกถา วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อนฺเตवासิเกน) อันอันเตवासิก กาทพฺพา พึงกระทำ อสฺส (อาจารย์สฺส) แก่อาจารย์ นั้น.

ถ้าอาจารย์เกิดความเห็นผิด อันตวาลิกพึงให้สละเสีย หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยให้สละเสีย หรือพึงแสดงธรรมีกถาแก่อาจารย์

สเจ อาจารย์สส / ติฏฐิตํ อุปปนํ โหติ, / อนตวาลิเกณ วิเวเจตพฺพํ, / วิเวจาเปตพฺพํ, / ธมฺมกถา วาสส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ติฏฐิตํ อ.ความเห็นผิด อุปปนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อาจารย์สส แก่อาจารย์ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (ติฏฐิตํ) อ.ความเห็นผิด อนตวาลิเกณ อันอันตวาลิก วิเวเจตพฺพํ พึงให้สละ (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (ติฏฐิตํ) อ.ความเห็นผิด (อนตวาลิเกณ) อันอันตวาลิก (บุคคล) ยังบุคคล วิเวจาเปตพฺพํ พึงให้ช่วยสละ, วา หรือว่า ธมฺมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อนตวาลิเกณ) อันอันตวาลิก กาทพฺพา พึงกระทำ อสส (อาจารย์สส) แก่อาจารย์ นั้น.

ถ้าอาจารย์ต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส อันตวาลิกพึงทำการชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่อาจารย์

สเจ อาจารย์โย / คุรุณมํ อชฺฌาปนโน โหติ / ปริวาสารโห, / อนตวาลิเกณ อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข สงฺโฆ / อาจารย์สส ปริวาสํ ททเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ อชฺฌาปนโน เป็นผู้ต้องแล้ว คุรุณมํ ซึ่งอาบัติหนัก ปริวาสารโห เป็นผู้ควรแก่ปริวาส โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตํ อ.ความชวนชวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ททเทย พึงให้ ปริวาส ซึ่งปริวาส อาจารย์สส แก่อาจารย์ กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อนตวาลิเกณ อันอันตวาลิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าอาจารย์ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม อันตวาลิกพึงทำการชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงชักอาจารย์เข้าหาอาบัติเดิม

สเจ อาจารย์โย / มุลา ย ปฏิกัสสนารโห โหติ, / อนตวาลิเกณ อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข สงฺโฆ / อาจารย์โย มุลา ย ปฏิกัสสเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปฏิกัสสนารโห เป็นผู้ควรแก่การชักเข้า มุลา (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตํ อ.ความชวนชวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ปฏิกัสสเทย พึงชักเข้า อาจารย์โย ซึ่งอาจารย์ มุลา (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อนตวาลิเกณ อันอันตวาลิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าอาจารย์ควรแก่มานัต อันตวาลิกพึงทำการชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้มานัตแก่อาจารย์

สเจ อาจารย์โย / มานตตารโห โหติ, / อนตวาลิเกณ อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข สงฺโฆ / อาจารย์สส มานตํ ททเทยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ มานตตารโห เป็นผู้ควรแก่มานัต โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุตฺตํ อ.ความชวนชวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ททเทย พึงให้ มานตํ ซึ่งมานัต อาจารย์สส แก่อาจารย์ กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อนตวาลิเกณ อันอันตวาลิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าอาจารย์ควรแก้อัฟกาน อันเตวาสิกพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์
พึงอัฟกานอาจารย์

สเจ อาจารย์โย / อพภานารโ โหติ, / อนเตวาสิเกน อุตฺตูกํ กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข
สงฺโฆ / อาจารย์โย อพเภยยาติ.

สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ อพภานารโ เป็นผู้ควรแก้การอัฟกาน โหติ ย่อมเป็น ไשר, อุตฺตูกํ
อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ อพเภยย พึงอัฟกาน อาจารย์โย ซึ่งอาจารย์ กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล
อิตติ ดังนี้ อนเตวาสิเกน อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าสงฆ์ต้องการจะทำการ คือ ตัชชนียกรรม นิสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารณีย-
กรรม หรืออุกเขปนียกรรมแก่อาจารย์

สเจ สงฺโฆ / อาจารย์สส กมฺมํ กตฺตกาโม โหติ / ตชชนียํ วา / นิสสํ วา /
ปัพพาทนียํ วา / ปฏิสารณียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

สเจ ถ้าว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ กตฺตกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันกระทำ กมฺมํ ซึ่งกรรม (อิตติ) คือ ตชชนียํ วา
ซึ่งตัชชนียกรรม หรือ นิสสํ วา หรือว่า ซึ่งนิสกรรม ปัพพาทนียํ วา ซึ่งปัพพาทนียกรรม หรือ ปฏิสารณียํ วา
หรือว่า ซึ่งปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียํ วา หรือว่า ซึ่งอุกเขปนียกรรม อาจารย์สส แก่อาจารย์ โหติ ย่อมเป็น
ไשר,

อันเตวาสิกพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึงทำการแก่อาจารย์
หรือพึงเปลี่ยนไปเป็นโทษเบา

อนเตวาสิเกน อุตฺตูกํ กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข สงฺโฆ / อาจารย์สส กมฺมํ น กรเยย, /
ลหุกาย วา ปริณามเยยาติ.

อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ น กรเยย ไม่พึงกระทำ กมฺมํ ซึ่งกรรม อาจารย์สส
แก่อาจารย์ (วา) หรือ, วา หรือว่า (อาจารย์) ยังอาจารย์ ปริณามเยย พึงให้น้อมไป ลหุกาย เพื่อกกรรมอันเบา
กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้ อนเตวาสิเกน อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

หรือว่าอาจารย์ ได้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรม นิสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารณียกรรม
หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว

กตํ วา ปนสฺส โหติ / สงฺเขน กมฺมํ / ตชชนียํ วา / นิสสํ วา / ปัพพาทนียํ วา /
ปฏิสารณียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

วา ปน ก็ หรือว่า กมฺมํ อ.กรรม (อิตติ) คือ ตชชนียํ วา อ.ตัชชนียกรรม หรือ นิสสํ วา หรือว่า
อ.นิสกรรม ปัพพาทนียํ วา อ.ปัพพาทนียกรรม หรือ ปฏิสารณียํ วา หรือว่า อ.ปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียํ
วา หรือว่า อ.อุกเขปนียกรรม สงฺเขน กตํ เป็นกรรม-อันสงฆ์ -กระทำแล้ว อสฺส (อาจารย์สส) แก่อาจารย์ นั้น
โหติ ย่อมเป็น,

อันเตवासิกพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ อาจารย์พึงกลับประพटीชอบ พึงหายเย่อหยิ่ง พึงกลับตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

อนเตวาสิกเณ อุตฺตูกํ กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข อจฺริโย / สมฺมาวตฺเตยฺย, / โลมํ ปาเตยฺย, / เนตถารํ วตฺเตยฺย, / สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏฺธิปสฺสมเภยยาติ.

อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า อจฺริโย อ.อาจารย์ สมฺมาวตฺเตยฺย พึงประพटीโดยชอบ โลมํ ยังขนคือความเย่อหยิ่ง ปาเตยฺย พึงให้ตกไป วตฺเตยฺย พึงประพटी เนตถารํ ถอดถอน, สงฺโฆ อ.สงฆ์ ตํ กมฺมํ ยังกรรม นั้น ปฏฺธิปสฺสมเภยฺย พึงให้สงบ อิติ ดังนี้ อนเตวาสิกเณ อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอาจารย์จะต้องชัก อันเตวาสิกพึงชัก หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชักจิวรของอาจารย์

สเจ อจฺริยสฺส / จิวรํ โรวิตพฺพํ โหติ, / อนเตวาสิกเณ โรวิตพฺพํ, / อุตฺตูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อจฺริยสฺส จิวรํ โรวิเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จิวร อจฺริยสฺส ของอาจารย์ โรวิตพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงชัก โหติ ย่อมเป็น ไชร์, (จิวรํ) อ.จิวร อนเตวาสิกเณ อันอันเตวาสิก โรวิตพฺพํ พึงชัก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า จิวรํ อ.จิวร อจฺริยสฺส ของอาจารย์ (เณจิ) อันใคร ๆ โรวิเยถ พึงชัก กินฺติ นุ โข อย่างไรหนอ แล อิติ ดังนี้ (อนเตวาสิกเณ) อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอาจารย์จะต้องตัดเย็บ อันเตวาสิกพึงตัดเย็บ หรือพึงทำการชวนขวาย ว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงตัดเย็บจิวรของอาจารย์

สเจ อจฺริยสฺส / จิวรํ กาทพฺพํ โหติ, / อนเตวาสิกเณ กาทพฺพํ / อุตฺตูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อจฺริยสฺส จิวรํ กริเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จิวรํ อ.จิวร กาทพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงกระทำ อจฺริยสฺส แก่อำจารย์ โหติ ย่อมเป็น ไชร์, (จิวรํ) อ.จิวร อนเตวาสิกเณ อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า จิวรํ อ.จิวร อจฺริยสฺส ของอาจารย์ (เณจิ) อันใคร ๆ กริเยถ พึงกระทำ กินฺติ นุ โข อย่างไรหนอ แล อิติ ดังนี้.

ถ้าน้ำย้อมของอาจารย์จะต้องต้ม อันเตวาสิกพึงต้ม หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอาจารย์

สเจ อจฺริยสฺส / รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, / อนเตวาสิกเณ ปจิตพฺพํ / อุตฺตูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อจฺริยสฺส รชนํ ปจิเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม ปจิตพฺพํ เป็นน้ำอันบุคคลพึงต้ม อจฺริยสฺส แก่อำจารย์ โหติ ย่อมเป็น ไชร์, (รชนํ) อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม อนเตวาสิกเณ อันอันเตวาสิก ปจิตพฺพํ พึงต้ม (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม อจฺริยสฺส ของอาจารย์ (เณจิ) อันใคร ๆ ปจิเยถ พึงต้ม กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อนเตวาสิกเณ) อันอันเตวาสิก กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิ๋วของอาจารย์จะต้องยอม อันตะวาสิกพึงยอม หรือพึงทำการขวนขวายว่า ด้วยอุปาย
อย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงยอมจิ๋วของอาจารย์

สเจ อาจารย์สส / จิ๋ว รเชตพพ โหติ, / อนตะวาสิกเกณ รเชตพพ, / อุตฺตูกกั วา
กาทพพ / “กินติ นุ โข / อาจารย์สส จิ๋ว รชียเถติ.

สเจ ถ้าว่า จิ๋ว อ.จิ๋ว อาจารย์สส ของอาจารย์ รเชตพพ เป็นผ้าอันบุคคลพึงยอม โหติ ย่อมเป็น
ไซ้, (จิ๋ว) อ.จิ๋ว อนตะวาสิกเกณ อันอันตะวาสิก รเชตพพ พึงยอม (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตูกกั
อ.ความขวนขวาย อิติ ว่า จิ๋ว อ.จิ๋ว อาจารย์สส ของของอาจารย์ (เกณจิ) อันใคร ๆ รชียเถ พึงยอม กินติ นุ โข
อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก กาทพพ พึงกระทำ.

เมื่อจะยอมจิ๋ว พึงยอม พลิกกลับไปกลับมาดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย่อมยังหยด ไม่ขาดสาย ไม่
พึงหลีกไป

จิ๋ว รเชนเตน / สาธุกั สมปริวตตกั / สมปริวตตกั รเชตพพ, / น จ อจฺฉินเน /
เถเว ปกฺกมิตพพ.

จิ๋ว อ.จิ๋ว (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก รเชตพพ พึงยอม (กตฺวา) กระทำ สมปริวตตกั
สมปริวตตกั ให้เป็นไปรอบแล้ว ๆ สาธุกั ด้วยดี, จ อนึ่ง เถเว ครั้นเมื่อหยาดน้ำ อจฺฉินเน ไม่ขาดแล้ว,
(อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก น ปกฺกมิตพพ ไม่พึงหลีกไป.

อันตะวาสิกไม่บอกอาจารย์ ไม่พึงให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป

“น อาจารย์ อนุปุจฺฉา / เอกจฺจสส ปตฺโต ทาทพฺโพ,

ปตฺโต อ.บาตร (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก อนุปุจฺฉา ไม่บอกแล้ว อาจารย์ ซึ่งอาจารย์ น ทาทพฺโพ
ไม่พึงให้ เอกจฺจสส (ภิกฺขุสส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงรับบาตรของภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสส / ปตฺโต ปฏฺคฺคเหตพฺโพ;

ปตฺโต อ.บาตร เอกจฺจสส (ภิกฺขุสส) ของภิกษุ บางรูป (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก
น ปฏฺคฺคเหตพฺโพ ไม่พึงรับ.

ไม่พึงให้จิ๋วแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสส / จิ๋ว ทาทพฺพ,

จิ๋ว อ.จิ๋ว (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก น ทาทพฺพ ไม่พึงให้ เอกจฺจสส (ภิกฺขุสส) แก่ภิกษุ
บางรูป,

ไม่พึงรับจิ๋วของภิกษุบางรูป

น เอกจฺจสส / จิ๋ว ปฏฺคฺคเหตพฺพ;

จิ๋ว อ.จิ๋ว เอกจฺจสส (ภิกฺขุสส) ของภิกษุ บางรูป (อนตะวาสิกเกณ) อันอันตะวาสิก น ปฏฺคฺคเหตพฺพ
ไม่พึงรับเอา.

ไม่พึงให้บริการแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปริกฺขาโร ทาทพฺโผ,

ปริกฺขาโร อ.บริขาร (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น ทาทพฺโผ ไม่พึงให้ เอกจจสฺส (ภิกฺขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงรับบริการของภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปริกฺขาโร ปฏิกฺคเหตพฺโผ;

ปริกฺขาโร อ.บริขาร เอกจจสฺส (ภิกฺขุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น ปฏิกฺคเหตพฺโผ ไม่พึงรับเอา.

ไม่พึงโกนผมให้ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / เกสา เจเทตพฺพา,

เกสา อ.ผม ท. เอกจจสฺส (ภิกฺขุสฺส) ของภิกษุ บางรูป (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น เจเทตพฺพา ไม่พึงตัด

ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปโกนผมให้

น เอกจฺเจน / เกสา เจทาเปตพฺพา;

เกสา อ.ผม ท. (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น เอกจฺเจน (ภิกฺขุนา) เจทาเปตพฺพา ไม่พึง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้ตัด.

ไม่พึงทำบริกรรมแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / ปริกมฺมํ กาทพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การทำบริกรรม (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น กาทพฺพํ ไม่พึงกระทำ เอกจจสฺส (ภิกฺขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปทำบริกรรมให้

น เอกจฺเจน / ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การทำบริกรรม (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น เอกจฺเจน (ภิกฺขุนา) การาเปตพฺพํ ไม่พึง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้กระทำ,

ไม่พึงทำการชวนชวายแก่ภิกษุบางรูป

น เอกจจสฺส / เวยฺยาวจฺโจ กาทพฺโผ,

เวยฺยาวจฺโจ อ.การชวนชวาย (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น กาทพฺโผ ไม่พึงกระทำ เอกจจสฺส (ภิกฺขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พึงสั่งภิกษุบางรูปให้ทำการชวนชวาย

น เอกจฺเจน / เวยฺยาวจฺโจ การาเปตพฺโผ;

เวยฺยาวจฺโจ อ.การชวนชวาย (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น เอกจฺเจน (ภิกฺขุนา) การาเปตพฺโผ ไม่พึง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้กระทำ.

ไม่พึงเป็นปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป
 น เอกจฺจสฺส / ปจฺจาสมณฺณ โหตพฺพํ,
 (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก ปจฺจาสมณฺณ เป็นปัจฉาสมณะ เอกจฺจสฺส (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ
 บางรูป น โหตพฺพํ ไม่พึงเป็น,

ไม่พึงพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ
 น เอกจฺโจ / ปจฺจาสมณฺโณ อาทาทพฺโพ;
 เอกจฺโจ (ภิกขุ) อ.ภิกษุ บางรูป ปจฺจาสมณฺโณ ผู้เป็นปัจฉาสมณะ (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก
 น อาทาทพฺโพ ไม่พึงรับเอา.

ไม่พื้งนำบิณฑบาตไปถวายภิกษุบางรูป
 น เอกจฺจสฺส / ปิณฑปาโต นิหริตพฺโพ,
 ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น นิหริตพฺโพ ไม่พื้งนำไป เอกจฺจสฺส
 (ภิกขุสฺส) แก่ภิกษุ บางรูป,

ไม่พื้งสั่งภิกษุบางรูปให้นำบิณฑบาตไปถวาย
 น เอกจฺเจน / ปิณฑปาโต นิหราเปตพฺโพ;
 ปิณฑปาโต อ.บิณฑบาต (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก น เอกจฺเจน (ภิกขุ) นิหราเปตพฺโพ
 ไม่พื้ง- ยังภิกษุ บางรูป -ให้นำไป.

อันเตวาสิกไม่บอกลาอาจารย์ ไม่พื้งเข้าหมู่บ้าน ไม่พื้งไปป่าช้า ไม่พื้งออกไป ต่างถิ่น
 น อาจารย์ อนุปฺปจฺจา / คาโม ปวิสิตพฺโพ, / น สุสานํ คนฺตพฺพํ, / น ทิสสา
 ปกฺกมิตพฺพา;

คาโม อ.หมู่บ้าน (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก อนุปฺปจฺจา ไม่บอกลาแล้ว อาจารย์ ซึ่งอาจารย์
 น ปวิสิตพฺโพ ไม่พื้งเข้าไป, สุสานํ อ.ป่าช้า (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก (อนุปฺปจฺจา) ไม่บอกลาแล้ว
 (อาจารย์) ซึ่งอาจารย์ น คนฺตพฺพํ ไม่พื้งไป, ทิสสา อ.ทิศ ท. (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก (อนุปฺปจฺจา)
 ไม่บอกลาแล้ว (อาจารย์) ซึ่งอาจารย์ น ปกฺกมิตพฺพา ไม่พื้งหลีกเลี่ยง.

ถ้าอาจารย์เป็นไข้ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต พื้งรองนกว่าอาจารย์นั้นจะหาย
 สเจ อาจารย์โย / คิลานโ โหติ, / ยาวชีโว อฺปฺปจฺจาทพฺโพ, / วุฏฺฐานสฺส อาคเมตพฺพนฺติ.
 สเจ ถ้าว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ คิลานโ เป็นไข้ โหติ ย่อมเป็น ไข้, (อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิเกน)
 อันอันเตวาสิก อฺปฺปจฺจาเปตพฺโพ พื้งอฺปฺปจฺจาก ยาวชีโว ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, วุฏฺฐานํ อ.ความหาย
 (คิลานภาว) จากความเป็นไข้ อสฺส (อาจารย์สฺส) แห่งอาจารย์ นั้น (อนฺเตวาสิเกน) อันอันเตวาสิก (กาลํ)
 ยังกาล อาคเมตพฺพํ พื้งให้มา อิติ ดังนี้.

อาจารย์วตฺร จบ

อาจารย์วตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

อาจารย์วตฺตํ อ.วัตรอันอันเตวาสิกพื้งกระทำแก่อาจารย์ นิฏฺฐิตํ จบแล้ว.

อรรถกถา

คำว่า **กิตตาย ภิกขุ โหติ** มีความว่า ภิกษุนี้ เป็นอะไร กับท่าน.

ชื่อว่า **อญฺเณติ โอวาทิโย อนุสาสิโย** มีความว่า ท่าน อันภิกษุเหล่าอื่นต้องตักเตือนและต้องพร่ำสอน.

ชื่อว่า **พาหุสลาเย อวตโต ยทิทํ คณพณฺธิ** มีความว่า ความพัวพันด้วยหมู่ ของความเป็นผู้มักมากนี้มีอยู่ เหตุฉะนั้น ความเป็นผู้มักมากนี้ ชื่อว่า มีความพัวพันด้วยหมู่ มีคำอธิบายว่า ความเป็นผู้มักมาก ที่ชื่อว่า มีความพัวพันด้วยหมู่นี้อันใด ท่านเวียนมาเพื่อประโยชน์แก่ความเป็นผู้มักมากอันนั้น เร็วนัก.

บทว่า **อพยตฺตา** ได้แก่ ผู้ปราศจากปัญญาเครื่องเป็นผู้ฉลาด.

สองบทว่า **อญฺณตโรปิ อญฺณตติยปฺพุทฺโ** ได้แก่ ปริพาชกชื่อบุสระยะ. ได้ยินว่า เขาคิดว่า จักขโมยธรรม จึงบวชในสำนักพระอุทายีเถระ ผู้อันท่านว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม ได้ยกวาทะของท่าน.

ภิกษุผู้ฉลาดในคำว่า **อนุชานามิ ภิกฺขเว พยตฺเตน ภิกฺขุณา** เป็นต้น มีลักษณะดังกล่าวแล้ว ในอรรถกถาแห่งภิกษุโนวาทกสิกขาบทในหนหลังนั้นแล.

ส่วนภิกษุผู้สามารถทำกิจเป็นต้นว่า พยาบาลอันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริกซึ่งอาพาธ พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์ว่า ผู้สามารถ ในที่นี้.

จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแม่มคำนี้ไว้ว่า ดูก่อนอุบาลี ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ควรให้กุลบุตรอุปสมบท ควรให้นิสสัย ควรให้สามเณรอุปฐากด้วยองค์ ๕ เหล่าไหน? เหล่านี้คือเป็นผู้สามารถ พยาบาลเอง หรือให้ผู้อื่นช่วยพยาบาลอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริกผู้อาพาธ, เป็นผู้สามารถระงับเอง หรือให้ผู้อื่นช่วยระงับ ความกระสันของอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริก เป็นผู้สามารถบรรเทาเองหรือให้ผู้อื่นช่วยบรรเทาความรังเกียจ ซึ่งเกิดขึ้นแล้วเสียโดยธรรม, เป็นผู้สามารถแนะนำในอธิธรรม แนะนำในอภิวินัย.

บทว่า **ปภฺกฺสงฺกนฺเตสุ** ได้แก่ ไปเข้าพวกเดียรฉาย.

ชื่อว่า **อนุชานามิ ภิกฺขเว อาจริยํ** มีความว่า เราอนุญาตอาจารย์ผู้ฝึกหัดอาจารย์และสมาจาร.

คำทั้งปวงเป็นต้นว่า **อาจริโย ภิกฺขเว อนุเตวาสิกมฺหิ** พึงทราบด้วยอำนาจคำที่กล่าวแล้ว โดยนัยเป็นต้นว่า **อุปชฌายो ภิกฺขเว สหฺทธิวิหาริกมฺหิ** นั้นแล. เพราะว่า ในคำว่า **อาจริโย** เป็นต้น ต่างกันแต่เพียงชื่อเท่านั้น.

บทกิริยาภิธานและอาขยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
ยาจิ	ขอแล้ว	มณณิสฺสสิ	สำคัญแล้ว [ใช้คำหนี]
อาจิฏฐิสฺสุ	บอกแล้ว	อาวตฺโต	เวียนมาแล้ว
อาห	กล่าวแล้ว	(สํวตฺตติ)	ยอมเป็นไป
อาจิฏฺเฆยฺยาถ	ฟังบอก	อามนฺเตสิ	ตรัสเรียกมาแล้ว
อภีรเมยฺยามี	ฟังยินดียิ่ง	อมห	ยอมมี, ยอมเป็น
ปพฺพชิสฺสามิ	จับบวช	ทิสฺสนฺติ	ยอมปรากฏ
อาโรเจสฺสุ	กราบทูลแล้ว	สงฺกมิ	ย้ายไปแล้ว
อาจิฏฺฐิตพฺพา	ฟังบอก	อุชฌายนฺติ	ยอมเพ่งโทษ
อาจิฏฺเฆยฺย	ฟังบอก	ชียนฺติ	ยอมติเตียน
อนุชานามิ	ยอมอนุญาต	วิปาเจนฺติ	ยอมโพนทะนา
อุปสมฺปาเทนฺติ	ยอมให้อุปสมบท	อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ	ให้อุปสมบทแล้ว [ใช้คำหนี]
อุปสมฺปาเทตฺตพฺโพ	ฟังให้อุปสมบท	วิครฺหิ	ทรงตำหนิแล้ว
อุปสมฺปาเทยฺย	ฟังให้อุปสมบท	จรนฺติ	ยอมเที่ยวไป
อุปสมฺปาเทสิ	ให้อุปสมบทแล้ว	อุปนาเมนฺติ	ยอมให้น้อมเข้าไป
อุปสงฺกมิ	เข้าไปเฝ้าแล้ว	วิหรนฺติ	ยอมอยู่
นินฺสีทิ	นั่งแล้ว	จริสฺสนฺติ	เที่ยวไปแล้ว [ใช้คำหนี]
อโวจ	ได้ตรัสแล้ว, ได้กล่าวแล้ว	อุปนาเมสฺสนฺติ	ให้น้อมเข้าไปแล้ว [ใช้คำหนี]
ขมฺนียํ	ฟังอดทนได้	ภยฺยชิสฺสนฺติ	บริโภคนแล้ว [ใช้คำหนี]
ยาปณียํ	ฟังให้เป็นไปได้	วิหริสฺสนฺติ	อยู่แล้ว [ใช้คำหนี]
อาคตา	มาแล้ว	อสฺสิสฺสุ	ได้ยินแล้ว, ได้ฟังแล้ว
ปุจฺจนฺติ	ยอมถาม	อุปฏฺฐาเปสฺสตี	จักให้เข้าไปตั้งไว้
ปฏฺฐิปุจฺจนฺติ	ยอมสอบถาม	อาปชฺชิสฺสนฺติ	จักถึง
เทเสสฺสาม	จักแสดง	คเหตฺตพฺโพ	ฟังถือเอา
ปณฺญาเปสฺสาม	จักบัญญัติ	วจฺนีย	ฟังกล่าว
อสี	ยอมมี, ยอมเป็น	โหฺหิ	จงมี, จงเป็น
(อมฺหิ)	ยอมมี, ยอมเป็น	วจฺจามิ	จักอยู่
โหฺติ	ยอมมี, ยอมเป็น	สมฺปาเทหิ	จงให้ถึงพร้อม
วิญฺญาเปตี	ยอมให้รู้	ปฏฺฐิพาเหตฺตพฺพา	ฟังห้าม

สมมาวตติตพพ์	พึงประพฤติโดยชอบ	นิกขมิตพพ์	พึงออกไป
ทาทพพ์	พึงถวาย, พึงให้	อุทฺทิสาเปตพฺโ	พึงให้สวดแสดง
ปณฺญาเปตพพ์	พึงปูลาด	ปริปุจฺฉิตพฺโ	พึงสอบถาม
อุปนาเมตพฺพา	พึงให้น้อมเข้าไป	อุสฺสหติ	ย่อมอุตสาหะ
ปฏิสาเมตพพ์	พึงเก็บงำ	โสเธตพฺโ	พึงให้สะอาด
อุทฺทริตพพ์	พึงยกขึ้น	ปมฺมุชิตพฺพา	พึงเช็ด
สมมฺมุชิตพฺโ	พึงกวาด	สมมฺมุชิตพฺพา	พึงเช็ด
ปฏิกฺคเหตพพ์	พึงถือเอา	อุหฺณณิ	คลาล่าแล้ว
ทาทพฺพา	พึงถวาย, พึงให้	ฉฺชฺเตตพพ์	พึงทิ้ง
อากฺกฺขติ	หวังอยู่, ย่อมหวัง	จฺเจตพฺพา	พึงวางไว้
โหตพพ์	พึงมี, พึงเป็น	วายนฺติ	ย่อมพัด
คนฺตพพ์	พึงไป	ถเกตพฺพา	พึงปิด
โอปาเตตพฺพา	พึงให้ตกลง	อุปฺปจฺจาเปตพพ์	พึงให้เข้าไปตั้งไว้
นิวาเรตพฺโ	พึงห้าม	อาสิณฺจิตพพ์	พึงดักใส่
อุปนิกฺขิตพพ์	พึงเข้าไปวางไว้	วูปกาเสตพฺโ	พึงนำออกไป
นิทฺทิตพพ์	พึงเก็บไว้	วูปกาสาเปตพฺโ	พึงให้นำออกไป
สํหริตพพ์	พึงพับ	วิโนเทตพพ์	พึงบรรเทา
อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว	วิโนทาเปตพพ์	พึงให้บรรเทา
กาตพพ์	พึงกระทำ	วิเวเจตพพ์	พึงให้สละ
ปุจฺฉิตพฺโ	พึงถาม	วิเวจาเปตพพ์	พึงให้ช่วยสละ
นิกฺขิปิตพพ์	พึงเก็บไว้, พึงวางไว้	ทเทยฺย	พึงให้
ปฏฺฐียาเทตพพ์	พึงจัดแจง	ปฏฺฐิกฺกสฺเสยฺย	พึงชักเข้า
สนเนตพพ์	พื้่นำไปรวมกัน (ปั้น)	อพฺพฺเภยฺย	พึงอัฟฟาน
เตเมตพฺพา	พึงให้เปียก	กเรยฺย	พึงกระทำ
ปวิสิตพพ์	พึงเข้าไป	ปริณฺวามेยฺย	พึงให้น้อมไป
นิสํยิตพพ์	พื้่นั่ง	ปาเตยฺย	พึงให้ตกไป
วตฺเตยฺย	พึงประพฤติ	ฉฺเชทาเปตพฺพา	พึงให้ตัด, พึงให้ถอน
ปฏฺฐิบสฺสสมฺเภยฺย	พึงให้สงบ	การาเปตพพ์	พึงให้กระทำ
โธวิตพพ์	พึงชัก	อาทาทพฺโ	พึงรับเอา

โธวิเยถ	พืงซั๊ก	นีหริตพุโพ	พืงนำไป
กริเยถ	พืงกระทำ	นีหราเปตพุโพ	พืงให้นำไป
ปจิตพุพื	พืงตั้ม	ปวิสิตพุโพ	พืงเข้าไป
ปจิเยถ	พืงตั้ม	ปกกมิตพุพา	พืงหลักไป
รเซตพุพื	พืงย้อม	อุปปุฐาตพุโพ	พืงอุปปุฐาก
ปกกมิตพุพื	พืงหลักไป	อาคเมตพุพื	พืงให้มา
เฉเตตพุพา	พืงตัด, พืงโกน	นิฏฐิตั	จบแล้ว

๑๙. อนฺเตวาสิกวตูกถา

ว่าด้วยเรื่องอันเตวาสิกวัตร

เรื่องย่อ

อาจารย์พืงปฏิบัติชอบต่ออันเตวาสิก เหมือนอุปชฌาย์ปฏิบัติชอบต่อสัทธิวิหาริก

อัตถโยชนา

[๗๙] ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พืงประพฤติชอบในอันเตวาสิก วิธีประพฤติชอบในอันเตวาสิกนั้นมีดังนี้

[๗๙] อาจารย์เยน ภิกษเว / อนฺเตวาสิกมฺหิ สมมาวตติตพุพื. / ตตฺรายํ สมมาวตตนา.

[๗๙] ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อาจารย์เยน อันอาจารย์ สมมาวตติตพุพื พืงประพฤติโดยชอบ อนฺเตวาสิกมฺหิ ในอันเตวาสิก. อัย สมมาวตตนา อ.การประพฤติโดยชอบ นี้ ตตฺร (อนฺเตวาสิกมฺหิ) ในอันเตวาสิกนั้น.

ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พืงสงเคราะห์อนุเคราะห์อันเตวาสิก ด้วยอุทเทส ปริปุจฉา โอวาท และอนุสาสน์

อาจารย์เยน ภิกษเว / อนฺเตวาสิกโก สงฺคเหตุพุโพ / อนุคฺคเหตุพุโพ / อุทฺเทเสน ปริปุจฉาย / โอวาทเณ อนุสาสนิยา.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก อาจารย์เยน อันอาจารย์ สงฺคเหตุพุโพ พืงสงเคราะห์ อนุคฺคเหตุพุโพ พืงอนุเคราะห์ อุทฺเทเสน ด้วยอุทเทส ปริปุจฉาย ด้วยปริปุจฉา โอวาทเณ ด้วยโอวาท อนุสาสนิยา ด้วยการตามสอน.

ถ้าอาจารย์มีบาตร อันเตวาสิกไม่มีบาตร อาจารย์พึงถวายบาตรแก่อันเตวาสิก

สเจ อัจฉริยสส ปตฺโต โหติ, / อนฺเตวาสิกสส ปตฺโต น โหติ, / อัจฉริเยน อนฺเตวาสิกสส / ปตฺโต ทาทพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า ปตฺโต อ.บาตร อัจฉริยสส ของอาจารย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, ปตฺโต อ.บาตร อนฺเตวาสิกสส ของอันเตวาสิก น โหติ ไม่มีอยู่, ปตฺโต อ.บาตร อัจฉริเยน อันอาจารย์ ทาทพฺโพ พึงให้ อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก (วา) หรือ,

หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บาตรพึงเกิดขึ้นแก่อันเตวาสิก

อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกสส ปตฺโต อุปฺปชฺชียเถติ.

วา หรือว่า อุสฺสูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า ปตฺโต อ.บาตร อุปฺปชฺชียเถ พึงเกิดขึ้น อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อัจฉริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ,

ถ้าอาจารย์มีจีวร อันเตวาสิกไม่มีจีวร อาจารย์พึงถวายจีวรแก่อันเตวาสิก

สเจ อัจฉริยสส / จีวรํ โหติ, / อนฺเตวาสิกสส จีวรํ น โหติ, / อัจฉริเยน อนฺเตวาสิกสส / จีวรํ ทาทพฺพํ,

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จีวร อัจฉริยสส ของอุปัชฌาย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, จีวรํ อ.จีวร อนฺเตวาสิกสส ของอันเตวาสิก น โหติ ไม่มีอยู่, จีวรํ อ.จีวร อัจฉริเยน อันอาจารย์ ทาทพฺพํ พึงให้ อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก (วา) หรือ,

หรือ พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ จีวรพึงเกิดขึ้นแก่อันเตวาสิก

อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกสส จีวรํ อุปฺปชฺชียเถติ.

วา หรือว่า อุสฺสูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า จีวรํ อ.จีวร อุปฺปชฺชียเถ พึงเกิดขึ้น อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อัจฉริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ,

ถ้าอาจารย์มีบริวาร อันเตวาสิกไม่มีบริวาร อาจารย์พึงถวายบริวารแก่อันเตวาสิก

สเจ อัจฉริยสส / ปริกฺขารो โหติ, / อนฺเตวาสิกสส ปริกฺขารो น โหติ, / อัจฉริเยน อนฺเตวาสิกสส / ปริกฺขารो ทาทพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า ปริกฺขารो อ.บริวาร อัจฉริยสส ของอาจารย์ โหติ มีอยู่ ไชรั, ปริกฺขารो อ.บริวาร อนฺเตวาสิกสส ของอันเตวาสิก น โหติ ไม่มีอยู่, ปริกฺขารो อ.บริวาร อัจฉริเยน อันอาจารย์ ทาทพฺโพ พึงให้ อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก (วา) หรือ,

หรือพึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บริวารพึงเกิดขึ้นแก่อันเตวาสิก

อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ / “กินฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกสส ปริกฺขารो อุปฺปชฺชียเถติ.

วา หรือว่า อุสฺสูกํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า ปริกฺขารो อ.บริวาร อุปฺปชฺชียเถ พึงเกิดขึ้น อนฺเตวาสิกสส แก่อันเตวาสิก กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อัจฉริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าอนนเตวาลิกเป็นไข อาจารย์ฟังลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถวายไม้ชำระฟัน น้ำล้างหน้า ปูอาสนะ

สเจ อนนเตวาลิกโก คิลาน โหติ, / กาลสเสว อฏฺฐาย / ทนตกฏฺฐิ ทาทพฺพ, / มุโขทกํ
ทาทพฺพ, / อาสนํ ปณฺญาเปตพฺพ.

สเจ ถ้าว่า อนนเตวาลิกโก อ.อนนเตวาลิก คิลาน เป็นผู้ป่วย โหติ ย่อมเป็น ไขร, ทนตกฏฺฐิ อ.ไม้เพื่อการ-
ชำระซึ่งฟัน (อาจารย์) อันอาจารย์ อฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว กาลสเสว ในเวลาเช้าตรู่ ทาทพฺพ ฟังให้, มุโขทกํ
อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งหน้า (อาจารย์) อันอาจารย์ ทาทพฺพ ฟังให้, อาสนํ อ.อาสนะ (อาจารย์) อันอาจารย์
ปณฺญาเปตพฺพ ฟังปูลาด.

ถ้าข้าวต้มมี ฟังล้างภาชนะใส่ข้าวต้มเข้าไปถวาย

สเจ ยาคุ โหติ, / ภาชนํ โรวิตฺวา / ยาคุ อุปฺนาเมตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ยาคุ อ.ข้าวต้ม โหติ มีอยู่ ไขร, ยาคุ อ.ข้าวต้ม (อาจารย์) อันอาจารย์ โรวิตฺวา ล้างแล้ว
ภาชนํ ซึ่งภาชนะ อุปฺนาเมตพฺพา ฟังให้น้อมเข้าไป.

เมื่ออนนเตวาลิกฉันข้าวต้มเสร็จแล้ว ฟังถวายน้ำ รับภาชนะมาถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด
ล้างแล้วเก็บงำไว้

ยาคุ ปิตสฺส อุทกํ ทตฺวา / ภาชนํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สารุกํ อปริหฺสนฺเตน /
โรวิตฺวา ปฏฺิสมาเมตพฺพ.

(อนนเตวาลิกสฺส) เมื่ออนนเตวาลิก ปิตสฺส ดื่มแล้ว ยาคุ ซึ่งข้าวต้ม (อาจารย์) อันอาจารย์ ทตฺวา
ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ ปฏฺิคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ภาชนํ ซึ่งภาชนะ กตฺวา กระทำแล้ว (ภาชนํ) ซึ่งภาชนะ นิจํ
ให้ต่ำ อปริหฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ โรวิตฺวา ล้างแล้ว ปฏฺิสมาเมตพฺพ ฟังเก็บงำ สารุกํ อย่างดี.

เมื่ออนนเตวาลิกลุกขึ้นแล้ว ฟังยกอาสนะเก็บ ถ้าที่นั้นรก ฟังกวาด

อนนเตวาลิกมฺหิ วุฏฺฐิตฺเต / อาสนํ อุทฺธริตพฺพ, / สเจ โส เทโส / อุทฺลาโป โหติ, / โส เทโส
สมฺมชฺชิตพฺโพ.

อนนเตวาลิกมฺหิ ครั้นเมื่ออนนเตวาลิก วุฏฺฐิตฺเต ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อาจารย์) อันอาจารย์
อุทฺธริตพฺพ ฟังยกขึ้น, สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุทฺลาโป เป็นที่รก โหติ ย่อมเป็น ไขร, โส เทโส อ.ที่ นั้น
(อาจารย์) อันอาจารย์ สมฺมชฺชิตพฺโพ ฟังกวาด.

ถ้าอนนเตวาลิกต้องการจะเข้าหมู่บ้าน ฟังถวายผ้าห่ม รับผ้าห่มอาศัย ถวาย ประคดเอว ถวาย
สังฆาฏิที่พับซ้อนกัน

สเจ อนนเตวาลิกโก / คามํ ปริสิตฺตฺกาม โหติ, / นิवासํ ทาทพฺพ, / ปฏฺินิवासํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพ, /
กายพฺพนฺธํ ทาทพฺพ, / สคฺคณํ กตฺวา / สงฺฆาฏิโย ทาทพฺพา,

สเจ ถ้าว่า อนนเตวาลิกโก อ.อนนเตวาลิก ปริสิตฺตฺกาม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป คามํ สู่หมู่บ้าน โหติ
ย่อมเป็น ไขร, นิवासํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่ง (อาจารย์) อันอาจารย์ ทาทพฺพ ฟังถวาย, ปฏฺินิवासํ อ.ผ้าเป็น-
เครื่องนุ่งเดิม (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏฺิคฺคเหตพฺพ ฟังถือเอา, กายพฺพนฺธํ อ.ประคดเอว (อาจารย์)
อันอาจารย์ ทาทพฺพ ฟังให้, สงฺฆาฏิโย อ.ผ้าสังฆาฏิ ท. (อาจารย์) อันอาจารย์ กตฺวา กระทำแล้ว สคฺคณํ
ให้พับซ้อนกัน ทาทพฺพา ฟังให้,

ล้างบาตรแล้วถวายพร้อมทั้งน้ำ ปูอาสนะไว้ โดยกำหนดว่า เวลาเพียงเท่านั้น อันเตवासิกจักกลับมา

โรหิตวา ปตโต / สอุทโก ทาทพฺโพ / “เอตตาวตฺตา นีวตฺติสฺสตีติ, / อาสนํ ปณฺญาเปตพฺพํ,
ปตโต อ.บาตร สอุทโก อันเป็นไปกับด้วยน้ำ (อาจารย์) อันอาจารย์ โรหิตวา ล้างแล้ว ทาทพฺโพ
พึงให้ อาสนํ อ.อาสนะ (อาจารย์) อันอาจารย์ (สลลฺลฺลฺล) กำหนดแล้ว อิติ ว่า (อนเตวาสิกโก)
อ.อันเตवासิก นีวตฺติสฺสตี จักกลับ เอตตาวตฺตา โดยกาลอันมีประมาณเท่านั้น อิติ ดังนี้ ปณฺญาเปตพฺพํ พึงปูลาด,
พึงเตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้

ปาโททกํ ปาทปีจํ / ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ,
ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปีจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการ
วางซึ่งเท้า (อาจารย์) อันอาจารย์ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ พึงเข้าไปตั้งไว้,

พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร

ปจฺจุคนฺตวา / ปตฺตจีวรํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ,
ปตฺตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อาจารย์) อันอาจารย์ ปจฺจุคนฺตวา ต้อนรับแล้ว ปฏิกฺคเหตพฺพํ
พึงรับเอา,

พึงถวายผ้าอังสะ รับผ้ามา

ปฏินิवासํ ทาทพฺพํ, / นิवासํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ,
ปฏินิवासํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนุ่งอาศั (อาจารย์) อันอาจารย์ ทาทพฺพํ พึงให้, นิवासํ อ.ผ้าเป็น-
เครื่องนุ่ง (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏิกฺคเหตพฺพํ พึงรับเอา,

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

สเจ จีวรํ สินนํ โหติ, / มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตฺตาเปตพฺพํ, / น จ อุณฺहे / จีวรํ
นิทฺทิตพฺพํ,

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จีวร สินนํ เป็นผ้าอันชุ่มแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไช้, (จีวรํ) อ.จีวร (อาจารย์)
อันอาจารย์ โอตฺตาเปตพฺพํ พึงให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด มุหุตฺตํ (กาล) ตลอดกาลครู่หนึ่ง, จ อนึ่ง จีวรํ อ.จีวร
(อาจารย์) อันอาจารย์ น นิทฺทิตพฺพํ ไม่พึงเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

พึงพับจีวร เมื่อจะพับจีวร พึงพับจีวรให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจว่า ตรงกลางจะได้
ไม่มีรอยพับ พึงม้วนประคดเอวใส่ขนดจีวร

จีวรํ สํหริตพฺพํ, / จีวรํ สํหฺรณฺเตน / จตฺตงฺกุลํ กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา / จีวรํ สํหริตพฺพํ /
“มา มชฺเฌ / ภงฺโก อโหสีติ, / โอโภเค กายพณฺณํ กาทพฺพํ.

จีวรํ อ.จีวร (อาจารย์) อันอาจารย์ สํหริตพฺพํ พึงพับ, จีวรํ อ.จีวร (อาจารย์) อันอาจารย์ สํหฺรณฺเตน
ผู้เมื่อพับ จีวรํ ซึ่งจีวร สํหริตพฺพํ พึงพับ กณฺณํ ยังมุม จตฺตงฺกุลํ อันมีสี่นิ้วเป็นประมาณ อุสฺสาเทตฺวา
ให้เหลื่อมกัน (จินตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า ภงฺโก อ.การหักมชฺเฌ ในท่ามกลาง มา อโหสีติ อย่าได้มีแล้ว อิติ
ดังนี้, กายพณฺณํ อ.ประคดเอว (อาจารย์) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ โอโภเค ในขนด.

ถ้าบิณฑบาตมี และอันเตวาสิกต้องการจะฉัน ฟังถวายน้ำแล้วนำบิณฑบาตเข้าไปถวาย ฟังถาม
อันเตวาสิกด้วยน้ำดื่ม

สเจ บิณฑบาโต โหติ / อนฺเตวาสิกโก จ / ภูณชิตฺตกาโม โหติ, / อุทกํ ทตฺวา / บิณฑบาโต
อุปนาเมตฺตพฺโพ. / อนฺเตวาสิกโก / ปาณิเยน ปุจฺฉิตฺตพฺโพ,

สเจ ถ้าว่า บิณฑบาโต อ.บิณฑบาต โหติ ย่อมมี ไชรั, จ อนึ่ง อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก ภูณชิตฺตกาโม
เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฉัน โหติ ย่อมเป็น ไชรั, บิณฑบาโต อ.บิณฑบาต (อาจารย์) อันอาจารย์ ทตฺวา ให้แล้ว อุทกํ
ซึ่งน้ำ อุปนาเมตฺตพฺโพ ฟังให้น้อมเข้าไป, อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก (อาจารย์) อันอาจารย์ ปุจฺฉิตฺตพฺโพ
ฟังถาม ปาณิเยน ด้วยน้ำอันบุคคลพึงดื่ม,

เมื่ออันเตวาสิกฉันเสร็จแล้ว ฟังถวายน้ำรับบาตรมา ถ้อยอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้วเช็ด
ให้สะอาด น้ำฝั่งแดดครุ่นหนึ่ง ไม่ฟังฝั่งบาตรทิ้งไว้ที่แดด

ภุตตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา / ปตฺตํ ปฏฺกคฺคเหตฺวา / นิจํ กตฺวา / สารุกํ อปฺริขฺมฺสนฺเตน /
โรหิตฺวา โวทกํ กตฺวา / มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตฺตาเปตฺตพฺโพ, / น จ อุณฺहे / ปตฺโต นิทฺทิตฺตพฺโพ,

(ปตฺโต) อ.บาตร (อาจารย์) อันอาจารย์ ทตฺวา ให้แล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ (อนฺเตวาสิกสฺส) แก่อันเตวาสิก
ภุตตาวิสฺส ผู้ฉันแล้ว ปฏฺกคฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปฺริขฺมฺสนฺเตน
ไม่เสียดสีอยู่ (กตฺวา) กระทำ สารุกํ ให้ตั้งงาม โรหิตฺวา ล้างแล้ว โอตฺตาเปตฺตพฺโพ ฟังให้แห้ง อุณฺहे ที่แดด
มุหุตฺตํ (กาล) สิ้นกาล ครุ่นเดียว กตฺวา กระทำ โวทกํ ให้เป็นของอันมีน้ำไปปราศแล้ว, จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร
(อาจารย์) อันอาจารย์ น นิทฺทิตฺตพฺโพ ไม่ฟังเก็บไว้ อุณฺहे ที่แดด,

ฟังเก็บบาตรและจีวร เมื่อจะเก็บบาตร ฟังใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียง
หรือใต้ตั่ง จึงเก็บบาตร

ปตฺตจิวรี นิกฺขิปปิตฺตพฺพํ, / ปตฺตํ นิกฺขิปปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / ปตฺตํ คเหตฺวา /
เอเกน หตฺเถน / เภฏฺฐามณฺจํ วา / เภฏฺฐาปีจํ วา / ปรามสฺสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปปิตฺตพฺโพ,

ปตฺตจิวรี อ.บาตรและจีวร (อาจารย์) อันอาจารย์ นิกฺขิปปิตฺตพฺพํ ฟังเก็บไว้, ปตฺโต อ.บาตร (อาจารย์)
อันอาจารย์ นิกฺขิปปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตฺวา ถ้อยเอาแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ
ข้างหนึ่ง ปรามสฺสิตฺวา ลูบคลำแล้ว เภฏฺฐามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้แห่งเตียง หรือ เภฏฺฐาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้
แห่งตั่ง เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิกฺขิปปิตฺตพฺโพ ฟังเก็บไว้,

ไม่ฟังเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย / ภูมียา ปตฺโต นิกฺขิปปิตฺตพฺโพ.

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อาจารย์) อันอาจารย์ น นิกฺขิปปิตฺตพฺโพ ไม่ฟังเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องปูลาด.

เมื่อจะเก็บจิวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจิวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบรวาจิวรหรือสายระเดียง เอาชายไว้นอก เอาขนดไว้ในจึงเก็บจิวร

จิวรํ นิกฺขิปนฺเตน / เอเกน หตฺเถน / จิวรํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเถน / จิวรํสํ วา / จิวรรชฺชํ วา / ปมฺชชิตฺวา ปารโต อนตํ / โอรโต โภคํ กตฺวา / จิวรํ นิกฺขิปปิตพฺพํ,

จิวรํ อ.จิวร (อาจารย์) อันอาจารย์ นิกฺขิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ จิวรํ ซึ่งจิวร คเหตฺวา ถือเอาแล้ว จิวรํ ซึ่งจิวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปมฺชชิตฺวา ลูบแล้ว จิวรํสํ วา ซึ่งรวาแห่งจิวร หรือ จิวรรชฺชํ วา หรือว่า ซึ่งเชือกแห่งจิวร เอเกน หตฺเถน ด้วยมือข้างหนึ่ง นิกฺขิปปิตพฺพํ พึงเก็บ กตฺวา กระทำ อนตํ ซึ่งชาย ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งขนด โอรโต ข้างใน,

เมื่ออันเตवासิกลุกขึ้นแล้ว พึงยกอาสนะเก็บ พึงเก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า

อนเตवासิกมฺหิ วุฏฺฐิตฺ, / อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, / ปาโททกํ ปาทปิจํ / ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํ.

อนเตवासิกมฺหิ ครั้นเมื่ออันเตवासิก วุฏฺฐิตฺ ลุกขึ้นแล้ว อาสนํ อ.อาสนะ (อาจารย์) อันอาจารย์ อุทฺธริตพฺพํ พึงยกขึ้น, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้างซึ่งเท้า ปาทปิจํ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกํ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏิสาเมตพฺพํ พึงเก็บงา.

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด

สเจ โส เทโส / อุทฺลาโป โหติ, / โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺพโ.

สเจ ถ้าว่า โส เทโส อ.ที่ นั้น อุทฺลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โส เทโส อ.ที่ นั้น (อาจารย์) อันอาจารย์ สมฺมชฺชิตพฺพโ พึงกวาด.

ถ้าอันเตवासิกต้องการจะสร้งน้ำ พึงจัดน้ำสร้งถวาย

สเจ อนเตवासิกโก / นฺหายิตฺกาโม โหติ, / นฺหานํ ปฏฺยาทตพฺพํ;

สเจ ถ้าว่า อนเตवासิกโก อ.อันเตवासิก นฺหายิตฺกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอาบ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, นฺหานํ อ.น้ำเป็นเครื่องอาบ (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏฺยาทตพฺพํ พึงจัดแจง.

ถ้าเธอต้องการน้ำเย็น พึงจัดน้ำเย็นถวาย

สเจ สีสฺเตน อตฺถโก โหติ, / สีสํ ปฏฺยาทตพฺพํ;

สเจ ถ้าว่า อตฺถโก อ.ความต้องการ สีสฺเตน ด้วยน้ำเย็น โหติ มีอยู่, สีสํ อ.น้ำเย็น (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏฺยาทตพฺพํ พึงจัดแจง.

ถ้าเธอต้องการน้ำอุ่น พึงจัดน้ำอุ่นถวาย

สเจ อุณฺเฬน อตฺถโก โหติ, / อุณฺห์ ปฏฺยาทตพฺพํ.

สเจ ถ้าว่า อตฺถโก อ.ความต้องการ อุณฺเฬน (อุทฺเถน) ด้วยน้ำอันร้อน โหติ มีอยู่, อุณฺห์ (อุทฺทํ) อ.น้ำอันร้อน (อาจารย์) อันอาจารย์ ปฏฺยาทตพฺพํ พึงจัดแจง.

ถ้าอันเตวาสิกต้องการจะเข้าเรือนไฟ พึงบดจฺรณ พึงแช่ดิน

สเจ อนนเตวาสิกโก / ขนฺตาขรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, / จฺณณํ สนฺเนตพฺพํ, / มตฺติกา เตเมตพฺพา,

สเจ ถ้าว่า อนนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก ปวิสิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเข้าไป ขนฺตาขรํ สูเรือนไฟ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, จฺณณํ อ.จฺรณ (อาจริเยน) อันอาจารย์ สนฺเนตพฺพํ พึงนำไปรวมกัน, มตฺติกา อ.ดินเหนียว (อาจริเยน) อันอาจารย์ เตเมตพฺพา พึงให้เปียก,

ถ้อยสำหรับเรือนไฟเดินไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วรับจิ้วรมาวาง ณ ที่สมควร พึงถวาย จฺรณและดิน

ขนฺตาขรํปิจิ อาทาย คนฺตวา / ขนฺตาขรํปิจิ ทตฺวา / จิ้วริ ปฏิกฺคเหตฺวา / เอกมนฺตํ นิภฺชิปีตพฺพํ, / จฺณณํ ทาทพฺพํ, / มตฺติกา ทาทพฺพา,

(อาจริเยน) อันอาจารย์ อาทาย ถ้อยเอาแล้ว ขนฺตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ คนฺตวา ไปแล้ว ปฏิจิโต ปฏิจิโต ข้างหลัง ๆ ทตฺวา ให้แล้ว ขนฺตาขรํปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิกฺคเหตฺวา รับเอาแล้ว จิ้วริ ซึ่งจิ้วร นิภฺชิปีตพฺพํ พึงเก็บไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, จฺณณํ อ.จฺรณ (อาจริเยน) อันอาจารย์ ทาทพฺพํ พึงให้, มตฺติกา อ.ดินเหนียว (อาจริเยน) อันอาจารย์ ทาทพฺพา พึงให้.

ถ้าสามารถ พึงเข้าเรือนไฟ

สเจ อุสฺสหติ, / ขนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพํ,

สเจ ถ้าว่า (อาจริโย) อ.อาจารย์ อุสฺสหติ ย่อมอุตสาหะ ไชรั, ขนฺตขรํ อ.เรือนไฟ (อาจริเยน) อันอาจารย์ ปวิสิตพฺพํ พึงเข้าไป,

เมื่อจะเข้าเรือนไฟ พึงเอาดินทาหน้าปิดหน้าและหลัง จึงเข้าเรือนไฟ

ขนฺตาขรํ ปวิสฺสนเตน / มตฺติกาย มุขํ มกฺขตฺวา / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา / ขนฺตาขรํ ปวิสิตพฺพํ,

ขนฺตาขรํ อ.เรือนไฟ (อาจริเยน) อันอาจารย์ ปวิสฺสนเตน เมื่อเข้าไป ขนฺตาขรํ สูเรือนไฟ มกฺขตฺวา ทาแล้ว มุขํ ซึ่งหน้า มตฺติกาย ด้วยดินเหนียว ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ ข้างหลังด้วย ปวิสิตพฺพํ พึงเข้าไป,

ไม่พึงนั่งเบียดพระเถระ ไม่พึงกีดกันอาสนะพระนวกะ

น จ^๑ เถเร ภิกฺขุ / อนุปชฺช นิสิติตพฺพํ, / น นวา ภิกฺขุ / อาสเนน ปฏฺวิพาเทตฺวา,

(อาจริเยน) อันอาจารย์ น อนุปชฺช นิสิติตพฺพํ ไม่พึงนั่งเบียด เถเร ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. ผู้เถระ, นวา ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ผู้ใหม่ (อาจริเยน) อันอาจารย์ น ปฏฺวิพาเทตฺวา ไม่พึงห้าม อาสเนน ด้วยอาสนะ,

พึงทำบริกรรมแก่อันเตวาสิกในเรือนไฟ

ขนฺตาขเร / อนนเตวาสิกสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ,

ปริกมฺมํ อ.การบริกรรม (อาจริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ อนนเตวาสิกสฺส แก่อันเตวาสิก ขนฺตาขเร ในเรือนไฟ,

^๑ สยา. จสทโท น ทิสฺสติ.

เมื่อจะออกจากเรือนไฟ พึงถือตั้งสำหรับเรือนไฟปิดหน้าและหลัง จึงออกจากเรือนไฟ

ชนตาขรนา นิกขมนนฺเตน / ชนตาขรปิจิ อาทาย / ปุโรโต จ ปจฺจโต จ / ปฏิจฺฉาเทตฺวา /
ชนตาขรนา นิกขมิตฺตพฺพ.

(อาจารย์) อันอาจารย์ นิกขมนนฺเตน เมื่อออกไป ชนตาขรนา จากเรือนไฟ อาทาย ถือเอาแล้ว
ชนตาขรปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์แก่เรือนไฟ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกปิดแล้ว ปุโรโต จ ข้างหน้าด้วย ปจฺจโต จ
ข้างหลังด้วย นิกขมิตฺตพฺพ พึงออกไป ชนตาขรนา จากเรือนไฟ.

พึงทำกรรมกรรมแก่อันเตวาลิกแม่น้ำ

อุทเกปิ / อนฺเตวาลิกสฺส ปริกมฺมิ กาทพฺพ,

ปริกมฺมิ อ.การกรรม (อาจารย์) อันอาจารย์ กาทพฺพ พึงกระทำ อนฺเตวาลิกสฺส แก่อันเตวาลิก
อุทเกปิ แม่น้ำ,

ตนเสร็จแล้ว พึงขึ้นก่อน เช็ดตัวให้แห้งแล้วมัดผ้า พึงเช็ดน้ำจากตัวอันเตวาลิก ถวายผ้านุ่ง
สังฆาฏิ

นฺหาเตน / ปจฺมตฺรํ อุตฺตริตฺวา / อุตฺตโน คตฺตํ / โวทกํ กตฺวา / นิวาเสตฺวา / อนฺเตวาลิกสฺส
คตฺตโต / อุทกํ ปมฺชฺชิตฺตพฺพ, / นิวาสนํ ทาทพฺพ, / สงฺฆาฏิ ทาทพฺพา,

อุทกํ อ.น้ำ (อาจารย์) อันอาจารย์ นฺหาเตน ผู้อาบน้ำแล้ว อุตฺตริตฺวา ข้ามขึ้นแล้ว ปจฺมตฺรํ ก่อนกว่า
กตฺวา กระทำแล้ว คตฺตํ ซึ่งร่างกาย อุตฺตโน ของตน โวทกํ ให้มีน้ำไปปราศแล้ว ปมฺชฺชิตฺตพฺพ พึงเช็ด คตฺตโต
จากร่างกาย อนฺเตวาลิกสฺส ของอันเตวาลิก, นิวาสนํ อ.ผู้เป็นเครื่องนุ่ง (อาจารย์) อันอาจารย์ ทาทพฺพ
พึงให้, สงฺฆาฏิ อ.ผ้าสังฆาฏิ (อาจารย์) อันอาจารย์ ทาทพฺพา พึงให้,

ถือตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน ปุอาสนะ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ พึง
ถามอันเตวาลิกด้วยน้ำดื่ม

ชนตาขรปิจิ อาทาย / ปจฺมตฺรํ อาคนฺตฺวา / อาสนํ ปญฺญาเปตฺตพฺพ, / ปาโททกํ ปาทปิจิ /
ปาทกถลิกิ อุปนิกฺขิปิตฺตพฺพ, / อนฺเตวาลิกโก ปาณีเยน ปุจฺฉิตฺตพฺพ.

อาสนํ อ.อาสนะ (อาจารย์) อันอาจารย์ อาทาย ถือเอาแล้ว ชนตาขรปิจิ ซึ่งตั้งเพื่อประโยชน์
แก่เรือนไฟ อาคนฺตฺวา มาแล้ว ปจฺมตฺรํ ก่อนกว่า ปญฺญาเปตฺตพฺพ พึงปูลาด, ปาโททกํ อ.น้ำเพื่อการล้าง
ซึ่งเท้า ปาทปิจิ อ.ตั้งเพื่อการวางซึ่งเท้า ปาทกถลิกิ อ.กระเบื้องเพื่อการวางซึ่งเท้า (อาจารย์) อันอาจารย์
อุปนิกฺขิปิตฺตพฺพ พึงเข้าไปตั้งไว้, อนฺเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก (อาจารย์) อันอาจารย์ ปุจฺฉิตฺตพฺพ พึงถาม
ปาณีเยน ด้วยน้ำดื่ม.

อันเตวาลิกอยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถ พึงชำระให้สะอาด

ยสฺมี วิหาเร / อนฺเตวาลิกโก วิหฺรติ, / สเจ โส วิหาโร / อุกฺลาโป โหติ, / สเจ อุตฺตสฺสทฺติ, /
โสเรตฺตพฺพ.

อาจารย์ อ.อาจารย์ วิหฺรติ ย่อมอยู่ ยสฺมี วิหาเร ในวิหาร ใด, สเจ ถ้าว่า โส วิหาโร อ.วิหาร นั้น
อุกฺลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, สเจ ถ้าว่า (โส อาจารย์) อ.อาจารย์ นั้น อุตฺตสฺสทฺติ ย่อมอุตสาหะ ไชรั,
(โส วิหาโร) อ.วิหาร นั้น (อาจารย์) อันอาจารย์ โสเรตฺตพฺพ พึงให้สะอาด.

เมื่อจะชำระวิหารให้สะอาด พึงขนบาตรและจีวรออกก่อน วางไว้ ณ ที่สมควร

วิหาร โสเธนฺเตน / ปจฺม ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

ปตฺตจีวรํ อ.บาตรและจีวร (อาจริเยน) อันอาจารย์ วิหาร โสเธนฺเตน ผู้-ยังวิหาร -ให้สะอาดอยู่ นีหริตฺวา นำออกแล้ว ปตฺตจีวรํ ซึ่งบาตรและจีวร ปจฺม ก่อน นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควร ส่วนข้างหนึ่ง,

พึงขนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พูก หมอน ออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

นีสีทนปจฺจตุรฺถณํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ, / ภิสสิมโพนํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

นีสีทนปจฺจตุรฺถณํ อ.ผ้าเป็นเครื่องนั่งและผ้าเป็นเครื่องปูลาด (อาจริเยน) อันอาจารย์ นีหริตฺวา นำออกแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง, ภิสสิมโพนํ อ.พูกและหมอน (อาจริเยน) อันอาจารย์ นีหริตฺวา นำออกแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เตยฺย ตัง อาจารย์พึงยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร

มณฺโজ นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปริหฺสฺสนฺเตน / อสงฺฆมฺนฺตฺเตน / กวาวฺปิฏฺจํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

มณฺโজ อ.เตยฺย (อาจริเยน) อันอาจารย์ กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ดำ อปริหฺสฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺนฺตฺเตน ไม่กระทบอยู่ กวาวฺปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ สาธุกํ อย่างดี เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

ปิฏฺจํ นิจํ กตฺวา / สาธุกํ อปริหฺสฺสนฺเตน / อสงฺฆมฺนฺตฺเตน / กวาวฺปิฏฺจํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

ปิฏฺจํ อ.ตัง (อาจริเยน) อันอาจารย์ กตฺวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ดำ อปริหฺสฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺนฺตฺเตน ไม่กระทบอยู่ กวาวฺปิฏฺจํ ซึ่งบานประตูและกรอบประตู นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ สาธุกํ อย่างดี เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เตยฺยรอนฺเตยฺย กรรโณน พนฺนิกพิง พึงขนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

มณฺจปฏฺฐิปาทกา นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

มณฺจปฏฺฐิปาทกา อ.เตยฺยรอนฺเตยฺย (อาจริเยน) อันอาจารย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

เขมฺพลโลโก นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

เขมฺพลโลโก อ.กรรโณน (อาจริเยน) อันอาจารย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา / เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตฺพํ,

อปสฺเสนผลกํ อ.พนฺนิกพิง (อาจริเยน) อันอาจารย์ นีหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิกฺขิปิตฺพํ พึงวางไว้ เอกมฺนตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง,

พรหมปูพื้น ฟังสังเกตที่ปูไว้เดิม ค่อยชนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร

ภุมมตถรณ์ / ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลฺกเขตฺวา / นิหริตฺวา / เอกมนฺตํ นิภฺชิปิตพฺพํ.

ภุมมตถรณ์ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อาจริเยน) อันอาจารย์ สลฺลฺกเขตฺวา กำหนดแล้ว ยถาปณฺณตฺตํ (จານํ) ซึ่งที่อันบุคคลปูลาดแล้วอย่างไร นิหริตฺวา นำออกไปแล้ว นิภฺชิปิตพฺพํ ฟังวางไว้ เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดเพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้อง ฟังเช็ด

สเจ วิหาเร / สนนฺตานํ โหติ,^๑ / อุลฺลฺกาท ปจฺมํ โหหาเรตพฺพํ, / อาโลกสนฺนิฏฺฐณฺณภาคา / ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า สนนฺตานํ อ.หยากเยื่อ โหติ มีอยู่ วิหาเร ในวิหาร ไชรั, (ตํ สนนฺตานํ) อ.หยากเยื่อ นั้น (อาจริเยน) อันอาจารย์ โหหาเรตพฺพํ ฟังให้นาลง อุลฺลฺกาท จากเพดาน ปจฺมํ ก่อน, อาโลกสนฺนิฏฺฐณฺณภาคา กรอบหน้าต่างและส่วนแห่งมุมห้อง (อาจริเยน) อันอาจารย์ ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าฝาที่ทาน้ำมันขึ้นรา ฟังใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ เครูกปริกมมกตา ภิตฺติ / กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกํ เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า ภิตฺติ อ.ฝา เครูกปริกมมกตา อันมีการบริกรรมด้วยน้ำมันอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา เป็นฝ้ายอันตากแห้งด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภิตฺติ) อ.ฝ้าย นั้น (อาจริเยน) อันอาจารย์ โจฬกํ ยังผ้า เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าพื้นทาสีดำขึ้นรา ฟังใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด

สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมि / กณฺณกิตา โหติ, / โจฬกํ เตเมตฺวา / ปีเพตฺวา ปมฺชชิตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น กาฬวณฺณกตา อันมีสีดำอันบุคคลกระทำแล้ว กณฺณกิตา เป็นพื้นอันตากแห้งด้วยรา โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมि) อ.พื้นนั้น (อาจริเยน) อันอาจารย์ โจฬกํ ยังผ้า เตเมตฺวา ให้เปียกแล้ว ปีเพตฺวา บิดแล้ว ปมฺชชิตพฺพา ฟังเช็ด.

ถ้าเป็นพื้นไม้ได้ทา ฟังใช้น้ำประพรมเช็ด อย่าให้วิหารคลาคล่ำด้วยฝุ่นละออง

สเจ ออกตา โหติ ภูมि, / อุทเกน ปริปิเฬเสตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา / “มา วิหาโร / รเชน อุทฺถลยิตฺติ,

สเจ ถ้าว่า ภูมि อ.ภาคพื้น ออกตา เป็นที่อันบุคคลไม่กระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (สา ภูมิ) อ.ภาคพื้น นั้น (อาจริเยน) อันอาจารย์ ปริปิเฬเสตฺวา ประพรมแล้ว อุทเกน ด้วยน้ำ สมฺมชฺชิตพฺพา ฟังกวาด (จินฺตเนน) ด้วยอันคิด อิติ ว่า วิหาโร อ.วิหาร มา อุทฺถลยิตฺติ อย่าคลาคล่ำแล้ว รเชน ด้วยฝุ่น อิติ ดังนี้,

ฟังเก็บหยากเยื่อไปทิ้ง ณ ที่สมควร

สงฺการํ วิจินิตฺวา / เอกมนฺตํ จฏฺเทตพฺพํ.

(อาจริเยน) อันอาจารย์ วิจินิตฺวา เลือกแล้ว สงฺการํ ซึ่งหยากเยื่อ จฏฺเทตพฺพํ ฟังทิ้ง เอกมนฺตํ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง.

^๑ สยา. อยู่ ปาโจ น ทิสสติ.

พรมปูพื้น พิงผิงแดด ชำระ ตบ ขนกลับปูไว้ตามเดิม

ภุมมตถรณ์ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตตํ
ปณฺณาเปตพฺพํ.

ภุมมตถรณ์ อ.ผ้าเป็นเครื่องปูลาดซึ่งพื้น (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา
ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา ตบแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพํ พิงปูลาด ยถาปณฺณตตํ ตามที่อันตน
ปูลาดแล้วอย่างไร,

เพียงรองเตียง พิงผิงแดด เช็ด ขนกลับวางไว้ตามเดิม

มณฺจปฏฺฐิปาทกา โอตาเปตวา / ปมฺชชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺพา,

มณฺจปฏฺฐิปาทกา อ.เชียงรองเท้าเตียง ท. (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมฺชชิตวา
เช็ดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพา พิงวางไว้ ยถาจาเน ณ ที่เป็นที่ตั้งอย่างไร,

เตียง ตั้ง พิงผิงแดด ชำระ ปิด ยกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและ
กรอบหน้าต่าง ขนกลับตั้งไว้ตามเดิม

มณฺโโจ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺมฺสนฺเตน /
อสงฺฆมฺภูณฺเตน / กวณฺณปิณฺณํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,

มณฺโโจ อ.เตียง (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา
ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปปริหฺมฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺภูณฺเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ
ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณาเปตพฺพํ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตตํ
ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

ปิจํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / นิจํ กตวา / สาธุกํ อปริหฺมฺสนฺเตน /
อสงฺฆมฺภูณฺเตน / กวณฺณปิณฺณํ อติหริตวา / ยถาปณฺณตตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,

ปิจํ อ.ตั้ง (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว ปปโปณฺเฑตวา
ปิดแล้ว กตวา กระทำแล้ว นิจํ ให้ต่ำ อปปริหฺมฺสนฺเตน ไม่เสียดสีอยู่ อสงฺฆมฺภูณฺเตน ไม่กระทบอยู่ กวณฺณปิณฺณํ
ซึ่งบานประตูและกรอบประตู อติหริตวา นำไปแล้ว สาธุกํ อย่างดี ปณฺณาเปตพฺพํ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตตํ
ตามที่อันบุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร,

พุก หนอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พิงผิงแดด ชำระ ตบ ขนกลับวางปูไว้ตามเดิม

ภิสฺสิพฺมิพฺพอนฺโหนํ โอตาเปตวา / โสเธตวา ปปโปณฺเฑตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตตํ
ปณฺณาเปตพฺพํ,

ภิสฺสิพฺมิพฺพอนฺโหนํ อ.พุกและหนอน (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเธตวา ชำระแล้ว
ปปโปณฺเฑตวา ตบแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺณาเปตพฺพํ พิงจัดตั้ง ยถาปณฺณตตํ ตามที่อันบุคคลจัดตั้ง
แล้วอย่างไร.

นีสันทนปจจตุรณํ โอตาเปตวา / โสเรตวา ปโปโปฏฺเฐตวา / อติหริตวา ยถาปณฺณตฺตํ
ปณฺญาเปตพฺพํ,

นีสันทนปจจตุรณํ อ.ที่นั่งและเครื่องปูลาด (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว โสเรตวา
ชำระแล้ว ปโปโปฏฺเฐตวา ปิดแล้ว อติหริตวา นำไปแล้ว ปณฺญาเปตพฺพํ พึงปูลาด ยถาปณฺณตฺตํ ตามที่อัน-
บุคคลจัดตั้งแล้วอย่างไร.

กระโถน พนักพิง พิงผิงแดด เช็ดถู ขนกลั้ววางไว้ตามเดิม

เขมหลโก โอตาเปตวา / ปมชฺชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺพโ,

เขมหลโก อ.กระโถน (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมชฺชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพโ พึงวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร,

อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตวา / ปมชฺชิตวา อติหริตวา / ยถาจาเน จเปตพฺพ,

อปสฺเสนผลกํ อ.พนักพิง (อาจารย์) อันอาจารย์ โอตาเปตวา ให้ร้อนแล้ว ปมชฺชิตวา เช็ดแล้ว
อติหริตวา นำไปแล้ว จเปตพฺพโ พึงวาง ยถาจาเน ตามที่อย่างไร.

พึงเก็บบาตรและจีวร

ปตฺตจิวรี นิกฺขิปิตพฺพ,

ปตฺตจิวรี อ.บาตรและจีวร (อาจารย์) อันอาจารย์ นิกฺขิปิตพฺพ พึงเก็บไว้,

เมื่อจะเก็บบาตร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือบาตร ใช้มือข้างหนึ่งคลำใต้เตียงหรือใต้ตั่ง จึงเก็บ
บาตร

ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน / เอเกน หตฺเตน / ปตฺตํ คเหตฺวา / เอเกน หตฺเตน / เญฺฐา-
มณฺจํ วา / เญฺฐาปีจํ วา / ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺพ,

ปตฺโต อ.บาตร (อาจารย์) อันอาจารย์ นิกฺขิปนฺเตน ผู้เมื่อเก็บ ปตฺตํ ซึ่งบาตร คเหตฺวา ถือเอาแล้ว
ปตฺตํ ซึ่งบาตร เอเกน หตฺเตน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปรามสิตฺวา ลูบคลำแล้ว เญฺฐามณฺจํ วา ซึ่งภายใต้แห่งเตียง
หรือ เญฺฐาปีจํ วา หรือว่า ซึ่งภายใต้แห่งตั่ง เอเกน หตฺเตน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง นิกฺขิปิตพฺพ พึงเก็บไว้,

ไม่พึงเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา / ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺพ,

จ อนึ่ง ปตฺโต อ.บาตร (อาจารย์) อันอาจารย์ น นิกฺขิปิตพฺพ ไม่พึงเก็บไว้ ภูมียา บนภาคพื้น
อนนฺตรหิตาย อันไม่มีเครื่องลาด,

เมื่อจะเก็บจีวร พึงใช้มือข้างหนึ่งถือจีวร ใช้มือข้างหนึ่งลูบรวาจีวรหรือสายระเดียง เอาชายไว้
นอก เอาขนดไว้ใน จึงเก็บจีวร

จิวรี นิกฺขิปนฺเตน / เอเกน หตฺเตน / จิวรี คเหตฺวา / เอเกน หตฺเตน / จิวรวสํ วา /
จิวรรชฺชํ วา / ปมชฺชิตวา ปารโต อนฺตํ / โอโรโต โภคํ กตฺวา / จิวรี นิกฺขิปิตพฺพ.

จิวรํ อ.จิวร (อาจารย์) อันอาจารย์ นิคุชิปนเตน ผู้เมื่อเก็บ จิวรํ ซึ่งจิวร คเหตุวา ถือเอาแล้ว เอเกน หตุเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง ปมชชิตวา ลูบแล้ว จิวรํวสํ วา ซึ่งราวจิวร หรือ จิวรฺรชฺชํ วา หรือว่า ซึ่งเชือก แห่งจิวร เอเกน หตุเถน ด้วยมือ ข้างหนึ่ง กตฺวา กระทำแล้ว อนตํ ซึ่งชายผ้า ปารโต ข้างนอก โภคํ ซึ่งชนด โอโรโต ข้างใน นิคุชิปัตตพพํ ฟังเก็บไว้.

ถ้าลมเจือฝุ่นละอองพัดมาทางทิศตะวันออก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันออก

สเจ ปุรตถิมา / สรชา วาตา วายนติ, / ปุรตถิมา / วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปุรตถิมา อันมีในทิศตะวันออก วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปุรตถิมา อันมีในทิศตะวันออก (อาจารย์) อันอาจารย์ ถเกตพฺพา ฟังปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศตะวันตก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันตก

สเจ ปจฺฉิมา / สรชา วาตา วายนติ, / ปจฺฉิมา / วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ปจฺฉิมา อันมีในทิศตะวันตก (อาจารย์) อันอาจารย์ ถเกตพฺพา ฟังปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศเหนือ ฟังปิดหน้าต่างด้านเหนือ

สเจ อุตฺตฺรา / สรชา วาตา วายนติ, / อุตฺตฺรา / วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น อุตฺตฺรา อันมีในทิศเหนือ วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. อุตฺตฺรา อันมีในทิศเหนือ (อาจารย์) อันอาจารย์ ถเกตพฺพา ฟังปิด.

ถ้าพัดมาทางทิศใต้ ฟังปิดหน้าต่างด้านใต้

สเจ ทกฺขิณา / สรชา วาตา วายนติ, / ทกฺขิณา / วาตปานา ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า วาตา อ.ลม ท. สรชา อันเป็นไปกับด้วยฝุ่น ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ วายนติ ย่อมพัด ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. ทกฺขิณา อันมีในทิศใต้ (อาจารย์) อันอาจารย์ ถเกตพฺพา ฟังปิด.

ถ้าเป็นฤดูหนาว ฟังเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน

สเจ สิตกาโล โหติ, / ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, / รตฺติ ถเกตพฺพา;

สเจ ถ้าว่า สิตกาโล อ.กาลอันเย็น โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อาจารย์) อันอาจารย์ วิวริตพฺพา ฟังเปิด ทิวา ในกลางวัน, ถเกตพฺพา ฟังปิด รตฺติ ในกลางคืน.

ถ้าเป็นฤดูร้อน ฟังปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

สเจ อุณฺหกาโล โหติ, / ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, / รตฺติ วิวริตพฺพา.

สเจ ถ้าว่า อุณฺหกาโล อ.กาลอันร้อน โหติ ย่อมมี ไซ้, วาตปานา อ.หน้าต่าง ท. (อาจารย์) อันอาจารย์ ถเกตพฺพา ฟังปิด ทิวา ในกลางวัน, วิวริตพฺพา ฟังเปิด รตฺติ ในกลางคืน.

ถ้าบริเวณ ชุ่ม โรงฉน์ โรงไฟ วัจกุฏี รก ฟังปิดกวาด

สเจ ปริเวณํ / อุคฺลาปํ โหติ, / ปริเวณํ สมฺมชชิตพฺพํ;

สเจ ถ้าว่า ปริเวณํ อ.บริเวณ อุคฺลาปํ เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไซ้, ปริเวณํ อ.บริเวณ (อาจารย์) อันอาจารย์ สมฺมชชิตพฺพํ ฟังกวาด.

สเจ โกฎโก / อุทลาโป โหติ, / โกฎโก สมมุชชิตพโป;

สเจ ถ้าว่า โกฎโก อ.ชุ่ม อุทลาโป เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, โกฎโก อ.ชุ่ม (อาจารย์)
อันอาจารย์ สมมุชชิตพโป พึงกวาด.

สเจ อุฏฐานสาลา / อุทลาปา โหติ, / อุฏฐานสาลา สมมุชชิตพพา;

สเจ ถ้าว่า อุฏฐานสาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อุฏฐาน-
สาลา อ.ศาลาเป็นที่บำรุง (อาจารย์) อันอาจารย์ สมมุชชิตพพา พึงกวาด.

สเจ อคคิสาลา / อุทลาปา โหติ, / อคคิสาลา สมมุชชิตพพา;

สเจ ถ้าว่า อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, อคคิสาลา อ.โรงแห่งไฟ
(อาจารย์) อันอาจารย์ สมมุชชิตพพา พึงกวาด.

สเจ วจจุกฏี / อุทลาปา โหติ, / วจจุกฏี สมมุชชิตพพา.

สเจ ถ้าว่า วจจุกฏี อ.วักกฏี อุทลาปา เป็นที่อันรก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, วจจุกฏี อ.วักกฏี (อาจารย์)
อันอาจารย์ สมมุชชิตพพา พึงกวาด.

ถ้าน้ำฉนน้ำใช้ไม่มี พึงจัดเตรียมไว้

สเจ ปานียํ น โหติ, / ปานียํ อุฏฐาเปตพพํ; / สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, / ปริโภชนียํ
อุฏฐาเปตพพํ;

สเจ ถ้าว่า ปานียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, ปานียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม (อาจารย์)
อันอาจารย์ อุฏฐาเปตพพํ พึงให้เข้าไปตั้งไว้, สเจ ถ้าว่า ปริโภชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย น โหติ ย่อมไม่มี
ไชรั, ปริโภชนียํ อ.น้ำอันบุคคลพึงใช้สอย (อาจารย์) อันอาจารย์ อุฏฐาเปตพพํ พึงให้เข้าไปตั้งไว้.

ถ้าหม้อชำระไม่มีน้ำ พึงตักน้ำใส่หม้อชำระ

สเจ อาจมนกมุภยา / อุทกํ น โหติ, / อาจมนกมุภยา / อุทกํ อาสลิยจิตพพํ.

สเจ ถ้าว่า อุทกํ อ.น้ำ อาจมนกมุภยา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ น โหติ ย่อมไม่มี ไชรั, อุทกํ อ.น้ำ
(อาจารย์) อันอาจารย์ อาสลิยจิตพพํ พึงตักใส่ อาจมนกมุภยา ในหม้อน้ำเป็นเครื่องชำระ.

ถ้าอันเตवासิกเกิดความไม่ยินดี อาจารย์พึงช่วยระงับ หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึง
แสดงธรรมกถาแก่อันเตवासิก

สเจ อนเตवासิกสส / อนภิริติ อุปปนนา โหติ, / อาจารย์เณ วูปกาเสตพพา, /
วูปกาสาเปตพพา, / ธมมกถา วาสส กาทพพา,

สเจ ถ้าว่า อนภิริติ อ.ความไม่ยินดี อุปปนนา เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อนเตवासิกสส แก่อันเตवासิก
โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (อนภิริติ) อ.ความไม่ยินดี อาจารย์เณ วูปกาเสตพพา พึงนำออกไป (วา) หรือ,
(วา) หรือว่า (อนภิริติ) อ.ความไม่ยินดี (อาจารย์) อันอาจารย์ (บุคคล) ยังบุคคล วูปกาสาเปตพพา พึงให้-
นำออกไป, วา หรือว่า ธมมกถา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อาจารย์) อันอาจารย์ กาทพพา พึงกระทำ
อสส (อนเตवासิกสส) แก่อันเตवासิก นั้น,

ถ้าอันเตวาลิกเกิดความรำคาญ อาจารย์พึงช่วยบรรเทา หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือพึงแสดงธรรมกาแก่อันเตวาลิก

สเจ อนนเตวาลิกสส / กุกุกจํ อุปปนํ โหติ, / อาจริเยน วินเทตพฺพํ, / วินทาเปตพฺพํ, / ฌมมกา วาสส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า กุกุกจํ อ.ความรำคาญใจ อุปปนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อนนเตวาลิกสส แก่อันเตวาลิก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (กุกุกจํ) อ.ความรำคาญใจ อาจริเยน อันอาจารย์ วินเทตพฺพํ พึงบรรเทา (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (กุกุกจํ) อ.ความรำคาญใจ (อาจริเยน) อันอาจารย์ (บุคคล) ยังบุคคล วินทาเปตพฺพํ พึงให้บรรเทา, วา หรือว่า ฌมมกา วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อาจริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพา พึงกระทำ อสส (อนนเตวาลิกสส) แก่อันเตวาลิกนั้น,

ถ้าอันเตวาลิกเกิดความเห็นผิด อาจารย์พึงให้สละเสีย หรือพึงบอกภิกษุอื่นให้ช่วยสละเสีย หรือพึงแสดงธรรมกาแก่อันเตวาลิก

สเจ อนนเตวาลิกสส / ทิฏฺฐิคฺตํ อุปปนํ โหติ, / อาจริเยน วิเวเจตพฺพํ, / วิเวจาเปตพฺพํ, / ฌมมกา วาสส กาทพฺพา.

สเจ ถ้าว่า ทิฏฺฐิคฺตํ อ.ความเห็นผิด อุปปนํ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นแล้ว อนนเตวาลิกสส แก่อันเตวาลิก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (ทิฏฺฐิคฺตํ) อ.ความเห็นผิด อาจริเยน อันอาจารย์ วิเวเจตพฺพํ พึงให้สละ (วา) หรือ, (วา) หรือว่า (ทิฏฺฐิคฺตํ) อ.ความเห็นผิด (อาจริเยน) อันอาจารย์ (บุคคล) ยังบุคคล วิเวจาเปตพฺพํ พึงให้ช่วยสละ, วา หรือว่า ฌมมกา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (อาจริเยน) อันอาจารย์ กาทพฺพา พึงกระทำ อสส (อนนเตวาลิกสส) แก่อันเตวาลิกนั้น.

ถ้าอันเตวาลิกต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส

สเจ อนนเตวาลิกโก / ฌรฺถมฺมํ อชฌาปนโน โหติ / ปริวาสสโร,

สเจ ถ้าว่า อนนเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก อชฌาปนโน เป็นผู้ต้องแล้ว ฌรฺถมฺมํ ซึ่งอาบัติหนัก ปริวาสสโร เป็นผู้ควรแก่ปริวาส โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่อันเตวาลิก

อาจริเยน อุตฺตํ กาทพฺพํ / “กินติ นุ โข สงฺโฆ / อนนเตวาลิกสส ปริวาสํ ทเทยยาติ.

อุตฺตํ อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงฺโฆ อ.สงฆ์ ทเทย พึงให้ ปริวาสํ ซึ่งปริวาส อนนเตวาลิกสส แก่อันเตวาลิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อาจริเยน อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าอันเตวาลิกควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม

สเจ อนนเตวาลิกโก / มุลาเย ปฏิกุสสนารโห โหติ,

สเจ ถ้าว่า อนนเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก ปฏิกุสสนารโห เป็นผู้ควรแก่การชักเข้า มุลาเย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงชักอันเตวาลิกเข้าหาอาบัติเดิม
อาจารย์ อุสสุก กาทพพ์ / “กินติ นุ โข สงโฆ / อนเตวาลิก มุลา ย ปฏิสเสยยาติ.

อุสสุก อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงโฆ อ.สงฆ์ ปฏิสเสยย พึงชักเข้า อนเตวาลิก ซึ่งอันเตวาลิก
มุลา ย (อาปตติยา) ในอาบัติเดิม กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อาจารย์ อันอาจารย์ กาทพพ์
พึงกระทำ.

ถ้าอันเตวาลิกควรแก้มานัต

สเจ อนเตวาลิกโก / มานตตารโห โหติ,

สเจ ถ้าว่า อนเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก มานตตารโห เป็นผู้ควรแก้มานัต โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้มานัตแก้ันเตวาลิก

อาจารย์ อุสสุก กาทพพ์ / “กินติ นุ โข สงโฆ / อนเตวาลิกสส มานตตัม ทเทยยาติ.

อุสสุก อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงโฆ อ.สงฆ์ ทเทยย พึงให้ มานตตัม ซึ่งมานัต อนเตวาลิกสส
แก้ันเตวาลิก กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อาจารย์ อันอาจารย์ กาทพพ์ พึงกระทำ.

ถ้าอันเตวาลิกควรแก้อัพภาน

สเจ อนเตวาลิกโก / อัพภานารโห โหติ,

สเจ ถ้าว่า อนเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก อัพภานารโห เป็นผู้ควรแก้การอัพภาน โหติ ย่อมเป็น ไชรั,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงอัพภานอันเตวาลิก

อาจารย์ อุสสุก กาทพพ์ / “กินติ นุ โข สงโฆ / อนเตวาลิก อัพภะยยาติ.

อุสสุก อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงโฆ อ.สงฆ์ อัพภะยย พึงอัพภาน อนเตวาลิก ซึ่งอันเตวาลิก
กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อาจารย์ อันอาจารย์ กาทพพ์ พึงกระทำ.

ถ้าสงฆ์ต้องการจะทำการกรรม คือ ตัชฌนียกรรม นิสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสธารณียกรรม
หรืออุกเขปนียกรรมแก้ันเตวาลิก

สเจ สงโฆ / อนเตวาลิกสส กมมัม / กตตุกาโม โหติ / ตชฌนียัม วา / นิสสสัม วา /
ปัพพาชนียัม วา / ปฏิสธารณียัม วา / อุกเขปนียัม วา,

สเจ ถ้าว่า สงโฆ อ.สงฆ์ กตตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันกระทำทำ กมมัม ซึ่งกรรม (อิตติ) คือ ตชฌนียัม วา
ซึ่งตัชฌนียกรรม หรือ นิสสสัม วา หรือว่า ซึ่งนิสกรรม ปัพพาชนียัม วา ซึ่งปัพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสธารณียัม วา
หรือว่า ซึ่งปฏิสธารณียกรรม อุกเขปนียัม วา หรือว่า ซึ่งอุกเขปนียกรรม อนเตวาลิกสส แก้ันเตวาลิก โหติ
ย่อมเป็น ไชรั,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอสงฆ์ไม่พึงทำการแก้ันเตวาลิก หรือพึง
เปลี่ยนไปเป็นโทษเบา

อาจารย์ อุสสุก กาทพพ์ / “กินติ นุ โข สงโฆ / อนเตวาลิกสส กมมัม น กระย, /
ลหุกาย วา ปริณามะยยาติ.

อุสสุก อ.ความชวนขวาย อิติ ว่า สงโฆ อ.สงฆ์ น กระย ไม่พึงกระทำ กมมัม ซึ่งกรรม อนเตวาลิกสส
แก้ันเตวาลิก (วา) หรือ, วา หรือว่า (อนเตวาลิก) ยังอันเตวาลิก ปริณามะย พึงให้น้อมไป ลหุกาย
เพื่อกรรมอันเบา กินติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ อาจารย์ อันอาจารย์ กาทพพ์ พึงกระทำ.

หรือว่าอันเตวาสิกได้ถูกสงฆ์ลงตัชฌนียกรรม นียสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว

กตํ วา ปนสฺส โหติ / สงฺเขน กมฺมํ / ตชฺชนียํ วา / นียสํ วา / ปพฺพาชนียํ วา / ปฏิสารณียํ วา / อุกเขปนียํ วา,

วา ปน ก็ หรือว่า กมฺมํ อ.กรรม (อิตติ) คือ ตชฺชนียํ วา อ.ตัชฌนียกรรม หรือ นียสํ วา หรือว่า อ.นียสกรรม ปพฺพาชนียํ วา อ.ปัพพาชนียกรรม หรือ ปฏิสารณียํ วา หรือว่า อ.ปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียํ วา หรือว่า อ.อุกเขปนียกรรม สงฺเขน กตํ เป็นกรรม- อันสงฆ์ -กระทำแล้ว อสฺส (อนฺเตวาสิกสฺส) แก่อันเตวาสิก นั้น โหติ ย่อมเป็น,

อาจารย์พึงทำการชวนขวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ อันเตวาสิกพึงกลับประพฤติชอบ พึงหายเย่อหยิ่ง พึงกลับตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

อาจริเยน อุตฺตํ กตํ กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกโก สมฺมาวตฺเตยฺย, / โลมํ ปาเตยฺย, / เนตถารํ วตฺเตยฺย, / สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมเษยยาติ.

อุตฺตํ กตํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมฺมาวตฺเตยฺย พึงประพฤติโดยชอบ โลมํ ยังขวนคือความเย่อหยิ่ง ปาเตยฺย พึงให้ตกไป วตฺเตยฺย พึงประพฤติ เนตถารํ ถอดถอน, สงฺโฆ อ.สงฆ์ ตํ กมฺมํ ยังกรรม นั้น ปฏิปฺปสฺสมเษยยาติ พึงให้สงบ อิตติ ดังนี้ อาจารย์เอน อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอันเตวาสิกจะต้องชัก อาจารย์พึงบอกว่า พึงชักอย่างนี้ หรือพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชักจิวรของอันเตวาสิก

สเจ อนฺเตวาสิกสฺส / จีวรํ โรวิตพฺพํ โหติ, / อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ / “เอวํ โธเวยฺยาสีติ, / อุตฺตํ กตํ วา กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ โรวีเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จิวร อนฺเตวาสิกสฺส ของอันเตวาสิก โรวิตพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงชัก โหติ ย่อมเป็น ไชร์, (วจนํ) อ.คำ อิตติ ว่า (त्व) อ.เธอ โธเวยฺยาสีติ พึงชัก เอวํ อย่างนี้ อิตติ ดังนี้ อาจารย์เอน อันอาจารย์ อาจิกฺขิตพฺพํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ กตํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า (บุคคล) อ.บุคคล โรวีเยถ พึงชัก จีวรํ ซึ่งจิวร อนฺเตวาสิกสฺส ของอันเตวาสิก กีนฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้ (อาจารย์เอน) อันอาจารย์ กาทพฺพํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอันเตวาสิกจะต้องตัดเย็บ อาจารย์พึงบอกว่า พึงตัดเย็บอย่างนี้ หรือพึงทำการชวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงตัดเย็บจิวรของอันเตวาสิก

สเจ อนฺเตวาสิกสฺส / จีวรํ กาทพฺพํ โหติ, / อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ / “เอวํ กรเษยฺยาสีติ, / อุตฺตํ กตํ วา กาทพฺพํ / “กีนฺติ นุ โข / อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ กริเยถาติ.

สเจ ถ้าว่า จีวรํ อ.จิวร กาทพฺพํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงกระทำ อนฺเตวาสิกสฺส แก่อันเตวาสิก โหติ ย่อมเป็น ไชร์, (วจนํ) อ.คำ อิตติ ว่า (त्व) อ.เธอ กรเษยฺยาสีติ พึงกระทำ เอวํ อย่างนี้ อิตติ ดังนี้ อาจารย์เอน อันอาจารย์ อาจิกฺขิตพฺพํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ กตํ อ.ความชวนขวาย อิตติ ว่า (บุคคล) อ.บุคคล กริเยถ พึงกระทำ จีวรํ ซึ่งจิวร อนฺเตวาสิกสฺส แก่อันเตวาสิก กีนฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิตติ ดังนี้.

ถ้าน้ำย้อมของอันเตวาลิกจะต้องต้ม อาจารย์พึงบอกว่า พึงต้มอย่างนี้ หรือ พึงทำการชวนขวยว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอันเตวาลิก

สเจ อนฺเตวาลิกสฺส / รชนํ ปจิตฺตํ โหติ, / อาจารย์เยน อาจิกฺขิตฺตํ / “เอวํ ปเจยยาสีติ, / อุตฺตํ กวํ กาทตฺตํ / “กินฺติ นุ โข / อนฺเตวาลิกสฺส รชนํ ปจียเถติ.

สเจ ถ้าวํ รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม ปจิตตํ เป็นน้ำอันบุคคลพึงต้ม อนฺเตวาลิกสฺส แก่อันเตวาลิก โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (วจนํ) อ.คำ อิติ ว่า (ตฺว) อ.เธอ ปเจยยาสี พึงต้ม เอวํ อย่างนี้ อิติ ดังนี้ อาจารย์เยน อันอาจารย์ อาจิกฺขิตฺตํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความชวนขวย อิติ ว่า รชนํ อ.น้ำเป็นเครื่องย้อม อนฺเตวาลิกสฺส ของอันเตวาลิก (เคนจิ) อันใคร ๆ ปจียเถ พึงต้ม กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อาจารย์) อันอาจารย์ กาทตฺตํ พึงกระทำ.

ถ้าจิวรของอันเตวาลิกจะต้องย้อม อาจารย์พึงบอกว่า พึงย้อมอย่างนี้ หรือ พึงทำการชวนขวยว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของอันเตวาลิก

สเจ อนฺเตวาลิกสฺส / จิวรํ รเชตตํ โหติ, / อาจารย์เยน อาจิกฺขิตฺตํ / “เอวํ รเชยยาสีติ, / อุตฺตํ กวํ กาทตฺตํ / “กินฺติ นุ โข / อนฺเตวาลิกสฺส จิวรํ รชียเถติ.

สเจ ถ้าวํ จิวรํ อ.จิวร อนฺเตวาลิกสฺส ของอันเตวาลิก รเชตตํ เป็นผ้าอันบุคคลพึงย้อม โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (วจนํ) อ.คำ อิติ ว่า (ตฺว) อ.เธอ รเชยยาสี พึงย้อม เอวํ อย่างนี้ อิติ ดังนี้ อาจารย์เยน อันอาจารย์ อาจิกฺขิตฺตํ พึงบอก (วา) หรือ, วา หรือว่า อุตฺตํ อ.ความชวนขวย อิติ ว่า จิวรํ อ.จิวร อนฺเตวาลิกสฺส ของอันเตวาลิก (เคนจิ) อันใคร ๆ รชียเถ พึงย้อม กินฺติ นุ โข อย่างไร หนอ แล อิติ ดังนี้ (อาจารย์) อันอาจารย์ กาทตฺตํ พึงกระทำ.

เมื่อจะย้อมจิวร พึงย้อมพลิกกลับไปกลับมาดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสาย ไม่พึงหลีกไป

จิวรํ รเชนฺเตน / สาธุกํ สมปริวตฺตํ / สมปริวตฺตํ รเชตตํ, / น จ อจฺฉินฺเน / เถเว ปกฺกมิตตํ.

จิวรํ อ.จิวร (อาจารย์) อันอาจารย์ รเชตตํ พึงย้อม (กตฺวา) กระทำ สมปริวตฺตํ สมปริวตฺตํ ให้เป็นไปรอบแล้ว ๆ สาธุกํ ด้วยดี, จ อนึ่ง เถเว ครั้นเมื่อหยาดน้ำ อจฺฉินฺเน ไม่ขาดแล้ว, (อาจารย์) อันอาจารย์ น ปกฺกมิตตํ ไม่พึงหลีกไป.

ถ้าอันเตวาลิกเป็นไข้พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต พึงรองกว่าอันเตวาลิกนั้นจะหาย

สเจ อนฺเตวาลิกโก / คิลานโน โหติ, / ยาวชีวํ อุပ္ปฐาตตํ, / วุฏฺฐานสฺส อาคเมตตํ.

สเจ ถ้าวํ อนฺเตวาลิกโก อ.อันเตวาลิก คิลานโน เป็นไข้ โหติ ย่อมเป็น ไชรั, (อนฺเตวาลิกโก) อ.อันเตวาลิก (อาจารย์) อันอาจารย์ อุပ္ปฐาตตํ พึงอุปฐาก ยาวชีวํ ตลอดการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, วุฏฺฐาน อ.ความหาย (คิลานภาว) จากความเป็นไข้ อสฺส (อนฺเตวาลิกสฺส) แห่งอันเตวาลิก นั้น (อาจารย์) อันอาจารย์ (กาลํ) ยังกาล อาคเมตตํ พึงให้มา อิติ ดังนี้.

อนฺเตวาสิกวตฺร จป
อนฺเตวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

อนฺเตวาสิกวตฺตํ อ.วตฺรอนฺอาจารย์พฺึงประพฺฤติในอนฺเตวาสิก นิฏฺฐิตํ จปแล้ว.

ภาณวารที่ ๖ จป
ฉฺญโร ภาณวารโ.

ภาณวารโ อ.วาระแห่งการสวด ฉฺญโร ที่หก (นิฏฺฐิตโ) จปแล้ว.

บทกิริยาภิคฺคและอาขยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
สมมวตฺติตพฺพ์	พฺึงประพฺฤติโดยชอบ	ปฏฺิพาเหตุพฺพา	พฺึงห้าม
สงฺคเหตุพฺโพ	พฺึงสงฺเคราะห์	นิกฺขมิตพฺพ์	พฺึงออกไป
อนฺคุคเหตุพฺโพ	พฺึงอนฺคุเคราะห์	ปมฺชฺชิตพฺพ์	พฺึงเช็ด
โหติ	ย้อมมี, ย้อมเป็น	วิหฺรติ	ย้อมอยู่
กาตพฺพ์	พฺึงกระทำ	โสเรตพฺโพ	พฺึงให้สะอาด
อุปฺปชฺชเยถ	พฺึงเกิดขึ้น	นิกฺขิตพฺพ์	พฺึงวางไว้
ปณฺญาเปตพฺพ์	พฺึงปลูต	อุหฺณยิ	คลาศล้าแล้ว
อุปฺนಾಮेतพฺพา	พฺึงให้น้อมเข้าไป	ฉฺชเตตพฺพ์	พฺึงทิ้ง
ปฏฺิสามेतพฺพ์	พฺึงเก็บำ	ชฺเปตพฺพา	พฺึงวางไว้
อุทฺธฺริตพฺพ์	พฺึงยกขึ้น	วายนฺติ	ย้อมพัด
สมมฺชฺชิตพฺโพ	พฺึงกวาด	ถเกตพฺพา	พฺึงปิด
ปฏฺิคุคเหตุพฺพ์	พฺึงถือเอา	อุปฺนฺญาเปตพฺพ์	พฺึงให้เข้าไปตั้งไว้
ทาตพฺพ์	พฺึงถวาย, พฺึงให้	อาสิญฺจิตพฺพ์	พฺึงดักใส่
อุปฺนิกฺขิตพฺพ์	พฺึงเข้าไปวางไว้	วูปกาเสตพฺโพ	พฺึงนำออกไป
นิตฺหิตพฺพ์	พฺึงเก็บไว้	วูปกาสาเปตพฺโพ	พฺึงให้นำออกไป
สํหฺริตพฺพ์	พฺึงพับ	วิโนเตตพฺพ์	พฺึงบรรเทา
อโหสิ	ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว	วิโนทาเปตพฺพ์	พฺึงให้บรรเทา
กาตพฺพ์	พฺึงกระทำ	วิเวเจตพฺพ์	พฺึงให้สละ
อุปฺนಾಮेतพฺโพ	พฺึงให้น้อมเข้าไป	วิเวจาเปตพฺพ์	พฺึงให้ช่วยสละ
โอดาเปตพฺโพ	พฺึงให้แห้ง	ทเทยฺย	พฺึงให้
นิกฺขิปิตพฺพ์	พฺึงเก็บไว้, พฺึงวางไว้	ปฏฺิกสฺเสยฺย	พฺึงชักเข้า
ปฏฺิยาเตตพฺพ์	พฺึงจัดแจง	อพฺพฺเภยฺย	พฺึงอัphan

สนเนตพุทฺ์	พืงนำไปรวมกัน (ปั่น)	กเรย	พืงกระทำ
เตเมตพุพา	พืงให้เปียก	ปริณาเมย	พืงให้น้อมไป
อุสสหติ	ย้อมอุตสาหะ	ปฏิบัติสสมเมย	พืงให้สงบ
ปวิสิตพุทฺ์	พืงเข้าไป	โรวิทพุทฺ์	พืงชัก
นีสิติตพุทฺ์	พืงนั่ง	อาจิกุชิตพุทฺ์	พืงบอก
โธเวยยาสิ	พืงชัก	รเซตพุทฺ์	พืงย้อม
โรวิเยถ	พืงชัก	รเซยยาสิ	พืงย้อม
กเรยยาสิ	พืงกระทำ	รชียะถ	พืงย้อม
กรียะถ	พืงกระทำ	ปุกุมิตพุทฺ์	พืงให้นำออกไป
ปจิตพุทฺ์	พืงต้ม	อุปปุจาทพุทฺ์	พืงอุปัฏฐาก
ปเจยยาสิ	พืงต้ม	อาคเมตพุทฺ์	พืงให้มา
ปจียะถ	พืงต้ม	นิฏฺุจิตฺ์	จบแล้ว

๒๐. ปณามนาขมาปนาถา

ว่าด้วยเรื่องประณามและขอขมาโทษ

เรื่องย่อ

เมื่อพวกอันเตวาสิกไม่ประพฤติชอบในอาจารย์ จึงทรงบัญญัติว่า อันเตวาสิกจะไม่ประพฤติชอบในอาจารย์ไม่ได้ รูปใดไม่ประพฤติชอบ ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อพวกอันเตวาสิกยังไม่ประพฤติชอบเหมือนเดิม จึงทรงอนุญาตให้ประณามอันเตวาสิกผู้ไม่ประพฤติชอบ

วิธีประณามเหมือนในปณามิตถกา ข้อ ๑๗

อรรถโยชนา

เรื่องอันเตวาสิกไม่ประพฤติชอบ

[๘๐] สมัยนั้น พวกอันเตวาสิกไม่ประพฤติชอบในอาจารย์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๘๐] เตน โข ปน สมเยน / อนฺเตวาสิกา / อาจริเยสุ น สมมาวตฺตนฺติ.

[๘๐] ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล อนฺเตวาสิกา อ.อันเตวาสิก ท. น สมมาวตฺตนฺติ ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบ อาจริเยสุ ในอาจารย์ ท.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ฯลฯ

ภควโต เอตมตถ์ อาโรเจสุ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำนิว่า ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย อันเตवासิกจะไม่ประพฤติชอบในอาจารย์ไม่ได้

“น ภิกขเว / อนเตवासิกเณ / อาจริยมหิ น สมมาวตติตพพ.

(พุทโธ ภควา) อ.ผู้มีพระภาค ผู้พุทธเจ้า (วิครหิ) ทรงติเตียนแล้ว ฯลฯ (อามนตสิ) ตรัสเรียกมาแล้ว (ภิกษุ) ซึ่งภิกษุ ท. อิติ ว่า ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. อนเตवासิกเณ อันอันเตवासิก น สมมาวตติตพพ ไม่พึงประพฤติโดยชอบ อาจริยมหิ ในอาจารย์ น หามิได้.

รูปใดไม่ประพฤติชอบ ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น สมมา วตเตยย, / อาปตติ ทุกกฏสสาติ.

โย (ภิกษุ) อ.ภิกษุ ไต น สมมาวตเตยย ไม่พึงประพฤติโดยชอบ, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่าทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสส (ภิกษุสส) แก่ภิกษุนั้น อิติ ดังนี้.

เรื่องทรงอนุญาตให้ประณาม

อันเตवासิกทั้งหลายก็ยังไม่ประพฤติชอบอยู่เช่นเดิม

เนว สมมาวตตณติ.

(อนเตवासิกา) อ.อันเตवासิก ท. น เวว สมมาวตตณติ ย่อมไม่ประพฤติโดยชอบนั้นเทียว.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อาโรเจสุ.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ประณามอันเตवासิกผู้ไม่ประพฤติชอบ

“อนุชานามิ ภิกขเว / อสมมาวตตณตํ ปณามेतุ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต ปณามेतุ เพื่ออันประณาม (อนเตवासิก) ซึ่งอันเตवासิก อสมมาวตตณตํ ผู้ไม่ประพฤติโดยชอบอยู่.

วิธีประณาม

ภิกษุทั้งหลาย ก็อาจารย์พึงประณามอันเตवासิกอย่างนี้

เอวณจ ปน ภิกขเว / ปณามेतพโพ

ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. จ ปน ก็แล (อนเตवासิก) อ.อันเตवासิก (อาจริเณ) อันอาจารย์ ปณามेतพโพ พึงประณาม เอว อย่างนี้

ว่า ฉันทประณามเธอ หรือ เธออย่าเข้ามาที่นี่

‘ปณามมิ ตนติ วา / ‘มายิธ ปฏิกกมิตี วา

อติ ว่า (อห) อ.เรา ปณามมิ ย่อมประณาม ต่ ซึ่งเธอ อติ ดังนี้ วา หรือ, วา หรือว่า อติ ว่า (ตว) อ.เธอ มา ปฏิกกมิตี อย่าเข้ามาแล้ว อติ (จาเน) ในที่ นี้ อติ ดังนี้

เธอจงชนบาตรและจีวรของเธอไป หรือ เธอไม่ต้องอุปฐากฉัน

‘นีหเร เต ปตฺตจีวรนติ วา / ‘นาหิ ตยา อุปฺปฐากตพฺโพติ วา

อติ ว่า (ตว) อ.เธอ นีหเร จงนำออก ปตฺตจีวร ซึ่งบาตรและจีวร เต ของเธอ อติ ดังนี้ วา หรือ, วา หรือว่า อติ ว่า (อห) อ.เรา ตยา อันเธอ น อุปฺปฐากตพฺโพ ไม่พึงอุปฐาก อติ ดังนี้

อาจารย์ให้อันเตวาสิกรู้ด้วยกาย ให้รู้ด้วยวาจา หรือให้รู้ด้วยกายและวาจา เป็นอันได้ประณาม อันเตวาสิกแล้ว

กาเยน วิญญาเปติ, / วาจาเย วิญญาเปติ, / กาเยน วาจาเย วิญญาเปติ, / ปณามิโต โหติ อนฺเตวาสิกโก.

(อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิก) ยังอันเตวาสิก วิญญาเปติ ย่อมให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วิญญาเปติ ย่อมให้รู้ วาจาเย ด้วยวาจา, วิญญาเปติ ย่อมให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วาจาเย ด้วยวาจา, อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก (อาจารย์) ปณามิโต เป็นผู้- อันอาจารย์ -ประณามแล้ว โหติ ย่อมเป็น.

อาจารย์ไม่ให้อันเตวาสิกรู้ด้วยกาย ไม่ให้รู้ด้วยวาจา หรือไม่ให้รู้ด้วยกายและวาจา เป็นอันยังมีได้ประณามอันเตวาสิก

น กาเยน วิญญาเปติ, / น วาจาเย วิญญาเปติ, / น กาเยน วาจาเย วิญญาเปติ, / น ปณามิโต โหติ อนฺเตวาสิกโกติ.

(อาจารย์) อ.อาจารย์ (อนฺเตวาสิก) ยังอันเตวาสิก น วิญญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ กาเยน ด้วยกาย, น วิญญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ วาจาเย ด้วยวาจา, น วิญญาเปติ ย่อมไม่ให้รู้ กาเยน ด้วยกาย วาจาเย ด้วยวาจา, อนฺเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก (อาจารย์) ปณามิโต เป็นผู้- อันอาจารย์ -ประณามแล้ว โหติ ย่อมเป็น น หามิได้ อติ ดังนี้.

อันเตวาสิกไม่ขอขมา

สมัยนั้น อันเตวาสิกทั้งหลายถูกประณามแล้ว ก็ยังไม่ยอมขอขมาอาจารย์

เตน โข ปน สมเยน / อนฺเตวาสิกา / ปณามิตา น ขมาเปนติ.

ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัยนั้น แล อนฺเตวาสิกา อ.อันเตวาสิก ท. (อาจารย์) ปณามิตา ผู้- อันอาจารย์ -ประณามแล้ว น (อาจารย์) ขมาเปนติ ย่อม- ไม่ ยังอาจารย์ -ให้ออดโทษ.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.

(ภิกษุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเส กราบทูลแล้ว เอตฺมตฺถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อันตวาสิกขอขมาอาจารย์

“อนุชานามิ ภิกขเว ขมาเปตุนติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต (อาจริย) ขมาเปตุน เพื่ออัน- ยังอาจารย์ -ให้ออดโทษ อิติ ดังนี้.

อันตวาสิกขทั้งหลายก็ยังไม่ยอมขอขมาอาจารย์อยู่เช่นเดิม

เนว ขมาเปตุนติ.

(อนตวาสิกา) อ.อันตวาสิก ท. น เว (อาจริย) ขมาเปตุนติ ย่อม- ไม่ ยังอาจารย์ -ให้ออดโทษ นั้นเทียว.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำ เรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถํ อาโรเจสุ.

(ภิกขุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย อันตวาสิกถูกประณามแล้ว จะไม่ขอขมาอาจารย์ไม่ได้

“น ภิกขเว / ปณามิเตน น ขมาเปตพฺโพ,

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อาจริโย) อ.อาจารย์ (อนตวาสิกน) อันอันตวาสิก (อาจริยน) ปณามิเตน ผู้- อันอาจารย์ -ประณามแล้ว น ขมาเปตพฺโพ ไม่พึงให้ออดโทษ น หามิได้.

รูปใดไม่ขอขมา ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ขมาเปยฺย, / อาปตฺติ ทุกกฏสฺสาติ.

โย (อนตวาสิก) อ.อันตวาสิก ไค (อาจริย) น ขมาเปยฺย ไม่พึง- ยังอาจารย์ -ให้ออดโทษ, อาปตฺติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่าทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (อนตวาสิกสฺส) แก่อันตวาสิก นั้น อิติ ดังนี้.

อาจารย์ไม่รับการขอขมา

สมัยนั้น อาจารย์ทั้งหลายถูกอันตวาสิกขอขมา ก็ยังไม่ยอมให้ขมา

เตน โข ปน สมเยน / อาจริยา / ขมาปิยมานา น ขมนฺติ.

ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล อาจริยา อ.อาจารย์ ท. (อนตวาสิกเท) ขมาปิยมานา ผู้- อันอันตวาสิก ท. -ให้ออดโทษอยู่ น ขมนฺติ ย่อมไม่อดโทษ.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถํ อาโรเจสุ.

(ภิกขุ) อ.ภิกษุ ท. อาโรเจสุ กราบทูลแล้ว เอตํ อตถํ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อาจารย์รับการขอขมา

“อนุชานามิ ภิกขเว ขมิตุนติ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาท) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อห) อ.เรา อนุชานามิ ย่อมอนุญาต ขมิตุน เพื่ออันอดโทษ อิติ ดังนี้.

อาจารย์ทั้งหลายก็ยังไม่ยอมให้ขมาอยู่เช่นเดิม

เนา ขมนติ.

อาจารย์ อ.อาจารย์ ท. น เาว ขมนติ ย่อมไม่อดโทษนั้นเทียว.

พวกอันเตวาสิกพากันหลีกไปเสียบ้าง สีกเสียบ้าง ไปเข้ารีตเดียรฉิยเสียบ้าง

อนเตวาสิกา ปกขมนติปิ / วิพขมนติปิ / ตติเยสุปิ สงขมนติ.

อนเตวาสิกา อ.อันเตวาสิก ท. ปกขมนติปิ ย่อมหลีกไปบ้าง วิพขมนติปิ ย่อมสีกบ้าง สงขมนติ ย่อมย้ายไป
ตติเยสุปิ ในเดียรฉิย ท. บ้าง.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อารโหเสสุ.

(ภิกขุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเสสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ผู้ที่อันเตวาสิกขอขมาจะไม่รับการขอขมาไม่ได้

“น ภิกขเว / ขมาปิยมาเนน น ขมิตพพ,

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อาจารย์) อันอาจารย์
(อนเตวาสิก) ขมาปิยมาเนน ผู้- อันอันเตวาสิก -ให้อดโทษอยู่ น ขมิตพพ ไม่พึงอดโทษ น ห้ามได้.

รูปใดไม่รับการขอขมา ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ขเมย, / อาปตติ ทุกกฏสสาติ.

โย (อาจารย์) อ.อาจารย์ ไต น ขเมย ไม่พึงอดโทษ, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏ ชื่อว่าทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี
อสส (อาจารย์สส) แก่อาจารย์ นั้น อิติ ดังนี้.

ทรงปรับทุกกฏเมื่อประณามไม่ถูกต้อง

สมัยนั้น อาจารย์ทั้งหลายประณามอันเตวาสิกผู้ประพฤติชอบ ไม่ประณามอันเตวาสิกผู้ประ-
พฤติมิชอบ

เตน โข ปน สมเยน / อาจารย์ยา / สมมาวตตนตํ ปณาเมนติ, / อสมมาวตตนตํ
น ปณาเมนติ.

ปน ก็ เตน โข สมเยน โดยสมัย นั้น แล อาจารย์ อ.อาจารย์ ท. ปณาเมนติ ย่อมประณาม (อนเตวาสิก)
ซึ่งอันเตวาสิก สมมาวตตนตํ ผู้ประพฤติโดยชอบอยู่ น ปณาเมนติ ย่อมไม่ประณาม (อนเตวาสิก) ซึ่งอันเตวาสิก
อสมมาวตตนตํ ผู้ไม่ประพฤติโดยชอบอยู่.

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ภควโต เอตมตถ์ อารโหเสสุ.

(ภิกขุ) อ.ภิกษุ ท. อารโหเสสุ กราบทูลแล้ว เอต อตถ์ ซึ่งเนื้อความ นั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประพฤติชอบ อาจารย์ไม่พึงประณาม

“น ภิกษเว / สมมวตตุนโต ปณามตพฺโพ.

(ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (อนเตวาสิก) อ.อันเตวาสิก สมมวตตุนโต ผู้ประพฤติโดยชอบอยู่ (อาจริเยน) อันอาจารย์ น ปณามตพฺโพ ไม่พึงประณาม.

รูปใดประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ

โย ปณามเมยฺย, / อาปตติ ทุกกฏสฺส.

โย อาจารย์โย อ.อาจารย์ โใด ปณามเมยฺย พึงประณาม, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่าทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (อาจริยสฺส) แก่อาจารย์นั้น.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ไม่ประพฤติชอบ อาจารย์จะไม่ประณามไม่ได้

น จ ภิกษเว / อสมมวตตุนโต / น ปณามตพฺโพ,

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. จ ก็ (อนเตวาสิก) อ.อันเตวาสิก อสมมวตตุนโต ผู้ไม่ประพฤติโดยชอบอยู่ (อาจริเยน) อันอาจารย์ น ปณามตพฺโพ ไม่พึงประณาม น หามิได้.

รูปใดไม่ประณาม ต้องอาบัติทุกกฏ

โย น ปณามเมยฺย, / อาปตติ ทุกกฏสฺสาติ.

โย อาจารย์โย อ.อาจารย์ โใด ปณามเมยฺย พึงประณาม, อาปตติ อ.อาบัติ ทุกกฏา ชื่อว่าทุกกฏ (โหติ) ย่อมมี อสฺส (อาจริยสฺส) แก่อาจารย์ นั้น อิติ ดังนี้.

องค์แห่งการประณาม

[๘๑] ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พึงประณามอันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

[๘๑] “ปญฺจหิ ภิกษเว / อญฺเฑหิ สมณฺนาคโต / อนเตวาสิก ปณามตพฺโพ.

[๘๑] (ภควา) อ.พระผู้มีพระภาค (อาห) ตรัสแล้ว อิติ ว่า ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิก อ.อันเตวาสิก สมณฺนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว (ผู้ประกอบแล้ว) อญฺเฑหิ ด้วยองค์ ๕ (อาจริเยน) อันอาจารย์ ปณามตพฺโพ พึงประณาม (อิตติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจริยมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อาจริยมฺหิ ในอาจารย์ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมฺหิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมฺหิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิตโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ **นาธิตโต** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์ **น** หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิตตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา **นาธิตตา** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์ **น** หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พึงประณามอันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้

อิมหิ โข ภิกขเว / ปญฺหงฺเคหิ สมฺนาคโต / อนฺเตวาสิกो ปณฺาเมตฺตพฺโพ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ **ท. อนฺเตวาสิก** อ.อันเตวาสิก **สมฺนาคโต** ผู้มาตามพร้อมแล้ว **อฺเคหิ** ด้วยองค์ **ท. ปญฺหิ ๕ อิมหิ โข** เหล่านี้ แล (**อาจารย์**) อันอาจารย์ **ปณฺาเมตฺตพฺโพ** พึงประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ไม่พึงประณามอันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

ปญฺหิ ภิกขเว / อฺเคหิ สมฺนาคโต / อนฺเตวาสิกो น ปณฺาเมตฺตพฺโพ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ **ท. อนฺเตวาสิก** อ.อันเตวาสิก **สมฺนาคโต** ผู้มาตามพร้อมแล้ว **อฺเคหิ** ด้วยองค์ **ท. ปญฺหิ ๕ (อาจารย์)** อันอาจารย์ **น ปณฺาเมตฺตพฺโพ** ไม่พึงประณาม (**อติ**) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจริยมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก **อธิมตฺตํ** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี **อาจริยมฺหิ** ในอาจารย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส **อธิมตฺโต** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์,

๓. มีความละเอียดอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละเอียด **อธิมตฺตา** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ **อธิมตฺโต** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา **อธิมตฺตา** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์**) ในอาจารย์.

ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ไม่พึงประณามอันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้

อิมเหติ โข ภิกษเว / ปญจหุคเหติ สมณนาคโต / อนเตวาสิกโก น ปณามตพโพ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องคเหติ ด้วยองค์ ท.

ปญจติ ๕ อิมเหติ โข เหล่านี้ แล (อาจารย์) อันอาจารย์ น ปณามตพโพ ไม่พึงประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ควรที่จะถูกประณาม คือ

ปญจติ ภิกษเว / องคเหติ สมณนาคโต / อนเตวาสิกโก อลัม ปณามตุ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องคเหติ ด้วยองค์ ท.

ปญจติ ๕ (อาจารย์) อันอาจารย์ อลัม ควร ปณามตุ เพื่ออันประณาม (อติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจริยมหิ นาธิมตตัม เปมัม โหติ,

เปมัม อ.ความรัก อธิมตตัม อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อาจริยมหิ ในอาจารย์ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมหิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อธิมตตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมหิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมหิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

นาธิมตตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อธิมตตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจริยมหิ) ในอาจารย์ น หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ ควรที่จะถูกประณาม

อิมเหติ โข ภิกษเว / ปญจหุคเหติ สมณนาคโต / อนเตวาสิกโก อลัม ปณามตุ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องคเหติ ด้วยองค์ ท.

ปญจติ ๕ อิมเหติ โข เหล่านี้ แล (อาจารย์) อันอาจารย์ อลัม ควร ปณามตุ เพื่ออันประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ควรที่จะถูกประณาม คือ
ปญจหิ ภิกขเว / องเคหิ สมณนาคโต / อนเตวาสิกโก นาลํ ปณามेतํ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องเคหิ ด้วยองค์ ท.
ปญจหิ ๕ (อาจารย์) อันอาจารย์ น อลํ ไม่ควร ปณามेतํ เพื่ออันประณาม (อิตติ) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจารย์มหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ,

เปมํ อ.ความรัก อธิมตฺตํ อันมีปริมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อาจารย์มหิ ในอาจารย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อธิมตฺโต อันมีปริมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มหิ) ในอาจารย์,

๓. มีความละเอียดอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละเอียด อธิมตฺตา อันมีปริมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มหิ) ในอาจารย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต คารโว โหติ.

คารโว อ.ความเคารพ อธิมตฺโต อันมีปริมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มหิ) ในอาจารย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อธิมตฺตา อันมีปริมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มหิ)
ในอาจารย์.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ ไม่ควรที่จะถูกประณาม

อิเมหิ โข ภิกขเว / ปญจหงเคหิ สมณนาคโต / อนเตวาสิกโก นาลํ ปณามेतํ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อนเตวาสิกโก อ.อันเตวาสิก สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อมแล้ว องเคหิ ด้วยองค์ ท.
ปญจหิ ๕ อิเมหิ โข เหล่านี้ แล (อาจารย์) อันอาจารย์ น อลํ ไม่ควร ปณามेतํ เพื่ออันประณาม.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่ออาจารย์ไม่ประณามย่อม มีโทษ เมื่อ
ประณามย่อมไม่มีโทษ คือ

ปญจหิ ภิกขเว / องเคหิ สมณนาคตํ / อนเตวาสิกํ อปฺปณามေနโต / อาจารย์โย สาทิสารโ
โหติ, / ปณามေနโต อนตีสารโ โหติ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อาจารย์โย อ.อาจารย์ อปฺปณามေနโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนเตวาสิกํ ซึ่งอันเตวาสิก
สมณนาคตํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญจหิ ๕ สาทิสารโ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น,
(อาจารย์) อ.อาจารย์ ปณามေနโต ผู้ประณามอยู่ อนตีสารโ เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น (อิตติ) คือ

๑. ไม่มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจารย์มทิ นามิตตัม เปม โหติ,

เปม อ.ความรัก อมิตตัม อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี อาจารย์มทิ ในอาจารย์ น หามิได้,

๒. ไม่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

นามิตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส อมิตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มทิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๓. ไม่มีความละอายอย่างยิ่งในอาจารย์

นามิตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละอาย อมิตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มทิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๔. ไม่มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

นามิตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ อมิตฺโต อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มทิ) ในอาจารย์ น หามิได้,

๕. ไม่มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

นามิตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตาภาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา อมิตฺตา อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (อาจารย์มทิ) ในอาจารย์ น หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ เมื่ออาจารย์ไม่ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อประณามย่อมไม่มีโทษ

อิมิ โข ภิกษเว / ปญจหงฺเคหิ สมณนาคํ / อนฺเตวาสิกํ อปฺปณามเณโต / อาจารย์โย สาทิสารโ โหติ, / ปณามเณโต อนตีสารโ โหติ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อาจารย์โย อ.อาจารย์ อปฺปณามเณโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนฺเตวาสิกํ ซึ่งอันเตวาสิก สมณนาคํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญจหิ ๕ อิมิ โข เหล่านี้ แล สาทิสารโ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อาจารย์โย) อ.อาจารย์ ปณามเณโต ผู้ประณามอยู่ อนตีสารโ เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่ออาจารย์ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อไม่ประณาม ย่อมไม่มีโทษ คือ

ปญจหิ ภิกษเว / องฺเคหิ สมณนาคํ / อนฺเตวาสิกํ ปณามเณโต / อาจารย์โย สาทิสารโ โหติ, / อปฺปณามเณโต อนตีสารโ โหติ.

ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปณามเณโต ผู้ประณามอยู่ อนฺเตวาสิกํ ซึ่งอันเตวาสิก สมณนาคํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญจหิ ๕ สาทิสารโ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อาจารย์โย) อ.อาจารย์ อปฺปณามเณโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนตีสารโ เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ ย่อมเป็น (อิตติ) คือ

๑. มีความรักอย่างยิ่งในอาจารย์

อาจารย์มหิ อธิมตฺ เปมฺ โหติ,

เปมฺ อ.ความรัก **อธิมตฺ** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี **อาจารย์มหิ** ในอาจารย์,

๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต ปสาโท โหติ,

ปสาโท อ.ความเลื่อมใส **อธิมตฺโต** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์มหิ**) ในอาจารย์,

๓. มีความละเอียดอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา หิริ โหติ,

หิริ อ.ความละเอียด **อธิมตฺตา** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์มหิ**) ในอาจารย์,

๔. มีความเคารพอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺโต คารโว โหติ,

คารโว อ.ความเคารพ **อธิมตฺโต** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์มหิ**) ในอาจารย์,

๕. มีความหวังดีอย่างยิ่งในอาจารย์

อธิมตฺตา ภาวนา โหติ.

ภาวนา (เมตตากาวนา) อ.ความเจริญด้วยเมตตา **อธิมตฺตา** อันมีประมาณยิ่ง โหติ ย่อมมี (**อาจารย์มหิ**) ในอาจารย์.

ภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ เมื่ออาจารย์ประณาม ย่อมมีโทษ เมื่อไม่ประณาม ย่อมไม่มีโทษ

อิเมหิ โข ภิกขเว / ปญฺจหฺงเคหิ สมฺนาคตํ / อนฺเตวาสิกํ ปณฺาเมนฺโต / อาจารย์โย
สาติสสโร โหติ, / อปฺปณฺาเมนฺโต อนติสสโร โหตฺติ.

ภิกขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อาจารย์โย อ.อาจารย์ ปณฺาเมนฺโต ผู้ประณามอยู่ อนฺเตวาสิกํ ซึ่งอันเตวาสิก
สมฺนาคตํ ผู้มาตามพร้อมแล้ว องฺเคหิ ด้วยองค์ ท. ปญฺจหิ ๕ อิเมหิ โข เหล่านี้ แล สาติสสโร เป็นผู้เป็นไปกับ
ด้วยโทษ โหติ ย่อมเป็น, (อาจารย์โย) อ.อาจารย์ อปฺปณฺาเมนฺโต ผู้ไม่ประณามอยู่ อนติสสโร เป็นผู้ไม่มีโทษ โหติ
ย่อมเป็น.

อรรถกถา

ส่วนในคำว่า **อนฺเตวาสิกา อาจารย์เยสุ น สมฺมาวตฺตุนติ** (อันเตวาสิกทั้งหลายไม่พระพุดิชอบ
ในอาจารย์ทั้งหลาย) นี้ ผู้ศึกษาพึงทราบว่าเป็นอาบัติแก่นิสสยฺนเตวาสิก โดยลักษณะที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้
แล้วในหนหลังนั้นแล้ว

ก็ในการไม่พระพุดิชอบ มีวินิจฉัยดังนี้ :-

เมื่อสัทธิวิหาริกไม่ทำวัตรเพียงย่อมนิจร ความเลื่อมย่อมมีแก่อุปัชฌาย์ เพราะเหตุนี้ จึงเป็น

อาบัติเหมือนกันทั้งผู้พ้นนิสสัยแล้ว ทั้งผู้ยังไม่พ้น ซึ่งไม่ทำวัตรนั้น และว่า ตั้งแต่ให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป เป็นอาบัติแก่ผู้ยังไม่พ้นนิสสัยเท่านั้น

เพราะว่านิสสัยนเตวาสิกควรทำอาจริยวัตรทั้งปวง เพียงเวลาที่ตนอาศัยอาจารย์อยู่.

ฝ่ายปัพพชนเตวาสิก อุปสัมปทนเตวาสิก และธัมมณเตวาสิก แม้พ้นนิสสัยแล้ว ก็คงทำวัตร ตั้งแต่ต้นจนถึงย้อมจีวร แต่ไม่เป็นอาบัติแก่อันเตวาสิกเหล่านั้น ในเพราะเหตุมิได้เรียนถามก่อนแล้วให้ บาตรเป็นต้น.

และในอันเตวาสิกเหล่านี้ ปัพพชนเตวาสิกและอุปสัมปทนเตวาสิก เป็นภาระของอาจารย์ตลอด ชีวิต นิสสัยนเตวาสิกและธัมมณเตวาสิก ยังอยู่ในสำนักเพียงใด เป็นภาระของอาจารย์เพียงนั้นทีเดียว เพราะเหตุนั้น ฝ่ายอาจารย์จึงต้องประพฤตินในอันเตวาสิกเหล่านั้นด้วย เพราะว่า ทั้งอาจารย์ ทั้งอันเ-
ตวาสิก ฝ่ายใด ๆ ไม่ประพฤติชอบ ย่อมเป็นอาบัติแก่ฝ่ายนั้น ๆ.

บทกิริยาภิกตักและอาชยาต

บทกิริยา	คำแปล	บทกิริยา	คำแปล
สมมawatตุนติ	ย้อมประพฤติโดยชอบ	ขมาเปนติ	ย้อมให้อดโทษ
อาโรเจสุ	กราบทูลแล้ว	ขมาเปตพโพ	พึงให้น้อมเข้าไป
สมมawatติตตพพ	พึงประพฤติโดยชอบ	ขมาเปยย	พึงให้อดโทษ
สมมawatเตยย	พึงประพฤติโดยชอบ	ขมนติ	ย้อมอดโทษ
อนุชานามิ	ย้อมอนุญาต	ปกกมนติ	ย้อมหลีกเลี่ยง
ปณามेतพโพ	พึงประณาม	วิพกมนติ	ย้อมหลีกเลี่ยง
ปณามेमมิ	ย้อมประณาม	สงกมนติ	ย้อมย้ายไป
ปฏิกกมิ	ก้าวกลับแล้ว, กลับมาแล้ว	ขมิตพพ	พึงอดโทษ
นีห	จงนำออก	ขเมยย	พึงอดโทษ
อุปฐฐาตพโพ	พึงอุปัฏฐาก	ปณามเณติ	ย้อมประณาม
วิญญาเปติ	ย้อมให้รู้	ปณามเมยย	พึงประณาม
โหติ	ย้อมมี, ย้อมเป็น		

บรรณานุกรม

มหาเถรสมาคม. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับ ทวยราษฎร์สุด เทปิฎก**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์-
พริ้นท์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** เนื่องใน
การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พระพุทธศักราช ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
อมรินทร์พริ้นท์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๔ มหาวรรค ภาคที่ ๑ และอรรถกถา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. **สมณุตปาสาทิกา นาม วินยฎกถา (ตติโย ภาค)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** พิมพ์เนื่อง
ในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, พิมพ์เนื่องใน
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **พระไตรปิฎกแก่นธรรม ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** พิมพ์เนื่องในโอกาสมหา-
มงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช
พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระพุทธเจ้าปิยมหาเถระ. **ปทฐปฐิติ**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์,
๒๕๕๙.

พระอัครวงษ์เถระ. **สัททนีติปกรณ์ ธาตุมาลา**. พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) ตรวจชำระ.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๖.

พระคันธสาราภิวังศ์. **ปทฐปฐิติมัญชรี** (สนธิกัณฑ์ นามกัณฑ์ การกัณฑ์). กรุงเทพมหานคร:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๗.

พระมหาสมปอง มุทีโต. **อภิธานวรรณนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

พระวิสุทธาจารย์มหาเถระ. **ธาตุวัตถุสังคหปาฐนิสสยะ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด,
๒๕๓๕.